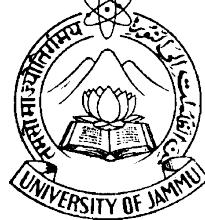

Directorate of Distance Education

UNIVERSITY OF JAMMU

JAMMU

STUDY MATERIAL

FOR

M.A. DOGRI (SEMESTER -3RD)

COURSE NO. : 306

UNIT-I-IV

SUBJECT : DOGRI CHANOODIT SAHITYA LESSON No. 1-24

Lesson Writer

Dr. RADHA DEVI SHARMA
C Lecturer P.G Dept. of Dogri,
Jammu.

In case of any query

Dr. JATINDER SINGH
T/Incharge M.A. Dogri
Mob : 9596888080

<http://www.distanceeducation.in>

*Printed and Published on behalf of the Directorate of Distance Education,
University of Jammu, Jammu by the Director, DDE, University of Jammu*

M.A. DOGRI

COURSE CONTRIBUTORS

LESSON WRITER

DR. RADHA DEVI SHARMA

Lecturer P.G. Dept. Dogri

University of Jammu,

Jammu

TEACHER INCHARGE

DR. JITENDER SINGH

M.A. Dogri;

D.D.E., University of Jammu,

Jammu

© *Directorate of Distance Education, University of Jammu, 2021*

- All rights reserved. No part of this work may be reproduced in any form, by mimeograph or any other means, without permission in writing from the DDE, University of Jammu.
 - The script writer shall be responsible for the lesson / script submitted to the DDE and any plagiarism shall be his/her entire responsibility.
-
- Printed by : Kanti Offset Printing House, Jammu/ 2021 /

UNIVERSITY OF JAMMU

DOGRI

SEMESTER-3rd

Syllabus for the examinations to be held in December 2020, December, 2021 & December 2022)

Course No. : DOG 306

Title : DOGRI CH ANOODIT SAHITYA

Duration : 03 hours

Maximum Marks : 100

Credits : 4

**a) Semester Examination : 80
b) Sessional Assessment : 20**

सलेबस

1. मैली जनेर्इ इक चादर –मूल लेखक – राजेन्द्र सिंब बेदी, जे. एंड के. अकैडमी ऑफ आर्ट, कल्वर एंड लैंग्वेजिज़, जम्मू
2. समकाली भारती कहानियां – सम्पादक शिव राम दीप, प्रकाशक – साहित्य अकादेमी, नर्मां दिल्ली
3. मल्लिका –मूल लेखक – मोहन राकेश – अनुवादक –जितेन्द्र शर्मा ते चंचल शर्मा, प्रकाशक – डोगरी संस्था, जम्मू
4. कहानी–उपन्यास ते नाटक दे अनुवाद दियां लोड़ां–थोड़ां ते समस्यां

सलेबस दी बंड

यूनिट-1

कहानी–उपन्यास ते नाटक दे अनुवाद दियां लोड़ां–थोड़ां ते समस्यां

(a) Long Answer Type Question	16
(b) Short Answer Type Question	04

यूनिट-2

‘मैली जनेर्इ इक चादर’ उपन्यास दी पाठ्य–समग्री बारै सुआल

(a) Long Answer Type Question	16
(b) Short Answer Type Question	04

यूनिट-3

‘समकाली भारती कहानियां’ पोथी दी पाठ्य—समग्री बारै सुआल

(a) Long Answer Type Question	16
(b) Short Answer Type Question	04

यूनिट-4

मल्लिका नाटक दी पाठ्य—समग्री बारै सुआल

(a) Long Answer Type Question	16
(b) Short Answer Type Question	04

NOTE FOR PAPER SETTING:

There will one question from each unit (containing a&b part) with 100% internal choice and the candidates will be required to answer all the questions (total questions to be attempted will be four).

सहायक पुस्तकां:

1. डोगरी शोध, अंक—6, ब'रा 2001, पोस्ट ग्रैजुएट डोगरी डिपार्टमैंट, जम्मू यूनिवर्सिटी, जम्मू
2. अनुवाद विज्ञान : डॉ. चम्पा शर्मा—डॉ. वीणा गुप्ता – मल्होत्रा ब्रद्ज, पक्का डंगा, जम्मू
3. अनुवाद की व्यावहारिक समस्याएं : डॉ. भोलानाथ तिवारी – डॉ. ओम प्रकाश
4. पारिभाषिक शब्दावली : कुछ समस्याएं : डॉ. भोलानाथ तिवारी, महेन्द्र चतुर्वेदी
5. कार्यालयी अनुवाद की समस्याएं : डॉ. भोलानाथ तिवारी – डॉ. कृष्ण कुमार गोस्वामी
6. अनुवाद विज्ञान : डॉ. भोला नाथ तिवारी

विशेषज्ञान

सफा नं.

Unit-I	कहानी—उपन्यास ते नाटक दे अनुवाद दियां लोड़ां—थोड़ां ते समस्यां	4—21
Unit-II	'मैली जनेई इक चादर' उपन्यास दी पाठ्य—समग्री बारै सुआल	22—37
Unit-III	'समकाली भारती कहानियां' पोथी दी पाठ्य— समग्री बारै सुआल	38—70
Unit-IV	मल्लिका नाटक दी पाठ्य—समग्री बारै सुआल	71—92

ਰूपरेखा

ਪਰਿਚੇ— ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਤ ਪਾਠ ਚ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਤੇ ਉਸਦਿਹਿਆਂ ਲੋਡੇ—ਥੋਡੇ ਬਾਰੈ ਵਿਦਾਰਥਿਆਂ ਦਾ ਪਰਿਚੇ ਕਰਾਯਾ ਗੇਦਾ ਏ।

ਉਦਦੇਸ਼ਾਂ :— ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਗਦਾਤਮਕ ਹੋਨੇ ਕਰੀ ਇਸਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਜਟਿਲਤਾਂ ਤੇ ਸਮਸਥਾਂ ਨਿਸ਼ਬਤਨ ਘਟਟ ਹੋਂਦਿਆਂ ਨ, ਪਰ ਕਥਾ ਸਾਹਿਤਿ ਦਾ ਸ਼ਿਲਿਗ ਵਿਧਾਨ ਅਪਨਾ ਹੋਂਦਾ ਏ, ਜੇਹੜਾ ਅਨੁਵਾਦਕੇ ਆਸਤੈ ਚਨੌਤੀਪੂਰਣ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਇਸਲੇਈ ਇਸ ਪਾਠ ਦਾ ਉਦਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦਾਰਥਿਆਂ ਗੀ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿ ਦੇ ਸ਼ਿਲਿਗ—ਵਿਧਾਨ ਗੀ ਨਜ਼ਰੀ ਚ ਰਖਦੇ ਹੋਈ ਉਸਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਬਰਤੀ ਜਾਨੇ ਆਹਲਿਆਂ ਸਤਕਤਾਏਂ ਬਾਰੈ ਜਾਨਕਾਰੀ ਦੇਨਾ ਏ।

ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ

ਅਜ਼ਜ ਸਮੇਝਣ ਦੇ ਸਤਰ ਉਪਰ ਸਮੂਲਚਾ ਮਨੁਕਖੀ ਸਮਾਜ ਸੁਂਗਡਿਅੈ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਆਹਲਾ ਲੇਖਾ ਬਨੀ ਗੇਦਾ ਏ ਮਿਲਨੇ ਤੇ ਵਰਤਨ—ਵਿਵਹਾਰ ਲੇਈ ਇਕ—ਦੁਏ ਭਾਵੋਂ, ਵਿਚਾਰੋਂ, ਧਾਰਨਾਏਂ ਆਦਿ ਗੀ ਜਾਨਨਾ ਹੋਰ ਬੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਈ ਗੇਦਾ ਏ ਪਰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦਿ'ਧੇ ਸਭਨੇ ਭਾਸ਼ਾਏਂ ਗੀ ਜਾਨਨਾ ਤੇ ਸਿਕਖਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਗੈ ਨੇਈ ਬਲਕੇ ਨਾਮੁਸਕਨ ਏ। ਇਸ ਸਥਿਤਿ ਚ 'ਅਨੁਵਾਦ' ਗੈ ਇਕ ਮਾਧਿਮ ਏ ਜਿਸਦੇ ਰਾਹੋਂ ਅਸ ਇਕ—ਦੁਏ ਦੀ ਭਾਵਨਾਏਂ ਵ੃ਤਿਆਂ, ਸਾਂਕਾਰੋਂ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਆਦਿ ਗੀ ਸਮਝੀ ਸਕਨੋਂ ਆਂ। ਇਸ ਲੇਈ ਅਨੁਵਾਦ ਗੀ ਮਤਿਆਂ ਸਾਂਕਾਰੀਆਂ ਗੀ ਜੋਡਨੇ ਆਹਲਾ ਪੁਲ ਬੀ ਗਲਾਯਾ ਜਾਂਦਾ ਏ।

ਅਜ਼ਜੈ ਦੇ ਜੁਗ ਚ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿ ਸਾਰੋਂ ਸ਼ਾ ਮਤੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਵਿਦਾ ਏ। ਇਸ ਚ ਸਪ਼ਸ਼ਟ ਤੌਰਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਤਥ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਕਥਾ ਸਾਹਿਤਿ ਦੇ ਤੈਹਤ ਦੋ ਰੂਪ ਆਂਦੇ ਨ ਕਹਾਨੀ ਤੇ ਉਪਨਾਥ। ਪਰ ਸਾਹਿਤਿ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਪੋਂ ਚ ਕੋਈ ਵਿਦਾਏਂ ਦਾ ਮੇਲ ਲਭਦਾ ਏ। ਇਨ੍ਦੇ ਚ ਦਰਸ਼ਨ ਬੀ ਹੋਂਦਾ ਏ, ਮਨੋਵਿਜ਼ਾਨ ਬੀ, ਸਾਂਕਾਰੇ ਕਰੀ ਨਾਟਕ ਦਿ'ਧਾ ਖੂਬਿਆਂ ਬੀ ਮਜ਼ੂਦ ਹੋਂਦਿਆਂ ਨ ਤੇ ਰਚਨਾਕਾਰ ਤੇ ਨਿਜੀ ਚਿੱਤਨ ਦੀ ਅਮਿਵਿਕਿਤ ਕਰੀ ਨਿਬਾਂਧ ਆਹਲੀ ਤਰਕਪੂਰਣਤਾ ਬੀ ਹੋਂਦੀ ਏ।

ਕਥਾ ਸਾਹਿਤ्य ਦੇ ਇਧਾਂ ਤੇ ਕਥਾਵਸ਼ਟੁ, ਪਾਤਰ, ਸ਼ੰਵਾਦ, ਦੇਸ਼ਕਾਲ—ਵਾਤਾਵਰਣ, ਭਾਸ਼ਾ—ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਉਦੇਸ਼ਯ ਆਦਿ ਮਤੇ ਤਤਵ ਮਨ੍ਨੇ ਗੇਦੇ ਨ, ਪਰ ਕਥਾਵਸ਼ਟੁ, ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਆਂਚਲਿਕਤਾ ਦਾ ਖਾਸ ਮਹਤਵ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਇਧਾਂ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇ ਖੇਤਰ ਜਿਥੈ ਬੜਾ ਮੋਕਲਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਤਥੈ ਗੈ ਕਥਾਵਸ਼ਟੁ ਦੀ ਰੋਚਕਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਤੇ ਆਂਚਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਸਭਿਤਾ, ਸ਼ੰਕੂਤਿ ਤੇ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਪਾਠਕੇ ਗੀ ਇਸ ਵਿਧਾ ਕਨ੍ਹੈ ਜੋੜਦੇ ਨ। ਇੱਨ੍ਹੀ ਮਤੀ ਖੂਬਿਯੋਂ ਕਰੀ ਏਹ ਵਿਦਾ ਮਤੀ ਲੋਕਪਿਛੇ ਏ। ਏਹ ਬੀ ਮਨ੍ਨੇਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਜੇ ਇਸ ਵਿਦਾ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਬੀ ਸਾਰੇ' ਸ਼ਾ ਮਤਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਕਥਾ ਸਾਹਿਤਿਆ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਲੇਈ ਪ੍ਰਸਿੰਢ ਏ ਜੇ ਏਹ ਭਾਸ਼ਾਏਂ ਦਿਧੇਂ ਸੀਮਾਏਂ ਗੀ ਤ੍ਰੋਡਦਾ ਏ”

ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿਆ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਬਾਰੇ ਚ ਆਮ ਧਾਰਣਾ ਏ ਜੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕਥਾ ਸੌਕਖਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਏਹ ਧਾਰਣਾ ਮਨਾਸਬ ਨੇਈ ਏ ਕੀ ਜੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਅਨੁਵਾਦਕ ਕਵਿ ਦਾ ਅਪਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੂਰੀ ਚਾਲੀ ਕਨ੍ਹੈ ਆਂਦਾ ਏ ਓਹ ਅਪਨੇ ਵਿਕਿਤਤਵ ਦੇ ਆਧਾਰ ਪਰ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦਾ ਏ। ਪਰ ਕਥਾ ਸਾਹਿਤਿਆ ਚ ਏਹ ਛੂਟ ਨੇਈ ਹੋਂਦੀ। ਉਸ ਚ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਮੂਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਨਾ ਪੌਂਦਾ ਏ। ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਤੇ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿਆ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਫਰਕ ਮੇਦ ਗੀ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਕਨ੍ਹੈ ਬੇਹਤਰ ਤੌਰ ਉਪਰ ਸਸ਼ੇਅ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਏ। “ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਬਾਰੀ ਆਕਥੇਆ ਹਾ, ਜੇ ਗਾਨੇ ਆਹਲੇ ਦੇ ਕਨ੍ਹੈ ਬਜਾਨੇ ਆਹਲੇ ਇਕ ਚਾਲੀ ਨੈ ਧਰਮਪਲਨੀ ਆਹਲਾ ਲੇਖਾ ਹੋਂਦੇ ਨ। ਧਰਮਪਲਨੀ ਮਨ—ਵਚਨ ਕਰਮ ਕਨ੍ਹੈ ਪਤਿ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦੀ ਏ, ਠੀਕ ਤਾਂ ਗੈ ਸੰਗੀਤ ਆਹਲੇ ਹਰ ਚਾਲੀ ਨੈ ਗਾਨੇ ਆਹਲੇ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦੇ ਨ। ਇਸੈ ਚਾਲੀ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿਆ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦਕ ਧਰਮਪਲਨੀ ਆਹਲਾ ਲੇਖਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਓਹ ਮੂਲ ਦਾ ਮਤੇ ਸ਼ਾ ਮਤਾ ਅਨੁਸਰਣ ਅਪਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਕਰਦਾ ਏ, ਪਰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦਕ ਜੇਕਰ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਆਹਲੇ ਰੂਪਕ ਗੀ ਬਰਤਚੈ ਤਾਂ ਓਹ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਜਿਥੈ ਮਰਜੀ ਕੀਤੀ ਅਨੁਸਰਣ ਤੇ ਅਨੁਕਰਣ ਕਰਦਾ ਏ ਤੇ ਜਿਥੈ ਮਨ ਕਰੈ ਅਪਨਾ ਰਸਤਾ ਆਪੂ ਚੁਨੀ ਲੈਂਦਾ ਏ।”

ਏਹ ਛੂਟ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿਆ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਗੀ ਨੇਈ ਹੋਂਦੀ। ਉਸੀ ਮੂਲ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਨਾ ਗੈ ਪੌਂਦਾ ਏ। ਇਧਾਂ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿਆ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਕਮਮ ਖਾਸਾ ਔਖਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਇਸ ਲੇਈ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ ਜੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਅਨੁਵਾਦ ਕਲਾ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂਤੇ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰਕਿਧਿਆ ਕਨ੍ਹੈ ਚੰਗੀ ਚਾਲੀ ਵਾਕਫ ਹੋਏ।

ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰਕਿਧਿਆ ਦੇ ਤੈਂਤੇ ਚਰਣ ਬਖਾਨੇ ਗੇਦੇ ਨ — ‘ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਅੱਤਰਣ ਤੇ ਪੁੰਨਸੂਜਨ।’ ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰਕਿਧਿਆ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਗੈ—ਗੈ ਪਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਦੀ ਲੋਡ ਪੌਂਦੀ ਏ। ਜੇਕਰ ਦਿਕਖੇਆ ਜਾ ਤਾਂ ਅਸਲ ਚ ਅਨੁਵਾਦਕ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ੰਤਰ ਪਰ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਧਿਆ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਗੈ ਏ। ਕੀਂਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਕਰਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਪਰ ਗੈ ਪੁੰਨਸੂਜਨ ਕਰਦਾ ਏ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਵਿਸ਼ੇਵਸ਼ਟੁ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ੰਤਰ ਪਰ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰਕਿਧਿਆ ਚ ਵਿਸ਼ੇ ਗੈ ਅਧਾਰ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਇਸ

ਲੇਈ ਵਿਸ਼ੇ—ਸਮਗ੍ਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮਹਤਵ ਤੇ ਏ ਗੈ ਪਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਤਵ ਏ ਕੀਜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੋਂ ਗੈ ਪੁਰਨਸੂਜਨ ਦਾ ਭਵਨ ਬਨਦਾ ਏ।

ਵਿਸ਼ੇਵਸ਼੍ਟੁ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ

ਕਥਾ ਸਾਹਿਤਿਆ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨੇ' ਸ਼ਾ ਪੈਹਲੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਸ਼ਤ੍ਰੋਤ ਰਚਨਾ ਦੀ ਰੂਹ ਤਗਰ ਪੁਜ਼ਨਾ ਏ ਤਾਂ ਜੇ ਉਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ—ਵਸ਼੍ਟੁ ਗੀ ਕੋਈ ਜੋਹ ਨੇਈ ਪੁਜ਼ੈ। ਕੀਜੇ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿਆ ਚ ਉਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਿਟਟੀ ਦੀ ਖ਼ਬੋ, ਉਸਦੇ ਬਸਨੀਕੇ ਦੀ ਰੈਹਤ—ਬੈਹਤ ਓਹਦੇ ਪਾਤ਼ਰੋਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ—ਸ਼ਵਾਤਮ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਅਪਨੇ ਪੂਰੇ ਵਿਕਾਸ ਕਨ੍ਹੈ ਚਤਰੋਏ ਦੇ ਹੋਂਦੇ ਨ। ਇਸ ਲੇਈ ਮੂਲ ਰਚਨਾ ਦੇ ਪਾਤ਼ਰੋਂ ਗੀ ਬੀ ਆਤਮਸਾਤ ਕਰੀ ਲੇਨਾ ਚਾਹਿਦਾ ਏ ਤਾਂ ਜੇ ਅਪਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਤਾਂਨੋਂ ਚਿਤ੍ਰਤ ਕਰਦੇ ਬੇਲਲੈ ਉਨ੍ਦੇ ਕਨ੍ਹੈ ਬੇਨ੍ਯਾਈ ਨੇਈ ਕਰੀ ਬਵੈ। ਦੇਸ਼ਕਾਲ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਕਥਾ ਸਾਹਿਤਿਆ ਚ ਬਡਾ ਮਹਤਵ ਹੋਂਦਾ ਏ ਇਸ ਲੇਈ ਜਿਸਲੈ ਅਨੁਵਾਦਕ ਮੂਲ ਕ੃ਤਿ ਗੀ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਨੀਧਤ ਕਨ੍ਹੈ ਪਛੈ ਤਾਂ ਭਗੋਲਿਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦੌਨੋਂ ਚਾਲਲੀ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਬੀ ਬਰੀਕੀ ਕਨ੍ਹੈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਕਰੈ।” ਇਸ ਗਲਲੈ ਦਾ ਬੀ ਪੂਰਾ—ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰਕਖੈ ਜੇ ਸ਼ਤ੍ਰੋਤ ਰਚਨਾ ਦੇ ਪਾਤ਼ਰ ਕੁਝੈ ਤੇ ਕੁਸ਼ ਬੇਲਲੈ ਮਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਬੋਲਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਨ ਕੀਜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਗੈ ਤੇ ਸਾਧਨ ਏ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਧਿਮ ਕਨ੍ਹੈ ਓਹ ਪਾਤ਼ਰੋਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰੋਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਚਾਲਲੀ ਸਮਝੀ ਸਕਦਾ ਏ ਤੇ ਫ਼ਹੀ ਲਕਘ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਤਾਂਨੋਂ ਚਿਤ੍ਰਿਯੈ ਅਪਨੇ ਕਮੈ ਚ ਸਫਲ ਹੋਈ ਸਕਦਾ ਏ। ਅਨੁਵਾਦਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਮੂਲ ਰਚਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਪਰਾ ਤਕਕਨੀ ਨੇਈ ਚਾਹਿਦੀ।

ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ

ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਕਨ੍ਹੈ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਤਤਿਆਂ—ਸ਼ਬਦੇ, ਪਧਬਨਧੇ ਸੁਹਾਵਰੇ ਆਦਿ ਦੇ ਅਰਥ ਗੀ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਭਾਸ਼ਾ—ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਧਾਂ ਤੇ ਚਾਰ ਪਕਖ ਬਖਾਨੇ ਗੇਦੇ ਨ, ਪਰ ਸੁਕਖ ਰੂਪੈ ਚ ਦੋ ਗੈ ਬਨਦੇ ਨ :—

- (ਕ) ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਕ ਸਂਦਰਭ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ
- (ਖ) ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਅਭਿਵਿਕਿਤਾਂ ਦਾ ਵਾਕਰਣਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ
- (ਕ) ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਕ ਸਂਦਰਭ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਤਲਬ ਏ, ਜੇ ਸ਼ਤ੍ਰੋਤ ਸਮਗ੍ਰੀ ਚ ਆਏ ਦੀ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਕ ਪਰਸਪਰਾਏਂ ਤੇ ਸੁਲਲੋਂ—ਕਦਰੋਂ ਗੀ ਤੁਂਦੇ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਰਾਹੋਂ ਚੰਗੀ ਚਾਲਲੀ ਸਮਝੀ ਲੈਤਾ ਜਾ ਤਾਂ ਜੇ ਲਕਘ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਸਕ੃ਤਿ ਦੇ ਤਕਾਜੇ ਪਰਾ ਪੂਰਾ ਤਤਰੇਆ ਜਾਈ ਸਕੈ।
- (ਖ) ਸ਼ਬਦੇ ਤੇ ਅਭਿਵਿਕਿਤਾਂ ਦੇ ਵਾਕਰਣਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਥਮਾਂ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਏ ਜੇ ਸ਼ਤ੍ਰੋਤ ਸਮਗ੍ਰੀ ਦੇ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਸ਼ਬਦੋਂ, ਪਦਬਨਧੇ ਸੁਹਾਵਰੇ ਆਦਿ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਕਿਰਿਧੈ ਤੁਂਦਾ ਅਰਥ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ, ਤਾਂ ਜੇ ਲਕਘ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਤੁਂਦੇ ਬਰੋਬਰੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦੋਂ, ਪਦਬਨਧੇ ਆਦਿ ਦਾ ਚੁਨਾਂਡ ਕੀਤਾ ਜਾਈ ਸਕੈ।

ਕਥਾ ਸਾਹਿਤ्य ਦੀ ਸਫਲ ਮੂਲ ਲੋੜ ਏ ਜੇ ਅਨੁਵਾਦ ਮੂਲ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕਥਿ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰਣ ਮੁਹਾਵਰੇਦਾਰ ਸੈਹਜ ਪ੍ਰਵਾਹ ਆਹਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਹੋਨਾ ਚਾਹਿਦਾ ਤਾਂ ਜੇ ਲਕਧ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਾਠਕ ਸਤ੍ਰਾਤ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕਥਿ ਕਨ੍ਹੈ ਪਹਿਚਿਤ ਹੋਈ ਸਕਨ ਤੇ ਉਨੌਂਗੀ ਮੌਲਿਕ ਰਚਨਾ ਆਹਲਾ ਰਸ ਬੀ ਆਵੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਨ੍ਹੈ ਕਥਾ ਸਾਹਿਤ्य ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਦੋ ਮੁਕਖ ਪੈਹਲੂ ਨ — ਸਤ੍ਰਾਤ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕਥਿ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰਣ ਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇਦਾਰ ਸੈਹਜ ਭਾਸ਼ਾ। ਕਥਿ ਦਾ ਰੋਚਕ ਢੰਗੈ ਕਨ੍ਹੈ ਨਰਵਾਹ ਕਰਨੇ ਆਸਤੈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਗੈ ਲੋੜ ਪੌਂਦੀ ਏ ਇਸ ਲੇਈ ਇਹ ਨਿਸ਼ਕਰਥ ਨਿਕਲਦਾ ਏ ਜੇ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤ्य ਦੇ ਸਫਲ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਮਤਾ ਸਾਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਮੁਕਖ ਤੌਰ ਪਰ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੈਹਜ ਪ੍ਰਵਾਹ ਪਰ ਮਤਾ ਹੋਂਦਾ ਏ।

ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤ्य ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਮੂਲ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰਣ ਕਰਨੇ ਚ ਸਾਰੋਂ ਸ਼ਾ ਬੜਡੀ ਔਖ ਔਂਦੀ ਏ ਮੂਲ ਦੇ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਕ ਸਾਂਦਰਭ ਤੇ ਪਹਿਚੇਸ਼ੇ ਦੇ ਸਾਂਦਰਭ ਚ। ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਸਾਹਿਤ्य ਚ ਸਾਰੋਂ ਸ਼ਾ ਬੜ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਕ ਤਤਵ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤ्य ਚ ਗੈ ਔਂਦੇ ਨ। ਇਸਲੇਈ ਕਥਾ ਸਾਹਿਤ्य ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਕ ਤਤਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ੈਲ ਅਨੁਵਾਦ ਪਰ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਜੇਹੜਾ ਔਖਾ ਕਮਮ ਏ। ਜੇਕਰ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਏਂ ਦਾ ਆਪੂ ਬਿਚਵੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਕਰਦਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਏਂ ਥਮਾਂ ਕਰਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚ ਸੌਖਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਕੀਜੇ ਇਕ ਦੇਸੈ ਦੇ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਭਗੋਲਕ ਖਾਂਡੇ ਦਿ'ਧੋਂ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਧੋਂ ਚ ਮਤਾ ਕਿਥ ਬਕਖਰਾ ਹੋਂਦੇ ਹੋਈ ਬੀ ਮਤਾ ਕਿਥ ਸਾਂਝਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਏਂ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਚ ਛੜਾ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਚ ਗੈ ਫਕ਼ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ ਬਲਕੇ ਭਾਸ਼ਾ—ਪਰਿਵਾਰ ਬਕਖਰਾ ਹੋਨੇ ਕਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਾਂਚਨਾ ਤੇ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿ ਚ ਬੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਕ਼ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਦੇਸ ਦਿ'ਧੋਂ ਦੌਨੇ ਭਾਸ਼ਾਏਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਕਖਰੇ—ਬਕਖਰੇ ਹੋਨ ਤਾਂ ਬੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸਾਂਚਨਾ ਦੇ ਸਤਰ ਪਰ ਔਖ ਔਂਦੀ ਏ। ਇਸ ਲੇਈ ਕਥਾ ਸਾਹਿਤ्य ਦੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਦੌਨੇ ਭਾਸ਼ਾਏਂ—ਸਤ੍ਰਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਲਕਧ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਮਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਹੋਨੀ ਚਾਹਿਦੀ ਤੇ ਕਨ੍ਹੈ ਗੈ ਦੌਨੇ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਧੋਂ ਕਨ੍ਹੈ ਗ੍ਰੌਡੀ ਪਨਾਨ ਬੀ। ਕੀਜੇ ਛੜਾ ਸ਼ਬਦੋਂ ਤੇ ਅਰੱਥ ਕਨ੍ਹੈ ਵਾਕਫ ਹੋਨਾ ਗੈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਪਫੀ ਓਹ ਅਪਨੀ ਮਹਾਰਤ ਕਨ੍ਹੈ ਸਤ੍ਰਾਤ ਸਮਗ੍ਰੀ ਦੇ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਕ ਸਾਂਦਰਭ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਕਰਿਧੈ ਪੁਨਸ਼ੁਰਜਨ ਸਫਲਤਾ ਕਨ੍ਹੈ ਕਰੀ ਸਕਦਾ ਏ।

ਹਰ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿ ਦਿ'ਧੋਂ ਅਪਨਿਆਂ ਕਿਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੋਂਦਿਆ ਨ। ਇਸਲੇਈ ਤਾਂਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਗੈ ਉਸ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਕਿਥ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਅਭਿਵਿਕਿਤਿਆਂ ਹੋਂਦਿਆਂ ਨ। ਜਿੰਦੇ ਪਿਚਲੇ ਇਕ ਲਾਮੀ ਪਰਮਪਰਾ ਖਾਸ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਬੋਧ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਤੇ ਇੰਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਇਸ ਚਾਲੀ ਦੀ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਕੇਈ ਵਰਗ ਬਨਦੇ ਨ। — ਜਿ'ਧਾ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਕਰਸਾਨੀ ਸਰਬਾਂਧੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਕਲਾ ਸ਼ਿਲਿਧ ਸਰਬਾਂਧੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਬੀ ਰਿਲੇ—ਮਿਲੇ ਵਰਗ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਨ।

ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਚ ਰਿਖਤੇ—ਨਾਤੇ ਸਰਬਂਧੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਔਂਦੀ ਏ, ਜਿੰਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਕੀਜੇ ਉਸਦੇ ਪਿਛੇ ਇਕ ਪੂਰੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਜਿ'ਧਾ ਡੋਗਰੀ ਚ 'ਮਾਂ' ਆਸਤੈ ਕੋਈ ਸਮੱਬੋਧਨ ਬਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨ — ਬੇ, ਬ੍ਰੂ ਮਾਂ, ਮਾਤਾ, ਮਾਈ, ਚਾਈ, ਬੋਬੋ, ਚਾਚੀ ਆਦਿ। ਇੱਧਾ ਤੇ 'ਬੋਬੋ' ਭੈਨ ਆਸਤੈ ਬਰਤੇਆ ਜਾਨੇ ਆਹਲਾ ਸ਼ਬਦ ਏ, ਪਰ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਚ ਬਾਕੀ ਆਹਲੇ ਦੀ ਦੇਖਾ—ਦੇਖੀ ਜ਼ਿਆਨੇ ਬੀ 'ਬੋਬੋ' ਆਖਨ ਲਗੀ ਪੌਂਦੇ ਨ।

ਨੇਹ ਸਾਂਦਰਭ ਚ ਚਾਹਿਦਾ ਜੇ ਸਮੱਬੋਧਨ ਦੀ ਪਛੌਕਡ਼ ਗੀ ਸਮਝਿਅਤੇ ਗੈ ਲਕਧ ਭਾਸਾ ਚ ਬਰਤੋਨੇ ਆਹਲਾ ਕੋਈ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਬਰਤੇਆ ਜਾ, ਜੇਕਰ ਲਕਧ ਭਾਸਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਪਾਰਿਵੇਸ਼ ਚ ਬਰਤਾਂਦਾ ਹੋਏ। ਜੇਕਰ ਅਨੁਵਾਦਕ ਮਾਤਰ ਸ਼ਬਦ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੀ ਦੇਗ ਤਾਂ ਓਹ ਬੇਬਨਕਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਗ। ਹਿੰਦੀ ਚ ਬੜਡੇ ਪ੍ਰਾਤ ਆਸਤੈ 'ਦਾਦਾ' ਸਮੱਬੋਧਨ ਪ੍ਰਚਲਤ ਏ ਪਰ ਡੋਗਰੀ ਚ 'ਦਾਦਾ' ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਆਸਤੈ ਬਰਤੇਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਇ'ਧਾਂ ਗੈ ਡੋਗਰੀ ਚ ਰਾਜਪੂਤ ਜਾਤਿ ਚ ਜੇਠੈ ਆਸਤੈ ਬੜਡਾ ਮਿਯਾਂ ਤੇ ਦੇਰੈ ਆਸਤੈ ਨਿਕਕਾ ਮਿਯਾਂ ਸ਼ਬਦ ਬਰਤਾਂਦਾ ਏ ਪਰ ਕਿਥ ਹੋਰ ਜਾਤਿਧੈਂ ਚ ਬੜਡਾ ਭਾਊ ਤੇ ਨਿਕਕਾ ਭਾਊ।

ਇਹੈ ਨੇਹੀ ਸਿਥਤਿ ਚ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਚਾਹਿਦਾ ਜੇ ਓਹ ਸਮਾਜਕ ਵਿਵਸਥਾ ਗੀ ਧਿਆਨਾ ਚ ਰਕਿਖਿਅਤੈ ਗੈ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਨੈ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਬੱਡੇ ਸੋਹਗੇ ਰੌਹਨੇ ਦੀ ਲੋਡ਼ ਹੋਂਦੀ ਏ, ਕੀਜੇ ਸਾਂਦਰਭ, ਪਾਰਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਕਨੈ—ਕਨੈ ਸਮੇਂ ਕਾਲ ਦਾ ਬੀ ਧਿਆਨ ਰਕਖੈ।

ਕੁਸੈ ਬੀ ਜਨਮਾਨਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚ ਰੈਹਤ—ਬੈਹਤ, ਖਾਨੇ—ਪੀਨੇ, ਲਾਬਾ—ਲਬਾਸੈ, ਪਰਵ ਧਿਾਰੇ, ਰਾਹ—ਰੀਤੇ—ਮੇਲੇ—ਮਸਾਧੇ, ਕਸਮੇ ਧਨਧੋਂ ਦੀ ਅਪਨੀ ਟਕੋਹਦ ਹੋਂਦੀ ਏ ਤੇ ਏਹ ਟਕੋਹਦ ਤਤਥੂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਿਕ ਚ ਸੈਹਜੇ ਗੈ ਸ਼ਬਦੇ ਦਾ ਲਾਬਾ ਲਾਇਥੈ ਜਾਈ ਸੰਜਰਦੀ ਏ—¹ ਜਿਸ ਗੀ ਕੁਸੈ ਦੂਝੀ ਭਾਸਾ ਰਾਹੇ ਬੁਹਾਸ਼ਸ਼ਰਨਾ ਕੋਈ ਬਾਰੀ ਲਗਭਗ ਨਾਮੁਸਕਨ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਜਿ'ਧਾਂ ਡੋਗਰੀ ਚ ਆਰਤੀ ਸ਼ਬਦ ਏ। ਆਰਤੀ ਗਾਓ, ਆਰਤੀ ਸਜਾਓ ਤੇ ਆਰਤੀ ਬਨਾਓ। ਪੈਹਲੇ ਵ'ਊਂ ਪ੍ਰਯੋਗੋਂ ਚ ਬਰਤੋਏ ਦੇ ਆਰਤੀ ਸ਼ਬਦ ਗੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲਗਭਗ ਮਤੀ ਸਾਰਿਧੈਂ ਭਾਸਾਏਂ ਚ ਆਸਾਨੀ ਕਨੈ ਜੁਡੀ ਦੀ ਢੁਗਗਰ ਦੀ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਕ ਸਾਂਦਰਭ ਤਿਕ ਸਂਕਲਪਨਾ ਗੀ ਬੁਹਾਸ਼ਸ਼ਰਨਾ ਲਗਭਗ ਨਾਮੁਸਕਨ ਏ। ਇ'ਧਾਂ ਗੈ ਨੇਕਾਂ ਸ਼ਬਦ ਸਾਂਸਕ੃ਤਿਕ ਸਾਂਦਰਭ ਗੀ ਅਪਨੇ—ਆਪ ਚ ਚੁਕਕੀ ਰਖਦੇ ਨ।

ਡੋਗਰੀ ਚ 'ਮੋਹਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਮਤੇ ਅਰਥੇ ਚ ਬਰਤਾਂਦਾ ਏ, ਜਿ'ਨਦੇ ਚਾ ਟਕੋਹਦਾ ਅਰਥ ਏ ਕੁਸੈ ਕੁਲ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੇ ਤੌਰ ਪਰ ਚੌਡੇ ਪਤਥਰ ਪਰ ਤਕੇਰੀ ਦੀ ਆਕ੃ਤਿ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਨੁਵਾਦਕ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ'ਲੋਕ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਸੂਰਿਤ' ਦੇ ਭਾਵ ਕਨੈ ਵਾਖਿਆ ਕਰਗ ਤਾਂ ਬੀ ਅਨੂਦਿਤ ਰਚਨਾ ਚ ਸੂਲ ਭਾਵ ਖੰਡਤ ਹੋਈ ਜਾਹਗ ਕੀਜੇ ਸੂਰਿਤ ਤੇ ਮੋਹਰਾ ਦੋ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਚੀਜਾਂ ਨ। ਇ'ਧਾਂ ਗੈ ਲੋਕ ਦੇਵੀ—ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੇ ਤੌਰਾ ਪਰ 'ਝੁੰਡੇ' ਦੀ ਬਰਤੂਨ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਜਿਸੀ ਕੁਸੈ ਦੂਝੀ ਭਾਸਾ ਚ ਹੂ—ਬਹੂ—ਬੁਹਾਸ਼ਸ਼ਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਏ।

ਪ੍ਰਯਾਂ ਦੇ ਚੁਨਾਂਡ ਦੀ ਸਮਸਥਾ

ਸ਼ਬਦੋਂ ਦੀ ਮਨਾਸਬ ਰਹੇਈ ਤੇ ਜਚਦੀ—ਬਨਦੀ ਬਰਤੂਨ ਕਨੈ ਗੈ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਚ ਸ਼ਲੈਪਾ ਆਂਦਾ ਏ। ਇਸਲੇਈ ਇਕ ਗੈ ਸ਼ਬਦੈ ਲੇਈ ਬਰਤੋਨੇ ਆਹਲੇ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਪਰਿਆਧੇ ਚਾ ਕੇਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਚੁਨੇਆ ਜਾ, ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਕ ਤੇ ਲਕਖ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੁਆਤਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਾ ਚਾਹਿਦਾ ਤੇ ਦੂਆ ਮੂਲ ਦੇ ਵਿਸੇ ਗੀ ਧਿਆਨਾ ਚ ਰਕਿਖਿਯੈ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਦਾ। ਜੇਕਰ ਡੋਗਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਨੈ ਗਲਲ ਕਿਤੀ ਜਾ, ਤਾਂ ਆਕਖੇਆ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਏ। ਡੋਗਰੀ ਚ ਉਦੂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਬਲੀ ਬਡੀ ਅਸਾਨੀ ਕਨੈ ਰਚੀ—ਪਚੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਜਦ ਕੇ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਬਲੀ ਕੇਈ ਥਾਹਰੇ ਉਪਰ ਓਪਰੀ—ਓਪਰੀ ਬਝਾਂਦੀ ਏ।

ਜਿ'ਧਾ ਡੋਗਰੀ ਕੋਲ ਅਪਨਾ ਸ਼ਬਦ 'ਸ਼ੈਲ' ਏ ਪਰ ਫਹੀ ਬੀ ਜੇਕਰ ਪਰਿਆਧ ਦੇ ਤੌਰ ਪਰ ਬਰਤਨੇ ਦੀ ਲੋਡ ਪਵੈ ਤਾਂ ਉਦੂ ਦਾ 'ਖੂਬਸੂਰਤ' ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਸੁਨਦਰ ਕੋਲਾ ਡੋਗਰੀ ਚ ਮਤਾ ਸ਼ਾਵਕ ਤੇ ਸੈਹਜ ਬਝਾਂਦਾ ਏ।

ਇਕਕੈ ਜਨੇਹ ਲਭਨੇ ਆਹਲੇ ਸ਼ਬਦੋਂ ਦੇ ਅਰਥ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਸਮਸਥਾ :— ਸ਼ਬਦੋਂ ਦੇ ਚੁਨਾਂਡ ਚ ਇਕ ਜਨੇਹ ਲਭਨੇ ਆਹਲੇ ਸ਼ਬਦੋਂ ਕਰੀ ਬੀ ਬਡੀ ਸਮਸਥਾ ਆਂਦੀ ਏ। ਇਧਾਂ ਤੇ ਏਹ ਸਮਸਥਾ ਲਗਭਗ ਇਕ ਸ਼੍ਰੋਤ ਥਮਾਂ ਆਈ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਏਂ ਚ ਘਟਟ ਹੋਂਦੀ ਏ, ਪਰ ਡੋਗਰੀ ਚ ਕੀਜੇ ਸ਼ੰਸਕ੃ਤ, ਫਾਰਸੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦੋਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਂਦਾ ਏ, ਇਸ ਲੇਈ ਏਹ ਸਮਸਥਾ ਮਤੀ ਏ। ਏਹ ਸਮਸਥਾ ਇਕਕੈ ਸ਼੍ਰੋਤ ਥਮਾਂ ਆਏ ਦੇ ਤਦਭਵ ਸ਼ਬਦੋਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਮਿਨਤਾ ਕਾਰਣ ਏ, ਦੂਆ ਬਕਖ ਸ਼੍ਰੋਤ ਥਮਾਂ ਆਏ ਦੇ ਪਰ ਇਕ ਜਨੇਹ ਲਭਨੇ ਆਹਲੇ ਸ਼ਬਦੋਂ ਚ ਅਰਥ ਭੇਦ ਦੇ ਕਾਰਣ ਆਂਦੀ ਏ :—

ਸ਼ਬਦ	ਅਰਥ	
ਮੇਘ	ਬਾਦਲ (ਹਿੰਦੀ)	ਇਕ ਜਾਤਿ (ਡੋਗਰੀ)
ਕੁੰਡਲ	ਕੁੰਡਲ (ਕਾਨ ਕਾ ਗੈਹਨਾ) ਹਿੰਦੀ	ਬਾਲੇ ਦੇ ਭਨਨ ਪੈਨੇ ਕਰੀ ਲਟੈ ਗੀ ਆਖਦੇ ਨ (ਡੋਗਰੀ)
ਮਗਰ	ਪਰਨਤੁ (ਹਿੰਦੀ)	ਪਿਚੜੇ (ਡੋਗਰੀ)
ਨਟ	ਨਾਚਨੇ ਵਾਲਾ(ਹਿੰਦੀ)	ਨਚਨੇ ਆਹਲਾ (ਡੋਗਰੀ)
ਦਸਵਾਂ	ਦਸਵੀਂ ਜਗਹ ਪਰ(ਹਿੰਦੀ)	ਦਸਮਾਂ (ਥਾਹਰੈ ਪਰ) ਮਘਕ ਦਾ ਦਸਮਾਂ(ਡੋਗਰੀ)

लिंग सरबंधी समस्यां

लिंग—प्रधान भाशाएं च अनुवादक गी लिंग सरबंधी समस्याएं कन्नै बी निबड़ना पौदा ऐ। उस बेल्ले ते अनुवादक गी सोहगे रौहने दी लोड़ होंदी गै जिस बेल्लै स्त्रोत भाशा ऐसी होऐ, जेहदे च व्याकरणिक लिंग नेई होवै ते लक्ष्य भाशा नेही होवै, जेहदे च व्याकरणिक लिंग होवै, पर स्थिति उस बेल्लै होर बी मती नाजक होंदी ऐ जिस बेल्लै इककै स्त्रोत भाशा थमां निकली दी दौनें—स्त्रोत ते लक्ष्य भाशाएं च व्याकरणिक लिंग बी होऐ, पर व्यवस्था अपनी—अपनी होवै। जियां हिन्दी ते डोगरी। इ'ने दौनें भाशाएं च मते सारे शब्द नेह न, जेहड़े इक भाशा च पुलिंग ते दुई च स्त्रीलिंग न।

जियां :—

शब्द	हिन्दी डोगरी
नक्क	नाक (पुलिंग) (स्त्रीलिंग)
बांह	बाजू (पुलिंग) (स्त्रीलिंग)
लक्क	कमर (पुलिंग) (स्त्रीलिंग)
रुत	मौसम (पुलिंग) (स्त्रीलिंग)
बसैंत	वसंत (पुलिंग) (स्त्रीलिंग)

वचन सरबंधी समस्यां

वचन सरबंधी नियम बी हर भाशा दे आपो—अपने होंदे न, पर इक परिवार दी भाशाएं च अक्सर समानता होंदी ऐ, पर फही बी इकके—दुकके उदारण मिली जंदे न

जियां :— हिन्दी ते डोगरी च बड़ी हद्‌दा तगर समानता लभदी ऐ:

डोगरी	हिन्दी
1. असें दर्शन कीते	हमने दर्शन किए।
2. उसदे प्राण निकली गे	उनके प्राण निकल गए।

पर हिन्दी दा हस्ताक्षर शब्द सिर्फ वहुवचन रूप च गै बरतोंदा लभदा ऐ, ये किसके हस्ताक्षर हैं? पर डोगरी च बरतोने आहले पर्याय 'दसखत' दौनें—बचने च बरतोंदा ऐ। एह दो बक्ख—बक्ख अर्थे दा बोध करांदा ऐ। :—

ਏਹ ਕੋਹਦਾ ਦਸਖਤ ਏ?

ਏਹ ਕੋਹਦੇ ਦਸਖਤ ਨ?

ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਆਦਰ ਸੂਚਨਾ ਆਸਟੇ ਬੀ ਇਕਵਚਨੀ ਨਾਮਪਦੋਂ ਕਨੈ ਬਹੁਵਚਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਏ :—

ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਏ (ਇਕਵਚਨ)।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਇਆਂ (ਇਕਵਚਨ)।

ਤੁਸ ਪਢਾ ਦੇ ਓ (ਇਕਵਚਨ)

ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕਲਾਸਾ ਚ ਨ। (ਇਕਵਚਨ)

ਕਾਰਕ ਰੂਪਾਧਣ :— ਲਕਘ ਭਾਸਾ ਦੇ ਸੁਆਤਮ ਦੇ ਸੁਤਾਬਕ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਕਾਰਕ ਰੂਪਾਧਣ ਤੇ ਚਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਦਾ। ਡੋਗਰੀ ਭਾਸਾ ਦੇ ਸੁਆਤਮ ਗੀ ਦਿਖਦੇ ਹੋਈ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਚਾਹਿਦਾ ਜੇ ਓਹ ਵਿਕਿਤਵਾਚਕ ਸੰਜ਼ਾਏਂ ਚ ਬੀ ਕਾਰਕ ਰੂਪਾਧਣ ਕਰੈ ਜਿ'ਧਾਂ :—

ਹਿੰਦੀ

ਡੋਗਰੀ

ਸੂਰ੍ਯ ਕੋ ਜਲ ਚਢਾਓ।

ਸੂਰਜੈ ਗੀ ਜਲ ਚਾਢੋ।

ਧਾਰ ਬਸ ਅਖਨੂਰ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਏਹ ਬਸ ਖਨੂਰ ਜਾ ਕਰਦੀ ਏ।

ਸਾਮਾ ਕੇ ਮਲਲੇ ਬਡੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈਂ।

ਸਾਮਾ ਦੇ ਪਲਲੇ ਬਡੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨ।

ਕਥਾ ਸਾਹਿਤਿਆ ਚ ਸੁਹਾਵਰੇ ਤੇ ਖੁਆਨੋਂ ਦਾ ਖਾਸ ਥਾਹਰ ਏ ਕੀਜੇ ਇੰਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਨੈ ਰਚਨਾ ਚ ਰੋਚਕਤਾ ਆਈ ਜਾਂਦੀ ਏ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਪਕੜ ਬੀ ਨਿਗਰ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਪਰ ਇਕ ਅਨੁਵਾਦਕ ਲੋਈ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿਆ ਚ ਸੁਹਾਵਰੇ ਤੇ ਖੁਆਨੋਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਸੁਸ਼ਕਲੋਂ ਆਹਲਾ ਕਮਮ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਏਹ ਅਮਿਵਿਕਿਤਿਆਂ ਮਾਹਨੂ ਜਾਤਿ ਦੇ ਸਾਂਜੇ ਪ੍ਰਯਾਸ ਦਾ ਨਚੋਡ ਹੋਂਦਿਆਂ ਨ। ਜੇਹਦੇ ਕਰੀ ਹਰ ਭਾਸਾ ਚ ਇਕ ਜਨੇਹ ਭਾਵ ਆਹਲੇ ਸੁਹਾਵਰੇ ਤੇ ਖੁਆਨ ਬਰਤੋਂਦੇ ਨ, ਪਰ ਫਹੀ ਬੀ ਕਿਥ ਸੁਹਾਵਰੇ ਤੇ ਖੁਆਨ ਏਏ ਹੋਂਦੇ ਨ ਜਿਂਦੇ ਪਰਧਾਨ ਲਕਘ ਭਾਸਾ (ਰਚਨਾ) ਚ ਨੇਈ ਲਭਦੇ, ਜੇਹਦੇ ਕਰੀ ਸ਼ਤ੍ਰੋਤ ਰਚਨਾ ਆਹਲਾ ਭਾਵ ਲਕਘ ਰਚਨਾ ਚ ਨੇਈ ਆਈ ਸਕਦਾ ਏ ਤੇ ਥੋੜ ਰੋਹੀ ਜਾਂਦੀ ਏ ਤੇ ਸਮਸਥਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਏ।

- i) ਜਿਤਥੈ ਲਕਘ ਭਾਸਾ ਚ ਸ਼ਤ੍ਰੋਤ ਭਾਸਾ ਦੇ ਸੁਹਾਵਰੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੁਹਾਵਰਾ ਤੇ ਖੁਆਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖੁਆਨ ਉਪਲਬਧ ਹੋਯੈ।

ਮੁਹਾਵਰੇਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ

ਹਿੰਦੀ

ਆਂਖੇ ਲਾਲ ਕਰਨਾ।

ਉਲ੍ਲੂ ਬੋਲਨਾ।

ਆਗ ਤਗਲਨਾ

ਖੁਆਨੇਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ

ਹਿੰਦੀ

ਆਪ ਭਲਾ ਤੋ ਜਗ ਭਲਾ।

ਬਹਤੀ ਗੱਗ ਮੈਂ ਹਾਥ ਧੋ ਲੋ।

ਨਾਕ ਮੈਂ ਦਸ ਕਰਨਾ।

ii) ਜਿਥੈ ਹੁਕੂਮੁਹਾਵਰਾ ਜਾਂ ਖੁਆਨ ਨੇਈ ਮਿਲਦਾ ਹੋਏ, ਉਤੇ ਅਰਥ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
ਕਨੈ ਰਲਦੇ—ਮਿਲਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਜਾਈ ਸਕਦੇ ਨ।

ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ

ਹਿੰਦੀ

ਗਢੋਂ ਸੁਰੰਦ ਤਖਾਡਨਾ।

ਚਿਤ ਕਰਨਾ।

ਖੁਆਨੇ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ

ਹਿੰਦੀ

ਬਾਘ ਕੇ ਸੁਹ ਸੇ ਛੂਟੀ ਤੋ ਵਿਲਾਰ
ਕੇ ਸੁਹ ਮੈਂ ਗੱਈ।

ਨਿਕਲ ਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਪਰ ਲਾਨਤ।

ਡੋਗਰੀ

ਅਕਖੀਂ ਲਾਲ ਕਰਨਾ।

ਉਲ੍ਲੂ ਬੋਲਨਾ।

ਅਗ ਤਗਲਨਾ।

ਡੋਗਰੀ

ਆਪ ਭਲਾ ਤੇ ਜਗ ਭਲਾ।

ਬਗਦੀ ਗੱਗ ਚ ਹਤਥ ਧੋਈ ਲੈਨਾ।

ਨਕ ਧੂਂ ਦੇਨਾ।

ਡੋਗਰੀ

ਦਬੀ ਦਿ'ਧਾ ਗਲਲਾਂ ਪੁਟਣਾ।

ਤਾਰੇਂ ਦਸ਼ਨਾ।

ਡੋਗਰੀ

ਚਿਤਰੇ ਸ਼ਾ ਵਚੀ ਤਾ ਵਾਗਡ ਵਿਲਲਾ ਪੁਡਛੀ ਲੇਈ।

ਮੁਕਕਰਨੇ ਆਹਲੇ ਦੇ ਸਿਰ ਸੁਆਹ।

ਨਿਸ਼ਕਸ਼

ਜੇਕਰ ਇਸ ਸਾਰੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਗੀ ਥੋਹੜੇ ਸ਼ਬਦੋਂ ਚ ਸਮੇਟਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਆਕਖੇਆ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਏ ਜੇ ਕਥਾ ਸਾਹਿਤਿ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਔਕਖਾ ਜੱਲ ਏ, ਪਰ ਨਾਮੁਸਕਨ ਨੇਈ। ਜੇਕਰ ਅਨੁਵਾਦਕ ਚਤੁੰਨ ਰੇਹਿਧੈ ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰਕਿਧਾ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਦੇ ਹੋਈ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੈ ਤਾਂ ਸਫਲ ਤੇ ਸ਼ੈਲ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੇ ਜਾਈ ਸਕਦੇ ਨ। ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਕਥਾ—ਸਾਹਿਤਿ ਦਿਧੋਂ ਗੈ ਮਤਿਧੋਂ ਅਨੂਦਿਤ ਰਚਨਾਏਂ ਦਾ ਉਪਲਬਧ ਹੋਨਾ ਇਸ ਗਲਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਏ।

नाटक—साहित्य दा अनुवाद

रूपरेखा

परिचे :— प्रस्तुत पाठ च नाटक—साहित्य दे अनुवाद ते उसदियें लोड़े—थोड़े बारै विद्यार्थियें दा परिचे कराया गेदा ऐ।

उद्देश्य :— नाटक साहित्य दा अनुवाद करदे बेल्लै अनुवादक गी खासियें जटिलताएं ते समस्याएं दा सामना करना पौँदा ऐ। कीजे अनूदित नाटक च लक्ष्यभाशा दे रंगमंच, समाजी परिवेश ते दर्शकें आदि दा खास ध्यान रखना पौँदा ऐ। इसलेई इस पाठ दा उद्देश्य विद्यार्थियें गी नाटक—साहित्य दे अनुवाद च बरती जाने आहलियें सतर्कताएं बारै जानकारी देना ऐ।

नाटक दा सुआतम :— साहित्य दियें सभनें विधाएं च ‘नाटक’ विधा गी उत्तम मन्नेआ जंदा ऐ। नाटक च रूप दा गुण होने करी सधारण थमां सधारण आदमी इस थमां आनंद प्राप्त करी सकदा ऐ। इयै कारण ऐ जे नाटक कविता, कहानी, उपन्यास आदि बाकी विधाएं कशा मता लोक—प्रिय होंदा ऐ। ‘काव्येशु नाटकं रम्यम्’ थमां स्पश्ट होई जंदा ऐ जे अज्जै दे समें च गै नेई प्राचीनकाल थमां गै नाटक आम लकाई च मकबूलियत हासल करदा रेहा ऐ। नाटक दी इस बशेशता गी दिखदे होई सभनें भाशाएं दे साहित्य च नाटक रचना आहली बक्खी खास ध्यान दित्ता जा करदा ऐ। छडे मौलिक नाटकें दी रचना गै नेई, बल्के कहानी—उपन्यास आदि दूझें विधाएं दे नाटकीकरण ते दूझें भाशाएं दे नाटकें दे अपनी भाशा च अनुवाद बी नाटक—साहित्य गी समष्ट बनाने आस्तै कीते जा करदे न। —¹

नाटक—अनुवादक दियां सीमां रेखां ते ज़रूरतां :—जियां साहित्य दियें बक्ख—बक्ख विधाएं दियां आपो—अपनियां सीमां रेखां होंदियां न, हर कोई लेखक हर कुसै विधा च चतर—चनार नेई होई सकदा, मते सारे लेखक ऐसे होंदे न जिनेंगी पद्य च कमाल

ਹਾਸਲ ਹੋਂਦਾ ਏ ਪਰ ਗਦਿ ਚ ਤਾਂਦੀ ਅਮਿਵਕਿਤ ਇਨ੍ਹੀ ਅਸਰਦਾਰ ਨੇਈ ਜਾਂ ਫ਼ਹੀ ਕੇਈ ਐਸੇ ਗਦਿ ਲੇਖਕ ਹੋਂਦੇ ਨ ਜਿਾਂਦੀ ਅਮਿਵਕਿਤ ਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਇਕ ਕੋਲਾ ਇਕ ਸੁਆਈ ਹੋਂਦੀ ਏ ਪਰ ਕਵਿਤਾ ਚ ਤਾਂਏ ਜਨੇਹਾ ਕਮਾਲ ਨੇਈ ਦਸ਼ੀ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਕਿਸ਼ ਲੇਖਕ ਗਦਿ ਤੇ ਪਦਿ ਦੌਨੋਂ ਚ ਮਹਾਰਤ ਰਖਦੇ ਹੋਂਦੇ ਨ ਪਰ ਨਾਟਕ—ਲੇਖਨ ਦੇ ਖੇਤਰਾ ਚ ਅਨਾਡੀ ਹੋਂਦੇ ਨ, ਜਾਂ ਫ਼ਹੀ ਕਿਸ਼ ਲੇਖਕ ਨਾਟਕਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪੈ ਚ ਅਪਨੀ ਟਕੋਹਦੀ ਪਨਛਾਨ ਰਖਦੇ ਨ ਪਰ ਕਥਾ—ਉਪਨਿਆਸ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ ਲੇਖਨ ਦੇ ਸਾਂਦਰਭ ਚ ਤਾਂਨੋਂਗੀ ਖਾਸ ਤਰਜਬਾ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ। ਓਹ ਕੋਈ ਬੜੇ ਗਿਨੇਚੁਨੇ ਦੇ ਬਹੁਮੁਖੀ ਪ੍ਰਤਿਆ ਦੇ ਧਨੀ ਲੇਖਕ ਹੋਡਨ ਜੇਹਡੇ ਹਰ ਵਿਧਾ ਚ ਲਿਖਨੇ ਦੀ ਮਹਾਰਤ ਰਖਦੇ ਨ। ਫ਼ਹੀ ਬੀ ਦਿਕਖੇਆ ਜਾ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਆਹਲੀ ਗਲਲ ਸਭਨੋਂ ਥਾਹ੍ਰੋਂ ਨੇਈ ਲਬੀ ਸਕਦੀ ਕੁਤੈ ਨਾਂ ਕੁਤੈ ਕਲਮ ਸਕਖਰ ਤੇ ਕੁਤੈ ਨਾਂ ਕੁਤੈ ਕਲਮ ਕਮਜੋਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਗ। ਇਸੈ ਚਾਲੀ ਸਾਹਿਤਿ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਬੀ ਸਾਹਿਤਿ ਦਿਯੇ ਵਿਧਾਏ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਪਰ ਤਾਂਦੀ ਅਨੁਵਾਦ—ਪਦਤਿ ਤੇ ਪ੍ਰਕਿਧਾ ਬੀ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਚਾਲੀ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ।

ਨਾਟਕ—ਅਨੁਵਾਦ ਲੇਈ ਕਿਸ਼ ਖਾਸ ਹਿਦਾਯਤਾਂ :— ਨਾਟਕ—ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਸਾਂਦਰਭ ਚ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਕਿਸ਼ ਖਾਸ ਗਲਲੋਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਕਖਨਾ ਪੌਂਦਾ ਏ, ਜਿਾਂਦੇ ਕਨੈ ਮੂਲ ਨਾਟਕ ਦੇ ਕਥਿ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਤੇ ਅਨੂਦਿਤ ਨਾਟਕ ਚ ਲਕਘ ਭਾਸਾ ਦੇ ਰਾਂਗਮਾਂਚ, ਸਮਾਜੀ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਕਨੈ ਨਾਂਡ ਹੋਈ ਸਕੈ। ਏਹ ਖਾਸ ਗਲਲਾਂ ਨ :—

1. ਆਮ ਧਾਰਨੇ ਵਿਧਾਏ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਸ਼੍ਰੋਤ ਭਾਸਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗੀ ਲਕਘ ਭਾਸਾ ਚ ਅਨੂਦਿਤ ਕਰਨਾ, ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਫ਼ਹੀ ਤੁਆਰਨਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਜੇਲਲੈ ਕੇ ਨਾਟਕ—ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਭਾਸਾਈ ਤਤਵੋਂ ਦੇ ਝਲਾਵਾ ਕੇਈ ਛੋਰ ਭਾਂਤਿ ਦੇ ਨਾਟਕੀ ਤਤਵ ਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਂਦੇ ਨ। ਨਾਟਕ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਲਿਖਤ ਤੇ ਅਭਿਨਿਯ ਸਰਬਾਂਧੀ ਪਕਖਿਆਂ ਚ ਆਂਤਰਿਕ ਫ਼ਲੋਫ਼ਲ (ਖੌਫ਼ਲ) ਦੀ ਸਿਥਤਿ ਬਨੀ ਰੌਹਦੀ ਏ ਤੇ ਕੁਸੈ ਬੀ ਸਿਥਤਿ ਚ ਇਨੋਂ ਦੌਨੋਂ ਪਕਖਿਆਂ ਗੀ ਨਖੇਡੇਆ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਨਵਾਜ਼ ਨੇਈ ਕੀਤਾ ਜਾਈ ਸਕਦਾ। ਪੈਹਲੇ ਪਕਖ ਗੀ ਸੁਰਕਖਤ ਰਕਖਨੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਾਸ ਚ ਦੁਆ ਪਕਖ ਛੁਡਕੀ ਜਂਦਾ ਏ ਤੇ ਦੁਏ ਪਕਖ ਗੀ ਬਨਾਈ ਰਖਨੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਾਸ ਚ ਪੈਹਲਾ ਪਕਖ ਛੁਡਕੀ ਜਂਦਾ ਏ। ਏਸੀ ਸਮਸਥਾ ਨਾਟਕ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਲੇਈ ਇਕ ਚਨੌਤੀ ਜਨ ਬਨੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਲਿਖਤ ਪਕਖਿਆਂ ਚ ਨਾਟਕੀ ਸਂਕੇਤ, ਮਾਂਚਨ ਸਰਬਾਂਧੀ ਤਤਵ ਤੇ ਗਤਿ ਸਰਬਾਂਧੀ ਤਤਵ ਸਮੇਅ ਦੇ ਰੌਹਦੇ ਨ ਪਰ ਅਨੁਵਾਦਕ ਬੀ ਸਿਰਫ਼ ਲਿਖਤ ਨਾਟਕ ਪਫ਼ਿਯੈ ਗੈ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਪੌਂਦਾ ਏ ਜਿਸ ਕਰੀ ਲਕਘ ਭਾਸਾ ਦੇ ਮਾਂਚਨ ਸਰਬਾਂਧੀ ਮਤਾ ਕਿਸ਼ ਉਸਦੇ ਸਾਮਨੈ ਨੇਈ ਔਂਦਾ, ਏਹ ਇਕ ਬੱਡੀ ਸਮਸਥਾ ਏ। ਇਸ ਬਾਰੈ “Translation Studies” ਪੁਸ਼ਤਕ ਦੇ ਲੇਖਕ ਧੋਰਪੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸੂਸਨ ਬੈਸਨੇਰ ਜਿਾਂਦਾ ਸਾਹਿਤਿ—ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਖੇਤਰਾ ਚ ਬੱਡਾ ਨਾਂਡ ਏ—ਤਾਂਦਾ ਵਿਚਾਰ ਏ ਜੇ ‘ਜੇਕਰ ਅਨੁਵਾਦਕ ਮੂਲ ਕ੃ਤਿ ਗੀ ਪਢਨੇ ਦੇ ਕਨੈ—ਕਨੈ ਰਾਂਗਮਾਂਚ ਉਪਰ ਖੜੋਂਦੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤ ਹੋਂਦੇ ਬੀ ਦਿਕਿਖਿਆਂ ਨਾਟਕ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਏਹ

ਸਮਝਾ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦੈ ਤਗਰ ਅਸਾਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਪਰ ਐਸਾ ਅਕਸਰ ਹੋਂਦਾ ਨੇਈ ਏ, ਉਸੀ ਸਿਰਫ ਲਿਖਤ ਸਮਝੀ ਪਢਿਧੈ ਗੈ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਪੌਂਦਾ ਏ।”

2. ਨਾਟਕ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਸਾਂਦਰਭ ਚ ਦੂਝ ਮਹਤਵਪੂਰਣ ਗਲਲ ਏਹ ਏ ਜੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਦਰਸ਼ਕੋਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਜਾਂ ਤੰਦੇ ਸਮਾਜ—ਸੱਸਕ੃ਤਿ ਸਰਬਾਂਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਪਕਖ ਗੀ ਮਹਤਾ ਦੇਨੀ ਚਾਹਿਦੀ ਜਾਂ ਮੂਲਕ੃ਤਿ ਦੇ ਕਥਾ ਗੀ? ਇਸ ਬਾਰੈ ਲਗਭਗ ਵਿਵਾਨੋਂ ਦੌਨੋਂ ਪਕਖਾਂ ਗੀ ਬਰੋਬਰ ਮਹਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਈ ਬਿਚਲਾ ਰਸਤਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਦਾ ਸਝਾਵ ਦਿੱਤੇ ਦਾ ਏ। ਰੀਤਾ ਰਾਨੀ ਪਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਮੁਤਾਵਕ “ਨਾਟਕ ਸਾਂਵਾਦਾਤਮਕ ਕਲਾ ਹੋਂਦੀ ਏ ਪਰ ਸਿਰਫ ਸਾਂਵਾਦਾਤਮਕ ਹੋਨੇ ਕਨੈ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਨਾਟਕ ਨੇਈ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ। ਸਾਂਵਾਦੋਂ ਰਾਹੋਂ ਗਲਾਈ ਗੇਦੀ ਗਲਲ ਰੰਗਮੰਚੀ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਚ ਅਭਿਵਿਕਿਤ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਲਖਾਂਦੇ ਦੇ ਸਾਂਵਾਦੋਂ ਕਨੈ ਸਰਬਾਂਧ ਕਾਰ—ਵਾਹਾਰ ਸ਼ਰੀਰਕ, ਭਾਵਪਰਕ ਅਭਿਨਿਧ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚੀ ਸਾਜ—ਬਾਜ ਕਨੈ ਨਾਟਕੀ ਰਚਨਾ ਜੀਵਾਂ ਹੋਈ ਤਠਦੀ ਏ ਤੇ ਸੂਰਤ ਰੂਪ ਗੈਹਣ ਕਰਦੀ ਏ। ਕੀ ਜੇ ਭਾਸਾਈ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੇ ਕਨੈ—ਕਨੈ ਅਭਿਨਿਧ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਸਰਬਾਂਧੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਮਝਾਟੈ ਦਾ ਛਨ੍ਹਾਤਮਕ ਸਰਬਾਂਧ ਤੇ ਸਾਮਾਂਪਨ ਗੈ ਨਾਟਕੀ ਰਚਨਾ ਗੀ ਸਫਲ ਬਨਾਂਦਾ ਏ।

3. ਐਸੀ ਸਿਥਤਿ ਚ ਇੰਡੀ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਜੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਅਨੁਵਾਦਕ ਮੂਲ ਲੇਖਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਵਕਾਦਾਰੀ ਨਭਾਵ ਜਾਂ ਨਿਰੰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ? ਪਰ ਏਹ ਸੁਆਲ ਖਾਸਾ ਪੇਚੀਦਾ ਏ ਕੀ ਜੇ ਨਾਂ ਤੇ ਅਸ ਏਹ ਆਖੀ ਸਕਨੇਆਂ ਜੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਨਾਟਕ ਦੇ ਮੂਲ ਕਥਾ ਦੇ ਪਰਤੀ ਗੈ ਵਕਾਦਾਰ ਰੈਹਨਾ ਚਾਹਿਦਾ ਏ ਤੇ ਨਾਂ ਗੈ ਸਿਰਫ ਨਿਰੰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ, ਅਸਲ ਚ ਨਾਟਕਕਾਕਾਰ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਦੌਨੋਂ ਲੇਈ ਨਾਟਕ ਦੇ ਏਹ ਦੋਏ ਪਕਖ ਬੜੇ ਮਹਤਵਪੂਰਣ ਨ ਤੇ ਦੋਏ ਇਕ—ਦੂਏ ਦੇ ਪੂਰਕ ਨ। ਇਕ ਦੀ ਬੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਹੋਨੇ ਪਰ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਨਾਟਕੀਯਤਾ ਖਤਮ ਹੋਈ ਸਕਦੀ ਏ। ਕੀ ਜੇ ਹਰ ਇਕ ਨਾਟਕ—ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਅਪਨੇ—ਆਪ ਚ ਪੁਨਰਿੱਜਨਾ ਹੋਂਦੀ ਏ, ਨਿਰੰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰੰਗ—ਪਰਿਕਲਿਣਾ ਨਾਟਕ ਗੀ ਸਮੇਧਾਨ ਦਾ ਗੁਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਏ ਤੇ ਇਕਕੈ ਨਿਰੰਦੇਸ਼ਕ ਆਸੇਆ ਇਕ ਨਾਟਕ ਦਿਧਾਂ, ਬਕਖ—ਬਕਖ ਸਮੇਂ ਚ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿਆਂ ਇਕਕੈ ਜਨੇਹਿਧਾਂ ਨੇਈ ਹੋਂਦਿਧਾਂ।³ ਇਸ ਕਰੀ ਜੈਸਾ ਸਮਾਂ ਤੇ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਹੋਂਦਾ ਏ ਤੁਸਾਂ ਦੀ ਬਨਾਹ ਤਥਾ ਤੁਸਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਤੇ ਰੰਗਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਰੰਗ ਸ਼ੈਲੀ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਡੋਗਰੀ ਚ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਮਨਾਥ ਸ਼ਾਸ਼੍ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨਾਟਕ “ਬਾਬਾ ਜਿਤ੍ਤੋ” ਦਿਧਾਂ ਘਟਟੋ—ਘਟਟ 50 ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿਆਂ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਸਮੇਂ ਚ ਖਡੋਇਧਾਂ ਹੋਡਨ ਪਰ ਸਮਧ ਤੇ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਮਤਾਬਕ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਇਕ—ਦੂਝ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਕਥਾ ਬਕਖ ਹੋਂਦੀ ਰੇਹੀ। ਕੀ ਜੇ, ਰੰਗਮੰਚ ਦਿਧਾਂ ਸੀਮਾਰੇਖਾਂ, ਸਮਰਥਾ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਂ ਜੇਹਡਿਧਾਂ ਅਜਾਈ ਕਥਾ 50 ਬਾਰੋਂ ਪੈਹਲੇਂ ਹਿਧਾਂ ਓਹ ਅਜ਼ਜ ਨੇਈ। ਅਜ਼ਜ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਪਕਖ ਖੇਤਰਾ ਗੀ ਨੇਈ ਬਲਕੇ ਸਭਨੋਂ ਖੇਤਰੋਂ ਗੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਏ। ਇਸ ਕਰੀ ਜੇਕਰ ਇਕਕੈ ਨਿਰੰਦੇਸ਼ਕ ਇਕ ਨਾਟਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਸਮੇਂ ਚ ਕਰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਬੀ ਇਕ ਰਚਨਾ ਹੋਂਦੇ ਹੋਈ ਬੀ ਓਹ ਨਮੀਂ ਬਿਝੋਂਦੀ ਏ ਤੇ ਜੇਕਰ ਇਕਕੈ ਨਾਟਕ ਗੀ ਇਕਕੈ ਸਮੇਂ ਚ ਦੋ ਜਾਂ ਸਤੇ ਨਿਰੰਦੇਸ਼ਕ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤ

ਕਰਦੇ ਨ ਤਾਂ ਬੀ ਰਚਨਾ ਇਕ ਹੋਨੇ ਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਪਕਖੋਂ ਦੀ ਮਿਨਤਾ ਕਾਰਣ ਇਕ ਨੇਈ ਲਮਦੀ ਬਲਕੇ ਓਹ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਰੂਪ ਇਖ਼ਤਾਰ ਕਰੀ ਲੰਦੀ ਏ। ਅਰਥਾਤ ਰੰਗਮੰਚ ਦਿਯਾਂ ਸੀਮਾਂ—ਰੇਖਾਂ, ਸੰਭਾਵਨਾਂ ਤੇ ਸਮਰਥਾ ।

ਤੇ ਸਮੇਂ—ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਸ਼ਹਾਬੋਂ ਬਦਲਦਿਆਂ ਰੌਹਦਿਆਂ ਨ, ਬਕਖ—ਬਕਖ ਚਾਲੀ ਦਿਯਾਂ ਰੰਗ ਸ਼ੈਲਿਆਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਨ ਤੇ ਰਚਨਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੀ ਦਿਕਖਨੇ—ਸਮਝਨੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬਦਲੋਂਦਾ ਰੌਹਦਾ ਏ। ਐਸੀ ਸਿਥਤਿ ਚ ਨਾਟਕ—ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਭਾਸਾ ਗੀ ਰੰਗ—ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਨਾਟਕ—ਨਿਰੰਦੇਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਸਾ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਢਾਲਨਾ ਪੌਂਦਾ ਏ। ਪਰ ਫ਼ਹੀਂ ਬੀ ਮੂਲ ਨਾਟਕ ਚ ਵਕਤ ਸ਼ਵੇਦਨਾ ਤੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਉਦਦੇਸ਼ ਗੀ ਨਜ਼ਰਨਾਡਾਜ਼ ਕਹਿਯੈ ਛਡੇ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਗੀ ਧਿਆਨਾ ਚ ਰਕਖਨੇ ਕਨੈ ਕੇਈ ਬਾਰੀ ਨਾਟਕ ਦੀ ਮੂਲ—ਭਾਵਨਾ ਗੀ ਜੋਹ ਪੁਜ਼ਜਨੇ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਰੌਹਦਾ ਏ, ਭਾਸੋਂ ਓਹ ਪੁਨਸ਼ੁਜਨ ਕੀ ਨੇਈ ਹੋਏ। ਇਸ ਕਰੀ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਏਹ ਸੋਚਿਯੈ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਲੋਡਚਦਾ ਏ ਜੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤਿ ਚ ਨਾਟਕਕਾਰ ਤੇ ਨਿਰੰਦੇਸ਼ਕ ਦੌਨੋਂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਸ ਕੋਹਦੇ ਆਸਤੈ ਏ—ਦਰਸ਼ਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜੀ ਵਰਗ ਆਸਤੈ। ਧਾਨਿ ਲੇਖਕ ਤੇ ਨਿਰੰਦੇਸ਼ਕ ਦੌਨੋਂ ਦੇ ਮੂਲ—ਸਕਸਦ—ਦਰਸ਼ਕ ਵਰਗ ਗੀ ਬੀ ਸਾਮਨੈ ਰਕਿਖਿਯੈ ਨਾਟਕ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਪ੍ਰਵਾਸ ਹੋਨਾ ਲੋਡਚਦਾ ਏ। ਇਸ ਚਾਲੀ ਨਾਟਕ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਜਿਸ਼ੇਵਾਰੀ ਤੰਦੇ ਦੌਨੋਂ ਕਥਾ ਬਧਿਯੈ ਤ੍ਰਾਂਝ ਧਡੇ ਕਨੈ ਵਫਾਦਾਰੀ ਨਭਾਨੇ ਤਗਰ ਪੁਜੀ ਜਾਂਦੀ ਏ ਤੇ ਉਸਾਂ ਲੇਖਕ ਤੇ ਨਿਰੰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਅਪਨਾ ਕਰਤਬ ਨਭਾਂਦੇ ਹੋਈ ਦਰਸ਼ਕੋਂ ਗੀ ਰਵੇਈ ਸਮਾਂਸ਼ਣ ਤੇ ਨਾਟਕ—ਮੰਚਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਤੰਦੀ ਰੋਚਕਤਾ ਦੀ ਜਿਸ਼ੇਦਾਰੀ ਬੀ ਨਭਾਨੀ ਪੌਂਦੀ ਏ।

4. ਅਨੁਵਾਦਕ ਬੇਸ਼ਕ ਸ਼੍ਰੋਤ ਭਾਸਾ ਤੇ ਲਕਘ ਚ ਪੂਰੀ ਸ਼ਹਾਰਤ ਰਖਦੇ ਹੋਨ ਤਾਂ ਗੈ ਅਨੁਵਾਦ—ਕਸ਼ਮ ਦਾ ਬੇਡਾ ਚੁਕਦੇ ਨ ਪਰ ਨਾਟਕ—ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਸਾਂਦਰਭ ਚ ਸਿਰਫ ਸਰਬਾਂਧਤ ਭਾਸਾਏਂ ਦੀ ਜਾਨਕਾਰੀ ਹੋਨਾ ਗੀ ਕਾਫੀ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ। ਨਾਟਕ ਦੀ ਭਾਸਾ ਪੂਰੀ ਚਾਲੀ ਸ਼ਵਾਦਾਤਮਕ ਭਾਸਾ ਹੋਂਦੀ ਏ ਤੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਕਥਿ ਤੇ ਸ਼ਿਲਿ ਦਾ ਹਰ ਪਕਖ ਤੰਨੋਂ ਸ਼ਵਾਦੋਂ ਰਾਹੋਂ ਗੈ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਸਾਰਾ ਵਿਹਾਰ ਪਾਤ੍ਰੋਂ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਤੇ ਆਂਤਿਰਕ ਵਿਕਿਤਤਵ, ਤੰਦੀ ਸੋਚ—ਸਾਂਘਰਸ਼, ਮਾਨਸਕ ਫ਼ਲੋਚਨ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਆਦਿ ਸਭਨੋਂ ਦੀ ਅਭਿਵਿਤ ਸ਼ਵਾਦੋਂ ਰਾਹੋਂ ਹੋਨੇ ਕਰੀ ਪਾਤ੍ਰੋਂ ਦੀ ਗਲਲ ਬਾਤ ਦੇ ਅਰਥ ਤੇ ਭਾਵ ਦੇ ਕਨੈ—ਕਨੈ ਆਖਨੇ ਦੇ ਲੈਹਜੇ, ਸੁਰ, ਬਲਾਧਾਤ, ਅਨੁਤਾਨ ਬਗੈਰਾ ਦੀ ਬੀ ਸਹਤਤਵਪੂਰ੍ਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਕੁਝੈ ਪਾਤ੍ਰ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਬੀਧਤ ਦੋ ਅਭਿਵਿਤ, ਉਸਦੀ ਗਲਲਬਾਤ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਸਦੇ ਗਲਲ ਕਰਨੇ ਦੇ ਸਮਾਂਸ਼ਣ ਢੰਗ—ਤਰੀਕੇ ਕਨੈ ਇਕਦਮ ਜੁਝੀ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ ਜਿਸਗੀ ਉਸਦੀ ਬੋਲਚਾਲ ਕਥਾ ਬਕਖ ਨੇਈ ਕੀਤਾ ਜਾਈ ਸਕਦਾ। ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਪਾਤ੍ਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਬਦ, ਉਸਦਾ ਸ਼ਿਕਾ—ਸ਼ਤਰ, ਉਸਦੀ ਸਮਾਜੀ ਸਿਥਤਿ, ਪਰਿਵੇਸ਼, ਸਾਂਝਕਾਰ, ਉਸਦਾ ਸੋਚ ਸ਼ਤਰ ਧਾਨੀ ਪੂਰੇ ਵਿਕਿਤਤਵ ਦੀ ਇਕ—ਇਕ ਚੀਜ਼ ਸ਼ਵਾਦੋਂ ਰਾਹੋਂ ਗੈ ਅਭਿਵਕਤ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਇਸ ਕਹਿਯੈ ਨਾਟਕ ਦੀ ਭਾਸਾ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਚ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਚਾਲੀ ਦੇ ਗਾਕਿਆਂ, ਵਾਕਿਆਂ ਦੇ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਅੰਸ਼ਾਂ, ਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਪਰ ਬਲ ਜਾਂ ਤਾਨ—ਅਨੁਸਾਨ ਆਦਿ ਬੀ ਸ਼ਵਾਦੋਂ

ਮਾਧਿਮ ਹੋਂਦੇ ਨ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਸੂਲ ਨਾਟਕ ਦੇ ਏਹ ਤਤਵ ਬੀ ਪੂਰੀ ਚਾਲੀ ਅਭਿਵਕਤ ਹੋਨੇ ਲੋਡ਼ਚਦੇ ਨ। ਇਸਦੇ ਆਸਤੈ ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਅਨੂਦਿਤ ਨਾਟਕ ਚ ਕਦੰ—ਕਦੰ ਸਾਂਸਕ੃ਤਕ ਜਾਂ ਭਗੋਲਕ ਤਬਦੀਲੀ ਬੀ ਕਰਨੀ ਪੇਈ ਜਾਂਦੀ ਐ ਕੀ ਜੇ, ਕੇਈ ਬਾਰੀ ਮਨੋਭਾਵੇਂ ਜਾਂ ਮਨੋਵ੍ਰਤਿਧਿਆਂ ਦੀ ਅਭਿਵਕਿਤ ਦਾ ਤੌਰ—ਤਰੀਕਾ ਦੌਨੋਂ ਭਾਸ਼ਾਏਂ ਚ ਇਕਕੈ ਜਨੇਹਾ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ, ਕੇਈ ਬਾਰੀ ਤੇ ਭਲੇਆਂ ਮੁਖਤਾਲਫ ਹੋਂਦਾ ਐ ਇਸ ਕਰੀ ਅਨੁਵਾਦਕ ਦੀ ਜਿਸ਼ੇਵਾਰੀ ਏਹ ਬਨਦੀ ਐ ਜੇ ਓਹ ਦੌਨੋਂ ਭਾਸ਼ਾਏਂ ਦੀ ਆਂਤਰਿਕ ਸੰਰਚਨਾ (Deep Structure). ਦੀ ਪੂਰੀ ਥਾਹ ਲੇਇਧੈ ਉਨੋਂਗੀ ਸ਼ਹੇਈ ਰੂਪਾ ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੈ।

5. ਨਾਟਕ ਦਾ ਪੂਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਬੋਲਚਾਲ ਧਾਨਿ ਪਾਤ੍ਰੇਂ ਦੀ ਗਲ਼ਬਾਤ ਤੱਥ ਗੈ ਹੋਂਦਾ ਐ ਤੇ ਆਮਤੌਰ ਪਰ ਨਾਟਕ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਰਲ ਤੇ ਸੈਹਜ ਹੋਨੀ ਲੋਡ਼ਦੀ ਐ ਇਧੈ ਗਲ਼ ਬਖਾਨੀ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਕਿਥ ਆਲੋਚਕ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤਿਧ ਪਾਰਖੀ ਤੇ ਇਧੈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਾਵੇ ਨ ਜੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਸੈਹਜਤਾ ਦਾ ਹੋਨਾ ਗੈ ਨਾਟਕ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਐ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਮਂਚ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਨੈਂ ਦਿਕਖੇਆ ਜਾ ਤਾਂ ਬੋਲਚਾਲ ਦੀ ਆਮ, ਸਰਲ ਤੇ ਸੈਹਜ ਭਾਸ਼ਾ ਗੈ ਨਾਟਕ ਦਾ ਗੁਣ ਹੋਂਦੀ ਐ ਕੀ ਜੇ, ਜੇਹਡਾ ਪਾਤ੍ਰ ਮਂਚ ਤੱਥ ਜਿਨ੍ਹੇ ਸ਼ਬਦੋਂ ਗੀ ਬੋਲਲਾ ਕਰਦਾ ਹੋਂਦਾ ਐ ਓਹ ਸਿਰਫ ਸੁਹਾਂ ਚਾ ਬਾਚਾ ਗੈ ਨੇਈ ਕਰਦਾ ਹੋਂਦਾ ਓਹ ਤਾਂਦੇ ਚ ਛਾਪੇ ਦੇ ਭਾਵੋਂ ਗੀ ਆਤਮਸਾਤ ਕਹਿਏ ਤਥ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰਾਹੋਂ ਉਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਗੀ ਪਿਧੈ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਐ; ਭੋਗੈ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਐ; ਇਸਕਰੀ ਓਹ ਸਰਲ—ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਗੈ ਨਾਟਕ ਦੀ ਸੈਹਜਤਾ ਦਾ ਸੁਜ਼ਬ ਬਨਦੀ ਐ, ਨਾਟਕ ਪਢਨੇ ਚ ਭਾਸੋਂ ਇਧੈ ਜਨੇਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਟਕ ਦਾ ਅਵਗੁਣ ਗੈ ਸਾਬਤ ਕੀ ਨੇਈ ਹੋਏ। ਵਿਣੁ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਹੋਰੋਂ ਗੀ ਇਕ ਬਾਰੀ 'ਝੰਡੀਪਸ ਕਮਲੈਕਸ' ਨਾਟਕ ਦਿਕਖਨੇ ਦਾ ਸੈਕਾ ਮਿਲੇਆ, ਓਹ ਦਿਕਖਨੇ ਚ ਬਡਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸਾਲੀ ਲਗਗਾ ਪਰ ਜਿਸਲੈ ਓਹਦੀ ਸ਼ਿਕਿ਷ਾ ਪਢੀ ਤਾਂ ਖਿੰਡ ਚੜੀ।¹ ਉਸ ਚ ਚਾਲੂ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਡਾ ਮਤਾ ਹਾ। ਇਸ ਕਰੀ ਨਾਟਕ ਦਿਕਖਨੇ ਤੇ ਪਢਨੇ ਚ ਭਾਸ਼ਾ—ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਾ ਬਡਾ ਹਤਥ ਐ। ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਰੰਗਮੰਚੀ ਨਾਟਕ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਸਰਲਤਾ, ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਸੈਹਜਤਾ ਦਾ ਖਾਲ ਰਕਖਨਾ ਪੌਦਾ ਐ ਕੀ ਜੇ ਪਾਤਰੋਂ ਦਾ ਅਭਿਨਿਧ ਉਸ ਚ ਸਜੀਵਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸਾਲੀ ਹੋਨੇ ਦਾ ਗੁਣ ਭਰਦਾ ਐ ਪਰ ਪਢਨੇ ਚ ਅਭਿਨਿਧ ਦਾ ਅਂਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਨੇਈ ਹੋਨੈ ਕਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਸਤਰ ਦਾ ਖਾਲ ਰਕਖਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਐ।

6. ਨਾਟਕ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਸੈਹਜਤਾ ਤੇ ਸਰਲਤਾ ਦਾ ਗੁਣ ਕੋਈ ਸਿੰਘੀ—ਸਿੰਘੀ ਅਭਿਧਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਕਰੀ ਨੇਈ ਆਂਦਾ। ਏਹਦੇ ਆਸਤੈ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮਤਾਬਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਲਕਧਾਰਥ ਤੇ ਵਧਾਰਥ ਆਹਲੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਗੈ ਤੇ ਵਾਚਿਕ—ਇਕਾਇਯੋਂ ਗੀ ਸੈਹਜ ਤੇ ਇਕ ਰਚੇ—ਬਸ਼ੇ ਦਾ ਹੋਨੇ ਦਾ ਗੁਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਨ ਤੇ ਇਸ ਚਾਲੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾ—ਪ੍ਰਯੋਗ ਬੀ ਇਕ ਚਾਲੀ ਦੀ ਕਲਾਤਮਕ ਖੂਬੀ ਹੋਂਦੀ ਐ। ਅਨੁਵਾਦਕ ਗੀ ਨਾਟਕ—ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦੇ ਬੇਲਲੈ ਇਸ ਚਾਲੀ ਦੀ ਸੈਹਜਤਾ ਗੀ ਬੀ ਲਕਧ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਆਹਨਨਾ ਪੌਗ। ਨੇਈ ਤਾਂ ਸਾਂਵਾਦ ਜਾਂ ਤੇ ਬਨੌਟੀ ਸੇਹੀ ਹੋਡਨ ਜਾਂ ਫਹੀ ਸ਼ਹੇਈ ਅਰਥ ਨੇਈ ਦੇਈ ਸਕਡਨ।

7. नाटक च कथ्य, उद्देश्य, संस्कृति, परिवेश, समाजी सरोकार यानि लौहकी शा लौहकी ते बड़ी शा बड़ी, हर चाल्ली दी अभिव्यक्ति दा इक मात्तर जरिया संवाद गै होंदे न, एह गल्ल केई बारी आखी जाई चुकी, पर भाशा दा ओह उच्चरत रूप यानि संवादें दी भाशा ऐसी होनी चाहिदी जिसगी सुनियै दर्शकें—श्रोताएं दे मनें च आनंद दी अनुभूति होए ते भाशाई आनंद दी अनुभूति दा उचित माध्यम उस भाशा च ध्वनियें दे संयोजन च इक लयात्मक अर्थात् संगीत जन बझालदी ध्वन्यात्मक खूबसूरती होनी चाहिदी ऐ जेहड़ी कन्नें दे राहें रुएं—रुएं गी आनंदत करै। इस कन्नै सिर्फ भाशा दा ओपरा शडार गै नई होंदा बल्के गूढ़ भावें गी व्यक्त करने च बी सुन्ने पर सुहागे दा कम्म करदी ऐ। नाटक दे अनुवादक गी अनुवाद करदे बेल्लै लक्ष्य भाशा च बी ध्वनियें दे इ'यै जनेह संयोजन गी बनाने दा यत्न करना लोड़दा ऐ।

मुहावरे ते खुआन बी भाशा गी असरदार बनाने ते अभिव्यक्ति गी गूढ़ ते सूखम रूप देने च म्हत्तपूर्ण योगदान दिंदे न। इं'दे प्रयोग कन्ने बी भाशा च जित्थै इक पास्सै सैहजता दा गुण औंदा ऐ दुए पास्सै सुनने च रस पैदा करदे न इस करी नाटक दे सफल अनुवाद आस्तै अनुवादक गी लक्ष्य भाशा च उसदे बरोबर दे मुहावरें—खुआनें दा प्रयोग जरूर करना चाहिदा ऐ तां जे लक्ष्य भाशा दे दर्शकें गी बी नाटक दी प्रस्तुति अपनी सैहज ते रोचक बझोऐ। डोगरी च हिंदी, संस्कृत, बंगाली, गुजराती, आदि केह्यें भारती भाशाएं चा ते अंग्रेजी भाशा च बी केई नाटकें दे अनुवाद होए दे न जिं'दे च नाटक—अनुवादकें अपनी कला—कुशलता दा प्रमाण दिंदे होई डोगरी भाशा दे सैहज सुआतम अनुसार मुहावरें—खुआने दा थाहरै सिर प्रयोग कीते दा ऐ। —¹

8. देशकाल ते परिवेश नाटक दा म्हत्तवपूर्ण पक्ख होंदा ऐ। केई बारी स्रोत भाशा ते लक्ष्य भाशा दे देशकाल ते परिवेश च जमीन—आसमान दा फर्क होंदा ऐ। उस बेल्लै अनुवादक दे सामनै एह समस्या पैदा होंदी ऐ जे ओह मूल नाटक दे देश, काल ते परिवेश गी गै लक्ष्यभाशा च चित्रत करै जां स्रोतभाशा दे देशकाल दे अनुरूप लक्ष्य भाशा च देशकाल ते परिवेश दी परतियै सिरजना करै जां नमीं सिरजन करै। इस बारै अनुवादकें जां साहित्य दे विद्वनें दियां दो चाल्ली दियां रांड मिलदियां न। इक रांड ते एह ऐ जे मूल नाटक दे देश, काल ते परिवेश गी पूरी चाल्ली मसूस करियै, उसदी आत्मा गी ग्रैहण कीता जा ते लक्ष्य भाशा च उसदे अनुरूप देश, काल, वातावरण ते परिवेश गी सिरजेआ जा। थाहरें पात्रें, रुतें—ब्हारें, रीति—रवाजें आदि दे नां ते चित्रण लक्ष्य भाशा दे समाजी, सांस्कृतिक ते भगोलक परिवेश दे मताबक कीते जान। इस चाल्ली करने कन्नै लक्ष्य भाशा

ਦੇ ਦਰਸ਼ਕ ਗੀ ਰਚਨਾ ਅਪਨੀ ਬੜੋਗ ਤੇ ਉਂਦੇ ਮਨੈ ਚ ਬਗਾਨੇਪਨ ਦਾ ਭਾਵ ਛਟੋਈ ਜਾਹਗ? ਭਾਰਤੇਨਦੁ ਨੇ ਸ਼ੇਕਿਸਪਿਯਰ ਦੇ “Merchant of Venice” ਦਾ ‘ਦੁਰਲਭ ਬਨ੍ਧੁ’ ਨਾਂਡ ਕਨੈ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਚ ਪੂਰੀ ਭਾਰਤੀਯਤਾ ਗੀ ਨਜ਼ਰੀ ਚ ਰਖਦੇ ਹੋਈ ਨਾਂ ਸਿਰਫ ਪਾਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਡ ਬਦਲੇ ਬਲਕੈ pound ਗੀ ਸੇਰ ਤੇ Ducais ਗੀ ਰਖੇ ਚ ਬਦਲੀ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਏਹ ਵਕਤ—ਵਕਤ ਦੇ ਮੌਲ ਉਪਰ ਨਿਰੰਭਰ ਕਰਦਾ ਏ। ਭਾਰਤੇਨਦੁ ਦੇ ਸਮੇਂ ਚ ਇਸ ਚਾਲਲੀ ਦਿਯਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਾਪਿ ਪ੍ਰਚਾਰ—ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਦਿਯਾਂ ਸੁਵਿਧਾਂ ਉਪਲਬਧ ਨਿਹਿਆ; ਜਿਸ ਕਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਸਕ੃ਤਿ ਮੌਲ ਦੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਕ ਨਿਹਾ ਕਰੀ ਸਕਦਾ ਤੇ ਇਸ ਚਾਲਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤਿ ਜਿਸਦਾ ਪੂਰਾ—ਪਰਿਵੇਸ਼ ਇਕਦਮ ਓਪਰਾ ਜਨ ਬੜੋਏ ਲਕਘ—ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕੇ ਚ ਨਾਂ ਤੇ ਸਮੇਅਸ਼ਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਿੀ ਸਕਦੀ ਏ ਤੇ ਨਾਂ ਉਂਦੀ ਰੋਚਕਤਾ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ ਬਨੀ ਸਕਦਾ ਏ, ਪਰ ਅਜ਼ਜ ਸਾਈਸ ਦੀ ਤਰਕੀ ਨੇ ਕੁਲ ਦੁਨਿਆਂ ਗੀ ਸਾਂਗੋਡਿਧੈ ਇਕ—ਮਿਕ ਕਰੀ ਦਿੱਤਾ ਏ। ਅਜ਼ਜ ਕੁਤੈ ਬੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਕੁਸੈ ਬੀ ਸੰਸਕ੃ਤਿ ਕਨੈ ਸਮੇਅਸ਼ਣ ਮਾਧਿਯਮੇ ਰਾਹੋਂ ਰੂ—ਬਰੂ ਪਰਿਚਿਤ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਇਸ ਕਰੀ ਜੇਕਰ ਮੌਲਕ ਨਾਟਕ ਦੇ ਥਾਹਰੋਂ ਪਾਤ੍ਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਏਂ ਜਾਂ ਫਿੰਨ ਰੰਗ—ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਪਰ ਸੰਭਵ ਹੋਈ ਸਕਨੇ ਆਹਲੇ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਗੀ ਨੇਈ ਬੀ ਬਦਲੇਆ ਜਾ ਤਾਂ ਬੀ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀ ਰੁਚਿ ਓਹਦੇ ਚ ਬਨੀ ਰੌਹਦੀ ਏ ਤੇ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਮੇਅਸ਼ਣ ਬੀ ਪੂਰੀ ਚਾਲਲੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਅਜ਼ਜ ਆਪਸੀ ਲੇਨ—ਦੇਨ ਕਾਰਣ ਕੁਸੈ ਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤਿਕ ਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੌਲ ਤੇ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਗਦਿ ਚ ਬੀ ਤੇ ਕੁਤੈ—ਕੁਤੈ ਗਦਿ ਤੇ ਪਦਿ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਰੂਪੇਂ ਚ ਬੀ।

ਨਿਸ਼ਕਈ

ਇਸ ਚਾਲਲੀ ਜਿਸਲੈ ਤਕ ਅਨੁਵਾਦਕ ਨਾਟਕ ਦੇ ਗੁਣੋਂ ਧਾਨਿ ਲਕਘ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਉਸਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਮਹਾਰਤ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਜੇਕਰ ਦੌਨੈਂ ਭਾਸ਼ਾਏਂ ਦੇ ਰੰਗਮੰਚ ਤੇ ਰੰਗਸ਼ਾਲਾ ਕਨੈ ਪੂਰੀ ਚਾਲਲੀ ਵਾਕਫ ਨੇਈ ਹੋਗ, ਲਕਘ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕੋਂ ਕਨੈ ਤੇ ਮੂਲ ਲੇਖਕ ਤੇ ਮੂਲ ਰਚਨਾ ਕਨੈ ਨਿਆਂਡ ਨੇਈ ਕਰੀ ਸਕਗ।

ਅਭਿਆਸ ਆਸਤੈ ਸੁਆਲ

1. ਕਥਾਅਨੁਵਾਦ ਦਿਧੇ ਲੋਡੇ—ਥੋਡੇ ਪਰ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਣ ਜਾਨਕਾਰੀ ਦੇਓ।
-
-
-

2. ਕਥਾਅਨੁਵਾਦ ਚ ਦਰਪੇਸ਼ ਔਨੇ ਆਹਲਿਧੇ ਸਮਸਥਾਏਂ ਪਰ ਵਿਸ਼੍ਵਤ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰੋ।
-

3. नाटकानुवाद दिये लोडे—थोडे बारै विस्तृत जानकारी देओ।
4. नाटकानुवाद दिये समस्याएं पर लोड पाओ।

परिचे :- इस पाठ च मैली जनेही इक चादर उपन्यास, उपन्यास दे तत्वें ते बक्ख-बक्ख पात्तरें बारै जानकारी दित्ती गेदी ऐ।

उद्देश्य :- इस पाठ दा उद्देश्य विद्यार्थियें गी उपन्यास कन्वै पूरी चाल्ली अवगत कराना ऐ।

1. इस यूनिट गी च'ऊ हिस्से च बंडेआ गेदा ऐ
2. इस यूनिट दा मुक्ख उद्देश्य 'मैली जनेही इक चादर' अनुदित उपन्यास बारै जानकारी देना ऐ।
3. इस यूनिट दे त्रिये पाठ च मैली जनेही इक चादर उपन्यास दी कथावस्तु बारै विद्यार्थियें गी जानकारी देना ऐ।
4. चौथे पाठ च 'मैली जनेही इक चादर' उपन्यास दी तत्वें दे आधार पर आलोचना कीती गेदी ऐ।
5. पंजमें पाठ च 'मैली जनेही इक चादर' उपन्यास दी नायका 'राणो' दा चरित्तर चित्रण बारै जानकारी दित्ती गेदी ऐ।
6. छेमें पाठ च 'मैली जनेही इक चादर' उपन्यास दे नायक 'मंगल' दे चरित्तर चित्रण बारै जानकारी दित्ती गेदी ऐ।
7. सतमें पाठ च 'मैली जनेही इक चादर' उपन्यास दे अनुवादक विश्वनाथ खजूरिया उंदे बारै जानकारी दित्ती गेदी ऐ।

“ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ” ਉਪਨਿਆਸ ਦਾ ਸਾਰ

ਉਪਨਿਆਸ ‘ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ’ ਰਾਨੋ ਨਾਂਡ ਦੀ ਸੁਕਖ ਪਾਤਰ ਦੇ ਆਲੈ—ਦੁਆਲੈ ਘੂਮਦਾ ਰੌਹਦਾ ਏ। ਓਹ ਗਰੀਬ ਘਰ ਦੀ ਕੁਝੀ ਹੋਂਦੀ ਏ ਗਰੀਬੀ ਕਰੀ ਓਹਦੇ ਮਾਂ—ਪ੍ਰਾਤ ਓਹਦਾ ਨਿਕਕੀ ਤਮਰੀ ਚ ਗੈ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਕਨੈ ਵਾਹ ਕਰਾਇਧੈ ਤੌਲੇ ਗੈ ਸੁਰਖਰੁ ਹੋਈ ਜਂਦੇ ਨ। ਤ੍ਰਲੋਕਾ ਟਾਂਗਾ ਚਲਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਅਪਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਗੁਜਰ ਬਸਰ ਕਰਦਾ ਏ। ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਗੀ ਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਨੇ ਦੀ ਲਤ ਲਗੀ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਕੇਈ—ਕੇਈ ਦਿਨ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਥੈ ਬੇਸੁਧ ਹੋਇਧੈ ਪੇਈ ਰੌਹਦਾ ਏ ਰਾਨੋ ਗੀ ਘਰ ਚਲਾਨੇ ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਂਦੀ ਏ ਜਿਸ ਕਰੀ ਓਹ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਗੀ ਸ਼ਰਾਬ ਛੁਡਨੇ ਬਾਰੈ ਸਮਯਾਂਦੀ ਏ, ਪਰ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਓਹਦੀ ਇਕ ਨੇਈ ਸੁਨਦਾ ਤੇ ਦੌਨੈਂ ਚ ਖੁਡਭੋ—ਖੁਡਭੀ ਲਗੀ ਦੀ ਰੌਹਦੀ ਏ। ਰਾਨੋ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਚ ਓਹਦੇ ਤੈ ਨਿਆਨੇ, ਦੇਰ ਮੰਗਲ ਤੇ ਸਸ਼ਸ, ਸੌਹਰਾ ਹੋਂਦੇ ਨ। ਪਤਿ—ਪਤਨੀ ਦੀ ਖੁਡਭੋ ਖੁਡਭੀ ਦੇ ਪਰੈਂਤ ਦੂਏ ਦਿਨ ਤ੍ਰਲੋਕਾ ਟਾਂਗਾ ਲੇਇਧੈ ਚਲੀ ਜਂਦਾ ਏ, ਤਿਸਦੇ ਥਾਹਰ ਓਹਦੀ ਲਾਸ਼ ਘਰ ਆਂਦੀ ਏ। ਸਾਰੇ ਜਨੇ ਏਹ ਸਥ ਦਿਕਖਿਧੈ ਡੌਰ—ਭੌਰ ਹੋਈ ਜਂਦੇ ਨ ਰਾਨੋ ਲਾਸ਼ ਗੀ ਦਿਕਖਿਧੈ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਈ ਜਂਦੀ ਏ। ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਦੀ ਮੌਤੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸੁਨਿਧੈ ਸਥ ਰਹਾਨ ਹੋਈ ਜਂਦੇ ਨ। ਕੀਜੇ ਤ੍ਰਲੋਕਾ, ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਘਰ ਸ਼ੈਲ—ਸ਼ੈਲ ਕੁਡਿਧਾਂ ਪਜਾਨੇ ਦਾ ਕਮ ਕਰਦਾ ਹਾ, ਜਿਥੇ ਕੁਡਿਧੈ ਦਾ ਸ਼ਾਰੀਰਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਂਦਾ ਹਾ, ਇਸ ਬਾਰੀ ਤੱਤੈ ਜਿਸ ਕੁਝੀ ਗੀ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਘਰ ਪਜਾਯਾ ਹਾ ਓਹ ਕੁਝੀ ਮਰੀ ਜਂਦੀ ਏ, ਤਿਸ ਕੁਝੀ ਦਾ ਭਾਵ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਕੋਲਾ ਅਪਨੀ ਭੈਨੂ ਦੇ ਕਲਲ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਨੇ ਤਾਈ ਤਸੀ ਮਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਏ। ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਦੇ ਮਰੀ ਜਾਨੇ ਪਰੈਂਤ ਸਾਰੇ ਘਰੈ ਦਾ ਭਾਰ ਰਾਨੋ ਦੇ ਸਿਰੈ ਤੱਥ ਆਈ ਜਂਦਾ ਏ। ਬਲਲੋ—ਬਲਲੋ ਦਿਨ ਗੁਜਰਦੇ ਜਂਦੇ ਨ ਹੂਨ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਦੀ ਥਾਹਰ ਓਹਦਾ ਦੇਰ ਮੰਗਲ ਟਾਂਗਾ ਚਲਾਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀ ਦਿੰਦਾ ਏ। ਜੇਹਦੇ ਕਰੀ ਘਰੈ ਦੀ ਗੁਜਰ—ਬਸਰ ਹੋਨ ਲਗਦੀ ਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਨੋ ਦੀ ਸਸ਼ਸ, ਰਾਨੋ ਦੀ ਧੀਓ ‘ਬੜੀ’ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰੀ ਦਿੰਦੀ ਏ, ਏਹ ਦਿਕਖਿਧੈ ਰਾਨੋ ਤਿਲਮਿਲਾਈ ਜਂਦੀ ਏ ਅਪਨੀ ਧੀਓ ਦੀ ਇੜਜਤ ਗੀ ਬਚਾਨੇ ਤਾਈ ਕੋਈ ਹੀਲੋਂ ਕਰਦੀ ਏ, ਤਸੀ ਕੋਈ ਬੱਤ ਨੇਈ ਸੁਝਾ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ, ਫਹੀ ਮਹਲਲੋਂ ਦਿਧਾਂ ਜਨਾਨਿਧਾਂ ਤਸੀ ਸਮਯਾਂਦਿਧਾ ਨ ਜੇ ਓਹ ਅਪਨੇ ਦੇਰ ਮੰਗਲ ਕਨੈ ਚਾਦਰਅਂਦਾਜੀ ਕਰੀ ਲੈ। ਪੈਹਲੇ ਓਹ ਇਸ ਚਾਲਲੀ ਮੰਗਲ ਕਨੈ ਵਾਹ ਕਰਨੇ ਆਸਤੈ ਮਨਾਹ ਕਰਦੀ ਏ ਅਪਨੇ ਬਚ੍ਚੇ ਦੇ ਭਵਿਕਖ, ਸ਼ਹੇਲਿਧੈ ਤੇ ਸਸ਼ਸ ਸੌਹਰੇ ਦੇ ਜੋਰ ਦੇਨੇ ਤੱਥ ਮਨੀ ਜਂਦੀ ਏ ਗ੍ਰਾਂਡ ਦੇ ਪਂਚ—ਪ੍ਰਪਾਂਚ ਓਹਦੀ ਚਾਦਰਅਂਦਾਜੀ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੈਹ ਕਰਦੇ ਨ। ਤੁਦਧਰ ਓਹਦਾ ਦੇਰ ਮੰਗਲ ਸਲਾਮਤੀ ਨਾਂਡ ਦੀ ਕੁਝੀ ਕਨੈ ਹਿਰਖ ਕਰਦਾ ਏ। ਜਿਸ ਬੇਲਲੈ ਤਸੀ ਰਾਨੋ ਕਨੈ ਵਾਹ ਕਰਨੇ ਦੀ ਗਲਲ ਪਤਾ ਲਗਦੀ ਏ, ਓਹ ਸ਼ਸ਼ੋਪੰਜੇ ਚ ਪੇਈ ਜਂਦਾ ਏ ਇਕ ਬਕਖੀ ਓਹਦਾ ਧਾਰ ਹੋਂਦਾ ਏ, ਦੁਈ ਬਕਖੀ ਓਹ ਅਪਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸ਼ਾ ਵਾਕਿਫ ਹੋਂਦਾ ਏ, ਤਸੀ ਕਿਥ ਸੁਝਾ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਓਹ ਕੇਹ ਕਰੈ। ਚਾਦਰਅਂਦਾਜੀ ਆਹਲੇ ਦਿਨ ਓਹ ਛਧੀ ਜਂਦਾ ਏ, ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਾਂਡ ਆਹਲੇ ਲੋਕ ਤਸੀ ਤੁਧਨ ਲਗੀ ਪੌਂਦਾ ਏ ਮੰਗਲ ਦੇ ਮਿਲਨੇ ਤੱਥ ਰਾਨੋ ਕਨੈ ਚਾਦਰਅਂਦਾਜੀ ਕਰਨੇ ਸ਼ਾ ਇੱਕਾਰ ਕਰਦਾ ਏ, ਗ੍ਰਾਂਡ ਦੇ ਲੋਕ ਤਸੀ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀ ਦਿੰਦੇ ਨ, ਮਾਰਦੇ—ਮਾਰਦੇ ਤਸੀ ਘਰ ਲੇਈ ਆਂਦੇ ਨ ਤੇ ਰਾਨੋ

ਕਨੈ ਚਾਦਰਾਂਦਾਜੀ ਕਰਾਈ ਦਿੰਦੇ ਨ, ਮਂਗਲ ਤੇ ਰਾਨੋ ਲੋਕੋਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰੀ ਚ ਪਤਿ—ਪਤਨੀ ਬਨੀ ਜਾਂਦੇ ਨ, ਪਰ ਉਂਦੇ ਦੌਨੋਂ ਚ ਪਤਿ ਪਤਨੀ ਆਹਲਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਬਲਲੋਂ—ਬਲਲੋਂ ਦਿਨ ਗੁਜਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨ ਦੌਨੇ ਚ ਹਿਰਖ ਫੁਟਟਨ ਲਗੀ ਪੌਂਦਾ ਏ, ਟਾਂਗੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਚ ਜਿਨ੍ਹੇ ਬੀ ਪੈਹੇ ਆਹਨਦਾ ਏ ਓਹ ਰਾਨੋ ਗੀ ਗੈ ਦਿੰਦਾ ਏ। ਮਂਗਲ ਗੀ ਅਪਨੀ ਜਿਸ਼ੇਦਾਰਿਯੋਂ ਦਾ ਏਹਸਾਸ ਬੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਤੇ ਓਹ 'ਬੱਡੀ' ਵੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗਲਲ ਰਾਨੋ ਕਨੈ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ ਏ। ਜੇ ਇਕ ਜਾਗਤ ਜੇਹੜਾ ਬੱਡੀ ਕਨੈ ਬਾਹ ਕਰਨਾ ਚਾਂਹਦਾ ਏ ਦਾਜ—ਦਾਨ ਬੀ ਨੇਈ ਲੇਨਾ ਏ, ਏਹ ਗਲਲ ਸੁਨਿਧੈ ਰਾਨੋ ਬੱਡੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਧਾਰੋਂ ਤੁਘਰ ਵਰਫ ਪੈਨੇ ਕਰੀ ਜਾਤਰੂ ਇਸੈ ਗ੍ਰਾਂਡ ਚ ਠਹਰਦੇ ਨ, ਵਰਫ ਪਿਘਲਨੇ ਦੀ ਨਿਹਾਲਪ ਕਰਦੇ ਨ, ਤਾਂਨੇ ਜਾਤਰੂਏਂ ਚ 25ਏ—26ਏ ਬਾਰੇ ਦਾ ਗਬਰੂ ਏ ਜੇਹੜਾ ਬੱਡੀ ਕਨੈ ਬਾਹ ਕਰਨਾ ਚਾਂਹਦਾ ਏ ਰਾਨੋ ਦਾ ਸੌਹਰਾ ਹਜੂਰਸਿੰਹ ਬੀ ਤਸੀ ਦਿਕਖਨ ਮਾਤਾ ਰਾਨੀ ਦੇ ਮਂਦਿਰ ਆਂਦਾ ਏ ਤੇ ਤਥਾ ਗਬਰੂ ਗੀ ਭੇਟਾਂ ਗਾਂਦੇ ਦਿਕਿਖਾਇ ਬੱਡਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਓਹਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੌਲੇ ਗੈ ਨਮੋਸ਼ੀ ਚ ਬਦਲੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਜਿਸ ਬੇਲੈ ਓਹ ਚੌਧਰੀ ਸੇਹਰਵਾਨ ਦਾਸ ਤੇ ਓਹਦੇ ਭ੍ਰਾਂਡ ਧਨੀ ਰਾਮ ਤੁਘਰ ਨਜ਼ਰ ਪੌਂਦੀ ਏ, ਜੇਹੜੇ ਜੇਲੇ ਥਮਾਂ ਸਤ ਸਾਲ ਸਜਾ ਕਟਿਟਥੈ ਆਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਂਦੇ ਨ, ਓਹਦੀ ਅਕਖੀ ਅਗਗੇ ਅਪਨੇ ਪੁਤਰ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਦੀ ਸੌਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਫਿਰਨ ਲਗੀ ਪੌਂਦਾ ਏ। ਤੁਪਨਿਆਸ ਚ ਨਮਾਂ ਮੋਡ ਤਥਾ ਬੇਲੈ ਆਂਦਾ ਏ ਜਿਸ ਬੇਲੈ ਸਾਰੇ ਗੀ ਤਥਾ ਜਾਗਤ ਦੀ ਅਸਲਿਧਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਏ ਜੇ, ਏਹ ਤਥੈ ਗਬਰੂ ਏ, ਜਿਸਨੈ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹਾ, ਰਾਨੋ ਏਹ ਸੁਨਿਧੈ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਤਥਾ ਸੌਹਰਾ ਤਸੀ ਸਮਝਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਸਮਝਾਂਦਾ ਏ ਜੇ, ਇਥੈ ਵਿਧਿ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਏ ਤਸੀ ਏਹ ਸ਼ੀਕਾਰ ਕਰੀ ਲੇਨਾ ਚਾਹਿਦਾ ਏ। ਇਸ ਕਰੀ ਰਾਨੋ ਬੀ ਅਪਨੀ ਧੀਡ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਸਥ ਕਿਥ ਭੁਲ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਏ।

ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ ਉਪਨਿਆਸ ਦੀ ਤਤਵੋਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਪਰ ਆਲੋਚਨਾ

ਉਪਨਿਆਸ ਦੀ ਕਹਾਨੀ ਸਨ 1947 ਕਥਾ ਪੈਹਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਗ੍ਰਾਂਡ ਦੀ ਏ। “ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ” ‘ਰਾਜੇਨਦਰ ਸਿੰਹ ਬੇਦੀ’ ਦੀਆਂ ਰਚਿਤ ਉਪਨਿਆਸ ਏ। ਜੇਹਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ ਨੇ ਡੋਗਰੀ ਚ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ, ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਦੀ ਤਾਤਿਕ ਅਲੋਚਨਾ ਇਸ ਚਾਲਲੀ ਏ :—

1. ਕਥਾਨਕ :— ਅਨੇਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਕਥਾਨਕ ਗੀ ਉਪਨਿਆਸ ਦਾ ਪੈਹਲਾ ਤਤਵ ਮਨ੍ਨੇ ਦਾ ਏ ਜੇਹਦੇ ਬਾਅਦ ਉਪਨਿਆਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਬੀ ਨੇਈ ਕੀਤੀ ਜਾਈ ਸਕਦੀ ਏ। ਉਪਨਿਆਸ ਦਾ ਕਥਾਨਕ 1947 ਦੇ ਸਥਾਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਗ੍ਰਾਂਡ ਦਾ ਏ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਬੇਲਲੇ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ ਤੇ ਕਨੌ ਗੈ ਉਸ ਬੇਲਲੇ ਦੀ ਨਾਰੀ ਸਥਿਤੀ, ਗਰੀਬੀ, ਲਾਚਾਰੀ ਦਾ ਮਾਰਮਿਕ ਚਿਤ੍ਰਣ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ। ਏਹ ਉਪਨਿਆਸ ਰਾਣੇ ਤੇ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਦੀ ਕਥਾ ਥਮਾਂ ਆਰਮ੍ਭ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਦੌਨੋਂ ਦੀ ਗੁਹਾਥੀ ਦੀ ਗਡ੍ਡੀ—ਮਿਟਠੇ ਕੌਡੇ ਅਨੁਭਵੋਂ ਕਨੌ ਅਗੈ ਬਦਲ੍ਹੇ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਪਰ ਚਾਨਚਕ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਨਮਾਂ ਮੋਡੁ ਔਂਦਾ ਏ। ਜਿਸ ਬੇਲਲੈ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਦੀ ਸੌਤ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਰਾਣੇ ਦਾ ਬਾਹ ਓਹਦੇ ਨਿਕਕੇ ਭਾਡ ਮੰਗਲ ਕਨੌ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਮੰਗਲ ਰਾਣੇ ਗੀ ਮਾਂ ਸਮਝਾਦਾ ਹਾ, ਪਰ ਰਾਣੇ ਨੈ ਅਪਨੇ ਨਿਆਨੇ ਦੇ ਭਵਿਕਖ ਬਾਰੈ ਸੋਚਿਯੈ, ਓਹਦੇ ਬਾਹ ਕਰਾਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਚ ਹੁੰਦੇ ਰਿਖਤੇ ਚ ਬਡਾ ਅਲਗਾਵ ਮਸੂਸ ਹੋਂਦਾ ਏ, ਬਲਲੋਂ—ਬਲਲੋਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਨੌ—ਕਨੌ ਰਿਖਤੇ ਚ ਨੇਡਮਾਪਨ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਪਤਿ—ਪਤਨੀ ਆਹਲਾ ਲੇਖਾ ਰੈਹਨ ਲਗੀ ਪੌਂਦੇ ਨ।

ਉਦਾਰਣ :— “ਮੰਗਲੈ ਗੀ ਰਾਣੇ ਨੇ ਗੈ ਪਾਲੇਆ ਪੋਸੇਆ ਹਾ, ਲੋਕ ਉਸਗੀ ਰਾਣੇ ਦਾ ਦੇਰ ਗੈ ਸਮਝਾਦੇ ਹੈ, ਪਰ ਓਹਦੀ ਨਜ਼ਰੀ ਚ ਓਹਦਾ ਬਡਾ ਜਾਗਤਾ ਹਾ, ਤੇ ਖੁਦ ਮੰਗਲ ਬੀ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਗੈ ਸਮਝਾਦਾ ਹਾ।”

2. ਪਾਤਰ—ਚਿਤ੍ਰਣ :— ਉਪਨਿਆਸ ਦਾ ਦੂਆ ਸੁਕਖ ਤਤਵ ਪਾਤਰ ਚਿਤ੍ਰਣ ਏ, ਕੀਂਜੇ ਉਪਨਿਆਸਕਾਰ ਇਸਦੇ ਮਾਧਿਮੋਂ ਰਾਹੋਂ ਅਪਨੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਗੀ ਸ਼ਪਣੇ ਕਰਦਾ ਏ। ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਪਾਤਰ—ਯੋਜਨਾ ਸੈਹਜ ਤੇ ਸ਼ਵਾਭਾਵਿਕ ਏ। ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਕੁਲ 30 ਪਾਤਰ ਨ, ਸੁਕਖ ਪਾਤਰ ਚ ਰਾਣੇ ਤ੍ਰਲੋਕਾ

ਤੇ ਸੰਗਲ ਐ, ਸਹਾਯਕ ਪਾਤਰ ਚ ਚੌਧਰੀ ਮੇਹਰਬਾਨ ਦਾਸ, ਹਰਿਦਾਸ, ਹਜੂਰਸਿੰਹ, ਗੁਰੂਦਾਸ ਨਬਾਬੁਦੀਨ, ਕੇਸਰ ਸਿੰਹ, ਚਨ੍ਨੋ, ਪੂਰਨਦੇਵ ਗਿਆਨੋ ਤੇ ਸਲਾਮਤੀ ਨ। ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਰਾਣੋ ਦੇ ਝੜ-ਗਿਰਦ ਘੁਸ਼ਮਦਾ ਰੌਂਹਦਾ ਐ।

ਉਦਾਰਣ : “ਤਾਈ ਤੂ ਰੋਜ ਇਸ ਗਰੀਬਨੀ ਕਨੈ ਇਏ ਜਾਨੇਆ ਸਲੂਕ ਕੀ ਕਰਨੀ ਐ, ਇਸਗੀ ਹਰ ਰੋਜ ਕੀ ਮਾਰਨੀ ਤੇ ਧਿਕਕੇ ਦਿੱਨੀ? ਆਖਰ ਏਹ ਬਚੈਰੀ ਜਾ ਤਾਂ ਕੁਤਥੇ?”¹

3. ਕਥੋਪਕਥਨ ਜਾਂ ਸਂਵਾਦ :- ਪਾਤਰੋਂ ਦੀ ਆਪੂ ਬਿਚ੍ਚੇ ਗਲਲਬਾਤ ਗੀ ਸਂਵਾਦ ਜਾਂ ਕਥੋਪਕਥਨ ਗਲਾਯਾ ਜਂਦਾ ਐ। ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਦੀ ਸਂਵਾਦ—ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਕਥੋਪਕਥਨ ਸੈਹਜ, ਸਰਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਸੁਤਾਬਕ ਨ। ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਪਾਤਰੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਗੈ ਸਂਵਾਦੇ ਦੀ ਅਭਿਵਧਾਨਨਾ ਹੋਈ ਦੀ ਐ :—

ਉਦਾਰਣ :- ਦਿਕਖ ਕੁਡੇ, ਇਨੋ ਮਰਦੋਂ ਗੀ ਕੇ ਹੋਏ ਦਾ ਐ? ਸਥ ਦੇ ਸਥ ਇਸ ਪਾਸੋਂ ਦਿਕਖਾ ਕਰਦੇ ਨ |²

ਚਨ੍ਨੋ, ਨੇ ਉਸ ਭੇਟਾ ਦਿਕਖੇਆ ਤੇ ਆਕਖੇਆ “ਆਹੋ.....ਪਰ ਪਤਾ ਨੇਈ ਕੀ ਦਿਕਖਾ ਕਰਦੇ ਨ?”³

ਰਾਣੋ ਤੇ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਬਿਚ੍ਚ ਹੋਈ ਗਲਲਬਾਤ ਜੇਹਦੀ ਆਏ ਦਿਨ ਤਨੋਂ ਦੌਨੋਂ ਦੀ ਖੁੱਡਿਆਂ ਖੁੱਡਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਣ ਬਨਦੀ ਹੀ। ਛੁਟਠੀ ਆਹਲੇ ਇਕ ਰੋਜ ਸੰਜਾ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਨੇ ਅਪਨੇ ਕੁਰਤੇ ਦੇ ਖੀਸੇ ਬਿਚਾ ਇਕ ਟਮਾਟਰ ਕਢੇਆ ਤੇ ਰਾਣੋ ਕਚਚ ਜਾਇਥੈ ਆਕਖਨ ਲਗਾ :—

“ਲੈ ਇਕ ਗੰਢਾ ਤੇ ਏ ਟਮਾਟਰ ਚੀਰੀ ਦੇ।”⁴

ਰਾਣੋ ਉਸ ਬੇਲਲੇ ਨਿੰਦਾ ਰਿਨਾ ਕਰਦੀ ਹੀ, ਰੇਡਾ ਦਿੰਦੀ ਓਹ ਰੁਕੀ ਗੇਈ। ਉਸਨੇ ਕਡ਼ਾਂ ਦੇਸ਼ਕੀ ਵਿਚ ਗੈ ਰੈਫ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਤੁਟਠੀ ਖੜੋਤੀ ਤੇ ਆਖਨ ਲਗੀ :—

“ਫੀ ਲੋਈ ਆਯਾ ਨਾਂ ਤੂ ਮੇਰੀ ਸਾਕਨੀ ਗੀ?”⁵

ਤ੍ਰਲੋਕਾ ਅਪਨੇ ਆਪ ਚ ਝਿਤਥਾ ਹੋਆ ਤੇ ਬੋਲੇਆ :

“ਰੋਜ ਗੈ ਥੋਡੇ ਚਲਦਾ ਐ, ਏਹ ਢੰਗ ਰਾਨੀ?”⁶

1. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 19
2. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 10
3. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 11
4. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 19
5. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 19
6. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 20

ਰਾਨੀ ਤਮਛਿਧੈ ਬੋਲੀ!

‘ਰੋਜ ਹੋਧੈ ਭਾਏ ਨੇਈ, ਪਰ ਮੌ ਪੀਨ ਨੇਈ ਦੇਨੀ।

ਦਸ ਕੁਥੈ ਏ ਬੋਤਲ? ਅਜ ਮੌ ਦਿਕਖਾਂ ਤੇ ਸੇਈ,

ਇਸ ਚ ਇਧੈ ਜਨੇਹਾ ਕੇਹ ਜੋਰ ਏ, ਜੇਕਡਾ ਮੇਰੇ ਚ ਨੇਈ ਏ?’—¹

4. **ਦੇਸ਼ਕਾਲ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ** :— ਦੇਸ਼ਕਾਲ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬੀ ਉਪਨਿਆਸ ਦੇ ਸੁਕਖ ਤਤਵੋਂ ਦਾ ਇਕ ਏ। ਦੇਸ਼ਕਾਲ ਅਰਥਾਤ ਪਰਿਸਥਿਤਿਆਂ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਥਾਨਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਆਹਲੀ ਬਕਖੀ ਅਗੋਂ ਬਦਲ੍ਹੇ ਨ। ‘ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ’ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਦੇਸ਼ਕਾਲ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਸੈਹਜ ਤੇ ਸ਼ਵਾਭਾਵਿਕ ਹੋਏ ਦਾ ਏ।

ਉਦਾਰਣ :— “ਦਪੈਹਰੀ ਨੇਹ, ਜਿਲੈ ਥਮਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਿਦੇ ਦਵਾਈ ਖਲਾਇਧੈ ਕੁਤੇ ਮਾਰਨ ਆਏ, ਤਾਂ ਭਲ੍ਹੁ ਬਚ੍ਚੀ ਗੇਆ। ਓ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਦੇ ਬੇਹਡੇ ਚ ਰਕਬੀ ਦੀ ਘਡਮਜੀ ਹਿਠ ਸੁਤਾ ਦਾ ਹਾ। ਉਸਦੇ ਤਫ਼ਰੋਂ ਮੁਲਤਾਨੀ ਮਿਟੀ ਦੇ ਘੜੇ ਚਾ ਪਾਨੀ ਰਿਸੀ—ਰਿਸੀ ਪਵਾ ਕਰਦਾ ਹਾ, ਜਿਸ ਕਨ੍ਹੈਂ ਖਲਲੈ ਦੀ ਕਚੀ ਮਿਤੀ ਠੰਡੀ ਹੋਆ ਕਰਦੀ ਹੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਬਿਚਚਾ ਸੁੱਧੀ—ਸੁੱਧੀ ਸੁਗਾਂਧ ਨਿਕਲਾ ਕਰਦੀ ਹੀ।” —²

5. **ਭਾਸਾ ਸ਼ੈਲੀ** :— ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਰਲੀ—ਮਿਲੀ ਡੋਗਰੀ ਭਾਸਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਗੇਦਾ ਏ, ਉਪਨਿਆਸ ਦੀ ਭਾਸਾ ਸਰਲ, ਸੈਹਜ ਤੇ ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਆਹਲੀ ਭਾਸਾ ਏ। ਇਹਦੇ ਚ ਮੁਹਾਵਰੋਂ, ਅਲਕਾਰੋਂ ਤੇ ਖੁਆਨੋਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬੀ ਕੀਤਾ ਗੇਦਾ ਏ। ਮੂਲ ਉਪਨਿਆਸ ਦਾ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਡ ਦਾ ਏ ਇਸਕਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੁਤੈ—ਕੁਤੈ ਮਿਲੀ ਜਂਦਾ ਏ।

ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ :— ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਖਰਾ—ਖਾਸਾ ਹੋਏ ਦਾ ਏ, ਰੋਜਮਰਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਯਰਥਾਥ ਪਰਿਸਥਿਤਿਆਂ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਰਦੇ ਹੋਈ ਲੇਖਕ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੈ ਭਾਸਾ ਗੀ ਮਾਧਿਮ ਬਨਾਏ ਦਾ ਏ। ਜੇਹਡੀ ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਦੀ ਟਕੋਹਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਏ, ਉਦਾਰਣ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਏ :—

“ਚੌਧਰੀ ਮੇਹਰਵਾਨਦਾਸ ਕਨ੍ਹੈ ਰਾਣੇ ਨੇ ਇਟ੍ਟੇ—ਬਟ੍ਟੇ ਦਾ ਬੈਰ ਹਾ।” —³

“ਰਾਣੇ ਗੀ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਗੇਈ ਤੇ ਜਨਾਨਿਧੀਂ ਪਾਸੈ ਬਿਟ—ਬਿਟ ਦਿਖਨ ਲਗੀ ਪੈਈ।” —⁴

“ਰਾਣੇ ਡੌਰ—ਭੌਰ ਹੋਈ ਬਸਾਰ ਲੈਨ ਅੰਦਰ ਗੇਈ।” —⁵

1. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 20

2. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 1

3. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 12

4. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 79

5. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 19

“जा तूं उसै कन्नै खेह खा।” —¹ (86)

“राणो ने जातै च घुंघनिआं पाई दि’आं नं।” —² (85)

राणो गी ठंडी त्रेलियां पौना शुरु होइ गेइयां —³ (86)

सिठनिएं दा प्रयोग

“पूरो दी करो कडाई वे।

मंगल दी मां रंडी, दी घो आई वे।

स्हाड़ा चंगा करारा पूदना।” —⁴

स्हाड़ा छैल करारा पूदना,

मसाले वाला पूदना,

मंगलै दी भैन ठानेदारें छां छुड़ाइ बे,

पूदने दी करो कडाई बे।” —⁵

सुहाग :

“हुन केह दाबा बाबल तेरा?

दावा करेंदा मुंडे दा बावल।

जेहड़ा पकड़ खडोता डोले दा पावा।

हुन केह दावा भाइया तेरा?

दावा करेंदा मुंडे दा भाईया।” —⁶

-
1. विश्वनाथ खजूरिया, मैली जनेही इक चादर, सफा 86
 2. विश्वनाथ खजूरिया, मैली जनेही इक चादर, सफा 85
 3. विश्वनाथ खजूरिया, मैली जनेही इक चादर, सफा 86
 4. विश्वनाथ खजूरिया, मैली जनेही इक चादर, सफा 80
 5. विश्वनाथ खजूरिया, मैली जनेही इक चादर, सफा 80
 6. विश्वनाथ खजूरिया, मैली जनेही इक चादर, सफा 81

ਦੁਈ ਭੇਠਾ ਕੁਡੀ ਦੇ ਬੋਲ ਇਸ ਚਾਲੀ ਨ

“ਸੁਨ ਮੇਰੇ ਬਾਵਲਾ — —

ਖਿਨੁ ਤੇ ਗੁਡਿਡਿਆਂ ਤਾਕ ਰੇਝਿਆਂ,

ਖੇਡਨ ਦਾ ਰੇਈ ਗੇਆ ਚਾਡ—ਬਾਵਲ ਮੇਰਾ |” —

“ਪ੍ਰਾਨਿਆਂ ਮੇਰਿਆ ਪਿੜੈ ਚ ਰੇਝਿਆਂ, ਤਾਂਦ ਚਰਕਖੇ ਦੇ ਨਾਲ—ਬਾਵਲ ਮੇਰੇਆ |” —

ਘੋੜਿਆਂ

“ਓ ਬਨ੍ਹੇਆ — — —

ਨਿਕਕੀ—ਨਿਕਕੀ ਬੂਂਦਿਆ ਸੀਹਾਂ ਬੇ ਬਾਰੈ,

ਮਾਂ, ਏ ਸੋਹਾਗਨ ਤੇਰੇ ਸਗਨ ਕਾਰੈ,

ਭੈਨ ਸੋਹਾਗਨ ਤੇਰੇ ਮਂਗਲ ਕਾਰੈ — — — |” —¹

“ਭੈਨ ਸੋਹਾਗਨ ਘੋੜੀ ਦੀ ਬਾਗ ਫੜੈ,

ਭਾਬੀ ਸੋਹਾਗਨ ਤੁਗੀ ਸੁਰਮਾ ਪਾਵੈ |

ਬੀਰਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਚਲੈ,

ਬਾਵਲ ਤੇਰਾ ਦਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬੋਰੀ ਭਾਰੈ |” —²

ਪੀਲੀ—ਪੀਲੀ ਦਾਲ ਤੇਰੀ ਘੋੜੀ ਚਾਰੈ,

ਟਾਪੀ ਮਾਰੀ ਬਨਨਾ ਘੋੜੀ ਚਢੈ |” —³

6. **ਉਦੇਸ਼ਾਂ :** ਸਾਹਿਤਿਕ ਸਿਰਫ ਮਨੋਰਾਜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਗੈ ਨੇਈ ਏ ਬਲਕੇ ਓਹਦੇ ਪਿਛੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਦਾ ਸੂਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਏਹ ਏ ਤਥਾਂ ਬੇਲੇ ਅਜ਼ਿਂ ਸ਼ਾ ਕੋਈ 70—80 ਸਾਲ ਪੈਹਲੇ ਸਮਾਜ ਚ ਨਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਗੇਦਾ ਏ। ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਏਹ ਦੱਸੇਅਾ ਗੇਦਾ ਏ ਜੇ ਉਪਨਿਆਸ ਦੀ ਨਾਕਾ ਗੀ ਵਿਧਵਾ ਹੋਈ ਜਾਨੇ ਤੱਥਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਭਲਾਈ ਆਸਤੈ ਅਪਨੇ ਦੇਰ ਮਂਗਲ ਕਨੈ ਚਾਦਰ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ ਪੌਂਦੀ ਏ।

1. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 78

2. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 78

3. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 78

ਰਾਣੋ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ

ਰਾਣੋ “ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ” ਉਪਨਿਆਸ ਦੀ ਨਾਯਕਾ ਏ। ਸਾਰਾ ਉਪਨਿਆਸ ਰਾਣੋ ਦੇ ਈਂਦ੍ਰ—ਗਿਰਦ ਫਿਰਦਾ ਰੌਹਦਾ ਏ। ਰਾਣੋ ਸ਼ੁਰੂ ਥਮਾਂ ਖੀਰੀ ਤਗਰ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਮੌਜੂਦ ਰੌਹਦੀ ਏ।

1. ਸੈਹਨਸ਼ੀਲ :— ਰਾਣੋ ਆਧੁਨਿਕ ਨਾਰੀ ਆਹਲਾ ਲੇਖਾ ਆਤਮ ਨਿਰੰਭਰ ਨੇਈ ਏ ਦ੍ਰਵਾਂ ਉਪਰ ਨਿਰੰਭਰ ਰੈਹਨੇ ਆਹਲੀ ਨਾਰੀ ਏ। ਉਸੀ ਅਪਨੇ ਪਤਿ ਦੀ ਮਾਰ ਤੇ ਗਾਲਿਆ ਬੀ ਸੈਹਨ ਕਰਨੀ ਪੌਦਿਧਾਂ ਨ, ਰਾਣੋ ਤ੍ਰੇਲੋਕੇ ਦੀ ਤ੍ਰੀਮਤ ਏ, ਤ੍ਰੇਲੋਕਾ ਸ਼ਰਾਬੀ ਏ ਰੋਜ ਹੁਂਦੀ ਦੌਨੋਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਗੀ ਲੇਝਾਂ ਖੁਡਿਆ—ਖੁਡਿਆ ਲਗੀ ਦੀ ਰੌਹਦੀ ਏ। ਰਾਣੋ, ਤ੍ਰੇਲੋਕੇ ਦੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋਨੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਮੇਹਰਵਾਨ ਦਾਸ ਗੀ ਮਨਦੀ ਏ। ਇਸ ਕਰੀ ਓਹਦਾ ਚੌਧਰੀ ਮੇਹਰਵਾਨ ਦਾਸ ਕਨੈ ਇਟਟੇ ਬਟੇ ਦਾ ਬੈਰ ਏ। ਰਾਨੋ ਦੇ ਘਰੇਆਲੇ ਤ੍ਰੇਲੋਕੋਂ ਦੀ ਬਦਚਲਨੀ ਦੀ ਲਤ ਬੀ ਮੇਹਰਵਾਨ ਦਾਸ ਕਥਾ ਲਗੀ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਓਹ ਨਿਤ ਦਿਨ ਮੇਹਰਵਾਨ ਦਾਸ ਆਸਤੈ ਕੁਡਿਧਾਂ ਆਹਨਦਾ ਹਾ, ਤੇ ਜਿਥੈ ਤੰਦਾ ਸ਼ਾਰੀਰਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਂਦਾ ਹਾ। ਰਾਨੋ ਗੀ ਤ੍ਰੇਲੋਕੇ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਨੇ ਪਰ ਸਖ਼ਤ ਨਫਰਤ ਹੀ, ਪਰ ਓਹ ਰੋਜ ਘਰ ਬੋਤਲ ਆਨਿਯੈ ਉਸੀ ਸਲਾਦ ਕਟਟਨੇ ਆਸਤੈ ਆਖਦਾ ਏ ਇਸ ਗਲਲੈ ਉਪਰ ਮਨਾਹੀ ਕਰਨੇ ਉਪਰ ਦੌਨੋਂ ਚ ਲਡਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਂਦੀ ਏ ਤੇ ਰਾਨੋ ਦੇ ਮਾਰ ਖਾਨੇ ਕਨੈ ਗੈ ਖਤਮ ਹੋਂਦੀ ਏ, ਇਨ੍ਹੀ ਮਾਰ—ਕੁਟਟ ਖਾਨੇ ਦੇ ਬਾਦ ਬੀ ਰਾਣੋ ਬੁਆਸਰਦੀ ਨੇਈ, ਸਥਾਨ ਕਰਦੀ ਏ।

2. ਵਿਧਵਾ ਨਾਰੀ :— ‘ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ’ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਉਪਨਿਆਸਕਾਰ ਨੇ ਵਿਧਵਾ ਨਾਰੀ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਬਖਾਨ ਬਡੇ ਮਾਰਿਕ ਢੰਗੇ ਕਨੈ ਕੀਤਾ ਦਾ ਏ। ਤ੍ਰੇਲੋਕੋਂ ਦੀ ਮੌਤ ਕਰੀ ਰਾਣੋ ਦਿਨ—ਰਾਤ ਚਿੱਤਾ ਕਰਦੀ ਰੌਹਦੀ ਏ ਜੇ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜਾਰਾ ਕਿਧਾਂ ਹੋਗ, ਉਸੀ ਏਹ ਡਰ ਬੀ ਸਤਾਇ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਜੇ ਹੂਨ ਉਸੀ ਘਰੈ ਥਮਾਂ ਬਾਹਰ ਨੇਈ ਕਡਢੀ ਦੇਨ, ਜੇ ਐਸਾ ਹੋਈ ਜਾਹਗ ਤਾਂ ਓਹਦਾ ਤੇ ਓਹਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੇਹ ਬਨਗ। ਏਹ ਸੋਚੀ—ਸੋਚਿਧੈ ਓਹਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਚ ਤ੍ਰੇਲਿਧਾਂ ਪੈਨ ਲਗੀ ਪੌਦਿਧਾਂ ਨ।

ਰਾਣੋ ਦੇ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਰੂਪ :— ਰਾਣੋ ਦੇ ਚਹਿਰੇ ਚ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਰੂਪ ਲਭਦੇ ਨ ਮਾਂ ਦਾ ਰੂਪ, ਪਲੀ ਦਾ ਰੂਪ, ਨੂੰ ਦਾ ਰੂਪ, ਭਾਬੀ ਦਾ ਰੂਪ, ਸ਼ਹੇਲੀ ਦਾ ਰੂਪ। ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਰਾਣੋ ਦਾ ਅਪਨੀ ਕੁਡੀ ਆਸਤੈ ਚਿੱਤਨ ਰੂਪ ਬਡੀ ਥਾਹਰ ਲਿਵਾਂਦਾ ਏ।

ਉਦਾਰਣ :- ਮਾਂ ਦਾ ਰੂਪ :- ‘ਤ੍ਰਿਧੇ ਪੈਹਰ ਤੂ ਕੁਥੇ ਹੀ, ਈਸ਼ਾਰਾ ਦੇ ਘਰਾ ਦਾ ਹੋਇਧੈ, ਤੂ ਕੁਥੈ ਗੇਈ ਹੀ। ਮੰਦਰ ਕੁਨ—ਕੁਨ ਹਾ’—¹

“ਇਸ ਬਬ—ਮਹੇਟਰ ਕੁਡੀ ਦਾ ਏਤ ਬੁਰਾ ਹੋਨਾ ਐ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਸ ਉਪਰ ਕੁਸੈ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬੈਰੀ ਵੀ ਚੰਦਰੀ ਨਜਰ ਪੇਈ ਗੇਈ ਤਾ ਇਸਨੇ ਕੁਸ਼ੈ ਜਗਗੈ—ਜਹਾਨ ਜੁਮਾ ਨੇਈ ਰੌਹਨਾ।”²

3. ਨਾਰੀ ਵੇਦਨਾ :- ਰਾਣੇ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਐ ਆਤਮਪੀਡਾ। ਇਸ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਰਾਣੇ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਥਾਹਰ—ਥਾਹਰ ਮਿਲੀ ਜਾਂਦਾ ਐ। ਤ੍ਰਲੋਕਾ ਜਿਸ ਬੇਲੈ ਸਜਾਂ ਘਰ ਆਂਦਾ ਐ ਤਾਂ ਉਸ ਬੇਲੈ ਅਪਨੇ ਕਨ੍ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਬੀ ਲੇਈ ਆਂਦਾ ਐ, ਰਾਣੇ ਉਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਨੇ ਆਸਤੈ ਮਨਾਹ ਕਰਦੀ ਐ ਪਰ ਓਹ ਨੇਈ ਮਨਦਾ ਉਂਦੇ ਦੌਨੋਂ ਚ ਖੁਡ਼ਬੋ—ਖੁਡ਼ਬੀ ਲਗੀ ਪੌਂਦੀ ਐ ਕੇਈ ਬਾਰੀ ਤ੍ਰਲੋਕਾ ਉਸੀ ਮਾਰੀ—ਮਾਰੀ ਬੇਹਾਲ ਬੀ ਕਰੀ ਦਿੰਦਾ ਐ, ਫਹੀ ਬੀ ਓਹ ਅਪਨੇ ਦੁਕਖ—ਕਸਾਲੇਂ ਗੀ ਚੁਪਚਾਪ ਸੈਫ਼ਨ ਕਰਦੀ ਐ।

4. ਸਸ਼ੁ ਆਸੇਆ ਤਾਂ ਕਰਨਾ :- ਰਾਣੇ ਦੇ ਵਿਧਵਾ ਹੋਈ ਜਾਨੇ ਉਪਰ ਓਹਦੀ ਸਸ਼ੁ ਉਸੀ ਬੜਾ ਤਾਂ ਕਰਦੀ ਐ, ਜੇ ਓਹਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਤ੍ਰਲੋਕਾ ਨੇਈ ਰੇ'ਆ ਐ ਤੇ ਉਸਦਾ ਹੂਨ ਰਾਣੇ ਕਨ੍ਨੇ ਕੋਈ ਰਿਖਤਾ ਨੇਈ ਐ, ਓਹ ਚਾਂਹਦੀ ਐ ਜੇ ਰਾਣੇ ਘਰ ਛੋਡਿਧੈ ਟੁਰੀ ਜਾ ਤੇ ਉਸੀ ਗਲਲੋਂ—ਗਲਲੋਂ ਉਪਰ ਓਹਦੇ ਮਾਤਾ—ਪਿਤਾ ਬਾਰੈ ਗਲਾਂਦੀ ਐ ਤੇ ਉਸੀ ਬਦਦੁਆ ਦਿੰਦੀ ਐ।

ਉਦਾਰਣ :- ਜਿੰਦਾ ਰਾਣੇ ਗੀ ਆਖਦੀ ਐ “ਰੱਡਿਧੇ ਡੈਨੇ—ਚੱਡੇਲੇ ਮੇਰੇ ਪੁਤਰੈ ਗੀ ਖਾਇਧੈ ਹੂਨ ਤੂਂ ਅਸੋਂ ਸਾਰੋਂ ਗੀ ਖਾਨੇ ਆਸਤੈ ਜਾਤ ਬਾਕੇ ਦਾ ਐ — ਚਲੀ ਜਾ — ਜਤਾਈ ਜਾਨਾ ਐ, ਚਲੀ ਜਾ ਹੂਨ ਇਸ ਘਰੈ ਚ ਤੇਰੇ ਬਾਸਤੈ ਕੋਈ ਥਾਹਰ ਨੇਈ ਐ।”³

5. ਪੁੰਨਵਾਹ ਜਾਂ ਚਾਦਰਅਂਦਾਜੀ :- ਰਾਣੇ ਦੇ ਘਰੈਆਹਲੇ ਦੇ ਸਰਨੇ ਕਨ੍ਨੇ ਗੈ ਓਹਦੀ ਘਰੈ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੱਡੀ ਖਰਾਬ ਹੋਈ ਜਂਦੀ ਐ ਕੀਜੇ ਓਹਦੇ ਘਰੈ ਚ ਤ੍ਰਲੋਕਾ ਗੈ ਕਮਾਨੇ ਆਹਲਾ ਹਾ, ਅਪਨੇ ਨਿਆਨੇ ਦੇ ਖਾਤਿਰ ਅਪਨੇ ਦੇਰ ਮੰਗਲ ਕਨ੍ਨੇ ਚਾਦਰਅਂਦਾਜੀ ਕਰਨੇ ਆਸਤੈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਈ ਜਂਦੀ ਐ ਜਿਸੀ ਤੁੱਨੈ ਅਪਨੇ ਪੁਤਰੈ ਆਹਲਾ ਲੇਖਾ ਪਾਲੇ ਦਾ ਛੋਂਦਾ ਐ।

ਨਿਸ਼ਕਰਥ ਦੇ ਤੌਰਾ ਉਪਰ ਏਹ ਆਖੇਆ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਐ ਜੇ ‘ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ’ ਉਪਨਿਆਸ ਚ ਉਪਨਿਆਸ ਦੀ ਨਾਯਕਾ ਰਾਣੇ ਦੇ ਆਲੈ—ਦੁਆਲੈ ਗੈ ਫਿਰਦੀ ਰੱਹਦੀ ਐ ਉਸ ਬੇਲੈ ਦੇ ਸਸਮਾਜ ਚ ਨਾਰੀ ਸਮਸਥਾ ਦੀ ਸਿਥਤਿ ਗੀ ਗੋਆਡੇਆ ਗੇਦਾ ਐ ਜਿ'ਧਾਂ ਨਾਰੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਨ, ਮੁਲਲੇ ਬੇਚਨਾ ਚਾਦਰਅਨਦਾਜੀ ਜਨੇਹਿਧੈਂ ਕੁਰੀਤਿਧੈਂ ਗੀ ਦੱਸੇਆ ਗੇਦਾ ਐ।

-
1. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 81
 2. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 82
 3. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 60

ਮंगल

“ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਚਾਦਰ” ਉਪਨ्यਾਸ ਦੇ ਮੁਕਖ ਪਾਤਰ ਏ। ਇਹ ਕਥਾਨਕ ਦੀ ਇਕ ਕਡੀ ਗੀ ਦੂੰਝ ਕਡੀ ਗੀ ਜੋੜਦਾ ਏ ਤੇ ਕਥਾਨਕ ਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਆਹਨਨੇ ਚ ਸਦਦ ਕਰਦਾ ਏ। ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਦੀ ਸੌਤ ਦੇ ਬਾਦ ਮੰਗਲ ਗੈ ਕਥਾਵਸਤੁ ਗੀ ਅਗੈ ਟੋਰਨੇ ਦਾ ਕਸ਼ ਕਰਦਾ ਏ।

ਮੰਗਲ ਚਹਿਰੀ ਦੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਕਰੀ ਉਪਨ्यਾਸ ਚ ਬਦਲਦਾ ਰੌਹਦਾ ਏ। ਮੰਗਲ ਦੇ ਦ'ਊਂ ਚਾਲੀਂ ਦੀ ਚਹਿਰਿਤਰ ਬਿਸ਼ੇ਷ਤਾ ਲਭਦੀ ਏ ਇਕ ਬਾਹ ਦੇ ਪੈਹਲੇ ਦੀ ਤੇ ਦੂੰਝ ਬਾਹ ਦੇ ਬਾਦ ਦੀ।

1. **ਅਵਾਰਾ** :— ਬਾਹ ਦੇ ਪੈਹਲੇ ਮੰਗਲ ਅਵਾਰਾਗੰਦੀ ਕਰਦਾ ਰੌਹਦਾ ਹਾ, ਔਂਦਿਧੇ—ਜਾਂਦਿਏ ਕੁਡਿਧੇਂ ਗੀ ਛੇੜਦਾ ਰੌਹਦਾ ਏ ਤੇ ਤੁਂਦੇ ਤੁਘਰ ਤੱਜ ਕਸ਼ਦਾ ਹਾ।

“ਕੁਆਰੀ ਕੁਡੀ ਤੁਸਦੇ ਸਾਮਨੇਆ ਨਿਕਲੀ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਓਹਦੇ ਸ੍ਰੂਹੈ ਤੁਘਰਾ ਆਪ—ਸੁਹਾਰੇ ਬੋਲ ਤੁਸਦੇ ਓਠੋਂ ਤੁਘਰ ਫੁਰਕਨ ਲਗੀ ਪੌਂਦੇ ਹੋ, ਨਥੇ ਦਿਏ ਬੰਦ ਬੋਤਲੇ—ਤੇਨੂ ਪੀਨ ਗੇ ਨਸੀਬਾ ਬਾਲੇ।” —¹

2. **ਕ੍ਰੋਧੀ** :— ਮੰਗਲ ਕ੍ਰੋਧੀ ਗਭਰ੍ਹ ਏ ਜਿਸ ਬੇਲੈ ਤ੍ਰਲੋਕਾ ਰਾਣੀ ਗੀ ਸਾਰਦਾ ਏ, ਤੁਸ ਬੇਲੈ ਮੰਗਲ ਰੋਹੈ ਕਨ੍ਹੈ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਗੀ ਪਕਡੀ ਲੈਂਦਾ ਏ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬੈ ਦੀ ਬੋਤਲ ਤ੍ਰੋਡੀ ਦਿੰਦਾ ਏ।

“ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਨੇ ਮੰਗਲ ਦੀ ਨਿਗਰ ਪਕਡ ਥਮਾਂ ਅਪਨੀ ਬੀਨੀ ਛੁਡਕਾਨੇ ਲੇਈ ਜਲ ਕੀਤਾ। ਕਿਥ—ਗਾਲ—ਗੋਆਲ ਬੀ ਹੋਈ, ਪਰ ਮੰਗਲ ਦੀ ਅਕਖਿਂ ਚ ਰੋਹੈ ਦਿਧਾ ਤ੍ਰਿਊਡਿਧਾਂ ਦਿਕਿਖਿਯੈ ਓਹ ਗਸ਼ ਖਾਈ ਗੇਆ।” —²

3. **ਪ੍ਰੇਮੀ** :— ਮੰਗਲ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਰੂਪੈ ਚ ਬੀ ਉਪਨ्यਾਸ ਚ ਲਭਦਾ ਏ! ਮੰਗਲ ਸਲਾਮਤੀ ਕਨ੍ਹੈ ਹਿਰਖ ਕਰਦਾ ਏ। ਤੇ ਸਲਾਮਤੀ ਬੀ ਓਹਦੇ ਕਨ੍ਹੈ ਹਿਰਖ ਕਰਦੀ ਏ।

4. **ਭਾਤਰੀ—ਹਿਰਖ** :— ਮੰਗਲ ਦੇ ਬੜਡੇ ਭਾਤ ਤ੍ਰਲੋਕੇ ਦਾ ਕਲਲ ਤੁਸ ਦੀ ਅਪਨੀ ਗਲਤ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰੀ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਫਹੀ ਬੀ ਮੰਗਲ ਗੀ ਭਾਤ ਦੀ ਸੌਤ ਤੁਘਰ ਬੜਾ ਸਦਮਾ ਲਗਦਾ ਏ। ਮੰਗਲ

1. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ
2. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ, ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ, ਸਫਾ 23

जिस बेल्लै अपने भ्राता दी लाश गी दिक्खदा ऐ ते ढांई—मारी—मारियै रोन लगी पौंदा ऐ ।

5. **निककमा** :— मंगल व्याह् थमां पैहले निककमा दस्सेआ गेदा ऐ पूरा दिन उसदा कम्म अवारा—गर्दी करना, दोस्तों कन्नै मौज मस्ती ते कुड़िये गी तंज कस्सना होंदा ऐ । जिस बेल्लै उसी कोई कम्म दसदा हा, ओह उसी अनसुना करी दिंदा ऐ ।

“त्रलौके ने मंगल गी आखेआ, तेआर होई आया चोबरा । मंगल कोई परता नेई दिंदा ते बाहरै गी निकली जंदा ऐ ।” —¹

6. **भावी दे प्रति आदर मानः**—मंगल अपनी भावी राणो दा पूरा मान—सम्मान करदा ऐ, ओह राणो उप्पर होंदे अत्यचारें गी सैहन नेई करी पांदा ते ओहदे मान—सम्मान आस्तै अपने भ्राता कन्नै बी मार—पीट करी लैंदा दस्सेआ गेदा ऐ ।

“मंगलै गी राणो ने गै पालेआ पोसेआ हा, लोक उसगी राणो दे देर समझदे हे, पर उसदी नजरी च ओह उसदा बड़डा जागत हा ते खुद मंगल बी उसगी मां समझदा हा ।” —²

7. **जबरदस्ती व्याहः**—त्रलौके दे मौत परैत मंगल, राणो कन्नै व्याह करने गी राजी नेई होंदा ऐ । उसदे केई कारण हे मंगल, सलामती कन्नै हिरख करदा हा, ते ओह राणो गी भावी मां समझदा हा । जिस बेल्लै मंगल दा व्याह राणो कन्नै होआ उसी होश नेई ही ते व्याह चादर अन्दाजी दी रीति—रवाज कन्नै होंदा ऐ ।

“मंगल गी सिद्धे करदे—करदे ग्रांड दे आपूं डींगे होई चुके दे हे—उंदी ते एह मरजी ही जे उसदी इक केहड़ी लत भन्नी छुड़दे, की जे ओह चादरी हेठ बैठे दे ओह उट्ठी नेई सकै ।” —³

8. **हिंसा दा शकार** :— मंगल, राणो कन्नै व्याह नेई करना चांहदा ऐ घरै थमां नस्सी जंदा ऐ ते छप्पी जंदा ऐ, पर ग्रांड दे लोक उसी पकड़ी लैंदे न ते मते सारे लोक उसी मारदे न ते उंदे कन्नै लड़ी—लड़ियै ओह लहु—लुहान होई जंदा ऐ ।

“अग्गोआं, पिच्छुआं, मझाटेआ—लोके उसी घेरी लेआ, जेहदे हथ च सोटा हा, उन्नै सोटे कन्नै, जेहदे हथ च बूट हा, उन्नै बूटें कन्नै मंगल गी मारना शुरू करी दित्ता ।” —⁴

1. विश्वनाथ खजूरिया, मैली जनेही इक चादर, सफा 23

2. विश्वनाथ खजूरिया, मैली जनेही इक चादर, सफा 19

3. विश्वनाथ खजूरिया, मैली जनेही इक चादर, सफा

4. विश्वनाथ खजूरिया, मैली जनेही इक चादर, सफा

ਵਾਹ ਦੇ ਬਾਦ ਸੰਗਲ ਦਿਧਾਂ ਚਰਿਤਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਂ

1. **ਕਮਮ ਕਾਜੀ** :— ਬਡੇ ਭਾਡ ਦੀ ਸੌਤ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਿਸ਼ੇਦਾਰੀ ਸੰਗਲ ਤੱਥ ਆਈ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਵਾਹ ਦੇ ਬਲਲੇ—ਬਲਲੋਂ ਓਹ ਅਪਨਿਆਂ ਜਿਸ਼ੇਦਾਰਿਆਂ ਸਮਝਨ ਲਗੀ ਪੌਂਦਾ ਏ ਤੇ ਅਪਨੀ ਗੁਹਾਥੀ ਗੀ ਅਗ੍ਗੇ ਟੋਰਨੇ ਲੇਈ ਆਲਸ ਤੇ ਅਵਾਰਾਗਦੀ ਗੀ ਛੋਡਿਥੈ ਕਮਮੈ ਚ ਰੁਜ਼ੀ ਜਾਂਦਾ ਏ।

2. **ਜਿਸ਼ੇਦਾਰ ਪਿਤਾ** :— 'ਬੱਡੀ' ਓਹਦੇ ਬੱਡੇ ਭਾਡ ਦੀ ਧੀਡ ਏ, ਰਾਣੋ ਕਨੈ ਚਾਦਰ ਅੰਦਾਜੀ ਕਰਨੇ ਦੇ ਬਾਦ ਓਹ ਬੀ 'ਬੱਡੀ' ਦਾ ਪਿਤਾ ਬਨੀ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਤੇ ਇਕ ਪਿਤਾ ਦਾ ਫਰਜ ਨਭਾਂਦੇ ਹੋਈ ਓਹਦੇ ਆਸਟੈ ਸ਼ੈਲ ਘਰਾਨੇ ਦਾ ਜਾਗਤ ਤੁਧਦਾ ਏ ਓਹਦਾ ਵਾਹ ਕਰੋਆਂਦਾ ਏ।

ਨਿਸ਼ਕਰਥ ਦੇ ਤੌਰਾ ਤੱਥ ਏਹ ਆਖੇਆ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਏ ਜੇ ਸੰਗਲ ਵਾਹ ਥਮਾਂ ਪੈਹਲੇ ਆਲਸੀ, ਕਮਮਚੋਰ ਤੇ ਨਿਕਮਮਾ ਦਸ਼ੇਅਾ ਗੇਦਾ ਏ ਵਾਹ ਦੇ ਜਿਸ ਬੋਲਲੈ ਓਹਦੇ ਤੱਥ ਜਿਸ਼ੇਵਾਰਿਆਂ ਪੌਂਦਿਆਂ ਨ, ਓਹ ਸਮਝਦਾਰ ਤੇ ਸੁਲਝੇ ਮਾਹਨੂ ਦੇ ਰੂਪੈ ਚ ਲਭਦਾ ਏ।

परिचे :—इस यूनिट दे पाठ गी पढ़ने परेंत विद्यार्थियें गी श्री विश्वनाथ खजूरिया हुंदे जीवन परिचे ते ते उंदे अनुदित साहित्य दा पता चली सकग।

उद्देश्य :— इस पाठ दा उद्देश्य विद्यार्थियें गी अनुवादक विश्वनाथ खजूरिया हुंदे जीवन परिचे ते हुंदे अनुदित उपन्यासें कन्नै अवगत कराना ऐ।

अनुवादक विश्वनाथ खजूरिया हुंदा जीवन परिचे

विश्वनाथ खजूरिया हुंदा जन्म सन 1906 च माडी नांड दे ग्रांड च होआ हा। इ'नें अपनी मुंडली पढ़ाई ग्रांड दे सरकारी स्कूलै च गै कीती।

खजूरिया होरें अपना व्यवसायक जीवन शिक्षा विभाग च बतौर अध्यापक शुरू कीता ते फही इस्सै मैहकमे चा सेवानिवृत होए। नौकरी दौरान इ'ने बक्ख—बक्ख स्कूलें च लोकनाचें गी लोकप्रिय बनाने आस्तै बडे प्रयास कीते, जिंदे च एह सफल बी रेह।

खजूरिया होर गिने—चुने लेखकें चा इक न, जिंने अजादी' शा पैहले गै लिखना शुरू कीता हा। इनेंगी डोगरी एकांकी दा जन्मदाता बी मन्नेआ जंदा ऐ। एह इक सफल निबंधकार बी हैन। इ'नें मुक्ख तौरा उप्पर डोगरा लोक—संस्कृति, डोगरा इतिहास, डोगरा जन—जीवन आदि गी अपनी लेखनी दा विशे—बनाया। इंदे केई नाटक ते लेख रेडियो परा प्रसारत होई चुके दे न। इसदे अलावा इ'ने अपनी आत्मकथा बी लिखी दी ऐ। इंदियां रचनां “डुग्गर दा जीवन दर्शन” सप्तक ते नीलकण्ठ डोगरी साहित्य जगत च चेचा थाहर रखदियां न। ‘डुग्गर दा जीवन दर्शन’ उपर इनेंगी रियासती कल्वरल अकादमी पास्सेआ पुरस्कार बी थ्होई चुके दा ऐ। ते ‘उमराओ जान अदा’ उपन्यास दे डोगरी अनुवाद लेई साहित्य अकादमी दा अनुवाद पुरस्कार बी मिली चुके दा ऐ।

विश्वनाथ खजूरिया हुंदे महत्वपूर्ण अनुवाद :—

1. शरतचन्द्र चटर्जी दे त्रिए उपन्यास “पथ के दावेदार” दा डोगरी अनुवाद 1972 ब’रे च बत्तै के दावेदार नांड कन्नै विश्वनाथ खजूरिया होरें कीता।
2. राजेन्द्र सिंह बेदी दे उपन्यास ‘एक चादर मैली सी’ दा डोगरी अनुवाद 1975 ब’रे च विश्वनाथ खजूरिया होरें “मैली जनेही इक चादर” नांड कन्नै कीता।
3. फनीश्वर नाथ रेणु हुंदे हिन्दी उपन्यास मैला आंचल दा डोगरी अनुवाद “नीला कमल” नांड कन्नै विश्वनाथ खजूरिया होरें कीते दा ऐ।
4. उर्दू उपन्यासकार मिर्जा रसवा दे उपन्यास “उमराओ जान अदा” दा डोगरी अनुवाद बी विश्वनाथ खजूरिया होरें कीता दा ऐ।
खीर च 26 जनवरी 1993 च इंदा सुर्गवास होई गेआ।

अभ्यास आस्तै सुआल

1. ‘मैली जनेही इक चादर’ उपन्यास दी तत्वे दे आधार पर आलोचना करो।

2. ‘मैली जनेही इक चादर’ उपन्यास दी भाशा—शैली पर विस्तृत जानकारी देओ।

3. ‘मैली जनेही इक चादर’ उपन्यास दी नायका ‘राणो’ दा चरित्तर—चित्रण करो।

-
4. 'ਮੈਲੀ ਜਨੇਹੀ ਇਕ ਚਾਦਰ' ਉਪਨਿਆਸ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖਜੂਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਨੁਵਾਦਕ ਦੇ ਤੌਰਾ ਤੱਥ ਡੋਗਰੀ ਕਥਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਹਿਤ ਚ ਥਾਹਰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰੋ।
-
-
-

ਪਰਿਚੇ :- ਇਸ ਪਾਠ ਚ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਕਹਾਨਿਯੋਂ ਬਾਰੈ ਤਫਸੀਲੀ ਜਾਨਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗੇਦੀ ਏ। ਇਨ੍ਹੋਂ ਕਹਾਨਿਯੋਂ ਬਾਰੈ ਪਢਿਏ ਪਾਠਕ ਅਸਾਨੀ ਕਨ੍ਹੈ ਸੁਆਲੇ ਦੇ ਪਰਤੇ ਦੇਈ ਸਕਡਨ।

ਉਦਦੇਸ਼ਯ :- ਇਸ ਪਾਠ ਦਾ ਉਦਦੇਸ਼ਯ ਵਿਦਾਰਥੀਯੋਂ ਗੀ ਬਕਖ—ਬਕਖ ਕਹਾਨਿਯੋਂ ਕਨ੍ਹੈ ਅਵਗਤ ਕਰਾਨਾ ਏ।

1. ਇਸ ਯੂਨਿਟ ਗੀ ਬਾਰਹਾਂ ਹਿੱਸੇ ਚ ਬੰਡੇਆ ਗੇਦਾ ਏ
2. ਇਸ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਮੁਕਖ ਉਦੇਸ਼ਯ 'ਸਮਕਾਲੀਨ ਭਾਰਤੀ' ਕਹਾਨੀ ਸਾਂਗੈਹ ਬਾਰੈ ਜਾਨਕਾਰੀ ਦੇਨਾ ਏ।
3. ਇਸ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਅਠਮੇਂ ਪਾਠ ਚ 'ਭਾਦਰੀ' ਕਹਾਨੀ ਬਾਰੈ ਜਾਨਕਾਰੀ ਦੇਨਾ ਏ।
4. ਇਸ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਨੌਮੇਂ ਪਾਠ ਚ 'ਖੁਟਟਾ ਸਿਕਕਾ' ਕਹਾਨੀ ਬਾਰੈ ਜਾਨਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗੇਦੀ ਏ।
5. ਇਸ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਦਸਮੇਂ ਪਾਠ ਚ ਮੂਲ ਤੌਰਾ ਪਰ ਬਾਂਗਲਾ ਕਹਾਨੀ 'ਫੁਲਲਾਂ ਦਾ ਮੁਲਲ' ਬਾਰੈ ਜਾਨਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗੇਦੀ ਏ।
6. ਇਸ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਜਾਰਾਮੇਂ ਪਾਠ ਚ ਸੁ'ਨ੍ਹੇ ਦੀ ਘੜੀ, ਬਾਰਮੇਂ ਪਾਠ ਚ 'ਚਿਟਠੀ', ਤੇਰਮੇਂ ਪਾਠ ਚ 'ਕਮਾਊ ਪੁੜਤਰ' ਚੌਦਮੇਂ ਪਾਠ ਚ 'ਜਾਗਤ' ਪਂਦਰਮੇਂ ਪਾਠ ਚ 'ਜ਼ਾਨਦਾਨ', ਸੋਹਲਮੇਂ ਪਾਠ ਚ 'ਦੇਹੀ ਬੇਚਨੇ ਆਹਲੀ', ਸਾਤਰਮੇਂ ਪਾਠ ਚ 'ਬੋਲਦੀ ਹਲ' ਅਠਾਰਮੇਂ ਪਾਠ ਚ 'ਕਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਸਫਰ', ਉਨ੍ਹੀਮੇਂ ਪਾਠ ਚ 'ਟਿੰਨੀ ਦੀ ਨਾਨੀ' ਬਾਰੈ ਜਾਨਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗੇਦੀ ਏ।

ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਸਾਰ

ਭਾਦਰੀ

ਭਾਦਰੀ ਸ਼ੀਰ਷ਕ ਦੀ ਕਹਾਨੀ ਲਕਸੀਨਾਥ ਵੇਜਵਰੁਆ ਛੋਰੇਂ ਅਸਾਂਸਿਆ ਚ ਲਿਖੀ ਦੀ ਏ, ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਡੋਗਰੀ ਅਨੁਵਾਦ ਚਮਧਾ ਸ਼ਰਮਾ ਛੋਰੇਂ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ।

ਕਹਾਨੀ ਦੇ ਤ੍ਰਾਂ ਸੁਕਖ ਪਾਤਰ ਨ ਸ਼ਿਸ਼ੁਰਾਮ ਤੇ ਭਾਦਰੀ ਨ। ਇੰਦੇ ਅਲਾਵਾ ਕਿਬਾਰਾਮ, ਬਾਹੁਆ, ਨੱਸ, ਡਾਕਟਰ ਸਹਾਯਕ ਪਾਤਰੇ ਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕਰਦੇ ਨ।

ਸ਼ਿਸ਼ੁਰਾਮ ਕਰਸਾਨ ਏ ਤੇ ਭਾਦਰੀ ਚਾਰ ਦੋਆਰੀ ਅੰਦਰ ਰੈਹਨੇ ਗ੍ਰਹਸਥਨ ਏ। ਇਹ ਕਹਾਨੀ ਭਾਰਤੀ ਕਰਸਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਗੀ ਗੋਆਡ਼ਦੇ ਹੋਈ ਰੁਫਿਵਾਦੀ ਪਰਮਪਰਾ ਗੀ ਚੋਟ ਕਰਾਂਦੀ ਏ। ਕਹਾਨੀ ਦੇ ਆਰਾਮ ਚ ਸ਼ਿਸ਼ੁਰਾਮ ਖੇਤਰੇ ਥਮਾਂ ਆਇਏ ਹਲਲ, ਪੰਜਾਲੀ ਰਕਖੀ ਤੇ ਭੁਕਖ ਕਰਿਧੈ ਤੌਲੇ—ਤੌਲੇ ਨਵਾਇਥੈ ਸਕਵੈਰੀ ਖਾਨੇ ਲੇਈ ਤੇਆਰ ਹੋਂਦਾ ਪਰ ਰੁਟਟੀ ਨੇਈ ਪਕਕੀ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ ਚੌਲ ਅਨਾਦਿਨੇ ਪੇਦੇ ਹੋਂਦੇ ਨ ਤੇ ਸਲੂਨਾ ਬੀ ਉਸੀ ਨੇਈ ਲਭਦਾ। ਸ਼ਿਸ਼ੁਰਾਮ ਦੀ ਤ੍ਰੀਮਤ ਭਾਦਰੀ ਚੁਲ੍ਹੀ ਚ ਫੂਕਾਂ—ਮਾਰੀ ਮਾਰਿਧੈ ਅਗਗ ਬਾਲਦੇ ਹੋਈ ਧੁਧੋਂ ਕਨੈ ਅੰਨੀ ਹੋਈ ਗੇਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ, ਰੁਟਟੀ ਨੇਈ ਪਕਕੀ ਦੀ ਦਿਕਿਖਿਧੈ ਸ਼ਿਸ਼ੁਰਾਮ ਗੀ ਬੜਾ ਰੋਹ ਚੜੀ ਜਂਦਾ ਏ। ਓਹਦੇ ਰੋਹੈ ਹੋਨੇ ਦੇ ਹੋਰ ਬੀ ਕੇਈ ਕਾਰਣ ਹੋਂਦੇ ਹੋ, ਜਿ'ਧਾਂ ਇਕ ਓਹ ਕੁਣਾ ਕਾਸਤੀ ਕਰੀ ਹਲਲ ਨੇਈ ਬਾਹੀ ਸਕੇਅਾ, ਬਡਲੈ ਦਾਂਦੇ ਉਸੀ ਰੋਹ ਚੜਾਏ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਤੇ ਕਨੈ ਗੈ ਗੁਆਂਫਿਧੋਂ ਕਨੈ ਖੁਡਬੋ—ਖੁਡਬੀ ਹੋਈ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਕੀਜੇ ਓਹਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਓਹਦੀ ਜਸੀਂ ਗੀ ਬਦੋ—ਬਦਦੀ ਚ ਮਲ੍ਹੀ ਜਾ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਪਿਛਲੀ ਬਾਰੀ ਜਦੂਂ ਬਾਹੁਆ ਗੁਆਂਢੀ ਨੇ ਸ਼ਿਸ਼ੁਰਾਮ ਗੀ ਭਖਾਧਾ ਹਾ ਤਾ ਉਨੈ ਦਾਂਦੇ ਗੀ ਬੇਲੇ ਸਿਰ ਚਾਰਾ ਨੇਈ ਪਾਨੇ ਕਰੀ ਭਾਦਰੀ ਗੀ ਚਾਥਿਧੈ ਚਾਡਿਧੈ ਅਪਨਾ ਰੋਹ ਮਟਠਾ ਕੀਤਾ ਹਾ ਪਰ ਅਜ਼ ਵਰਦਾਂਸਤ ਥਮਾਂ ਬਾਹਰੈ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋ, ਸ਼ਿਸ਼ੁਰਾਮ, ਭਾਦਰੀ ਗੀ ਗਾਲਿਧਾਂ ਦਿੰਦਾ ਗਲਾਂਦਾ ਏ ਜੇ ਹੂਨ ਤਗਰ ਰੁਟਟੀ ਕੀ ਨੇਈ ਪਕਕੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਭਾਦਰੀ ਜਬਾਵ ਦਿੰਦੀ ਏ ਕੀ ਜੇ ਰੁਟਟੀ ਪਕਾਨੇ ਆਸਤੈ ਘਰੈ ਚ ਸੁਕਕੀ ਲਕੜੀ ਨੇਈ ਏ। ਗਿ'ਲਲੇ ਬਾਲਨ ਗੀ ਫੂਕਾਂ—ਮਾਰੀ—ਮਾਰਿਧੈ ਅਗਗ ਬਾਲਨੇ ਲੇਈ ਓਹਦੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ ਗੇਈ ਏ। ਸ਼ਿਸ਼ੁਰਾਮ ਨੇ ਰੋਹੈ ਚ ਦ੍ਰਾਟੀ ਚੁਕਿਖੈ ਭਾਦਰੀ ਦੀ ਪਿਟਟੀ ਪਿਛੈ ਫਟਟ ਬਾਹੀ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਦਰੀ ਦੀ ਚੀਖ ਸੁਨਿਧੈ ਸ਼ਿਸ਼ੁਰਾਮ ਦਾ ਬਡ਼ਾ ਭਾਉ ਕਿਬਾਰਾਮ ਔਂਦਾ ਏ ਤੇ ਉਸੀ ਰੋਕਦਾ ਏ। ਲਹੁ—ਲੁਹਾਨ ਬੇਹੋਸ਼ ਭਾਦਰੀ ਗੀ ਅਸਪਤਾਲ ਪੁਯਾਈ ਦਿਤਾ ਜਂਦਾ ਏ। ਤ੍ਰਿਧੇ ਰੋਜ ਔਨੇ ਪਰੈਂਤ ਭਾਦਰੀ ਅਪਨੇ ਘਰੈਆਹਲੇ ਬਾਰੈ ਪੁਚਛਦੀ ਏ ਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਈ ਜਂਦੀ ਏ। ਦ੍ਰਾਧੇ ਰੋਜ ਜਿਸ ਬੇਲੈ ਭਾਦਰੀ ਗੀ ਹੋਸ਼ ਔਂਦੀ ਏ, ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਕੋਲ ਔਂਦਾ ਏ, ਤੇ ਅਪਨੇ ਵਰਤਾਵ ਲੇਈ ਸ਼ਾਰਮਿੰਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਭਾਦਰੀ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਗੀ ਬੇਕਸੂਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨੇ ਦੀ ਕੋਥਾਂ ਕਰਦੀ ਏ ਤੇ ਛਾਨਾ ਲਾਂਦੀ ਏ ਜੇ ਓਹ ਆਂਪ੍ਰ ਗੈ ਦ੍ਰਾਟੀ ਤੱਥ ਜਾਈ ਡਿਗੀ ਹੀ, ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਗੀ ਨਿਦ੍ਰਾਵਾਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨੇ ਦੀ ਗਲਲ ਸਭਨੋਂ ਗੀ ਸੁਨਨ ਕਰੀ ਦਿੰਦੀ ਏ, ਪਰ ਕਨੂੰਨੈ ਅਗੈ ਓਹਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨੇਈ ਜਂਦੀ ਏ ਸ਼ਿਸ਼ੁਰਾਮ ਗੀ ਤ੍ਰਾਂ ਮੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਭਾਦਰੀ ਅਪਨੇ ਤੱਥ ਆਈ ਦੀ ਬਿਪਦਾ ਕਰੀ ਅਪਨੇ—ਆਪ ਗੀ ਕੋਸਦੀ ਏ।

ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ, ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਚ ਭਾਰਤੀ ਕਰਸਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿਤਵ ਕਰਦਾ ਲਭਦਾ ਏ। ਤਚੇ ਤਬਕੇ ਦੇ ਲੋਗ ਕਰਸਾਨ ਦੀ ਜਿਸੀ ਪਰ ਬਦੋ—ਬਦਦੀ ਕਬ਼ਜਾ ਕਰੀ ਲੈਂਦੇ ਨ। ਜਿ'ਧਾਂ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਦੀ ਜਿਸੀ ਤੱਥ ਬਾਹੁਆ ਕਬ਼ਜਾ ਕਰੀ ਲੈਂਦਾ ਏ। ਕਰਸਾਨ ਦਿਨ—ਰਾਤ ਇਕ ਕਰਿਧੈ ਕਡੀ ਮੇਹਨਤ ਕਰਦਾ ਏ, ਸਦਿਧੋਂ ਦੀ ਢੰਡ ਚ ਗਰਮੀ ਦੀ ਧੁਘ ਚ ਬੀ ਖੇਤਰੋਂ ਚ ਕਮਮ ਕਰਦਾ ਏ। ਫਹੀ ਬੀ ਹੁਨਦਿਧਾਂ

ਮੂਲ ਜਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰਿਆਂ ਨੇਈ ਹੋਂਦਿਆਂ ਨ। ਕਥਾਨਕ ਚ ਭਾਦਰੀ ਦਾ ਗੀਲਿਧੇ ਲਕਡਿਧੇ ਕਨੈ ਰੁਟਟੀ ਪਕਾਨਾ, ਇਸ ਬਕਖੀ ਸਂਕੇਤ ਕਰਦਾ ਏ, ਜੇ ਉਂਦੇ ਕਥ ਸੁਵਿਕਿਧੇ ਲਕਡਿਧੇ ਗੀ ਖਰੀਦਨੇ ਆਸਤੈ ਪੈਹੇ ਨੇਈ ਹੈਨ। ਉਂਦੇ ਘਰੈ ਦਾ ਸਮਾਨ ਤੇ ਲਕਡਿਆਂ ਗਿਲਿਧਾਂ ਹੋਈ ਗੇਝਿਆਂ ਹਿਆਂ। ਭਾਰਤੀ ਕਰਸਾਨ ਦੀ ਇਥੇ ਸਥਤਿ ਏ, ਘਰ—ਘਰਾਟ ਕਚੇ ਗੈ ਹੋਂਦੇ ਨ, ਵਿਜਲੀ ਵਿਵਰਥਾ ਬੀ ਉਂਦੇ ਤਗਰ ਨੇਈ ਪੁਜ਼ੀ ਸਕੀ ਏ ਜੇਕਰ ਪੁਜ਼ੀ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਤਾਂ ਭਾਦਰੀ ਰੁਟਟੀ ਬਨਾਨੇ ਆਸਤੈ ਹੀਟਰ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੀ ਸਕਦੀ ਹੀ। ਅਪਨੀ ਇਨ ਸਥਤਿਧੇ ਕਨੈ ਜੂਝਦੇ ਕਰਸਾਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਨਿ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਪੁਰਸ਼ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਹੋਨੇ ਕਰੀ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਸਾਰਾ ਰੋਹ ਭਾਦਰੀ ਤਥਾਕ ਕਢ਼ਦਾ ਏ।

ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਸਾਰ

ਕਹਾਨੀ—ਖੁਵਾ ਸਿਕਕਾ

ਲੇਖਕ ਮੂਲ—ਰੋਮਾ ਦਾਸ

ਅਨੁਵਾਦਕ :—ਮੁਵਨਪਤਿ ਸ਼ਰਮਾ

ਭੂਮਿਕਾ :— ‘ਖੁਵਾ ਸਿਕਕਾ’ ਕਹਾਨੀ ਆਧੁਨਿਕ ਕਹਾਨੀ ਏ। ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤਾਨਾ—ਬਾਨਾ ਸ਼ਿਲਾਂਗ ਨਾਂਡ ਦੀ ਚ ਬਸ਼ਾ ਕਰਦੇ ਦਾਂਝ ਪ੍ਰੇਮਿਯੇ ਦੇ ਹਿਰਖ ਗੀ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਏ। ਕਹਾਨੀ ਦੇ ਮੁਕਖ ਪਾਤਰ ਮਿੰਨੀ ਤੇ ਡਾ. ਬਰੁਆ ਗੈ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਕਥਾਨਕ ਇਕ ਨਮਾਂ ਮੋਡ ਲੈਂਦਾ ਏ ਜਿਸਦੇ ਬਾਰੈ ਮਿੰਨੀ ਨੈ ਕਦੋਂ ਸੋਚੇ ਦਾ ਬੀ ਨੇਈ ਹੁੰਦਾ.....

ਸਾਰ :— ਖੁਵਾ ਸਿਕਕਾ ਜੇਹਡਾ ਕੀ ਲੇਖਕ ਕੋਲ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪੇਦਾ ਹਾ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਮੁਲਲ ਨੇਈ ਪਰ ਲੇਖਕ ਗਿਤੈ ਓਹ ਇੱਨਾ ਕੀਮਤੀ ਏ ਜੇ ਉਸਦਾ ਮੁਲਲ ਹੀਰੇ—ਮੋਤਿਧੇ ਸ਼ਾ ਬੀ ਬਦਵ ਏ। ਏਹ ਲੇਖਕ ਦੇ ਉਸ ਹਿਰਖ ਦੀ ਨਿਆਨੀ ਹੀ ਜਿਸਗੀ ਓਹ ਕਦੇ ਮੁਲਲੀ ਨੇਈ ਸਕੇ ਨ ਮੁਲਲਨਾ ਚਾਹਦੇ ਹੋ..... ਕਹਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਥੁੰ ਹੁੰਦੀ ਏ ਜਿਸਲੈ ਲੇਖਕ ਅਪਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਗੀ ਸ਼ਿਲਾਂਗ ਚ ਸਦਨੇ ਗਿਤੈ ਚਿਟ੍ਠੀ ਪਾਨ ਡਾਕਖਾਨੈ ਜਾਂਦੇ ਨ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਮਾ ਬਾਹ ਹੋਏ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਤੇ ਓਹ ਅਪਨੀ ਘਰੈਆਹਲੀ ਲਤਿਕਾ ਅਪਨੇ ਮਾਂ ਬਬ ਤੇ ਭੈਨੇ ਗੀ ਸਦਦਨੇ ਗਿਤੈ ਚਿਟ੍ਠੀ ਦੇਨ ਡਾਕਖਾਨੈ ਜਾਂਦੇ ਨ। ਉਥੈ ਤੰਦੀ ਮਲਾਠੀ ਇਕ ਸ਼ੈਲ—ਜੁਆਨ ਕੁਝੀ ਕਨੌਂ ਹੋਂਦੀ ਜਿਸਗੀ ਦਿਕਖੀ ਓਹ ਪੈਂਹਲੀ ਨਜਰ ਚ ਗੈ ਉਸਦੇ ਸ਼ਲੈਪੇ ਦਾ ਦਵਾਨਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਡਾਕਖਾਨੈ ਚ ਖਾਸੀ ਭੀਡ ਹੋਨੇ ਕਰੀ ਓਹ ਕੁਝੀ ਚਿਟ੍ਠੀ ਪਾਨੇ ਗਿਤੈ ਅਗੈ ਨੇਈ ਪੁਜ਼ੀ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਸ਼ਾ ਦੂਰ ਜਾਨੇ ਪਰ ਕਤਰਾਂਦੇ ਹੋ.....

ਖੀਰ ਓਹ ਦਿਨ ਆਯਾ ਲਤਿਕਾ ਤੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਪਰੋਆਰ ਸ਼ਿਲਾਂਗ ਆਈ ਪੁਜ਼ਾ ਮਿੰਨੀ ਜਾਨਦੀ ਹੀ ਜੇ ਅਜ਼ਜ ਲਤਿਕਾ ਨੈ ਇਤਥੈ ਐਨਾ ਏ ਤੇ ਲੇਖਕ ਪੈਹਲੇ ਗੈ ਲਤਿਕਾ ਗੀ ਉਸਦੇ ਬਾਰੈ ਗਲਾਈ ਬੈਠੇ ਦੇ ਹੋ ਤੇ ਲਤਿਕਾ ਨੈ ਬੀ ਮਿੰਨੀ ਦੀ ਸ਼ੈਲ ਤਰੀਫ ਕੀਤੀ ਹੀ। ਮਿੰਨੀ ਚਾਨਚਕਕ ਗੈ ਲਤਿਕਾ ਗੀ ਮਿਲਨ ਆਈ ਤੇ ਤਾਨੇ ਲੇਖਕ ਗੀ ਮਿਸਟਰ ਛਾਲਿਥਾ ਕਰੀ ਕੁਆਲਥਾ। ਜਿਸਦਾ ਬਰੋਧ

ਲਤਿਕਾ ਨੈਂ ਕਰਦੇ ਹੋਈ ਗਲਾਯਾ ਜੇ ਝੰਦਾ ਨਾ ਸੇਹੀ ਮਿਸਟਰ ਛਾਲਿਆ ਨੇਈ ਤਾ. ਬਰੁਆ ਏ....ਜਿਸਗੀ ਸੁਨੀ ਮਿੱਨੀ ਦੇ ਭਰਾਣੇ ਉਡ਼ਡਰੀ ਗੈ ਤੇ ਓਹ ਅਪਨੀ ਗਲਲ ਗੀ ਪੂਰਾ ਨੇਈ ਕਰੀ ਸਕੀ....

ਉਸਦੇ ਬਾਦ ਦੁਏ ਧਾਡੈ ਜਿਸਲੈ ਲਤਿਕਾ ਤੇ ਤਾ. ਬਰੁਆ ਦੀ ਗਲਲ ਚਲਾ ਦੀ ਹੀ ਤੇ ਤਾਂਨੇ ਲਤਿਕਾ ਗੀ ਪੁਚ਼ਦੇਆ ਹਾ ਜੇ ਮਿੱਨੀ ਨੈ ਤੁੰਦੇ ਬਾਰੈ ਕਿਥ ਗਲਾਯਾ ਤੇ ਲਤਿਕਾ ਨੈ ਹਾ ਚ ਸੁੰਡੀ ਲਹਾਂਦੈ ਹੋਈ ਗਲਾਯਾ ਹਾ ਜੇ ਓਹ ਮਾਫੀ ਚਾਂਹਦੀ ਹੀ ਜੇ ਓਹ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਗੇਈ ਜਿਸ ਪਰ ਓਹ ਜਕੀਨ ਕਰਦੀ ਹੀ ਜੇ ਇਕ ਮੰਦਰ ਚ ਦ'ਊ ਸੂਰਿਧਾਂ ਸਥਾਪਤ ਬੀ ਹੋਈ ਸਕਦਿਧਾਂ ਨ ਤੇ ਰੇਈ ਬੀ ਸਕਦਿਧਾਂ ਨ ਮਤਲਬ ਜੇ ਇਕ ਮੰਦਰ ਤੇ ਦ'ਊ ਜਨਾਨਧਾਂ ਕਿਟਠੇ ਰੇਈ ਸਕਦਿਧਾਂ ਨ... ਪਰ ਓਹ ਹੂਨ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਗੇਈ, ਇਸਕਰੀ ਉਸਨੇ ਮਾਫੀ ਬੀ ਮੰਗਗੀ ਹੀ।

ਤੇ ਉਸਦੇ ਬਾਦ ਮਿੱਨੀ ਕਦੋਂ ਬੀ ਵਾਪਸ ਨੇਈ ਹੀ ਆਈ ਤੇ ਨਾਂ ਗੈ ਓਹ ਤਾ. ਬਰੁਆ ਗੀ ਸਨਾਇਥੈ ਗੇਈ ਹੀ ਤਾਂਨ ਛਡਾ ਲਤਿਕਾ ਗੀ ਗੈ ਅਪਨੇ ਜਾਨੇ ਬਾਰੈ ਦਸ਼ਦੇਆ ਹਾ.... ਲੇਖਕ ਦੀ ਜਿਸਦਾ ਅਫਸੋਸ ਸਦਾ ਰੇਹਾ ਤੇ ਅਜ਼ਜ ਬੀ ਏ।

ਲੇਖਕ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਏ ਤੇ ਜੇਹਡਾ ਕੁਡੀ ਗੀ ਟਿਕਟਾ ਲੈਂਦੇ ਬੇਲਲੇ ਪੋਸਟਮੈਨ ਥਮਾਂ ਖੁਵਾ ਸਿਕਕਾ ਥਹੋਏ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਉਸਗੀ ਬੀ ਅਪਨੇ ਨਮੇ ਸਿਕਕੇ ਨੈ ਬਟਾਈ ਲੈਂਦੇ ਨ। ਜਿਸ ਕਨ੍ਨੈ ਕੁਡੀ ਗੀ ਅਤਿ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਂਦੀ ਏ ਤੇ ਓਹ ਲੇਖਕ ਦੀ ਘਰੈਆਹਲੀ ਦੀ ਗੈ ਚਿਟਠੀ ਪਾਇਥੈ ਆਈ ਹੀ ਕੀਜੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਘਰੈਆਹਲੀ ਦੀ ਓਹ ਪਕਕੀ ਸ਼ੇਲੀ ਹੀ। ਪਰ ਲੇਖਕ ਉਸਗੀ ਏਹ ਕਦੇ ਨੇਈ ਦਸਦੇ ਕੀ ਓਹ ਉਸਦੀ ਸ਼ੇਲੀ ਦੇ ਗੈ ਘਰੈਆਹਲੇ ਨ ਤਾ. ਬਰੁਆ... ਖੀਰ ਇਸ ਚ ਗੈ ਤੁੰਦੀ ਦੌਨੇ ਦੀ ਆਏ ਦਿਨ ਮਲਾਟੀ ਹੋਂਦੀ ਰੌਹਦੀ ਤੇ ਓਹ ਇਕ ਦੁਏ ਕਨ੍ਨੈ ਸਮਾਂ ਬਤਾਨ ਲਗਗੀ ਪੇ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਪਨੀ ਘਰੈਆਹਲੀ ਦੇ ਔਨੇ ਦੀ ਬੀ ਬੇਸਬਰੀ ਹੀ। ਤੇ ਮਿੱਨੀ ਕਨ੍ਨੈ ਸਮਾਂ ਬਤਾਨਾ ਬੀ ਤਾਂਨੋਂਗੀ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹਾ ਮਿੱਨੀ ਇਕ ਪਢੀ—ਲਿਖੀ ਦੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਮਿਜਾਜੀ ਕੁਡੀ ਹੀ ਜਿਸਦੇ ਖਾਲ ਇਨ੍ਹੇ ਖੁਲਲੇ ਹੈ ਜੇ ਓਹ ਗਲਾਂਦੀ ਹੀ ਜੇ ਇਕ ਮੰਦਰ ਦ'ਊ ਜਨਾਨਧਾਂ ਕਨ੍ਨੈ ਬੀ ਜੀਵਨ ਕਵੀ ਸਕਦਾ ਏ ਜੇਕਰ ਓਹ ਚਾਹ ਤੇ ਸਥ ਕਿਥ ਹੋਈ ਸਕਦਾ ਏ। ਖੀਰ ਕਿਥ ਹਪਤੇ ਹੋਰ ਬੀਤੀ ਗੇ ਲਤਿਕਾ ਨੇਈ ਆਈ ਤੇ ਨਾਂ ਗੈ ਤਾ. ਬਰੁਆ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ। ਮਿੱਨੀ ਤੇ ਤਾ. ਬਰੁਆ ਦਿਧਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕਿਧਾ ਬਧਨ ਲਗਗੀ ਪੇਇਧਾਂ ਹਿਧਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਯਦ ਉਨੋਂਗੀ ਇਕ ਦੁਏ ਕਨ੍ਨੈ ਹਿਰਖ ਬੀ ਹੋਈ ਗੇਦਾ ਹਾ ਤਾ. ਬਰੁਆ ਦੀ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਨੈ ਤਨੋਂਗੀ ਠਕੋਰ ਕਰਾਈ ਹੀ ਜੇ ਓਹ ਗਲਤ ਨ ਪਰ ਮਿੱਨੀ ਦੀ ਕਦੇ ਨੇਈ ਹੇ ਗੁਆਨਾ ਚਾਹਾਂਦੇ। ਤੇ ਓਹ ਮਿੱਨੀ ਗੀ ਸਨਾਂਦੇ ਰੌਹਾਂਦੇ ਹੈ ਜੇ ਓਹ ਲਤਿਕਾ ਗੀ ਜਾਨਦੇ ਨ ਪਰ ਤੁੰਦਾ ਕੇਹ ਰਿਖਤਾ ਏ ਏਹ ਤਾਂਨੇ ਕਦੇ ਮਿੱਨੀ ਗੀ ਨਿਹਾ ਸਨਾਧਾ ਤੇ ਤੁੰਦਾ ਹਿਰਖ ਹੂਨ ਇਨ੍ਹਾ ਬਧੀ ਚੁਕਕੇ ਦਾ ਹਾ ਜੇ ਇਕ ਦੁਏ ਕੇਵ ਬਾਰੈ ਬੀਤੀ ਗਏ ਸਮਾਂ ਕੁਤੁਥੁੰ ਦਾ ਕੁਤੁਥੈ ਚਲੀ ਗੇਆ ਪਰ ਓਹ ਖੁਵਾ ਸਿਕਕਾ ਲੇਖਕ ਦੇ ਜੀਵਨੈ ਦਾ ਓਹ ਪਲ ਹਾ ਓਹ ਹਿਰਖੈ ਦੀ ਨਿਆਨੀ ਹੀ ਜੇਹਡੀ ਓਹ ਅਪਨੈ ਸ਼ਾ ਦੂਰ ਨੇਈ ਹੇ ਕਰੀ ਸਕੈ।

निश्कर्ष :— निश्कर्ष च गलाई सकनें आं जे कोई सिकका भामें किन्ना बी खुट्टा की नेई होवे कुतै ना कुतै कम्म आई गै जंदा ऐ। इया गै माहनु अपनै जीवना च किन्ना बी अग्गै की ने बद्धी जां उसी उसदा भूतकाल कदें—नां कदें ऐसी रिथति च आई खडेरी दिंदा ऐ जिसगी ओह कदे भुल्ली नेई सकदा। इ'यां गै मिस्टर बर्लआ भामें लतिका कन्नै अपना जीवन व्यतीत करै दे हे पर ओह खुट्टा सिकका उ'नेगी मिन्नी दी चैते भरी घड़ी दी नेई हा बिरसरन दिंदा ते मिन्नी लेई हिरख घट्ट अज्ज बी निहा घटन दिंदा बेशक्क ओह दूर ही पर हिरख ते नेई हा घटेआं उंदा इयां गै माहनु भामें अग्गे किन्ना गै बधी जा पर अपनी जादें गी भुलना इन्ना सखल्ला कम्म नेई हुंदा।

ਫੁਲਿੰ ਦਾ ਮੁਲਲ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਸਾਰ

ਮੂਲ ਲੇਖਕ — ਪ੍ਰਭਾਤਕੁਮਾਰ ਮੁਖੋਪਾਧ്യਾਯ

ਡੋਗਰੀ ਅਨੁਵਾਦਕ — ਪ੍ਰੋ. ਚਮਪਾ ਸ਼ਰ्मਾ।

ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾ — ਬਾਡਲਾ

ਭੂਮਿਕਾ :— “ਫੁਲਿੰ ਦਾ ਮੁਲਲ” ਕਹਾਨੀ ਇਕ ਮਨੋਵਿਜ਼ਾਨਕ ਕਹਾਨੀ ਏ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਦੇ ਮੂਲ ਕਹਾਨੀਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਤਕੁਮਾਰ ਮੁਖੋਪਾਧਿਆਯ ਹੋਰ ਨ। ਤੇ ਡੋਗਰੀ ਚ ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰੋ. ਚਮਪਾ ਸ਼ਰ्मਾ ਹੋਰੇ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ। ਇਹ ਕਹਾਨੀ ਲਨਡਨ ਦੇ ਮਧਿਵਰਗੀ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕੁਝੀ ਮੈਗੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪਰ ਕਠੇਰੀ ਗੇਦੀ ਏ। ਲਨਡਨ ਦਰਾਨ ਲੇਖਕ ਨ ਮੈਗੀ ਨਾਂਡ ਦੀ ਕੁਝੀ ਕਨੜੀ ਮਿਲਿਧੈ ਉਸਦੇ ਦੁਖ—ਸੁਖ ਗੀ ਮਹਸੂਸ ਕੀਤਾ ਉਸ ਪਰ ਸਾਰੀ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਤਾਨਾ—ਬਾਨਾ ਬੁਨੇਆ ਗੇਦਾ ਏ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਹਾਨੀ ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਡਲਾ ਏ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਡੋਗਰੀ।

ਸਾਰ :— ‘ਫੁਲਿੰ ਦਾ ਮੁਲਲ’ ਕਹਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਸਲੈ ਹੁੰਦੀ ਏ ਜਿਸਲੈ ਲੇਖਕ ਲਨਡਨ ਦਾ ਚਕਕਰ ਲਾਂਦੇ ਦਰਾਨ ਭੁਕਖ ਮਹਸੂਸ ਕਰਨੇ ਪਰ ਇਕ ਵੈਸ਼ਨੋ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਪੁਜਦੇ ਨ। ਉਥੋਂ ਬੈਠੇ ਦੇ ਗੈ ਇਕ ਤੈਹਰੇ—ਚੌਦਹੇ ਬਰੇ ਦੀ ਕੁਝੀ ਓਹਦੇ ਆਹਲੀ ਵਕਖੀ ਦਿਕਖੀ ਜਾਰੀ ਹੀ ਲੇਖਕ ਗੀ ਕਿਸ਼ ਅਟਪਟਾ ਜਨ ਲਗ ਫਹੀ ਕੁਝੀ ਰੂਟਟੀ ਖਾਇਧੈ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਗੇਈ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਏਹ ਬੀ ਪੁਚਛਦੀ ਗੇਈ ਕਾਊਟਰ ਪਰ ਕੀ ਜੇ ਜੇਹਡੇ ਓਹ ਬਾਬੂ ਬੈਠੇ ਦੇ ਨ ਕਿਆ ਓਹ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਨ। ਕੁਝੀ ਗੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਗੀ ਉਸਦੇ ਬਾਦ ਇਕ ਦੁਏ ਗੀ ਜਾਨਨੇ ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋਈ ਗੇਈ। ਲੇਖਕ ਜਾਨਨਾ ਚਾਹਿੰਦੇ ਹੇ ਇਸਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹ ਬੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋਈ ਕਾਊਟਰ ਪਰ ਪੁਚਛੇਆ ਜੇ ਓਹ ਕੁਝੀ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪੁਚਛ ਦੀ ਹੀ ਵੈਟਰੈਸ ਨੈ ਹਾਂ ਚ ਜਬਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਲੇਖਕ ਗੀ ਉਨ੍ਹ ਏਹ ਬੀ ਦਸ਼ੇਅਾ ਜੇ ਓਹ ਕੁਝੀ ਕੁਸੈ ਦਕਾਨਾ ਪਰ ਮਲਾਇਮਾਤ ਕਰਦੀ ਏ ਤੇ ਸ਼ਨਿਵਾਰੈ ਗੈ ਇਤੇ ਆਂਦੀ ਏ। ਸ਼ਾਯਦ ਹੋਰਨੇ ਦਿਨੈ ਉਸਦੀ ਇਤੇ ਔਨੇ ਦੀ ਥਬੀਕ ਨੇਈ। ਦੁਏ ਦਿਨ ਲੇਖਕ ਕੁਝੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੈ ਚ ਘਰਾ ਨਿਕਲੀ ਪੇ ਪਰ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨੀਂ ਲਗਾ ਤਾਂਨੇ ਉਸ ਗਲੀ ਦੀ ਹਰ ਦਕਾਨਾ ਪਰ ਪੁਚਛੇਆ ਪਰ ਉਸਦਾ ਕਿਸ਼ ਪਤਾ ਨੀਂ ਲਗਾ ਪਰ ਉਂਦੀ ਲੋਡੇ ਦਿਯਾ ਜੇਹਡਿਆਂ ਚੀਜਾਂ ਨੇਈ ਹਿਯਾਂ ਤਾਂਦੇ ਕਨੜੀ ਜਾਲੂਰ ਲੇਖਕ ਦੇ ਬੋਹਜ਼ੋਂ ਪਰੋਈ ਗੇ ਹੇ।

ਕਿਸ ਦਿਨੈ ਪਰੈਨਤ ਸ਼ਾਨੀਵਾਰੈ ਗੈ ਲੇਖਕ ਗੀ ਓਹ ਕੁਡੀ ਉਸਸੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਚ ਮਿਲੀ ਤੇ ਖੀਰ ਤੁੰਦੀ ਗਲਲ ਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤੇ ਕੁਡੀ ਨੈ ਤਾਨੇਂਗੀ ਪੁਛੇਆ ਜੇ ਤੁਸ ਹਿੰਦੋਸ਼ਤਾਨੀ ਓ ਤੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਓ। ਕੀਜੇ ਤਾਨੇ ਸੁਨੇ ਦਾ ਹਾ ਜੇ ਹਿੰਦੋਸ਼ਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਮਤੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਹੋਵੇ ਨ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਗਲਾਯਾ ਜੇ ਓਹ ਪੂਰੀ ਚਾਲੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਨੇਈ ਨ ਪਰ ਕਦੇ—ਕਦੇ ਵੈਸ਼ਨੋ ਖਾਨਾ ਤਾਨੇਗੀ ਪਸ਼ਦ ਏ। ਗਲਲੇ—ਗਲਲੇ ਤਾਨ ਹਿੰਦੋਸ਼ਤਾਨ ਬਾਰੈ ਤੇ ਝਥ੍ਥੂ ਦੇ ਲਾਕੇ ਬਾਰੈ ਪੁਛੇਆ ਤੇ ਲੇਖਕ ਗੀ ਲਗਾ ਜੇ ਓਹ ਹਿੰਦੋਸ਼ਤਾਨ ਬਾਰੈ ਮਤਾ ਕਿਸ ਜਾਨਦੀ ਏ ਫਹੀ ਤੁਸ ਕੁਡੀ ਨੈ ਗਲਾਯਾ ਜੇ ਤੁਸਦਾ ਭਾ ਹਿੰਦੋਸ਼ਤਾਨ (ਪੰਜਾਬ) ਚ ਫੌਜੀ ਏ ਤੇ ਖਾਸੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਤੁਸਦਾ ਕੋਈ ਚਿਟ੍ਠੀ ਨੇਈ ਆਈ ਜਿਸ ਕਰੀ ਓਹ ਤੇ ਤੁਸਦੀ ਮਾਂ ਬਡੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨ। ਤੇ ਕੁਡੀ ਚਾਹਂਦੀ ਹੀ ਜੇ ਲੇਖਕ ਤੁਸਦੇ ਘਰ ਚਲਨ ਤੇ ਤੁਸਦੀ ਮਾਂ ਕਨੈ ਮਿਲਿਧੈ ਆਪੂ ਹਿੰਦੋਸ਼ਤਾਨ ਬਾਰੈ ਸਨਾਨ। ਮੈਗੀ ਦੀ ਅਕਖੀ ਚ ਲੇਖਕ ਨ ਦਿਕਖੀ ਲੈਦਾ ਹਾ ਜੇ ਓਹ ਤਨੇਗੀ ਅਪਨੈ ਘਰ ਮਾਂ ਕਨੈ ਮਲਾਨ ਲੈਨਾ ਚਾਹਂਦੀ ਏ। ਖੀਰ ਲੇਖਕ ਤੁਸਦੇ ਕਨੈ ਤੁਸਦੇ ਘਰੈ ਗੀ ਚਲੀ ਪੇ। ਰਸਤੇ ਜਾਂਦੇ—ਜਾਂਦੇ ਤੁਨ ਅਪਨਾ ਪੂਰਾਂ ਨਾਂਡ ਤੇ ਖੀਰ ਚ ਕਸ਼ ਬਾਰੈ ਬੀ ਤਾਨੇਗੀ ਸਨਾਯਾ ਤੁਸਦਾ ਪੂਰਾਂ ਨਾਂਡ ਐਲਿਸ ਮਾਰਗ੍ਰੇਟ ਵਿਲਫਾਰਡ ਹਾ ਤੇ ਓਹ ਲੈਮਥ ਨਾਂਡ ਦੀ ਜਗਹ ਜੇਹਡੀ ਲੰਡਨ ਚ ਏ ਉਥੈ ਰੌਂਹਦੀ ਹੀ ਤੇ ਇਕ ਨਿਕਕੀ ਜਨੇਹੀ ਟਾਇਪਿਸਟ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਹੀ ਜੇਹਡੀ ਕੀ ਤੁਸਦੀ ਪਸ਼ਦ ਤੇ ਨੇਈ ਹੀ ਪਰ ਅਪਨੇ ਗਜਾਰੇ ਗਿਤੈ ਕਰਨੀ ਪੌਂਦੀ ਹੀ। ਗਲਲ ਬਾਤਾ ਕਰਦੇ—ਕਰਦੇ ਖੀਰ ਓਹ ਮੈਗੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾਈ ਪੁਜ਼ੇ ਤੇ ਮੈਗੀ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲਦੇ ਗੈ ਅਪਨੀ ਮਾਂ ਗੀ ਅਵਾਜ ਮਾਰੀ। ਤੁਸਦੀ ਮਾਂ ਸ਼ਾਯਦ ਥਲਲੇ ਰਸੋਈ ਚ ਕੋਈ ਕਸ਼ ਕਰਾ ਕਰਦੀ ਹੀ। ਓਹ ਸਿੱਢਾ ਤੁੰਦੀ ਰਸੋਈ ਚ ਗੈ ਜਾਇਧੈ ਬੈਠੀ ਗੈ ਤੇ ਮੈਗੀ ਨੈ ਦੌਨੈਂ ਦੀ ਵਾਕਫੀ ਕਰਾਈ। ਤੇ ਮੈਗੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੈ ਤਨੇਗੀ ਬੈਠਕੇ ਲੇਈ ਜਾਨੇ ਗਿਤੈ ਮੈਗੀ ਗੀ ਗਲਾਯਾ ਤੇ ਆਪੂ ਕੇਕ ਬਨਾਨੇ ਦਾ ਕਸ਼ ਖਤਮ ਕਰਿਧੈ ਤਾਂਦੇ ਕਥਾ ਜਾਈ ਬੈਠੀ ਗੇਈ ਤੇ ਹਿੰਦੋਸ਼ਤਾਨ ਬਾਰੈ ਗਲਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਲਗਗੀ ਪੇ ਤੇ ਗਲਲੋਂ ਗਲਲੋਂ ਚ ਗੈ ਤਾਨੇ ਅਪਨੇ ਹਿੰਦੋਸ਼ਤਾਨ ਚ ਭਰ੍ਥੀ ਫੌਜਾ ਚ ਪੁਤਰ ਫਾਂਸੀਸ ਦੇ ਬਾਰੈ ਚ ਤਾਨੇਗੀ ਗਲਾਯਾ ਤੇ ਫ੍ਰੈਂਕ ਦੀ ਹਿੰਦੋਸ਼ਤਾਨਾ ਭੇਜੀ ਦੀ ਢੂਠੀ ਫੈਕ ਬਾਰੈ ਬੀ ਸਨਾਯਾ ਜੇ ਏਹ ਢੂਠੀ ਫੈਕ ਗੀ ਹਿੰਦੋਸ਼ਤਾਨ ਇਕ ਜੋਗੀ ਨ ਦਿਤਤੀ ਹੀ ਤੇ ਗਲਾਯਾ ਹਾ ਜੇ ਇਸ ਚ ਅਜ਼ਜ ਤੇ ਭਵਿਕਖ ਬਾਰੈ ਤੁਸ ਜਾਨੀ ਸਕਨੇ ਆਂ ਤੁਸਦੇ ਇਸ ਢੂਠੀ ਪ੍ਰਤਿ ਅਂਧ—ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗੀ ਦਿਕਖਦੇ ਹੋਈ ਲੇਖਕ ਨੈ ਬੀ ਤੁਸਦੀ ਧਰੋਇਧੈ ਦਿਕਖੇਆ ਤੇ ਕਿਸ ਜਾਨਨੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਤਨੇਗੀ ਇਸ ਢੂਠੀ ਚ ਐਸਾ ਕਿਸ ਨਜ਼ਰ ਨੇਈ ਆਯਾ, ਜਿਸਦੀ ਦਿਕਖੀ ਮੈਂਗੀ ਤੇ ਤੁਸਦੀ ਮਾਂ ਕਿਸ ਨਰਾਸ—ਜਨ ਹੋਈ ਗੇਇਆਂ। ਮੈਗੀ ਨੈ ਲੇਖਕ ਗੀ ਕਿਸ ਗੀਤ ਬੀ ਗਾਇਧੈ ਸਨਾਏ। ਤੇ ਫਹੀ ਲੇਖਕ ਦੇ ਕਨੈ ਨਾਟਕ ਦਿਕਖਨ ਬੀ ਗੇਇਆਂ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਲਗਭਗ ਤੈ ਮੀਨੇ ਹੋਈ ਚੁਕੇ ਦੇ ਹੇ। ਮੈਗੀ ਤੇ ਤੁਸਦੀ ਮਾਂ ਕਨੈ ਮਿਲਦੇ ਤੇ ਤੁੰਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੈ ਜਾਨਦੇ ਹੋਈ।

ਮੈਗੀ ਦੀ ਮਾਂ ਕਿਸ ਚਿਰ ਬਾਦ ਬਮਾਰ ਹੋਈ ਗੇਈ ਤੁਸਦੀ ਫ੍ਰੈਂਕ ਦੀ ਚੈਂਤਾ ਕਰੀ ਮਾਡੀ ਹਾਲਤੀ ਥਮਾਂ ਗੁਜਰਨਾ ਪਵੈ ਕਰਦਾ ਹਾ ਕੀਜੇ ਤੁਸਦੇ ਜੁਆਨ ਪੁਤਰੈ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨੇਈ ਹਾ ਲਗਗੀ ਪਾ ਦਾ।

ਲੇਖਕ ਜਾਨਿ ਗੁਪਤਾ ਹੋਰੇ ਤਾਂਨੇਗੀ ਗਲਾਏ ਦਾ ਤੇ ਏ ਹਾ ਜੇ ਹਿੰਦੋਸ਼ਟਾਨ ਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਖਤਰਾ ਨੇਈ ਪਰ ਫਹੀ ਬੀ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਗੀ ਅਪਨੇ ਪੁੱਤਰ ਫ੍ਰੈਂਕ ਦਾ ਹਾਲ ਜਾਨਨਾ ਹਾ। ਮੈਂਗੀ ਨੇ ਅਪਨੀ ਮਾਝ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੀ ਦਿਕਖਦੈ ਹੋਈ ਮਿਸਟਰ ਗੁਪਤਾ ਜਾ ਲੇਖਕ ਗੀ ਚਿਟਠੀ ਪਾਈ ਜੇ ਓਹ ਤੁਂਦੇ ਘਰ ਆਇਥੈ ਇਕ ਬਾਰੀ ਮਿਲੀ ਜਾਨ ਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੇਈ ਜਾਨ। ਕੀਜੇ ਓਹ ਬੱਡੀ ਗੈ ਖਰਾਬ ਹਾਲਤ ਚ ਹੀ। ਲੇਖਕ ਤੁਂਦੇ ਘਰ ਆਇਥੈ ਮੈਂਗੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਂ ਕਨ੍ਨੈ ਮਿਲਨਾ ਚਾਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਲੇਖਕ ਵੇ ਔਂਦੇ ਗੈ ਮੈਂਗੀ ਨੈ ਤਾਂਨੇਗੀ ਬੈਠਕਾ ਬਠਾਯਾ ਤੇ ਏਹ ਗਲਲ ਸਨਾਈ ਜੇ ਓਹ ਇਕ ਬਾਰੀ ਫਹੀ ਉਸ ਢੂਠੀ ਗੀ ਦਿਕਖੀ ਉਸਦੇ ਭਾਵ ਦਾ ਹਾਲ ਸਨਾਨ। ਤੇ ਮਿਸੇਜ ਕਿਲਫੇਡ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਿਕਖੀਥੈ ਲੇਖਕ ਵੀ ਜੋ ਠੀਕ ਲਗਾ ਤਾਂਨੇ ਓਹ ਸਨਾਯਾ। ਤਾਂਨੇ ਮਿਸੇਜ ਕਿਲਫੇਡ ਦੀ ਸਨਾਯਾ ਜੇ ਤੁਂਦਾ ਪੁੱਤਰ ਫ੍ਰੈਂਕ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਏ ਤੇ ਚੰਗੀ ਜਿਨ੍ਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਾ ਦਾ ਏ। ਜਿਸ ਕਰੀ ਮਿਸੇਜ ਕਿਲਫੇਡ ਬਲਲੋਂ-ਬਲਲੋਂ ਠੀਕ ਹੋਨ ਲਗਗੀ ਪੇਇਆਂ। ਤੇ ਮੈਂਗੀ ਨੈ ਤੁਂਦਾ ਆਨੇ ਗਿਤੈ ਸ਼ੁਕ੍ਰਿਆ ਅੰਦਾ ਕੀਤਾ।

ਖੀਰ ਲੇਖਕ ਦਾ ਲੰਡਨ ਚ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋਈ ਚੁਕੇ ਦਾ ਹਾ ਤੇ ਓਹ ਹਿੰਦੋਸ਼ਟਾਨ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸੌਕੇ ਮੈਂਗੀ ਗੀ ਚਿਟਠੀ ਲਿਖੀ ਹੀ। ਕੀਜੇ ਉਸਦਾ ਘਰ ਜਾਈ ਨੇਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕੀਜੇ ਤਾਂਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲੇ ਦਾ ਹਾ ਜੇ ਫ੍ਰੈਂਕ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਏਹ ਪਰ ਫ੍ਰੈਂਕ ਇਕ ਲੜਾਈ ਚ ਮਰੀ ਚੁਕੇ ਦਾ ਹਾ ਜਿਸਦਾ ਪਤਾ ਤਾਂਨੇ ਹਿੰਦੋਸ਼ਟਾਨੀ ਅਜੈਂਸੀ ਥਮਾਂ ਲਾਯਾ ਹਾ, ਤੁਂਦੇ ਏਹ ਸਨਾਨੇ ਥਮਾਂ ਪੈਹਲੇ ਜੇ ਫ੍ਰੈਂਕ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਏ ਓਹ ਮਰੀਂ ਚੁਕੇ ਦਾ ਹਾ ਤੇ ਜਿਸ ਕਰੀ ਓਹ ਮਿਸੇਜ ਕਿਲਫੇਡ ਕਨ੍ਨੈ ਨਜ਼ਰਾ ਨੇਈ ਹੋ ਸਲਾਈ ਸਕਦੇ।

ਤੁਂਦੇ ਜਾਨੈ ਥਮਾਂ ਪੈਹਲੇ ਗੈ ਬੱਡਲੈ ਮੈਂਗੀ ਤੁਂਦੇ ਕਨ੍ਨੈ ਮਿਲਨ ਆਈ ਤੇ ਤਾਂਨੇਗੀ ਪੁਛੇਆ ਜੇ ਜਿਸ ਤਰਫ ਤਾਂਨੇ ਜਾਨਾ ਏ ਕਿਆ ਤੁਥੈ ਓਹ ਫ੍ਰੈਂਕ ਗੀ ਜਿਤਥੈ ਦਫਨ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ ਓਹ ਜਾਈ ਸਕਦੇ ਨ।

ਲੇਖਕ ਨ ਗਲਾਯਾ ਜੇ ਓਹ ਜਰੂਰ ਫ੍ਰੈਂਕ ਵੇ ਕਬਰ ਸਥਾਨ ਪਰ ਜਾਗ ਤੇ ਤੁਥੈ ਫੁਲਲ ਚਾਢੀ ਔਗ। ਮੈਂਗੀ ਨੈ ਤਾਂਨੇਗੀ ਸ਼ਾਂਲਿਗ ਕਡ੍ਢੀ ਦਿਤਾ ਤੇ ਗਲਾਯਾ ਜੇ ਇਸਦੇ ਫੁਲਲ ਲੈਇਥੈ ਓਹ ਉਸਦੀ ਕਭ ਪਰ ਉਸਦੀ ਤਰਫਾ ਚਾਢੀ ਦੇਨ ਲੇਖਕ ਨੈ ਗਲਾਯਾ ਜੇ ਓਹ ਫੁਲਲ ਜਰੂਰ ਚਾਢੀ ਦੇਗ ਓਹ ਉਸਦੇ ਕੋਲਾ ਓਹ ਇਕ ਸ਼ਾਂਲਿਗ ਨੇਈ ਹਾ ਲੈਨਾ ਚਾਹਿੰਦੇ ਪਰ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਜੇਹਡਾ ਹਿਰਖ ਉਸਦੇ ਭਾਲੇ ਲੇਈ ਹਾ ਓਹ ਸੁਖ ਓਹ ਨੇਈ ਹੋ ਖੁਸਨਾ ਚਾਹਿੰਦੇ ਇਸ ਕਰੀ ਤਾਂਨੇ ਓਹ ਸ਼ਾਂਲਿਗ ਰਕਖੀ ਲੇਅਾ। ਕੀਜੇ ਉਸਦੇ ਭਾਲੇ ਲੇਈ ਜੇਹਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਉਸਗੀ ਮੈਂਗੀ ਵੇ ਤਰਫਾ ਫੁਲਲ ਚਾਢੀ ਹੋਨੀ ਹੀ ਓਹ ਸ਼ਾਯਦ ਗੈ ਕੋਈ ਬਧਾਂ ਨੇਈ ਕਰੀ ਸਕਦਾ।

ਮੈਂਗੀ ਤੁਂਦਾ ਧੜਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਈ ਬਾਹਰਾ ਗੀ ਨਿਕਲੀ ਗੇਈ ਤੇ ਲੇਖਕ ਗੀ ਅਪਨੇ ਅਤਥਰੂ ਪੂੰਜਾਦੇ ਹੋਈ ਅਪਨਾ ਸਮਾਨ ਬਨਨੇ ਗਿਤੈ ਪੌਡਿਆ ਚਢੀ ਗੇ।

ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ੀਰ਷ਕ ਫੁਲਲੇ ਦਾ ਮੁਲਲ ਮੈਗੀ ਦੀ ਅਪਨੇ ਭਾਗ ਪ੍ਰਤਿ ਹਿਰਖ ਤੇ ਭਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਉਸ ਪੀੜਾ ਦੀ ਨਿਆਨੀ ਏ ਜੇਹੜੀ ਉਸਦੇ ਮਰਨੇ ਪਰੈਨਤ ਉਸਦੀ ਕਬਰੀ ਪਰ ਫੁਲਲੋਂ ਚਢੇ ਜਾਨੇ ਹੋ ਲੇਖਕ ਦੀ ਤਰਫਾ ਸ਼ਾਯਦ ਗੈ ਉਸਦਾ ਮੁਲਲ ਕੋਈ ਹੀਰੇ—ਮੋਤਿਧੋਰੇ ਥਮਾਂ ਬਦ਼ ਹਾ।

ਨਿਸ਼ਕਰਣ:- ਨਿਸ਼ਕਰਣ ਚ ਇਥੈ ਗਲਾਧਾ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਜੇ ਕੁਸੈ ਮਾਹਨੁ ਦੇ ਅੰਦਰੈ ਦੀ ਪੀੜ ਸ਼ਾਯਦ ਕੋਈ ਗੈ ਜਾਨੀ ਸਕਦਾ, ਮੈਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਪੀਡ ਬੀ ਲੇਖਕ ਨੈ ਜਾਨੀ ਤੇ ਹੋ ਹੀ ਪਰ ਓਹ ਤਨੇਗੀ ਉਸਗੀ ਮਾਝ ਗੀ ਪੁਤਰ ਤੇ ਉਸਦੀ ਉਸਦਾ ਭਾਗ ਤੇ ਨੇਈ ਹਾ ਦੇਈ ਸਕੇਅਾ ਪਰ ਜੇਹਡੇ ਸ਼ਾਲਿਗ ਮੈਗੀ ਨੇ ਤਨੇਗੀ ਫੁਲ ਖਰੀਦਨੇ ਤਾਈ ਤੇ ਤਨੇ ਫੁਲਲੋਂ ਗੀ ਫ੍ਰੈਂਕ ਦੀ ਕਬਰੀ ਪਰ ਚਾਢਨੇ ਤਾਈ ਲੇਖਕ ਗੀ ਗਲਾਧਾ ਹਾ ਤੇ ਉਸ ਕਨੌਜੇਹੜੀ ਉਸਗੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਥਹੋਈ ਹੀ ਜਿਸ ਆਸਟੈ ਓਹ ਲੇਖਕ ਦੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੀ ਉਸਦੀ ਸ਼ਹਾਨ ਮੰਦ ਹੀ ਸ਼ਾਯਦ ਗੈ ਓਹ ਖੁਸ਼ੀ ਕੋਈ ਉਸਗੀ ਦੇਈ ਪਾਂਦਾ। ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰੀ ਚ ਫੁਲਲੋਂ ਦਾ ਮੁਲਲ ਓਹਕੜਾ ਮੁਲਲ ਹਾ ਜੇਹਡਾ ਓਹ ਕਦੇ ਚਕਾਈ ਨੇਈ ਹੀ ਸਕਦੀ।

ਸੁਨ੍ਨੇ ਦੀ ਘੜੀ

“ਸੁਨ੍ਨੇ ਦੀ ਘੜੀ” ਨਾਂਡ ਵੀ ਕਹਾਨੀ “ਮੁਲਕਰਾਜ ਆਨਨਦ” ਆਸੇਆ ਲਿਖੀ ਗੇਦੀ ਏ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ “ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ” ਤੇ “ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ” ਦੇ ਸਂਵਾਦੇ ਕਨੈ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਕਹਾਨੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ ਪਰ ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਦੀ ਮੇਜ਼ੈ ਕਥ ਔਨਾ ਤੇ ਅਪਨੇ ਸਂਵਾਦੇ ਗੀ ਮੁਸਕਾਂਦੇ ਹੋਈ ਬੁਹਾਸ਼ਨਾ ਗੈ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਦੀ ਢੂਹਂਗੀ ਸੋਚੋਂ ਚ ਪਾਨੇ ਤਾਈ ਸਤੀ ਹੀ। ‘ਮਾਰਮਲੇਡ ਇਸ਼ਧਾਯਰ ਆਫ ਹੈਨਰੀ ਕਿੰਗ’ ਨਾਂ ਦੀ ਉਥੈ ਇਕ ਕਮਨੀ ਹੀ ਜੇਹਦੇ ਚ ਭਾਰਤੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਬੀ ਕਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਥੈ ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ ਬੜੇ ਕਵਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਗੀ ਆਖਰੀ ਚ ਪਾਨੇ ਆਹਲੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗਲਲ ਏਹ ਬੀ ਏ ਹੀ, ਤਨੋਂ ਸੁਨੋਂ ਦਾ ਹਾ ਜੇ ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ ਬੜੇ ਸਾਧਾਰਣ ਮਾਹੌਨੂ ਨ ਤੇ ਕਨੈ ਗੈ ਬੜੇ ਮੈਹਨਤੀ ਬੀ ਹੈਨ ਤੇ ਕਨੈ ਗੈ ਮਹੇਸ਼ਾ ਸੂਹੁੱ ਚਾਡੀ ਰਖਦੇ ਨ। ਪਰ ਜਿਸਲੈ ਤਨਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ ਕਨੈ ਔਦੀ ਤਾਂ ਤਨਦਾ ਮੁਸਕਾਰਨਾ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਗੀ ਫਹੀ ਸਤੀ ਢੂਹਂਗੀ ਸੋਚੋਂ ਚ ਪਾਈ ਦਿੰਦਾ ਏ ਕੀਜੇ ਏਹ ਓਹਦੇ ਸੁਨਨੇ ਦੇ ਭਲਾਂ ਗੈ ਪੁਟਦਠਾ ਹਾ। ਜਿਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਚ ਤਾਂ ਸੀਨਿਯਰ ਲੋਕਾਂ ਚ ਤਨਖਾਈ ਗੀ ਲੇਝਿ ਲਡਾਈਆਂ ਲਗਗੀ ਦਿਧਾਂ ਰੈਫਾਂਡਿਧਾਂ ਨ। ਅਸਲ ਚ ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ ਨੇ ਜਿਨੋਂ ਸ਼ਬਦੋਂ ਗੀ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਦੇ ਮੇਜ਼ੈ ਕਥ ਜਾਈਥੈ ਬੁਹਾਸ਼ਰੇਆ ਹਾ ਤਨਦਾ ਵਰਣਨ ਇਸ ਚਾਲਲੀ ਏ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕਨੈ ਕਿਸ ਕਮ ਏ ਤੂ ਸੋਮਵਾਰੇ ਮੇਰੇ ਆਫਿਸ ਆਯਾ। ਏਹ ਸੁਨਿਧੈ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ ਕਨੈ ਮਿਲਨੇ ਤਾਈ ਤਨਦੇ ਆਫਿਸ ਪੁਜ਼ੀ ਜਨਦੇ ਨ। ਜਿਧਾਂ ਗੈ ਓਹ ਉਥੈ ਪੁਜਦੇ ਤਾਂ ਤਨਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ “ਵਾਯੋਲੇਟ ਡਿਕਸਨ” ਨਾਂ ਦੀ ਟਾਇਪਇਟ ਕਨੈ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਜੇਹਡੀ ਤਨੋਂਗੀ ਉਥੈ ਔਨੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁਚ਼ਦੀ ਏ। ਪਰ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਤਨਦੀ ਗਲਲ ਗੀ ਪਰਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਈ ਆਖਦੇ ਜੇ ਉਨੇ ‘ਬਲੈਟ’ ਥਮਾਂ ਮੇਰੇ ਤਾਈ ਕਿਸ ਆਂਦੇ ਦਾ ਏ। ਏਹ ਗਲਲ ਸੁਨਿਧੈ ਡਿਕਸਨ ਆਖਦੀ ਮੇਰੀ ਭੈਨ ਬੀ ਉਥੈ ਗੈ ਬਧੋਈ ਦੀ ਏ। ਪਰ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਨੇ ਇਥੈ ਗਲਲ ਓਹਦੇ ਕਥਾ ਪੈਵਲੇ ਬੀ ਕੋਈ ਬਾਰੀ ਸੁਨੀ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਇੱਥੈ ਕਰੀ ਓਹ ਕੋਈ ਖਾਸ ਧਧਾਨ ਨੇਈ ਦਿਨਦੇ ਤੇ ਉਥੁਆਂ ਤਾਂ ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ ਦੇ ਆਫਿਸ ਬਕਖੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੇ ਨ।

ਅਗੈ ਵਧਦੇ ਦੇ ਤਾਂਸੀ ਇਕ ਦੁਗਧੂ ਨਾਂਡ ਦਾ ਚਪੜਾਸੀ ਲਭਦਾ ਜਿਨੋਂ ਗੀ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ ਦੇ ਬਾਰੈ ਚ ਪੁਚ਼ਦੇ ਨ ਤਾਂ ਓਹ ਲਿਪਟ ਰਾਹੋਂ ਥਲਲੇ ਗੈ ਨ। ਇੱਨਾ ਸੁਨਿਧੈ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਬੀ ਤਨਦੇ ਪਿਛੇ ਅਪੈਲ ਦੀ ਇੱਨੀ ਗਰਮੀ ਚ ਤੈ ਫਲੋਰ ਦਿਧਾਂ ਪੌਫਿਧਾਂ ਉਤਰੀ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ

ਗੀ ਲਗਦਾ ਪਤਾ ਨਿੰ ਉਨੋਂ ਗਲ਼ ਕਰਨਾ ਬੀ ਏ ਜਾਂ ਨੇਈ। ਪਰ ਫਹੀ ਚਾਨਚਕਕ ਉਸੀ ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ ਲੱਭੀ ਜਾਂਦੇ ਨ। ਤੇ ਲਭਦੇ ਗੈ ਇਨੇ ਸ਼ਵਾਦੇ ਗੀ ਬੁਹਾਸ਼ਦੇ ਨ “ਮਿਗੀ ਪਤਾ ਏ ਤੂ ਕੇਹ ਪੁਛਣ ਆਯਾਂ ਏ ਤੇ ਮੌਂ ਤੇਰੇ ਤਾਈ ਕੇਹ ਆਹਂਦੇ ਦਾ ਏ। ਤਾਂ ਸੁਨ ਮੌਂ ਤੇਰੇ ਤਾਈ “ਇਕ ਸੁਨ੍ਹੇ ਦੀ ਘੜੀ” ਆਹਂਦੀ ਦੀ ਏ। ਜੇਹਦੇ ਪਰ ਕਿਸ਼ ਲਿਖੇ ਦਾ ਬੀ ਏ। ਏਹ ਆਕਖਿਧੈ ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ ਉਥੁਆਂ ਦਾ ਚਲੀ ਜਾਂਦੇ ਨ। ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੀ ਫਹੀ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਬਡੀ ਆਸ਼ਰਧਯਜਨਕ ਸਥਿਤਿ ਚ ਹੋਂਦੇ ਨ, ਕੀਜੇ ਉਨੋਂਗੀ ਲਗਦਾ ਇੱਨ੍ਹੀ ਬੜੀ ਕਮਧੀ ਚ ਛੜਾ ਮੇਰੇ ਤਾਈ ਤੋਫਾ ਕੀ? ਮੌਂ ਤੇ ਇੱਨ੍ਹੀ ਕੋਈ ਵੀਰਤਾ ਆਹਲਾ ਕਮ ਨੇਈ ਕੀਤਾ ਜੇਹਦੇ ਆਸਤੈ ਮਿਗੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ, ਜਾਂ ਫਹੀ ਮੇਰੇ ਕਮੈ ਗੀ ਚੇਤੈ ਰਕਖੇਆ ਜਾ।

ਖੀਰ, ਓਹਦੇ ਸਾਮਨੈ ਸਚਚ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਤੇ ਉਸਸੀ ਪਤਾ ਲਗਗੀ ਜਾਂਦਾ ਜੇ ਏਹ ਸੁਨ੍ਹੇ ਦੀ ਘੜੀ ਓਹਦੀ ਕਮਧੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਬਫਾਦਾਰੀ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤਾਈ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਓਹਦੇ ਪਰ ਜੇ ਲਿਖੇ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਓਹ ਉਸਦੀ ਰਟੈਰਮੈਂਟ ਬਾਰੈ ਲਿਖੇ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਏਹ ਸਥਾਨ ਦਿਕਖਿਧੈ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਸੁਦੰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸਾਨ ਨੇਈ ਬਲਕੇ ਹੋਰ ਦੁਖੀ ਹੋਈ ਜਨਦੇ ਨ ਕੀਜੇ ਅਜੋਂ ਉਨ੍ਹੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇ 05 ਸਾਲ ਹੋਂਦੇ ਨ ਤੇ ਉਨੋਂਗੀ 50 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੀ ਚ ਗੈ ਰਟੈਰਮੈਂਟ ਦਾ ਆਰਡਰ ਦੇਈ ਦਿੰਦੇ ਨ।

ਅਸਲ ਚ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਹੋਰੋਂ ਗੀ 20 ਬਰੋਂ ਪੈਹਲੇ ਇਸ ਕਮਧੀ ਚ ਇਕ ਮੈਹਰਵਾਨੀ ਦੇ ਤੈਹਤ ਰਕਖੇਆ ਹਾ। ਤੇ ਉਨ੍ਹੀ ਪਢਾਈ ਬੀ ਕੋਈ ਮਤੀ ਨੇਈ ਹੀ। ਓਹ ਛਡੇ ਦਸਸੀਂ ਤਕ ਗੈ ਪਢੇ ਦੇ ਹੋਂਦੇ ਨ। ਪਰ ਅਜ਼ ਉਨੋਂਗੀ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਂਦਾ ਏ ਜੇ ਉਨੋਂਗੀ ਉਨ੍ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਥਮਾਂ ਪੱਜ ਬਰੋਂ ਪੈਹਲੇ ਗੈ ਕੁਝਾ ਕਰਦੇ ਨ।

ਉਨੋਂ ਸੋਚੇਆ ਹਾ ਜੇ ਓਹ ਰਟੈਰਮੈਂਟ ਪਰੈਂਤ ਜਲਾਂਧਰ ਚਲੀ ਜਾਡਨ ਪਰ ਊਨ ਤੇ ਉਨੋਂਗੀ ਏਹਥੀ ਭਰ ਲਗਗਾ ਕਰਦਾ ਏ ਜੇ ਘਰ ਜਾਈਧੈ ਲਾਡੀ ਗੀ ਕੇਹ ਸਨਾਡਨ ਤੇ ਟਬਰਾ ਦਾ ਖਰੀ ਕਿ’ਧਾਂ ਚਲਾਡਨ। ਖੀਰ ਉਨ੍ਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਪਨੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਕਨ੍ਹੈ ਹੋਂਦੀ, ਤਾਂ ਓਹ ਉਨੋਂਗੀ “ਸਨਵਿਰਿ ਪੁਰਤਕਾਲਿਧੈ” ਦੀ ਚਰ੍ਚ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਲੇਈ ਜਾਂਦੇ ਨ ਜਿਤਥੈ “ਪ੍ਰੋਫੇਸਰ ਰਾਮ” ਦੀ ਸਰਕਸ ਲਗਗੀ ਦੀ ਹੀ। ਤਾਂ ਤਥੈ ਬੀ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਕਿਸ਼ ਇ’ਧਾਂ ਗੈ ਰੈਹਾਂਦੇ ਨ ਜੇਹਦੇ ਕਨ੍ਹੈ ਓਹਦੀ ਲਾਡੀ ਗੀ ਲਗਦਾ ਜੇ ਕਿਸ਼ ਤੇ ਗਲ਼ ਏ ਜੋ ਇੰਦਾ ਮਨ ਨੇਈ ਲਗਗਾ ਕਰਦਾ ਏ। ਤਾਂ ਗਲਲੈ ਗੀ ਫਰਕਾਂਦੇ ਹੋਈ ਆਖਨ ਲਗਾ ਮੌਂ ਤੁਸੇਗੀ ਇਕ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੇਨੀ ਹੀ ਜੇ ਮਿਗੀ ਕਮਧੀ ਥਮਾਂ ਸੁਨ੍ਹੇ ਦੀ ਘੜੀ ਤੋਹਫੇ ਚ ਥਾਂਹਾਂ ਕਰਦੀ ਏ।

ਏਹ ਸੁਨਿਧੈ ਉਸਦਾ ਪੁਤਰ “ਹਰਿ” ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਅਪਨੇ ਪਿਓਡ ਗੀ ਅਪਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਘੜੀ ਦੇਨੇ ਆਸਤੈ ਆਖਦਾ ਏ :ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਬੀ ਬਗੈਰ ਕਿਸ਼ ਸੋਚੇ ਦੇ ਅਪਨੀ ਘੜੀ ਅਪਨੇ ਪੁਤਰ ਗੀ ਦੇਈ ਦਿੰਦਾ ਏ। ਫਹੀ ਉਸਦੇ ਬਾਦ ਓਹ ਦਵਾਰਾ ‘ਇਸ਼ਾਯਰ ਕਮਧੀ’ ਚ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਉਤਥੈ ਉਸਸੀ ਮਿਸਟਰ ਐਕਟਨ ਓਹ ਲਾਲ ਭੱਬੀ ਦਿੰਦੇ ਨ, ਜੇਹਦੇ ਚ ਉਨੋਂ ਓਹ ਘੜੀ ਪਾਈ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ, ਫਹੀ ਓਹ ਭੱਬੀ ਓਹ “ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਸੁਦੰਸ਼ਨ” ਗੀ ਦੇਈ ਦਿੰਦੇ ਨ।

ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਜਿ'ਧਾਂ ਗੈ ਉਸ ਡਬੀ ਗੀ ਪਕਡਦੇ ਤਾਂ ਤੰਦੇ ਹਤਥਾ ਚਾ ਓਹ ਡਬੀ ਥਲਲੈ ਪੇਈ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਏਹ ਦਿਕਖਿਯੈ ਮਿਸਟਰ ਏਕਟਨ ਉਸਸੀ ਆਪੂ ਚੁਕਦੇ ਨ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਗੀ ਦੇਈ ਦਿੰਦੇ ਨ। ਫਿੱ ਸ਼੍ਰੀਯੁਕਤ ਓਹ ਡਬੀ ਲੇਈ ਤਥੁਆਂ ਦਾ ਚਲੀ ਜਾਂਦੇ ਨ ਤੇ ਤਾਂਦਿਧਿਆਂ ਅਕਖਿਆਂ ਚਾ ਅਤਥਰੂਏਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਬਰਾ ਕਰਦੀ ਹੋਂਦੀ ਐ।

ਉਸਲੈ ਤਨਦੀ ਕਮਧਨੀ ਦੇ ਸਾਰੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤਨਦੇ ਪਰ ਗੈ ਹੋਂਦੀ ਐ। ਤਾਂ ਚਾਨਚਕਕ ਗੈ “ਅਕਾਊਟੈਂਟ ਮਿਸਟਰ ਭਾਨ ਸਿੰਹ” ਉਨੌਂਗੀ ਦਲਾਸਾ ਦਿੰਦੇ ਨ।

ਖੀਰ ਚ ਏਹ ਆਖੇਆ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਐ ਜੇ “ਸੁਨ੍ਨੇ ਦੀ ਘੜੀ” ਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਨੀ ਚ ਅਖੋਗੀ ਏਹ ਦਿਕਖਨੇ ਗੀ ਲਭਦਾ ਐ ਜੇ ਇਕ ਮਾਹਨੂ ਗੀ ਪੈਹਲੇ ਸਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਤੌਰਾ ਪਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਐ ਤੇ ਫਿੱ ਓਹਦੇ ਸਮੇਂ ਕਥਾ ਬੀ ਪੈਹਲੇ ਰਟੈਰਮੈਂਟ ਦੇਨਾ ਤੇ ਓਹਬੀ ਸੁਨ੍ਨੇ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇਈ ਜੇਹੜਾ ਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ “ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ” ਗੀ ਸਾਡੇ ਸਾਮਨੈ ਗੋਆਡਦਾ ਐ।

ਚਿਟਠੀ [ਧੂਮਕੇਤੁ]

ਸਾਰ

'ਚਿਟਠੀ' ਕਹਾਨੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਓਮ ਗੋਸ਼ਵਾਮੀ ਹੋਰ ਨ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਚ ਲੇਖਕ ਨ ਚਿਟਠੀ ਦੇ ਮਹਤਵ ਪਰ ਲੋਡ ਪਾਈ ਦੀ ਏ। ਕੇਈ ਲੋਕੇ ਆਸਤੈ ਚਿਟਠੀ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਮਿਤ ਨੇਈ ਹਾਂਦੀ ਓਹ ਉਸਗੀ ਇਕ ਕਾਗਜ ਆਂਗਰ ਸਮਝਾਵੇ ਨ, ਪਰ ਕੇਈ ਲੋਕ ਐਸੇ ਬੀ ਹੋਵੇ ਨ ਜਿੰਦਾ ਵਜੂਦ ਚਿਟਠੀ ਕਨੈ ਜੁੜੇ ਦਾ ਹੋਵਾ ਏ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਕ ਐਸੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਦਸ਼ੀ ਦੀ ਏ ਜੇਹਡਾ ਕਈ ਸਾਲੇ ਥਮਾਂ ਅਪਨੀ ਧੀਡ ਦੀ ਚਿਟਠੀ ਦਾ ਇੰਤਜਾਰ ਕਰਾ ਕਰਦਾ ਏ ਉਸਗੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਏ ਜੇ ਇਕ—ਨ—ਇਕ ਦਿਨ ਉਸਦੀ ਧੀਡ ਦੀ ਚਿਟਠੀ ਜ਼ਰੂਰ ਆਗ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਕ ਵੇਬਸ ਤੇ ਲਾਚਾਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਦਾ ਵੱਡੇ ਮਾਰਮਕ ਫੰਗੇ ਕਨੈ ਚਿਤ੍ਰਤ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ ਜੇਹਡਾ ਪਾਠਕੇ ਦੇ ਦਿਲਾ ਗੀ ਛੁਈ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਉਸ ਪਿਤਾ ਦੀ ਲਾਚਾਰੀ ਤੇ ਦੁਰਵਲਤਾ ਗੈ ਪਾਠਕੇ ਗੀ ਉਸ ਵਕਖੀ ਆਕਸ਼ਤ ਕਰਦੀ ਏ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਸੁਕਖ ਪਾਤਰ ਕੋਧਵਾਨ ਅਲੀ ਏ ਜੇਹਡਾ ਜਵਾਨੀ ਚ ਬਡਾ ਬਡਾ ਸ਼ਕਾਰੀ ਹਾ, ਜਿਸ ਕੁਸੇ ਪਕਖੁਲ ਪਰ ਕੁਸੈ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨੇਈ ਹੀ ਪੌਂਦੀ ਉਸਦਾ ਔਹ ਪਲੋਂ ਚ ਸ਼ਕਾਰ ਕਰੀ ਲੈਂਦਾ ਪਰ ਉਸਦੀ ਜਿਦਗੀ ਚ ਇਕ ਐਸੀ ਘਟਨਾ ਘਟਦੀ ਏ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਉਸ ਚ ਬਡਾ ਬਡਾ ਬਦਲਾਵ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਏ ਉਸਦੀ ਧੀਡ ਮਰੀਧਮ ਬਾਹ ਕਰਿਏ ਅਪਨੇ ਕੇਂਤ ਕਨੈ ਕੁਤੈ ਵਾਹਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਏ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਉਸਗੀ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਵਧੋ ਦਾ ਮਤਲਵ ਸਮਝ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਏ ਹੂਨ ਔਹ ਰੋਜ ਸਕੇ ਪੋਸਟ—ਆਫਿਸ ਜਾਈ ਬੇਈ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਜਿਸਲੇ ਤਗਰ ਪੋਸਟ—ਆਫਿਸ ਬਨਧ ਨੇਈ ਹੋਏ ਅਪਨੀ ਧੀਡ ਦੀ ਚਿਟਠੀ ਦਾ ਇੰਤਜਾਰ ਕਰਾ ਰੱਦਾ ਏ ਹਰ ਰੋਜ ਓਹ ਖਾਲੀ ਹਤਥ ਉਤਥੁਆਂ ਜਾਂਦਾ ਏ ਪੋਸਟ—ਆਫਿਸ ਚ ਕਮ ਕਰਨੇ ਆਹਲੇ ਸਾਰੇ ਜਨੇ ਭਾਸੇਂ ਔਹ ਪੋਸਟ—ਆਫਿਸਰ ਹੋਏ ਜਾਂ ਭਾਸੇ ਕਲਕਟ ਤੇ ਜਾਂ ਡਾਕਿਆਂ ਹਰ ਕੋਈ ਉਸਦਾ ਮਖੋਲ ਪਾਂਦਾ ਤੇ ਉਸਗੀ ਪਾਗਲ ਸਮਝਦਾ। ਪਰ ਉਸਗੀ ਸਮਝਨੇ ਦਾ ਕੋਈ ਬੀ ਪ੍ਰਯਾਸ ਨੇਈ ਹਾ ਕਰਦਾ। ਉਥੇ ਐਸਾ ਕੋਈ ਬੀ ਇੱਤਾਜਾਨ ਨੇਈ ਏ ਹਾ ਜੇਹਡਾ ਉਸ ਲਾਚਾਰ ਤੇ ਬੇਵਸ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪੀਡਾ ਗੀ ਸਮਝਿਏ ਉਸ ਕਨੈ ਹਮਦਰੀ ਜਤਾਈ ਸਕੇ ਕਲਕੇ ਉਸਲੇ ਔਹ ਸਾਰੇ ਉਸਗੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸਮਝਾਵੇ ਹੈ ਤੇ ਉਸਗੀ ਚਿਢਾਨੋਂ ਆਸਤੈ ਉਸਦਾ ਨਾਂਡ ਪੁਕਾਰਦੇ ਹੈ। ਪਰ ਅਲੀ ਹਰ ਰੋਜ ਅਨੰਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਧੀਰਜ ਕਨੈ ਉਥੇ ਆਂਦਾ ਤੇ ਖਾਲੀ ਹਤਥ

ਤਠੀ ਜਂਦਾ। ਉਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਉਸਦੀ ਬੇਈਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹਾ ਪਰ ਉਸਗੀ ਦਨਾ ਫਰਕ ਨੇਈ ਹਾ ਪੌਂਦਾ ਕੀਂਦੇ ਉਸਦੀ ਧੀਡ ਮਰੀਧਮ ਦਾ ਧਾਰ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰ ਚ ਉਸਦੀ ਵੇਝਜ਼ੀ ਥਮਾਂ ਮਤਾ ਉਚਵਾ ਹਾ। ਫਿੰਨੀ ਇਕ ਰੋਜ ਅਲੀ ਭਰੇ ਦਾ ਤੇ ਸੇਹਮਾ ਹੋਏ ਦਾ ਪੋਸਟ—ਆਫਿਸ ਆਂਦਾ ਏ ਤੇ ਅਪਨੀ ਧੀਡ ਦੀ ਚਿਟਠੀ ਬਾਰੈ ਪੋਸਟ—ਆਫਿਸ ਥਮਾਂ ਪੁਛਦਾ ਏ ਪਰ ਔਹ ਅਲੀ ਗੀ ਪਾਗਲ ਸਮਜ਼ਿਏ ਉਸਦੀ ਗਲਲਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪਰਤਾ ਨੇਈ ਦਿੰਦਾ ਏ ਕੀਂਦੇ ਪੋਸਟ—ਆਫਿਸਰ ਗੀ ਉਸਦੀ ਅਕਿਖਿਧੀਂ ਚ ਉਸਦੀ ਧੀਡ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਧਾਰ ਨਜ਼ਰੀ ਨੇਈ ਆਂਦਾ ਏ ਇਕ ਰੋਜ ਅਲੀ ਗੀ ਇਹਾ ਵੱਝੋਂਆ ਏ ਜੇ ਉਸਦਾ ਖੀਰੀ ਵੇਹਲਾ ਆਈ ਚੁਕੇ ਦਾ ਏ ਓਹ ਪੋਸਟ—ਆਫਿਸ ਜਂਦਾ ਏ ਉਥੇ ਇਕ ਏਸਾ ਇੰਸਾਨ ਉਸਗੀ ਮਿਲਦਾ ਏ ਜੇਹੜਾ ਉਸਗੀ ਸਮਯਕਾ ਏ ਅਲੀ ਉਸਗੀ ਸੋਨੇ ਦਿਯਾਂ ਪੱਜ ਮੋਹਰਾ ਦਿੰਦਾ ਏ ਤੇ ਆਖਦਾ ਏ ਜੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਬੀ ਮੇਰੀ ਧੀਡ ਦੀ ਚਿਟਠੀ ਆਈ ਜਾਗ ਓਹ ਉਸ ਚਿਟਠੀ ਗੀ ਉਸਦੀ ਕਵਰ ਉਪਰ ਰਖੀ ਓਡੇ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਦ ਅਲੀ ਦਾ ਪਤਾ ਕੁਝੇ ਬੀ ਨੇਈ ਲਗਾ ਤੇ ਨਾਂ ਗੈ ਔਰ ਪਰਿਤਿਯੈ—ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਆਯਾ। ਇਕ ਰੋਜ ਪੋਸਟ—ਆਫਿਸਰ ਦੀ ਧੀਡ ਬੀਮਾਰ ਹੋਂਦੀ ਏ ਤੇ ਉਸ ਥਮਾਂ ਕੁਤੇ ਦੁਰ ਸ਼ੈਹਰਾ ਚ ਰੌਂਹਦੀ ਏ ਉਸਗੀ ਅਪਨੀ ਧੀਡ ਦੀ ਵਡੀ ਚਿੰਤਾ ਵੱਝੋਂਦੀ ਏ ਓਹ ਇਸ ਆਸ ਚ ਚਿਟਿਠਿਆਂ ਤੁਲਾ ਕਰਦਾ ਏ ਜੇ ਉਸਗੀ ਧੀਡ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦੀ ਚਿਟਠੀ ਉਸਗੀ ਮਿਲੀ ਜਾਂਗ ਪਰ ਉਸਗੀ ਇਕ ਏਸੀ ਚਿਟਠੀ ਮਿਲਦੀ ਏ ਜਿਸ ਦਾ ਤਾਨੋਂ ਕਦੋਂ ਅਂਦਾਜਾ ਨੇਈ ਹਾ ਲਾਯੇ ਦਾ ਓਹ ਚਿਟਠੀ ਅਲੀ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ ਉਸਲੇ ਓਹ ਇਕ ਪਿਤਾ ਦੀ ਬੇਕਰਾਰੀ ਗੀ ਸਮਯਕਾ ਏ ਤੇ ਅਲੀ ਦੇ ਮਨੋਂ ਦੇ ਭਾਵੋਂ ਅਨੰਦਰ ਛੁਪੀ ਦੀ ਅਪਨੀ ਧੀਡ (ਮਰੀਧਮ) ਦੀ ਫਿਕਰ ਗੀ ਸਮਯਕੀ ਪਾਂਦਾ ਏ ਕੀਂਦੇ ਉਸਲੇ ਉਸਦੀ ਸਥਤਿ ਬੀ ਅਲੀ ਆਂਗਰ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਓਹ ਉਸਦੀ ਧੀਡ ਦੀ ਚਿਟਠੀ ਅਲੀ ਗੀ ਦੁਏ ਰੋਜ ਸ਼ਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਜਾਈ ਦਿੰਦਾ ਏ ਤੇ ਇਕ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪੀਡਾ ਗੀ ਸਮਯਕਾ ਏ ਪਰ ਵਾਦ ਚ ਉਸਗੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਏ ਜੇ ਅਲੀ ਮਰੀ ਚੁਕੇ ਦਾ ਏ ਪਰ ਓਹ ਉਸਦੇ ਮਨੋਂ ਅਨੰਦਰ ਅਪਨੀ ਇਕ ਛਾਪ ਛੋਡੀ ਜਂਦਾ ਏ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਉਸਗੀ ਅਲੀ ਦਾ ਛਾਯਾ ਮਹਸੂਸ ਹੋਂਦਾ ਏ ਪਰ ਖੀਰ ਚ ਉਸਗੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਏ ਜੇ ਓਹ ਉਸਦਾ ਬੈਹਮ ਹੋਂਦਾ ਏ ਪੋਸਟ—ਆਫਿਸਰ ਹੂਨ ਏਹ ਸਮਯਕੀ ਜਂਦਾ ਏ ਜੇ ਚਿਟਠੀ ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਨੇਈ ਬਲਕੇ ਔਹ ਲੋਕੇ ਦੀ ਜੋਡਨੇ ਦਾ ਅਨਮੂਲ ਸਾਧਨ ਏ ਤੇ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਮੌਲ ਨੇਈ।

ਕਮਾਊ ਪੁਤਰ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਸਾਰ

‘ਕਮਾਊ ਪੁਤਰ’ ਕਹਾਨੀ ਦੇ ਕਹਾਨੀਕਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਹ ਹੋਰ ਨ। ਜਿਧਾਂ ਕੇ ਕਹਾਨੀ ਦੇ ਨਾਂ ਥਮਾਂ ਗੈ ਸਪ਼ਸ਼ਟ ਏ ਜੇ ਐਸਾ ਪੁਤਰ ਜੇਹਡਾ ਅਚਛਾ ਖਾਸਾ ਕਮਾਇਥੈ ਘਰ ਚਲਾ ਤੇ ਅਪਨੇ ਮਾਤਾ—ਪਿਤਾ ਦੀ ਚੰਗੀ ਚਾਲਲੀ ਕਨ੍ਨੈ ਸੇਵਾ ਕਰੈ। ਹਰ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਪਨੀ ਲੁਆਦ ਦੀ ਚੰਗੀ ਚਾਲਲੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਨ ਕੀਜੇ ਤੱਦੀ ਇਕ ਆਸ ਹੋਂਦੀ ਏ ਜੇ ਬਢਾਪੇ ਚ ਉਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਹਾਰਾ ਬਨੈ ਤੇ ਤੱਦੀ ਬੀ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਚਾਲਲੀ ਸੇਵਾ ਕਰੈ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਤਾਨਾ ਬਾਨਾ ਇਧੈ ਜਨੇਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਗੀ ਸਾਮਨੇ ਰਕਿਖਿਯੈ ਬੁਨੇਆ ਗੇਦਾ ਏ।

ਪ੍ਰਸ਼ੁਤ ਕਹਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗਾਲਾ ਸੇਠ ਕੋਹਲਾ ਹੋਂਦੀ ਏ ਜਿਸਨੇ ਮੌਝਿਆਂ ਰਕਖੀ ਦਿਧਾਂ ਹੋਂਦਿਆਂ ਨ। ਜਿਸਲੈ ਉਸਗੀ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਏ ਜੇ ਉਸਦੀ ਇਕ ਮੈਂਹ ਭਾਗਰੀ ਜੇਹਡੀ ਸੂਨੇ ਆਹਲੀ ਏ ਤਾਂ ਓਹ ਬਡਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਂਦਾ ਏ ਓਹ ਅਪਨੀ ਮੈਂਹ ਭਾਗਰੀ ਕੋਹਲਾ ਬਡਿਆਂ ਤਮੀਦਾਂ ਲਾਈ ਰਖਦਾ ਏ ਤੇ ਉਸਦੀ ਚੰਗੀ ਚਾਲਲੀ ਕਨ੍ਨੈ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਏ। ਉਸਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਹੋਂਦੀ ਏ ਜੇ ਉਸਦੀ ਮੈਂਹ ਕਵੀ ਦੀਏ ਪਰ ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਤਮੀਦਾਂ ਪਰ ਪਾਨੀ ਫਿਰੀ ਜਂਦਾ ਏ ਜਿਸਲੈ ਉਸਦੀ ਮੈਂਹ ਕਟਾਈ ਦਿਨਵੀ ਏ ਉਸਦਾ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਖੰਚ ਕੀਤੇ ਦਾ ਵੇਕਾਰ ਜਂਦਾ ਏ।

ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਾਂਡ ਆਹਲੇ ਸੋਚਦੇ ਨ ਜੇ ਉਸਨੇ ਉਸ ਕਟਾਈ ਗੀ ਮਾਲਘਰੈ ਚ ਛੋਡੀ ਦੇਨਾ ਏ ਪਰ ਓਹ ਐਸਾ ਨੇਈ ਕਰਦਾ ਤੇ ਉਸਦੀ ਸ਼ੈਲ ਚਾਲਲੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਏ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਘਰੈ ਆਹਲੇਂ ਦੇ ਆਖਨੇ ਪਰ ਓਹ ਕਟਾਈ ਗੀ ਮਾਲਘਰੈ ਚ ਛੋਡਨੇ ਗੀ ਚਲੀ ਪੌਂਦਾ ਏ ਤੇ ਰਸਤੇ ਚ ਉਸਦੀ ਮਲਾਈ ਲਕਖੂ ਚਰੋਆਲੇ ਕਨ੍ਨੈ ਹੋਂਦੀ ਏ ਜੇਹਡਾ ਅਪਨੀ ਕਵੀ ਗੀ ਸਰੈ ਆਹਲੈ ਪਾਸ੍ਤੈ ਲੇਇਧੈ ਜਾਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਗਾਲਾ ਸੇਠ ਦਾ ਕਟਾਈ ਉਸਦੀ ਕਵੀ ਗੀ ਦਿਕਖਿਯੈ ਖੜੋਈ ਜਂਦਾ ਏ ਤੇ ਲਕਖ ਜਤਨ ਕਰਨੇ ਪਰ ਬੀ ਓਹ ਗੈਂਡ ਨੇਈ ਪੁਵਣਾ।

ਲਕਖੂ ਗੀ ਓਹ ਕਟਾਈ ਪਸਂਦ ਆਈ ਜਂਦਾ ਏ ਤੇ ਗਾਲਾ ਸੇਠ ਗੀ ਓਹ ਕਟਾਈ ਉਸਗੀ ਦੇਨੇ ਆਸਤੈ ਆਖਦਾ ਏ। ਗਾਲਾ ਸੇਠ ਬੀ ਉਸ ਕਟਾਈ ਗੀ ਮਾਲਘਰੈ ਚ ਰਖਨੇ ਦੇ ਬਜਾਏ ਲਕਖੂ ਗੀ ਦੇਨਾ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦਾ ਏ। ਲਕਖੂ ਉਸਗੀ ਆਖਦਾ ਏ ਜੇ ਓਹ ਉਸ ਕਟਾਈ ਦੀ ਚੰਗੀ ਚਾਲਲੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਯੈ ਉਸਗੀ ਨਸਲਕਸ਼ੀ ਸਂਡਾ ਬਨਾਗ ਤੇ ਫਹੀ ਮੇਝਿਆਂ ਨਮਿਆਂ ਹੋਨੇ ਪਰ ਜੇਹਡਾ ਉਸਗੀ ਪੈਸਾ

ਮਿਲਾ ਕਰਗ ਉਸਦਾ ਅਦਧ ਓਹ ਗਾਲਾ ਸੇਠ ਗੀ ਬੀ ਦੇਗ। ਇਸ ਸੋਹਦੇ ਗੀ ਗਾਲਾ ਸੇਠ ਮੰਜੂਰ ਕਰੀ ਲੈਂਦਾ ਏ ਤੇ ਲਕਖੂ ਉਸ ਕਟਟੁਏ ਗੀ ਅਪਨੇ ਘਰ ਲੇਈ ਜਂਦਾ ਏ।

ਕਟਟੁਏ ਦੀ ਓਹ ਚੰਗੀ ਚਾਲਲੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਏ ਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਂਡ ਅਪਨੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਨਾਂ ਪਰ ਰਾਨਾ ਰਖਦਾ ਏ ਜੇਹਦੀ ਮੌਤ ਹੈਜੇ ਦੀ ਬਮਾਰੀ ਕਾਰਣ ਹੋਈ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਲਕਖੂ ਗੀ ਲਗਦਾ ਏ ਜੇ ਰਾਨੇ ਆਹਲੇ ਲੇਖਾ ਗੈ ਏਹ ਕਟਟੁ ਬੀ ਬਢਾਪੇ ਚ ਉਸਦਾ ਸ਼ਹਾਰਾ ਬਨਗ ਤੇ ਜੇਹਡਾ ਪੈਸਾ ਉਸਗੀ ਏਹਦੇ ਜਿਹੇ ਔਗ ਓਹਦੇ ਕਨੈ ਉਸਦਾ ਨਿਰਵਹ ਚੰਗੀ ਚਾਲਲੀ ਕਨੈ ਹੋਈ ਜਾਨਾ ਏ।

ਰਾਨਾ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਬਦਦਾ ਜਂਦਾ ਏ ਉਸਦਾ ਥਮਹਾਂਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਈ ਜਂਦਾ ਏ। ਲਕਖੂ ਕਿਕਰੈ ਦਾ ਖੁੰਡ ਕਡਾਇਥੈ ਆਹਨਦਾ ਏ ਤੇ ਰਾਨੇ ਗੀ ਉਸਦੇ ਕਨੈ ਬਨੀ ਦਿੰਦਾ ਏ ਪਰ ਓਹ ਉਸ ਖੁੰਡੈ ਗੀ ਪ੍ਰਾਟਿਟਥੈ ਨਸ਼ੀ ਜਂਦਾ ਏ। ਲਕਖੂ ਸਮਝੀ ਜਂਦਾ ਏ ਜੇ ਉਸਨੇ ਹੂਨ ਇਧਾਂ ਕਾਬੂ ਨੇਈ ਔਨਾ ਤਾਂ ਓਹ ਉਨਗੀ ਨਤਥ ਪਾਈ ਦਿੰਦਾ ਏ ਤੇ ਪੈਰੇ ਚ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤੋਡਾ ਪਾਇਥੈ ਉਸਦੇ ਕਨੈ ਬਨੀ ਦਿੰਦਾ ਏ। ਲਕਖੂ ਗੀ ਲਗਦਾ ਏ ਜੇ ਉਸਦਾ ਸੰਡਾ ਭਾਲੀ ਸੰਡੇ ਦੇ ਤੌਰਾ ਪਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨੇ ਜੋਗਾ ਹੋਈ ਗੇਦਾ ਏ ਓਹ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਾਂ ਚ ਸਨਾਈ ਦਿੰਦਾ ਏ ਜੇ ਜੇਹਡਾ ਉਸਦੇ ਸੰਡੇ ਕੋਲਾ ਮੈਂਹ ਨਮੀਂ ਕਰਾਗ ਓਹ ਉਸਦੇ ਕੋਲਾ ਇਕ ਰਪੇਆ ਲੈਗ ਪਰ ਏਹ ਮੁਲਲ ਗਾਲਾ ਸੇਠ ਗੀ ਘਟਟ ਲਗਦਾ ਏ ਤੇ ਓਹ ਲਕਖੂ ਗੀ ਦੌਂ ਰਪੇਡ ਲੈਨੇ ਆਸਤੈ ਆਖਦਾ ਏ ਤਾਂ ਲਕਖੂ ਉਸਦਾ ਆਖਖਾ ਮਨੀ ਜਂਦਾ ਏ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਗੀ ਬੀ ਏਹ ਸੌਦਾ ਮੰਜੂਰ ਹੋਂਦਾ ਏ।

ਲੋਕ ਲਕਖੂ ਦੇ ਸੰਡੇ ਕੋਲ ਗੈ ਮੇਝਿਆਂ ਨਮਿਆਂ ਕਰਾਨ ਆਂਦੇ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਲਕਖੂ ਗੀ ਖਰੇ ਪੈਸੇ ਔਨ ਲਗਗੀ ਪੇਦੇ ਹੇ ਓਹ ਤਨੋਂ ਪੈਸੋਂ ਦਾ ਰਾਨੇ ਗੀ ਸੁਨੇ ਦਾ ਤੋਡਾ ਖੁਰੈ ਚ ਪੋਆਈ ਦਿੰਦਾ ਏ। ਲਕਖੂ ਇਸ ਆਮਦਨ ਥਮਾਂ ਬਡਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਂਦਾ ਏ ਪਰ ਦੁਏ ਪਾਸ਼ੇ ਗਾਲਾ ਸੇਠ ਗੀ ਲਾਲਚ ਬਦਧਾ ਜਂਦਾ ਏ ਉਸਗੀ ਲਗਦਾ ਏ ਉਸੀ ਉਸ ਸੰਡੇ ਥਮਾਂ ਮਤਾ ਕਿਸ਼ ਹਾਸਲ ਨੇਈ ਹੋਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਦਰਾ ਦਾ ਕਰਸਾਨ ਅਪਨੀ ਮੇਈ ਗੀ ਲੇਇਥੈ ਨਮੀਂ ਕਰੇਅਾਨ ਆਂਦਾ ਏ ਤੇ ਲਕਖੂ ਗੀ ਅਪਨਾ ਸਾਂਡ ਲੇਇਥੈ ਸਾਡੇ ਖੁਹੋਂ ਕੋਲ ਐਨੇ ਆਸਤੈ ਆਖਦਾ ਏ। ਤਤਿੰ ਗੈ ਗਾਲਾ ਸੇਠ ਬੀ ਆਈ ਜਂਦਾ ਏ ਤੇ ਮੇਈ ਗੀ ਨਮੀਂ ਹੋਨੇ ਪਰ ਲਕਖੂ ਗੀ ਉਸਦੇ ਕੋਲਾ ਤੈ ਰਪੇਡ ਲੈਨੇ ਆਸਤੈ ਆਖਦਾ ਏ। ਓਹ ਮਾਹਨੂ ਤਨੋਂਗੀ ਇਕ ਰਪੇਆ ਬੀ ਬਦ ਨੇਈ ਦੇਨੇ ਆਸਤੈ ਆਖਦਾ ਏ ਜਿਸਕਰੀ ਗਾਲਾ ਸੇਠ ਗੀ ਗੁਸਸਾ ਆਈ ਜਂਦਾ ਏ ਤੇ ਓਹ ਲਕਖੂ ਗੀ ਸੰਡੇ ਗੀ ਨਤਥ (ਪਾਨੇ ਆਸਤੈ) ਕਨੈ ਬਨੇ ਆਸਤੈ ਆਖਦਾ ਏ ਅਪਨੇ ਸਾਹਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚ ਬਜ਼ੇ ਦਾ ਲਕਖੂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਠਾਕਨੇ ਪਰ ਬੀ ਨੇਈ ਰੁਕਦਾ ਤੇ ਨਤਥ ਉਸਦੇ ਪੈਰੋਂ ਚ ਪਾਏ ਦੇ ਤੋਡੇ ਕਨੈ ਬਨੀ ਦਿੰਦਾ ਏ ਨਤਥ ਦਾ ਬਨਨੇ ਪਰ ਓਹ ਸੰਡਾ ਮਚ਼ਹਰੀ ਜਂਦਾ ਏ ਤੇ ਗਲਾਂਡ ਤ੍ਰੋਡਿਥੈ ਲਕਖੂ ਦੇ ਮਗਰ ਲਗਦਾ ਏ ਲਕਖੂ ਗੀ ਮੌਤ ਸਾਮਨੈ ਨਜਰ ਆਵਾ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ ਪਰ ਫਹੀ ਬੀ ਓਹ ਅਪਨੇ ਆਪ ਗੀ ਬਚਾਨੇ ਦੇ ਲਕਖ ਜਤਨ ਕਰਦਾ ਏ। ਓਹ ਸਿਦਧੇ ਰਸਤੇ ਦੌਡਨੇ ਦੇ ਬਜਾਏ ਢੀਂਗੇ—ਤ੍ਰੇਹਡੇ ਰਸਤੇ ਦੌਡਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਏ ਪਰ ਸੰਡਾ ਉਸਦਾ ਪੀਛਾ ਨੇਈ ਛੁਡਦਾ।

ਲਕਖੂ ਰਸਤੇ ਚ ਲਾਲ ਰਮਾਲ ਬੀ ਸੁਟਟਦਾ ਏ ਪਰ ਸੰਡਾ ਉਸ ਰਮਾਲ ਗੀ ਸਿਡੇ ਤੱਥਾ ਚੁਕਕੀ ਲੈਂਦਾ
ਏ। ਲਕਖੂ ਇਕ ਜਗਹਾ ਛਪੀ ਜਂਦਾ ਏ ਉਸਗੀ ਲਗਦਾ ਏ ਜੇ ਤਨ ਉਸਨੇ ਬਚੀ ਜਾਨਾ ਏ ਪਰ
ਸੰਡਾ ਉਸਗੀ ਦਿਕਖੀ ਲੈਂਦਾ ਏ ਤੇ ਅਪਨਾ ਖੁਰ ਉਸਦੀ ਛਾਤੀ ਪਰ ਰਕਿਖਧੈ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕਡਢੀ
ਦਿਨਦਾ ਏ ਉਸਗੀ ਪੂਰਾ ਛਡੀ ਦਿਨਦਾ ਏ ਤੇ ਉਸਦਿਆਂ ਹਡਿਡਿਆਂ ਪਸਲਿਆਂ ਇਕ ਕਰੀ ਦਿਨਦਾ ਏ।

ਤਾਂ ਏ ਸੰਡਾ ਉਸਦਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਨੀ ਜਂਦਾ ਏ ਜਿਸਨੇ ਉਸਗੀ ਅਪਨੇ ਪੁਤਰੈ ਆਹਲਾ ਲੇਖਾ
ਪਾਲੇ ਦਾ ਹੋਨਦਾ ਏ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਨੇ ਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨੈਂਝੀ ਛੋਡੀ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ।

जागत – प्रेमचन्द

प्रस्तुत कहानी “जागत” शिव दोबलिया हुन्दे द्वारा लिखी गेदी ऐ। इस कहानी च लेखक एह दस्सना चाहंदे न जे जागत ईश्वर दा रूप होंदे न जागत भामें कुसै दा बी होऐ सारें दा मन मोही लेंदे न। जागतें गी दिक्खी सारें गे अपने मनैं दी नफरत भेद–भाव सब भुल्ली जंदे न। इस कहानी दी शुरुआत गंगु नांड दे पात्र कन्नै होंदी ऐ जेहका इक ब्राह्मन हा ओह लेखक दे घर नौकर हा। सारे नौकर अपने मालक गी सलाम करदे हे पर गंगु ब्राह्मन नेई हा करदा ओह इक स्वाभिमानी माहनू हां इक दिन गंगु अपने मालक कोल नौकरी छोड़ने दी मंजूरी लैने लई औंदा ऐ। लेखक दे पुच्छने पर ओह दस्सदा जे “मै” तुन्दी बड़ी इज्जत करना मैं नेई चाहदा जे मेरी वजह कन्नै तुंदी बदनामी होए। गंगु इक ऐसी औरत कन्नै ब्याह करना चाहदा हा जेहडी के इक विधवा ही जेहदे त्रै–चार व्याह होई चुके दे हे ते आश्रम आहले बी जिसी आश्रम दा बाहर कढ़ी दित्ता हा। लेखक गंगु गी पुच्छदे ने जे ओह ऐसी जनानी कन्नै ब्याह की करना चाहदा ऐ जेहडी अपने त्रै घरे–आहले छोड़ी बेठी दी ऐ ते समाज च इन्नी बदनाम ऐ पर गंगु मनैं दा इन्ना चंगा हा जे उसी गोमती देवी दी कोई बी गलती नेई ही लब्धा दी। ओह अपने मालक गी बी समझांदा ऐ जे गोमती गलत नेई ऐ उसदे कन्नै गलत होंदा इसलेई ओह अपने घरेआहले गी छोड़ी दिंदी ऐ। पर लेखक अपनी बदनामी नेई कराना चाहंदे इस करी गंगु गी बर्खास्त करी दिंदे न। गगु गोमती कन्नै ब्याह करी बडा खुश होंदा ऐ की जे गंगु कन्नै गोमती बडा हिरख करदी ऐ पही इक दिन गोमती गंगु गी छोड़ियै चली जंदी ऐ की जे ओह माँ बनने आहली होंदी ऐ ते ऐ बच्चा गंगु दा नेई होंदा। पर गंगु तांड बी गोमती गी तुष्पी लैंदा ऐ। इस गल्ले दा पता जिसलै लेखक गी चलदा ऐ ते ओह गंगू दा बडा मजाक लेंदे न पर जिसलै गंगू दे हस्थे च चुकके दा जागत ते उसी चुककने पर गंगु दे चेहरे पर ओह खुशी दिक्खी तां लेखक बी सब किश भुल्ली जन्दे न ते गंगु दे हस्थे च जागत लेईयै इन्ना प्यार–लाड करदे न जियां ओह जागत उंदा गै ऐ।

विशेष :— विशेष दे तौरा पर गलाया जाई सकदा ऐ जे जागत ईश्वर दा रूप होंदे न । जागतें कन्नै कोई बी नफरत नेई करी सकदा । सारे गै जागतै गी दिक्खी अपनी नफरत, भेद-भाव भुल्ली जंदे न जिस चाल्ली गंगु दे मालक गंगु दे जागतै गी दिक्खी भुल्ली जंदे न ।

ज्ञानदान (यशपाल)

सार :— “ज्ञानदान” कहानी दे लेखक मोहन सिंह होर न। यशपाल हुंदी एह कहानी “वासनां” पर अधारत ऐ। इस कहानी च दस्सेआ गेदा ऐ जे शारीरिक सरबंधे राहें इक परम सुख दी बी अनुभुति होंदी ऐ। कहानी च दस्सेआ गेदा ऐ जे एह भाव (शारीरिक सरबंधे) हर इंसान दे अंदर होंदे न। भामें ओह इक आम इंसान होए जां ब्रह्मचारी पर जिसलै एह भाव कुसै ब्रह्मचारी अंदर जागदें न तां उसदी सारी तपस्या भंग करी दिंदे न। आक्खने दा मतलब एह ऐ जे एह वासना बड़डे—बड़डे रिशियें—मुनियें गी बी अपने वश च करी लैंदी ऐ ते ओह बी इक आम इंसान आह्ले लेखा शारीरिक सुख दी तपाश करन लगी पौंदे न।

कहानी दी शुरुआत महारिशी दीर्घलोम कन्नै होंदी ऐ। ओह ग्रहस्थी च थोडे चिर गै रेह। उंदे घर इक धी॒ दे जन्म होने दे परैंत ओह सारी दुनियादारी छोड़ियै नर्मदा नदी दे कन्डे इक आश्रम च आई बस्से हे। महारिशी दीर्घलोम हुंदी धी॒ दा नां॑ ‘सिद्धी’ हा। दीर्घलोम हुंदा मन्नना हा जे शारीरिक जरूरतां साढे अंदर मोह—माया पैदा करदियां न इस करी असेंगी अपनी शारीरिक जरूरतें गी अपनें अंदर थमां कड़दियें ते अपनें शरीर दी कश्ट देझ्यै उस परम शक्ति ईश्वर आहली वक्खी अपना ध्यान लाना चाहिदा। इसकरी वचपन थमां गै महर्षि होरें सिद्धी गी ब्रह्मचारनी बन्नने आहला ज्ञान दिंदे रेह। सिद्धी बी पूरी चाल्ली ब्रह्मचर्य दा पालन करदे होई छब्बियें बरें दी बरेस च आई पुज्जी। सिद्धी नें कदें बी अपने देह गी नेई सभारेआ। ओह (सिद्धी) रिशी उपदेश दे मताबक देह दी जरूरतें गी आत्मा दा बैरी समझियै सदा उन्हें गी दबांदी रेई।

इक बारी महारिशी दीर्घलोम हुंदे आश्रम च ब्रह्मचारी नीड़क गी जुआनीं कशा पैहलें गै ज्ञान होई गेदा हा। आक्खेआ जंदा ऐ जे इक बारी नीड़क होर समाधि लाई बेठे दे हे ते उंदी जटा च इक गटारी ने आलड़ा बनाई लेआ हा। तदूं थमां उंदा नां नीड़क पेई गेआ हा।

ब्रह्मचारी नीड़क अपना ज्ञान आश्रम च सारें सामने प्रस्तुत करदे न उंदा मन्नना ऐ जे ईश्वर दी प्राप्त करने दा सेई समें जुआनी च गै होंदा ऐ कीजे जुआनी च अस अपने मनें पर रोक—टोक लाई सकनें आं पर बुढापें च ते साढ़ा शरीर गै साथ छोड़ी दिंदा ऐ। जिसलै ब्रह्मचारी नीड़क अपना ज्ञान सांझा करा दे होंदे न तां उंदी नज़र सिद्धी पर पौंदी ऐ। ब्रह्मचारीं नीड़क पर सिद्धी दी मजूदगी दा असर पे बगैर नेई रेई सकेआ सिद्धी गी दिक्खदे गै ब्रह्मचर्य दे अंदरुनी भाव जागी पौंदे न आश्रम च जिसलै सारे दे खान—पीन दा समें शुरु होई जंदा ऐ। ब्रह्मचारी नर्मदा नदी दे कण्डे जाइये अपने इन्द्रियें गी अपने वश च करने दा प्रयास करदा ऐ पर जिसलै उसदी नज़र नहान गेदी सिद्धी पर पौंदीं ऐ तां ओह अपने आप पर काबू नेई करी सकेआ ते ओह सिद्धी कोल चली जंदा ऐ। उत्थै ओह सिद्धी कन्नै जीवन सरबंधी केई सुआल करदा ऐ। ओह शारीरिक सरबंधे गी बी परम—सुख गलांदा ऐ। ते सिद्धी बी उसदी गल्लें थमां सहमत होई जंदी ऐ। कहानी दे खीर च ब्रह्मचारी नीड़क दा संवाद असेंगी एह अनुभुति करांदा ऐ जे शरीरक सरबध बी इक चाल्ली दा परम सुख ऐ ते केई बारी अस चाहंदे होई बी इस थमां बक्ख नेई रेई सकनें आं।

ਦੇਂਹੀ ਬੇਚਨੇ ਆਹਲੀ

ਸਾਰ

“ਦੇਂਹੀ ਬੇਚਨੇ ਆਹਲੀ” ਕਹਾਨੀ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਕਹਾਨਿਆਂ ਚ ਸਂਕਲਤ ਇਕ ਸਮਾਜਿਕ ਕਹਾਨੀ ਐ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਚ ਅਜ਼ਜ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਧਰਾਵਾਂ ਤੱਥ ਤਸਵੀਰ ਝਾਲਕਦੀ ਐ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਚ ਇਕ ਐਥੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਗਲਲ ਹੋਈ ਦੀ ਐ ਜਿਥੈ ਨਿਕਕੀ—ਨਿਕਕੀ ਗਲਲ ਗੀ ਲੇਇਧੈ ਰਿਖਤੇ ਤ੍ਰੁਟਨੇ ਪਰ ਆਈ ਜਾਂਦੇ ਨ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਚ ਸਸ਼—ਨੂਹ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੋਏ ਦਾ ਲਭਦਾ ਐ।

ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਦੀ ਮੁਕਖ ਪਾਤ੍ਰ ‘ਮਾਂ’ ਐ ਜੇਹਡੀ ਦੇਂਹੀ ਬੇਚਨੇ ਦਾ ਕਮਮ ਕਰਦੀ ਐ। ਕਹਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਚ ਮਾਂ ਦੀ ਸਿਥਤਿ ਬਡੀ ਮਾਰਮਕ ਫੱਗੇ ਕਨ੍ਹੈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਦੀ ਐ। ਮਾਂ ਅਪਨੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖ—ਸੁਖ ‘ਅਮਾ’ ਨਾਂਡ ਦੀ ਪਾਤ੍ਰ ਕਨ੍ਹੈ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੀ ਐ। ਮਾਂ ਹਰ ਰੋਜ ਅਮਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇਹੀ ਦੇਨ ਜਾਂਦੀ ਐ ਤੇ ਉਥੈ ਗੇ ਓਹ ਅਪਨਾ ਹਰ ਦੁਖ ਉਸਗੀ ਸਨਾਂਦੀ ਐ। ਮਾਂ ਦਾ ਘਰ—ਆਹਲਾ ਕੁਸੈ ਦੁਈ ਜਨਾਨੀ ਦੇ ਚਕਕਰ ਚ ਉਸੀ ਛੋਡੀ ਗੇਦਾ ਹੋਂਦਾ ਐ। ਇਸਕਾਰੀ ਮਾਂ ਅਮਾ ਅਮਾਂ ਗੀ ਗਲਾਂਦੀ ਐ ਜੇ ਤੂਂ ਬੀ ਖੂਬਸੁਰਤ ਬਨਿਯੈ ਰੋਹਾ ਕਰ ਕੀਜੇ ਮਰਦ ਮਹੇਸ਼ਾਂ ਖੂਬਸੁਰਤ ਪਰ ਗੈ ਆਕਾਰਿਤ ਹੋਂਦੇ ਨ। ਮਾਂ ਪੋਤਾਂ ਆਹਲੀ ਹੋਈ ਚੁਕੀ ਦੀ ਐ। ਉਸਦਾ ਇਕ ਜਾਗਤ ਐ। ਮਾਂ ਅਪਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਨ੍ਹੈ ਬਡਾ ਹਿਰਖ ਕਰਦੀ ਐ। ਉਸਦੀ ਨੂਹਾਂ ਜਿਸਲੈ ਬੀ ਉਸਦੇ ਪੋਤਾਂ ਗੀ ਮਾਰਦੀ ਐ ਤਾਂ ਮਾਂ ਥਮਾਂ ਵਰਦਾਸ਼ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ ਐ, ਓਹ ਉਸਗੀ ਸਮਝਾਂਦੀ ਐ ਪਰ ਬਦਲੇ ਚ ਉਸਦੀ ਨੂਹਾਂ ਉਸੀ ਗੈ ਖਰੀ ਖੋਟਟੀ—ਸਨਾਈ ਦਿੰਦੀ ਐ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਮਾਂ ਅਮਾ ਕਨ੍ਹੈ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਐ ਤੇ ਓਹ ਉਸੀ ਗਲਾਂਦੀ ਐ ਜੇ ਤੁਂਦੇ ਘਰ ਮਹੇਸ਼ਾ ਲੜਾਈ ਦਾ ਗੈ ਸ਼੍ਹੋਲ ਵਨੇਆ ਰੈਹਂਦਾ ਐ ਇਸ ਕਰੀ ਤਾਂਨੋਂ ਦੁਈ ਥਾਹਰ ਰੌਹਨੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੀ ਲੇਆ ਤੇ ਉਸਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੁਧ ਉਸਦੇ ਨੂਹ ਪੁਤਰ ਨੈ ਨੇਈ ਕੀਤਾ। ਬਕਖ ਹੋਨੇ ਪਰੈਤ ਉਸਦੀ ਨੂਹ ਉਸਗੀ ਤਾਨੇ ਗੈ ਮਾਰਦੀ ਰੈਹਂਦੀ ਐ ਕੋਈ ਉਸਦਾ ਮਖੋਲ ਬਨਾਂਦਾ ਐ ਤੇ ਕੋਈ ਉਸਦਾ ਫਾਯਦਾ ਲੇਨੇ ਦੀ ਕੋਥਿਤਾ ਕਰਦਾ ਐ। ਪਰ ਇਕ ਰੋਜ ਉਸਦਾ ਪੋਤਾਂ ਮਾਂ ਕਥ ਰੋਹਨ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਐ ਤੇ ਵਾਪਸ ਅਪਨੇ ਸਾਂ ਪਾਂ ਕੋਲ ਜਾਨੇ ਲੇਈ ਨੇਈ ਮਨਦਾ ਐ ਜਿਸ ਸੂਜਬ ਮਾਂ ਦੇ

ਨੂਹ—ਪੁਤਰ ਉਸਗੀ (ਮਾਂਗਮਾ) ਘਰ ਲੇਈ ਆਂਦੇ ਨ। ਹੁਨ ਮਾਂਗਮਾ ਦੀ ਨੂਹ ਦੇਹੀ ਬੇਚਨੇ ਦਾ ਕਮ਼ ਕਰਦੀ ਏ। ਤੇ ਮਾਂਗਮਾ ਘਰ ਰੇਝੈ ਘਰਾ ਦੀ ਦਿਕਖ—ਰਿਕਖ ਕਰਦੀ ਏ।

ਕਹਾਨੀ ਚ ਫੇਰ ਉਸਲੈ ਆਂਦਾ ਏ ਜਿਸਲੈ ਮਾਂਗਮਾ ਦੀ ਨੂਹ (ਨਿਜਗਮਾ) ਦੇਹੀ ਬੇਚਨ ਅਮਾ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦੀ ਏ ਤੇ ਅਮਾਂ ਉਸਗੀ ਪੁਚਛਦੀ ਏ ਜੇ ਤਾਂਨੇ ਅਪਨੀ ਸਸ਼ ਕਨੈ ਬੁਰਾ ਕੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਓਹ ਉਸਗੀ ਸਨਾਂਦੀ ਏ ਜੇ ਮੈਂ ਇੱਨ੍ਹੀ ਬੂਰੀ ਨੇਈ ਆਂ ਜੇ ਅਪਨੀ ਸਸ਼ ਗੀ ਘਰ ਥਮਾਂ ਬਾਹਰ ਕਢਡਾਂ। ਉਸਦੀ ਸਸ਼ ਨਿਕਕੀ—ਨਿਕਕੀ ਗਲਲੋਂ ਪਰ ਰੋਕ—ਟੋਕ ਕਰਦੀ ਹੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਜਾਗਤ ਤੇ ਖਸਮੋਂ ਉਪਰ ਬੀ ਉਸਗੀ ਹਕ ਨੇਈ ਜਮਾਨ ਦਿੰਦੀ ਹੀ। ਓਹ ਉਸਗੀ ਸਨਾਂਦੀ ਏ ਜੇ ਉਸਦੀ ਸਸ਼ ਗੀ ਘਰ ਆਵਨੇ ਚ ਬੀ ਉਸਦਾ ਗੈ ਹਤਥ ਹਾ।

ਨਿਸ਼ਕਰਣ :— ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਚ ਅਸੋਂਗੀ ਇਹ ਦਿਕਖਨੋਂ ਗੀ ਲਭਦਾ ਏ ਜੇ ਹਰ ਘਰ ਚ ਲਡਾਈ ਹੋਨੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਕਲਲੀ ਸਸ਼ ਜਾਂ ਕਲਲੀ ਨੂਹ ਨੇਈ ਹੋਂਦੀ ਦੋਨੋਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਘਰ ਚ ਕਲੇਸ਼ ਪੌਂਦਾ ਏ ਪਰ ਇੰਦੇ ਦੌਨੇ ਵੀ ਲਡਾਈ ਜਾਗਤ ਫਸੀ ਰੇਈ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਕਹਾਨੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਚ ਅਸੋਂਗੀ ਮਾਂਗਮਾਂ ਕਨੈ ਹਮਦਰੀ ਹੋਂਦੀ ਏ ਪਰ ਕਹਾਨੀ ਦੇ ਖੀਰ ਚ ਅਸੋਈ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਏ ਜੇ ਤਾਲੀ ਇਕ ਹਤਥ ਕਨੈ ਨੇਈ ਬਜਦੀ ਏ।

ਬੋਲਦੀ ਹਲਲ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਸਾਰ

'ਬੋਲਦੀ ਹਲਲ' ਕਹਾਨੀ ਦੇ ਕਹਾਨੀਕਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਵੀਣਾ ਗੁਪਤਾ ਹੋਰ ਨ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਚ ਦਸ਼ੇਆ ਗੇਦਾ ਐ ਜੇ ਹਿਰਖ ਸਿਰਫ ਮਨੁਕਖਿੰ ਕਨੈ ਗੈ ਨੇਈ ਹੋਨਦਾ। ਹਿਰਖ ਜਾਨਵਰੇ ਕਨੈ ਬੀ ਹੋਈ ਜਂਦਾ ਐ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਤੰਦੇ ਕਨੈ ਸਮਾਂ ਗੁਜਾਰੈ ਤੰਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਤਨੋਂਗੀ ਸ਼ੈਲ ਖਾਨੇ ਪੀਨੇ ਗੀ ਕੋਈ ਦੇਏ। ਜਾਨਬਰ ਬੀ ਮਨੁਕਖੀ ਭਾਸ਼ਾ ਗੀ ਸਮਝਾਦੇ ਨ ਬੇਸ਼ਕਕ ਓਹ ਬੋਲਲੀ ਬੁਹਾਰਸ਼ਰੀ ਨੇਈ ਸਕਦੇ, ਅਪਨੇ ਮਨੋਭਾਵੋਂ ਗੀ ਪ੍ਰਕਟ ਨੇਈ ਕਰੀ ਸਕਦੇ ਪਰ ਫਹੀ ਬੀ ਅਪਨੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਭਾਨੇ ਚ ਓਹ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨੇਈ ਛੋਡ़ਦੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ੁਤ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਤਾਨਾ ਬਾਨਾ ਇਕ ਐਸੇ ਇਨਸਾਨ ਪਰ ਬੁਨੇਆ ਗੇਦਾ ਐ ਜੇਹਡਾ ਕਰਸਾਨੀ ਦਾ ਕਮਮ ਕਰਦਾ ਐ ਉਸਨੇ ਇਕ ਦਾਂਦ ਰਕਖੇ ਦਾ ਐ ਜੇਹਡਾ ਅਪਨੇ ਮਾਲਕ ਜੋਸਫ ਦੀ ਗਲਲਾ ਗੀ ਪੂਰੀ ਚਾਲਲੀ ਨੇ ਸਮਝਦਾ ਐ ਤੇ ਜਿ'ਧਾਂ ਜੋਸਫ ਆਖਦਾ ਐ ਓਹ ਦਾਂਦ ਤਾਂਧਾਂ ਗੈ ਕਰਦਾ ਐ। ਜੋਸਫ ਗੀ ਬੀ ਓਹ ਦਾਂਦ ਅਪਨੀ ਜਾਨ ਥਾ ਬਦਵ ਪਾਰਾ ਹਾ। ਜੋਸਫ ਨੇ ਉਸ ਦਾਂਦੈ ਦਾ ਨਾਂ ਕਨੜਨ ਰਕਖੇ ਦਾ ਹਾ। ਮੁਸ਼ਾ ਰੰਗ, ਮੰਧਰਾ ਕਦਦ, ਗੱਢੇ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ, ਸੁਫੇ ਸੁਹੋਂ ਸਿੰਗ ਤੇ ਦਿਕਖਨੇ ਗੀ ਸੋਹਨਾ ਸਨਹਾਕਡਾ ਲਭਦਾ ਹਾ। ਕਨੜਨ ਇਨ੍ਨਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹਾ ਜੇ ਹਲਲ ਬਾਂਹਦੇ ਉਸਗੀ ਛਿਮਕ ਮਾਰਨੇ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋਡ ਨੇਈ ਪੌੰਦੀ। ਕਿ'ਧਾਂ ਚਲਨਾ, ਕੁਤੂੰ ਮੁਡਨਾ ਉਸਗੀ ਸਬ ਪਤਾ ਹੋਂਦਾ ਤੇ ਜਿਸਲੈ ਜੋਸਫ ਗਾਨਾ ਗਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਨੜਨ ਉਸਦੇ ਗਾਨੇ ਦੀ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ ਸੁਨਿਧੈ ਮਸਤ ਹੋਈ ਜਨਦਾ। ਜੋਸਫ ਦੀ ਗਲਲ ਗੀ ਓਹ ਇਧਾਂ ਮਨਦਾ ਜਿ'ਧਾਂ ਓਹ ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ ਨੇਈ ਮਨੁਕਖ ਹੋਏ। ਹਲਲ ਛਾਇਧੈ ਜਿਸਲੇ ਉਸਗੀ ਖੁਲਲਾ ਚਰਨੇ ਆਸਤੈ ਛੁਡੀ ਦਿੱਤਾ ਜਂਦਾ ਤਾਂ ਓਹ ਕਦੋਂ ਬੀ ਜੋਸਫ ਦੇ ਲਾਏ ਦੇ ਕੇਲੇ ਦੇ ਬੂਹਟੋਂ ਗੀ ਨੇਈ ਖਨਦਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜੋਸਫ ਪੀਡਾ ਕਾਰਣ ਖਵੈ ਪਰ ਲੇਟੇ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਐ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਥੁੰਦਾਥੀ ਕੇਲਨ ਦਾ ਜਾਗਤ ਪਚਨ ਕਨੜਨ ਗੀ ਹਲਲ ਬਾਹਨੇ ਆਸਤੈ ਲੇਈ ਜਂਦਾ ਐ। ਕਨੜਨ ਗੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਨੁਕਖ ਹਾਲਲੋਂ ਨੇਹਾ ਜੁਗਡੀ ਸਕਦਾ ਪਰ ਜੋਸਫ ਦੇ ਆਕਖਨੇ ਪਰ ਓਹ ਕੇਲਨ ਕਨੈ ਚਲੀ ਜਂਦਾ ਐ ਤੇ ਹਲਲ ਜੁਗਡੇ ਦੇ ਜਿਸਲੈ ਓਹ ਬੇਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ ਚ ਗਾਨਾ ਗਾਂਦਾ ਐ ਤਾਂ ਕਨੜਨ ਉਸਗੀ ਲੱਤੀ ਦੀ ਮਾਰਦਾ ਐ ਜਿਸਕਰੀ ਓਹ ਤੈ ਦਿਨ ਖਵੈਰ ਗੈ ਪੇਦਾ ਰੋਹਂਦਾ ਐ।

ਕਨਨ ਜੋਸਫ ਕਨੈ ਲਗਾਤਾਰ ਬਾਰਾਂ ਬਰੇ ਦਾ ਬੁਢਦਾ ਆਵਾ ਕਰਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਪਰ ਅਜ਼ਜ ਹਾਲਾਤ ਐਸੇ ਬਨੀ ਜਾਂਦੇ ਨ ਜੇ ਜੋਸਫ ਨੇ ਕਨਨ ਗੀ ਬੇਚਨੇ ਪੌਂਦਾ ਏ ਕੀਂਦੇ ਉਸਦੀ ਕੁਡੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਨੇ ਪਰ ਸੁਡੇ ਆਹਲੇ ਤੈ ਜ਼ਹਾਰ ਦੀ ਮਾਂਗ ਕਰਦੇ ਨ। ਚੌਲੋਂ ਦਾ ਖੇਤਰ ਉਸਨੇ ਪੈਹਲੋਂ ਗੈ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਰਪੇਂ ਦਾ ਬੇਚ੍ਚੀ ਦਿੱਤਾ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਨਨ ਗੀ ਬੇਚਨੇ ਦੇ ਬਜਾਏ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਬੀ ਨੈਈ ਹਾ।

ਓਹ ਕਨਨ ਗੀ ਬੇਚੀ ਦਿੱਤਾ ਏ ਤੇ ਕਨਨ ਬੀ ਉਸਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਗੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋਈ ਉਥੁਆ ਚੁਪ ਚਾਪ ਚਲੀ ਜਾਂਦਾ ਏ ਜੋਸਫ ਉਸਗੀ ਬੇਚਿਧੈ ਬੜਾ ਦੁਖੀ ਹੋਂਦਾ ਏ।

ਜਿਮੀਦਾਰੋਂ ਆਸਟੈ ਬੈਹਲਾ ਬੈਨਾ ਬੜਾ ਸੁਸ਼ਕਲ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਇਧਾਂ ਬੀ ਜੋਸਫ ਕੋਲ ਜੇਹਡੀ ਜਸੀਨ ਹੀ ਉਸਗੀ ਓਹ ਖੇਡੀ ਨੇਹਾਂ ਰਕਖਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਓਹ ਨਮੀਂ ਦਾਵੇਂ ਦੀ ਜੋਡੀ ਤੁਧਨ ਲਗਦਾ ਏ। ਓਹ ਥਾਂਹ—ਥਾਂਹ ਦਾਂਦੇ ਗੀ ਖਰੀਦਨੇ ਆਸਟੈ ਭਡਕਦਾ ਏ ਪਰ ਉਸਗੀ ਕੋਈ ਦਾਂਦ ਪਸਂਦ ਨੈਈ ਆਂਦਾ।

ਕਿਸ਼ ਗੈ ਚਿਰੋਂ ਪਰੈਂਤ ਈਸਟਰ ਦਾ ਤਿਹਾਰ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਏਹ ਇਸਾਇਧੋਂ ਦਾ ਸੁਕਖ ਤਿਹਾਰ ਮਨ੍ਨੋਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਇਸ ਤਿਹਾਰੈ ਪਰ ਉਸਦੀ ਧੀ ਕਟਰੀ ਬੀ ਅਪਨੇ ਧੀਕੇ ਆਈ ਦੀ ਹੋਂਦੀ ਏ ਤੇ ਕਟਰੀ ਏਹ ਜਿਛੁ ਕਰਦੀ ਏ ਜੇ ਇਸ ਤਿਹਾਰੈ ਪਰ ਓਹ ਉਸਗੀ ਤੈ ਧੋਤਿਧਾਂ ਤੇ ਤੈ ਬਲਾਊ ਖਰੀਦੀ ਦੇਣੇ। ਪਰ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਇਨਤਜਾਮ ਜੋਸਫ ਨੈਈ ਕਰੀ ਪਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮਾਰਿਆ ਕੁਸ਼ੈ ਸ਼ਾ ਬੀਹ ਰਪੇਂ ਦੁਆਰ ਚੁਕਕਦੀ ਏ ਤੇ ਓਹ ਪੈਸੇ ਜੋਸਫ ਗੀ ਦੇਇਧੈ ਪੂਰਾ ਸਮਾਨ ਆਹਨਨੇ ਆਸਟੈ ਆਖਦੀ ਏ। ਜੋਸਫ ਕਪੜਾ ਖਰੀਦਨੇ ਆਸਟੈ ਹਰ ਦੁਕਾਨੇ ਪਰ ਜਾਂਦਾ ਏ ਪਰ ਉਸਗੀ ਕੋਈ ਕਪੜਾ ਪਸਂਦ ਨੈਈ ਆਂਦਾ। ਇਧਾਂ ਓਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਛਾਨੀ ਮਾਰਦਾ ਏ ਤੇ ਖੀਰ ਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਕੋਲ ਪੁਜ਼ੀ ਜਾਂਦਾ ਏ ਉਥੋਂ ਓਹ ਦਾਂਦੇ ਦੀ ਲਾਗੀ ਦੀ ਲਮ੍ਮੀ ਰੰਗ ਦਿਖਦਾ ਏ ਜਿੱਤਾ ਮਾਸ ਈਸਟਰ ਦੇ ਤਿਹਾਰੈ ਪਰ ਬਿਕਨਾ ਹਾ। ਉਥੋਂ ਲਗਭਗ ਚਾਹੂਲੀ ਦਾਂਦ ਹੈ ਜਿੱਤੇ ਪਰ ਕਮੇਟੀ ਆਹਲੇ ਮੋਹਰਾਂ ਲਾ ਕਰਦੇ ਹੈ। ਕੋਈ ਬੀ ਦਾਂਦ ਬਗੈਰ ਮੋਹਰਾ ਦੇ ਨੇਹਾਂ ਬੇਚ੍ਚੇਆ ਜਾਂਦਾ ਉਥੋਂ ਗੈ ਜੋਸਫ ਇਕ ਦਾਂਦੈ ਗੀ ਦਿਕਿਖਿਯੈ ਹਰਾਨ ਹੋਂਦਾ ਏ ਓਹ ਦਾਂਦ ਉਸਦੇ ਕਨਨ ਆਹਲਾ ਲੇਖਾ ਗੈ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਜੋਸਫ ਉਸ ਦਾਂਦੈ ਕੋਲ ਚਲੀ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਉਸਗੀ ਝਾਣੂ ਪਾਂਥਾਨੀ ਲੈਂਦਾ ਏ ਓਹ ਉਸਦਾ ਕਨਨ ਗੈ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਦਾਂਦ ਬੀ ਉਸਗੀ ਦਿਕਿਖਿਯੈ ਝਾਟਟ ਚਟਟਨ ਲਗਦਾ ਏ। ਜੋਸਫ ਉਸਗੀ ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਚ ਦਿਕਿਖਿਯੈ ਬੜਾ ਦੁਖੀ ਹੋਂਦਾ ਏ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰੋਂ ਪਰ ਲਾਗੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਝਾਟਟ ਸਟਾਈ ਦਿੱਤਾ ਏ।

ਦੁਏ ਪਾਸਾਂ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਉਸਦੀ ਧੀਂ ਉਸਗੀ ਬਲਗਾ ਕਰਦਿਆ ਹੋਂਦਿਧਾਂ ਨ। ਜੋਸਫ ਜੇਹਡੇ ਪੈਸੇ ਲੇਇਧੈ ਅਪਨੀ ਧੀਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੈਨੇ ਆਸਟੈ ਗੇਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਤਾਂਨੋਂ ਪੈਸੋਂ ਦਾ ਓਹ ਕਨਨ ਗੀ ਦਬਾਰਾ ਖਰੀਦੀ ਆਂਹਨਦਾ। ਜਿਸਲੈ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਉਸਦੀ ਧੀਂ ਕਟਰੀ ਗੀ ਸਮਾਨ ਨੈਈ ਥਹੋਂਦਾ ਤਾਂ ਓਹ ਜੋਸਫ ਗੀ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਆਖਦਿਧਾਂ ਨ ਪਰ ਜੋਸਫ ਚੁਪ—ਚਾਪ ਕਰਿਧੈ ਸਥਾਨ ਕਿਸ਼ ਸੁਨਦਾ ਰੈਹਂਦਾ

ऐ। दुए दिन जोसफ जिसलै कन्नन गी होए दे जखम पर म'लम बनाइयै उसगी लान जंदा ऐ तां उसलै ओह कन्नन गी दिक्खी हरान होई जंदा ऐ। कन्नन मरी गेदा होंदा ऐ।

कन्नन इक समझदार जानवर हा। ओह जोसफ गी बड़ा हिरख करदा हा। उसगी पता हा अज्ज उसदे करी गै जोसफ गी केई गल्लां सुनना पेइयां हा। ओह जोसफ गी दुखी नेहा दिक्खना चाहंदा इसकरी ओह अपने प्राण त्यागी दिन्वा ऐ।

ਕਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਸਫਰ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਸਾਰ

“ਕਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਸਫਰ” ਨਾਂਡ ਦੀ ਕਹਾਨੀ ਛਤ੍ਰਪਾਲ ਹੋਰੇ ਲਿਖੀ ਦੀ ਏ ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਛਤ੍ਰਪਾਲ ਹੋਰੇ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਚ ਲੇਖਕ ਇਕ ਜਨਾਨੀ ਦੇ ਦਿਲੈ ਦਾ ਹਾਲ ਬਾਨ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ। ਕਿਧੁਂ ਯਾਂ ਜਿਸਲੈ ਕੋਈ ਜਨਾਨੀ ਕੁਸੈ ਕਨ੍ਹੈ ਹਿਰਖੈ ਆਹਲੇ ਸਰਬਥ ਚ ਹੁੰਦੀ ਏ ਤੇ ਓਹ ਆਪਨੇ ਬਾਰੇ ਚ ਕਿਥ ਨੇਈ ਸੋਚਦੀ ਬਸ ਉਸ ਮਨੁਕਖੈ ਦੇ ਭਲੇ ਤਾਈ ਗੈ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੋਚਦੀ ਰੈਹਾਂਦੀ ਏ। ਅਪਨਾ ਆਪ ਸਾਰ ਮੁਲਾਈ ਦਿੰਦੀ ਏ।

ਲੇਖਕ ਇਕ ਕਿਸ਼ਤੀ ਚ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਓਹ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਛਤ ਪਰ ਲੈਟੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਰਾਤੀਂ ਦਾ ਸਮਾਂਡ ਹਾ। ਨ਼ਹੋਂ ਚ ਓਹ ਚਾਨਨੀ ਦੀ ਲੋਡ ਚ ਠੰਡੀ—ਠੰਡੀ ਭਾਊ ਚ ਸੌਨੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਾ ਕਰਦਾ ਹਾ। ਸੁਂਝੀ ਅਪਨੇ ਕਮਰੇ ਚ ਲੇਟੈ ਦਾ ਹਾ। ਉਥੇ ਇਕ ਲਾਲਟੈਨ ਟਿਮਟਿਮਾਡ ਕਰਦੀ ਹੀ। ਕਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਹਾ। ਲੇਖਕ ਦੀ ਅਕਖ ਲਗਗਾ ਦੀ ਹੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਚ ਸੁੰਜੀ, ਗੁਡ ਤੇ ਇੰਡੀ ਦਿਯਾਂ ਬੋਰਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬੀ ਸਮਾਨ ਹਾ। ਠੰਡੀ—ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਚ ਮੇਰੀ ਅਕਖ ਲਗਗਨ ਗੈ ਲਗਗੀ ਹੀ ਇਨ੍ਹੇ ਚ ਇਕ ਜਨਾਨੀ ਦੀ ਬੁਆਜ ਮੇਰੇ ਕਨ੍ਹੈ ਚ ਪੇਈ, “ਮੇਹਰਬਾਨੀ ਕਰਿਧੈ ਕਿਸ਼ਤੀ ਇਸ ਕਂਢੇ ਆਨੇਓ”। ਮਲਾਹ ਨੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਕਂਢੇ ਪਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦੋ ਜਨ੍ਹੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਚਢੇ। ਇਕ ਜਨਾਨੀ ਹੀ ਤੇ ਇਕ ਮਰਦ ਹਾ। ਜਨਾਨੀ ਦਾ ਨਾਂਡ ਹਾ ‘ਰੰਗੀ’ ਤੇ ਮਰਦ ਦਾ ਨਾਂਡ ਹਾ ‘ਪਦਾਲੁ’। ਜਨਾਨੀ ਮਲਾਹ ਕਿਨ੍ਹੈ ਗਲਲ ਕਰਨ ਲਗਗੀ ਪੇਈ, ਇਨ੍ਹੇ ਚ ਸੁਂਝੀ ਨੇ ਬੁਆਜ ਸੁਨੀ ਕੁਸੈ ਦੇ ਬੋਲਨੇ ਦੀ ਤੇ ਓਹ ਕਮਰੇ ਸ਼ਾਡ ਬਾਹਰ ਆਯਾ। ਜਿਸਲੈ ਤਾਨੇ ਇਨੇ ਦੌਨੇ ਗੀ ਦਿਕਖੇਯਾ ਤੇ ਓਹ ਮਲਾਹ ਗੀ ਨਿਕਖਰਨ ਲਗਗੀ ਪੇਆ, ਕੇਵਲ ਇੱਥੀ ਸ਼ਰਾਬੀ ਗੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਕੀ ਬੁਅਲੇਆ। ਰੰਗੀ ਬੋਲਨ ਲਗਗੀ ਪੇਈ ਕਿ ਅੱਖੇ ਗੀ ਨੇਈ ਤੁਆਰੇਓ ਕਿਸ਼ਤੀ ਥਮਾਂ, ਅੱਖੇ ਸਿਰਫ ‘ਮਣਡਪਕ’ ਤਗਰ ਗੈ ਜਾਨਾ ਏ। ਅੱਖ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਛਤੇ ਪਰ ਬੈਠਿਧੇ ਚਲੀ ਜਾਗੇ। ਰੰਗੀ ਗੀ ਸੁਂਝੀ ਕਨ੍ਹੈ ਮਿਨਤਾ ਕਰਦੇ ਦਿਕਖੀ ‘ਪਦਾਲੁ’ ਬੀ ਸੁਂਝੀ ਦੀ ਮਿਨਤਾ ਕਰਨ ਲਗਗੀ ਪੇਆ। ਸੁਂਝੀ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਈ ਆਖਦਾ ਏ ਜੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਚ ਕੋਈ ਬੀ ਹਲਚਲ ਨੇਈ ਹੋਨੀ ਚਾਹਿਦੀ, ਜਾਓ ਬੈਠੋ ਛਤੇ ਪਰ ਜਾਈਧੇ ਅਗਰ ਕੋਈ ਖਰਾਬੀ ਕਰਨੇ ਦੀ ਕੋ਷ਾਸਾ ਕੀਤੀ ਅਗਰ ਤੇ ਪਾਨੀ ਚ ਸੁਵੀਂ ਦੇਂਗ। ਸੁਂਝੀ ਗਲਾਈਧੇ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਗੇਆ। ਲੇਖਕ ਸਥ ਕਿਥ ਦਿਕਖਾ ਦਾ ਹਾ। ਤਾਨੇ ਦੌਨੇ ਬੀਡੀ ਲਾਈ ਤੇ ਸ਼ੀਕਖਨ ਲਗਗੀ ਪੇ। ਰੰਗੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪੇਈ ਲੇਖਕ ਤੱਥ ਪਦਾਲੁ ਗੀ ਆਕਖਦੀ ਏ ਜੇਹ ਉਥੇ ਕੋਈ

ਲੇਟੈ ਦਾ ਏ। ਪਦਾਲੁ ਗਲਾਂਦਾ ਤੇ ਕੇਹ ਹੋਆ। ਓਹ ਬੀ ਲੈਟੀ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਅੰਦੀ ਰਾਤਿ ਦਾ ਸਮਾਂਡ ਹਾ ਪਦਾਲੁ ਰੰਗੀ ਗੀ ਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਏ ਤੇ ਓਹ ਉਟਿਠਧੇ ਮਲਾਹ ਕਸ਼ ਬੇਹੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਤੇ ਸਨਾਨ ਲਗਗੀ ਪੌਂਦੀ ਕੇਹ ਕੁਤਥੇ—ਕੁਤਥੇ ਘੁਮਨ ਗੇਦੀ ਹੀ ਓਹ ਪਦਾਲੁ ਕਨ੍ਹੇ। ਮਲਾਹ ਗੀ ਓਹਵਿਧਿਆਂ ਗਲਾਂ ਸੁਨਿਧੇ ਨਿੰਦਰ ਲਗਨ ਲਗਗੀ ਪੌਂਦੀ ਏ। ਰੰਗੀ ਆਕਖਦੀ ਏ ਜੇਹ ਤੁਸ ਜਾਇਧੈ ਰਮਾਨ ਕਰੀ ਲੇਓ ਤੇ ਚੁਪ੍ਹ ਮੈਂ ਸਮਾਲੀ ਲੈਨੀ ਹਾ। ਮਲਾਹ ਚਲੀ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਰੰਗੀ ਚੁਪ੍ਹ ਚਲਾਨ ਲਗਗੀ ਪੌਂਦੀ ਏ ਤੇ ਕਨ੍ਹੈ ਗੇ ਭਾਖ ਲਾਈ ਲੈਂਦੀ ਏ :—

“ਕੁਤਥੋਂ ਏਂ, ਓ ਕੁਤਥੋਂ ਏ,
ਮੇਰੇ ਸਿਰੈ ਦਾ ਸਾਈ।

.....
..... ||

ਓਹਦੀ ਬਾਜ ਇਨੀ ਮਿਟਠੀ ਹੀ ਰਾਤੀ ਦੇ ਨਹੇਰੇ ਗੀ ਚੀਰਦੀ ਜਾਰਦੀ ਹੀ। ਜਿਸੀ ਸੁਨਿਧੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਮਨ ਪਰਾਨੇ ਚੇਤੇ ਚ ਖੋਈ ਗੇਆ। ਕਿਧਾ ਜਨਾਨੀ ਮਰ੍ਦ ਚ ਹਿਰਖ ਦੀ ਡੋਰੀ ਬੰਧੀ ਦੀ ਹੁਂਦੀ ਏ, ਉਸਦੀ ਭਾਖ ਚ ਬਿਛੌਡੇ ਦੀ ਬੀ ਗਲਲ ਹੀ।

ਇਨੇ ਚ ਮੁੱਸ਼ੀ ਦੇ ਜੋਰੇ ਨੇ ਬੁਆਜ ਆਈ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਟਿਠਧੇ ਦਿਕਖਿਆ ਤੇ ਕਂਢੇ ਪਰ ਮੁੱਸ਼ੀ ਨੇ ਕੁਸੈ ਗੀ ਪਕਡੇ ਦਾ ਹਾ। ਜਿਸਲੈ ਤਰੈਝੇ ਦਿਕਖੇਧਾ ਤਾ ਰੰਗੀ ਗੀ ਪਕਡੇ ਦਾ ਹਾ। ਤੇ ਫਹੀ ਕਿਣਤੀ ਚ ਬੁਆਲੇਧਾ ਤੇ ਪੁਚ਼ਾ ਦੇ ਹੇ ਜੇਹ ਤਾਂਸੀ ਕੁਤਥੇ ਤੁਆਰੇਆ। ਦਰਅਸਲ ਓਹ ਪੇਸ਼ੇ ਥਮਾਂ ਚੋਰ ਹੇ। ਤਾਇਧੇ ਮੁੱਸ਼ੀ ਮਲਾਹ ਗੀ ਪੈਹਲੇ ਬੀ ਆਕਖਾ ਦਾ ਜੇਹ ਤਾਂਨੇ ਇਨੇ ਦੌਨੇ ਗੀ ਕਿਣਤੀ ਚ ਕੀ ਬੁਆਲੇਆ। ਪੈਹਲੇ ਬੀ ਓਹ ਇਸ ਕਿਣਤੀ ਗੀ ਦੋ ਬਾਰੀ ਲੁਝੀ ਚੁਕੇ ਦੇ ਨ। ਮਲਾਹ ਲਗਗੀ ਪੌਂਦਾ ਏ ਕਿਣਤੀ ਚਲਾਨ ਤੇ ਇਕ ਮਲਾਹ ਗੀ ਰੰਗੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਧੀ ਚ ਬਠਾਈ ਦਿਤਾ ਗੇਆ। ਤੇ ਮੁੱਸ਼ੀ ਏਹ ਗਲਾਇਧੇ ਚਲੀ ਗੇਆ ਜੇਹ ਸਵੇਰੇ ਪੁਲਸ ਕੋਲ ਜਾਇਧੇ ਸਥ ਕਿਸ਼ ਸਨਾਂਦੀ ਏ। ਜੇਹ ਤਾਂਸੀ ਕੁਤਥੇ ਤੁਆਰੇਆ।

ਰੰਗੀ ਲੇਖਕ ਕੋਲ ਬੈਠਦੀ ਏ ਤੇ ਸਹਮੀ ਦੀ ਬੁਆਜਾ ਚ ਆਕਖਦੀ ਏ ਜੇਹ ਮਿਗੀ ਬਚਾਈ ਲੋ ਸਾਹਬ, ਲੇਖਕ ਉਸੀ ਪੁਚ਼ਦਾ ਏ, ਜੇ ਤਾਂਨੇ ਇਧਾਂ ਕੀ ਕੀਤਾ, ਓਹ ਗਲਾਂਦੀ ਏ ਜੇਹ ਪਦਾਲੁ ਓਹਦੇ ਘਰੇਆਲਾ ਏ ਤੇ ਓਹ ਬਸ ਓਹਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੀ ਏ। ਮਲਾਹ ਲੇਖਕ ਗੀ ਸਨਾਂਦਾ ਏ ਜੇਹ ਪਦਾਲੁ ਨੇ ਦੂਝੀ ਜਨਾਨੀ ਬੀ ਰਕਖੀ ਦੀ ਏ ਤੇਹ ਇਸੀ ਬਸ ਚੋਰੀ ਕਰਨੇ ਆਸਤੈ ਗੈ ਅਪਨੇ ਕਨ੍ਹੈ ਰਕਖੇ ਦਾ ਏ। ਏਹ ਸੁਨਾਇਧੇ ਲੇਖਕ ਹਰਾਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਰੰਗੀ ਆਹਲੀ ਬਕਖੀ ਦਿਕਖਨ ਲਗਗੀ ਪੌਂਦਾ ਏ। ਰੰਗੀ ਸਥ ਕਿਸ਼ ਸਨਾਂਦੀ ਏ ਜੇਹ ਓਹ ਜਿਸਲੈ ਨਿਕਕੀ ਹਾਰੀ ਹੀ ਤੇ ਪਦਾਲੁ ਉਸੀ 'ਇਨਦਰਪਲੇਮ' ਗ੍ਰਾਂਡ ਥਮਾਂ ਉਸੀ ਨਸ਼ਾਈ ਲੇਆ ਹਾ। ਕਿਸ਼ ਚਿਰ ਮਗਰਾ ਉਸੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੁਝੀ ਪਸ਼ਦ ਆਈ ਗੇਈ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਓਹ ਉਸ ਕੁਝੀ ਗੀ ਓਹਦੇ ਘਰ ਬੀ ਲੇਈ ਆਯਾ ਤੇ ਓਹਦੇ ਗੈ

ਬਿਸਤਰ ਪਰ ਰੰਗੀ ਸਾਮਨੇ ਲੇਟੀ ਗੇਆ। ਏਹ ਦਿਕਖੀ ਰੰਗੀ ਗੀ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਯਾ ਤੇ, ਤਾਂ ਨ ਉਸ ਕੁੱਝੀ ਗੀ ਬੜਾ ਕਿਥ ਗਲਾਯਾ। ਪਦਾਲੁ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਦੀ ਹੀ ਤੇ ਉਸ ਕੁੱਝੀ ਗੀ ਗਾਲਿਧਾਂ ਕਡਦੇ ਦਿਕਖ ਓਹ ਰੰਗੀ ਗੀ ਮਾਰਨ ਲਗੀ ਪੇਆ। ਤੇ ਘਰ ਛੋਡੀ ਚਲੀ। ਥੋਡੇ ਦਿਨੇ ਮਗਰਾ ਵਾਪਸ ਆਯਾ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਰ ਬੈਠੀ ਰੈਨ ਲਗੀ ਪੇਆ। ਰੰਗੀ ਗੀ ਤਰਸ ਆਯਾ ਤਾਂ ਨ ਦਰਵਾਜਾ ਖੋਲੇਆ ਤੇ ਓਹਦੇ ਕਥ ਬੈਠੀ ਗੇਈ। ਪਦਾਲੁ ਰੰਗੀ ਗੀ ਓਹਦਾ ਹਾਰ ਦੇਨੇ ਆਸਤੈ ਆਕਖਦਾ ਏ ਜੇ ਏਹ ਹਾਰ ਓਹ ਉਸ ਕੁੱਝੀ ਗੀ ਦੇਨਾ ਚਾਹੰਦਾ ਏ। ਰੰਗੀ ਗੀ ਸੁਡਿਧੇ ਅਗਗ ਲਗੀ ਜਾਂਦੀ ਏ ਓਹ ਦਰਵਾਜਾ ਬੰਦ ਕਰੀ ਦਿੰਦੀ ਏ। ਪਦਾਲੁ ਦਰਵਾਜਾ ਠੋਰੀ—ਠੋਰੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਰੰਗੀ ਦੀ ਅਕਖ ਲਗੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਤੇ ਥੋਹਡੇ ਚਿਰ ਮਗਰਾ ਰੰਗੀ ਦੀ ਅਕਖ ਖੁਲਦੀ ਏ ਤੇ ਝੋਪੜੀ ਗੀ ਅਗਗ ਲਗੀ ਦੀ ਲਭਦੀ ਏ।। ਓਹ ਕਰਲਾਂਦੀ ਏ ਤੇ ਦਰਵਾਜਾ ਖੋਲਨੇ ਦੀ ਕੋਥਾਂ ਕਰਦੀ ਏ। ਪਰ ਪਦਾਲੁ ਨੇ ਤਾਲਾ ਲਾਏ ਦਾ ਹਾ। ਰੰਗੀ ਜੋਰੀ—ਜੋਰੀ ਕਰਲਾਨ ਲਗੀ ਪੌੰਦੀ ਏ। ਗੁਆਂਢੀ ਬੁਆਜ ਸੁਨਦੇ ਗੈ ਆਏ ਤੇ, ਉਸਦੀ ਬਾਹਰ ਕਡੇਆ। ਪਰ ਪੀਠੀ ਪਰ ਬਜ਼ਾ ਲਗਨੇ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਸੇਕ ਲਗੀ ਗੇਦਾ ਹਾ। ਫਹੀ ਕਿਥ ਚਿਰ ਮਗਰਾ ਪਦਾਲੁ ਫਹੀ ਆਯਾ ਤੇ ਰੋਨਾ ਧੋਨਾ ਕਰੀ ਰੰਗੀ ਗੀ ਅਪਨੀ ਬਕਖੀ ਕਰੀ ਲੇਆ। ਤੇ ਰੰਗੀ ਨੇ ਓਹ ਹਾਰ ਪਦਾਲੁ ਗੀ ਦੇਈ ਦਿੱਤਾ। ਓਹ ਚਾਹੰਦੀ ਹੀ ਜੇ ਪਦਾਲੁ ਓਹਦੇ ਥਮਾਂ ਕਦੈ ਬੀ ਦੂਰ ਨੇਈ ਜਾਏ। ਬਸ ਓਹਦੇ ਕੋਲ ਕਥ ਗੈ ਰਵੈ। ਇਸ ਕਰੀ ਓਹ ਓਹਦੇ ਇਨ੍ਹੇ ਸਬੇ ਕਮੇ ਚ ਬੀ ਓਹਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੀ ਏ। ਇਨ੍ਹੇ ਚ ਮਲਾਹ ਗਲਾਂਦਾ ਏ ਜੇ ਜੇਹੜਾ ਕਿਥ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਏ ਪਦਾਲੁ ਓਹ ਸਥ ਉਸ ਕੁੱਝੀ ਗੀ ਦਿੰਦਾ ਏ। ਤੇ ਰੰਗੀ ਪਰਤਾ ਦਿੰਦੇ ਓਈ ਆਕਖਦੀ ਏ ਜੇਹ ਜਿਨ੍ਹੇ ਚਿਰ ਓਹ ਜੁਆਨ ਏ ਇਨ੍ਹੇ ਚਿਰ ਗੈ ਪਦਾਲੁ ਓਹਦੇ ਕਾਨ੍ਹੈ ਏ। ਬਾਦ ਚ ਮੇਰੇ ਕਥ ਗੈ ਔਨਾ ਏ ਤਾਂ। ਇਸ ਮੇਦੇ ਚ ਗੈ ਰੰਗੀ ਅਪਨੀ ਜਿੰਦਗੀ ਪਦਾਲੁ ਕਨ੍ਹੈ ਬੀਤਾਉ ਕਰਦੀ ਹੀ।

ਲੇਖਕ ਰੰਗੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਨੀ ਜਾਨਨੇ ਦੇ ਬਾਦ ਤਾਂ ਸੀ ਇਕ ਟਕੀ ਕਨ੍ਹੇ ਦਿਕਖ ਦੇ ਹੇ, ਤੇ ਸੋਚ ਚ ਹਾ ਕੇਹ, ਏਹ ਕੈਸਾ ਰਿਖਤਾ ਏ ਜਿਸ ਚ ਇੱਥਾਨ ਅਪਨੇ ਆਪੇ ਗੀ ਭੁਲਲੀ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਰੰਗੀ ਦੀ ਇਕ ਗੱਲ ਲੇਖਕ ਦੇ ਮਨੇ ਚ ਘਰ ਕਰੀ ਗੇਦੀ ਹੀ ਕੇਹ ‘ਓਹ ਮੇਰਾ ਸਾਡਾ ਏ। ਜਿਥੇ ਮਰੀ ਜਾ ਪਰ ਖੀਰ ਔਨਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਗੈ ਏ’। ਓਹਦੀ ਇਨ੍ਹੇ ਲਫਜ਼ੋਂ ਇਚ ਓਹਦੀ ਖੀਰੀ ਮੇਦ, ਖੀਰੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਇਕਲਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਝਲਕਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾ ਜੇਦੇ ਰਾਹੋਂ ਓਦਾ ਜਿੰਦਗੀ ਕਨ੍ਹੇ ਅਟੂਟ ਰਿਖਤਾ ਕਾਧਮ ਹਾ।

ਲੇਖਕ ਜਨਾਨੀ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਗੀ ਦਿਕਖੀ ਤਰਸ ਬੀ ਕਰਾਉ ਕਰਦਾ ਹਾ, ਤੇ ਕਨ੍ਹੈ ਗੈ ਮੈਂਡ ਬੀ ਹਾ। ਤੇ ਕਨ੍ਹੈ ਗੈ ਆਦਰ ਬੀ।

ਮਾਹਨੁ ਦੇ ਦਿਲੈ ਦੇ ਸਾਮਲੇ ਕਿੰਨੇ ਪਲੇਚਦਾਰ, ਓਪਰੇ, ਡਰੈਨੇ ਤੇ ਇਤਥੁਂ ਤੋਡੀ ਜੇ ਪਾਗਲਪਨ ਆਲੇ ਹੁਨਦੇ ਨ। ਲੋਡ ਲਗੀ ਪੇਈ ਹੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਰੰਗੀ ਦੇ ਹਤਥ ਚ ਇਕ ਰਫੇਅ ਟਕਾਯਾ ਤੇ ਉਤਥੁਆਂ ਨਿਕਲੀ ਆਯਾ।

ਟਿੰਨੀ ਦੀ ਨਾਨੀ**ਲੇਖਕ “ਇਸਮਤ ਜੁਗਤਾਈ”****“ਕਹਾਨੀ ਦਾ ਸਾਰ”**

‘ਟਿੰਨੀ ਦੀ ਨਾਨੀ’ ਕਹਾਨੀ “ਓਮ ਗੋਸ਼ਵਾਮੀ” ਹੁਂਦੇ ਆਸੇਆ ਲਿਖੀ ਗੇਦੀ ਇਕ ਸਫਲ ਕਹਾਨੀ ਐ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਚ ਲੇਖਕ ਨ ਇਕ ਵ੃ਦ਼ ਨਾਰੀ ਦਾ ਰੇਖਾਚਿਤ੍ਰ ਸਾਡੇ ਸਾਮਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ੁਤ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ ਜੇਹਡੀ ਹਲਾਤਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਇਧਰ—ਉਧਰ ਭਟਕਾ ਕਰਦੀ ਏ ਜਿਥੋ ਇਕ ਪਾਸ੍ਸੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਵ੃ਦ਼ ਨਾਰੀ ਦੀ ਬੇਵਸੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ ਤੱਥੋਂ ਗੈ ਦੂਏ ਪਾਸ੍ਸੈ ਤਾਂਨੇ ਨਿਕਕੀਂ ਕੁਡਿਹਾਂ ਕਨੈ ਛੋਆ ਕਰਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਨ ਪਰ ਬੀ ਲੋਡ ਪਾਂਦੇ ਹੋਈ ਤਸ ਕੇਲੇ ਦੇ ਏਸੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ ਜਿਥੋਂ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਲੋਕ ਨਿਕਕੀ ਵਚਿਧੇ ਗੀ ਅਪਨੀ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਨਾਨੇ ਥਮਾਂ ਬੀ ਪਿਚਲੇ ਨੇਈ ਹੋ ਹਟਦੇ। ਇਸ ਕਹਾਨੀ ਦੀ ਸੁਕਖ ਪਾਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਨੇਈ ਦਸ਼ਦੇ ਹੋਈ ਲੇਖਕ ਉਸਦੀ ਪਹਚਾਨ ਵਚਪਨ ਚ ਪਿਤਾ ਰਾਹੇ, ਬਾਹ ਵਾਦ ਉਸਦੇ ਸੋਹਰੇ ਰਾਹੇ, ਮਾਂ ਵਨਨੇ ਵਾਦ ਕੁਝੀ ਰਾਹੇ ਤੇ ਖੀਰ ਵੇਲੇ ਤਗਰ ਉਸਦੀ ਦੋਤਰੀ ਟਿੰਨੀ ਰਾਹੇ ਕਰਾਂਦਾ ਏ ਜਾਨਿ ਓਹ ਪੁਰੀ ਕਹਾਨੀ ਚ ਟਿੰਨੀ ਦੀ ਨਾਨੀ ਕਨੈ ਸਾਡੇ ਸਾਮਨੇ ਆਂਦੀ ਏ ਟਿੰਨੀ ਦੀ ਨਾਨੀ ਇਕ ਏਸੀ ਪਾਤਰ ਏ ਜੇਹਡੀ ਚੌਰੀ ਕਰਨਾ, ਚਲਾਕਿਆਂ ਕਰਨਾ, ਇਧਰ ਦੀ ਗਲਾਂ ਉਧਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਲੋਕੇ ਚ ਪੋਅਡੇ ਪਾਨੇ ਦਾ ਕਮਮ ਕਰਦੀ ਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਉਸਗੀ ਪਸ਼ਦ ਨੇਈ ਕਰਦੇ ਨ। ਟਿੰਨੀ ਦੀ ਨਾਨੀ ਗੀ ਅਪਨੇ ਵੁਰਕੇ ਕਨੈ ਵਡਾ ਲਗਾਵ ਏ ਵੁਰਕੇ ਥਮਾਂ ਗੈ ਪਤਾ ਚਲੀ ਜਾਂਦਾ ਏ ਜੇ ਟਿੰਨੀ ਦੀ ਨਾਨੀ ਜਾਤਿ ਥਮਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਏ ਉਸਗੀ ਜਿੰਨਾ ਲਗਾਵ ਅਪਨੇ ਵੁਰਕੇ ਕਨੈ ਏ ਉਸ ਥਮਾਂ ਮਤਾ ਪਾਧਰ ਓਹ ਅਪਨੀ ਦੋਤਰੀ ਟਿੰਨੀ ਕਨੈ ਕਰਦੀ ਏ ਉਸਗੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਟਿੰਨੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਲਗੀ ਰਹੀ ਏ ਟਿੰਨੀ ਦੀ ਨਾਨੀ ਹੂਨ ਬੁਡੀ ਹੋਈ ਗੇਦੀ ਏ ਉਸਦਾ ਜੇਹਡਾ ਪੂਰਤੇਨੀ ਕਮਮ ਹਾ ਓਹ ਹੂਨ ਟਿੰਨੀ ਕਰਦੀ ਏ ਟਿੰਨੀ ਦੀ ਨਾਨੀ ਵੇਸ਼ਕ ਵਿੰਦੀ ਅਵਸਥਾ ਚ ਏ ਪਰ ਫਹੀ ਬੀ ਉਸਗੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰੇ ਲੋਕੇ ਦਿਧੇ ਧਿਰੋਨੀ ਹਰਕਤੇ ਵਾਰੇ ਪਤਾ ਏ ਇਸਕਰੀ ਓਹ ਅਪਨੀ ਨਜ਼ਰ ਟਿੰਨੀ ਪਰ ਮਹਿਸਾ ਬਨਾਈ ਰਖਦੀ ਏ ਤਾਕੀ ਉਸਗੀ ਕੋਈ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਅਪਨਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੇਈ ਬਨਾਈ ਲੈ ਪਰ ਹੋਨੀ ਗੀ ਕੁਨ ਟਾਲੀ ਸਕਦਾ ਏ ਨੋਂ ਵਰੇ ਦੀ ਟਿੰਨੀ ਜੇਹਡੀ ਅਜ਼ੋਂ ਕੋਯਲ ਕਲੀ ਆਂਗਰ ਖਿੜਾ ਕਰਦੀ ਏ ਉਸਗੀ ਇਕ ਬੁਡਡਾ ਜੇਹਡਾ ਉਸ ਗ੍ਰਾਡ ਦੀ ਮਨੀ ਪਰਮਨੀ ਦੀ ਹਸਤੀ

ऐ ओह उसगी अपनी हवस दा शिकार बनाई लेंदा ऐ। पर उस अग्गे आवाज चुकने दी हिम्मत कुसै कोला बी नेई होंदी। व्लके उसदे मल्ले दि'या जनानियां टिन्नी कन्नै हमदर्दी जताने वजाए उस थमां गल्ला कडाईयै सुआद लैदिया न ते खुश होंदियां न जिसलै टिन्नी जवान होंदी ऐ ते इक मुँडे कन्नै नस्सी जंदी ऐ सारे लोक एह गै समझदे न पर टिन्नी दी नानी दा गलाना होंदा ऐ जे ओह मरी चुकी दी होंदी ऐ शायद ओह अपनी वदनामी गी खटने आस्तै ऐसा गलांदी ऐ। टिन्नी दे जाने परेत्त नानी दा मन इद्रधर—उधर भटकन लगा। गली च लंगदे लोक उसगी हर बेल्लै छेडदे रौहंदे। हुन टिन्नी दी नानी पागल वझोन लगी पेदी ही। मल्लै च रोहने आहलै जागतें गी छोडियै उत्थे रौहनें आहले वांदर बी नानी दे पराने दुश्मन हे। नानी गरीब ही इसकरी मल्लै च जिसले बी कोई दाबत होंदी ओह उत्थे चली जंदी ते उत्थुआ रुटी दे टुकडे लई आंदी उ'नें टुकडे गी सकाई अगले दिनें दी रुटी दा वन्दोवस्त करी लेंदी। वांदर नानी दे जानी दूश्मन बनी बेठे दे हे नानी दा ओह सरयान। जेहडा उसगी जान थमां प्यारा होंदा ऐ ओह उस थमां खूसी लेंदे न। नानी सरयाने गी वापस लेने आस्तै केर्इ प्रयास करदी ऐ पर ओह वेक्यासे वांदर नानी गी सरयान वापस नेई दिंदे न। ओह सरयानें गी फाडन लगी पौंदे न, जि'या—जि'या सरयाना फटदा जंदा ऐ इ'यां—इ'यां नानी गी वझोंदा ऐ जे उसदियां आन्दरा कोई खिच्चा करदा ऐ। जि'या—जि'या सरयाना फटदा जंदा ऐ, उ'आ—उ'आ नानी दियें चोरी कीती दी चिंजें दा रहस्य खुलदा जंदा ऐ उत्थें किटठे होए दे सारे लोक नानी गी निन्दा करदे न वेशक अज्ज हुन्दे आस्ते ओह चीजा जरूरी नेई होन्दियां न पर नानी गी खरी खोटी सनानें थमां पिच्छे कोई नेई हटदा। मल्ले दे सारे लोक नानी गी चोर गलाइयें उत्थुआं चली जंदे न। नानी गी सरयाना वडा प्यारा हा ओह उस दे फटने दा दुख झाली नेई सकी ते उसदे झुरे कन्नै मरी जंदी ऐ लोक नानी गी इक लाश समझी उसदा अंतिम संसकार करी दिंदे न ते अपना फर्ज पूरा करी दिंदे न। खीर च लेखक मनुक्खता गी शर्मदार करदे होई गलांदे न जे जिस नानी आस्तै कुसे ने कोई अत्थरू नेई हे वगाए दे उस आस्तै स्वयं भगवान अत्थरू—वगांदे न खीर च लेखक ने मानवता पर करारा व्यंग कीते दा ऐ।

अभ्यास आस्तै सुआल

- ‘भादरी’ वहानी दी तत्वे दे आधार पर आलोचना करो।
-
-
-

2. 'ਖੁਟਟਾ ਸਿਕਕਾ' ਕਹਾਨੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ—ਵਸਤੁ ਬਾਰੈ ਵਿਸ਼ਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਤੀ ਜਾਨਕਾਰੀ ਦੇਓ।

3. 'ਫੁਲਲੇ ਦਾ ਮੁਲਲ' ਕਹਾਨੀ ਚ ਆਈ ਦੀ ਪ੍ਰਾਸਾਂਗਿਕ ਘਟਨਾ ਬਾਰੈ ਜਾਨਕਾਰੀ ਦੇਓ।

4. 'ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤੀ' ਕਹਾਨਿਯਾਂ ਚ ਸੰਕਲਿਤ 'ਦੇਹੀ ਬੇਚਨੇ ਆਹਲੀ' 'ਮਗਮਾ' ਦਾ ਚਾਰਿਤ੍ਰ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਰੋ।

5. 'ਟਿੱਨੀ ਦੀ ਨਾਨੀ' ਕਹਾਨੀ ਦੀ ਟਿੱਨੀ ਦੀ ਨਾਨੀ ਦਾ ਚਾਰਿਤ੍ਰ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਰੋ।

परिचे :— इस पाठ च मल्लिका नाटक, नाटक दे तत्वें ते बक्ख—बक्ख पात्तरे बारै जानकारी दित्ती गेदी ऐ।

उद्देश्य :— इस पाठ दा उद्देश्य विद्यार्थियें गी नाटक कन्नै पूरी चाल्ली अवगत कराना ऐ।

1. इस यूनिट च 'मल्लिका' नाटक दे बक्ख—बक्ख पैहलुएं बारै जानकारी दित्ती गेदी ऐ।
2. इस यूनिट दे बीहमें पाठ च 'मल्लिका' नाटक दी कथावस्तु बारै जानकारी दित्ती गेदी ऐ।
3. इस यूनिट दे इक्कीमें पाठ च 'मल्लिका' नाटक दी तत्वें दे अधार पर अलोचना कीती गेदी ऐ।
4. इस यूनिट दे बाइमें पाठ च 'मल्लिका' नाटक दी नायका दा चरित्र चित्रण कीता गेदा ऐ।
5. इस यूनिट दे त्रेइमें पाठ च 'मल्लिका' नाटक दे पुरश पात्तरे बारै जानकारी दित्ती गेदी ऐ।
6. इय यूनिट दे चौबीमें पाठ च अनुवाद जितेन्द्र शर्मा हुंदा परिचे दित्ता गेदा ऐ।

मल्लिका नाटक दा सार

पैहला अंक

मल्लिका नाटक दी रचना त्र'ऊं अंके च मिलदी ऐ, पैहले अंक दी शुरुआत अम्बिका छज्जै चा चौल तालदी दस्सी गेदी ऐ, उस बेल्लै गै बरखा च सिंज्जी दी घर औंदी ऐ। दौनें दी गल्ल बात थमां पता लगदा ऐ जे मल्लिका, अम्बिका दी धी७ ऐ।

ਮਲਿਕਾ ਨੇ ਕਾਲਿਦਾਸ ਕਨੈ ਬਰਸਾਂਤੀ ਦੀ ਪੈਹਲੀ ਬਰਖਾ ਦਾ ਨਂਦ ਲੇਆ ਹਾ, ਇਸ ਕਰੀ ਓਹ ਅਜ਼ ਬਡੀ ਖੁਸ਼ ਹੀ, ਪਰ ਅਭਿਕਾ ਗੀ ਅਪਨੀ ਧੀਡ ਮਲਿਕਾ ਦਾ ਏਹ ਵਿਵਹਾਰ ਚੰਗਾ ਨੇਈ ਲਗਦਾ ਏ, ਕੀਜੇ ਸਮਾਜ ਚ ਝਾਂਧਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀ—ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦਾ ਮਿਲਨਾ ਗਲਤ ਸਮਝੇਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਅਭਿਕਾ ਕਾਲਿਦਾਸ ਗੀ ਪਸਾਂਦ ਨੇਈ ਹੀ ਕਰਦੀ ਕੀਜੇ ਓਹ ਕੋਰੀ ਭਾਵਨਾਏਂ ਤੇ ਕਲਧਨਾਏਂ ਚ ਢੁਬਨੇ ਆਹਲਾ ਮਾਹਨੂ ਹਾ। ਜੇਹਦੇ ਥਾ ਏਹ ਮੇਦ ਰਖਨਾ ਬੇਕਾਰ ਹਾ, ਜੇ ਓਹ ਮਲਿਕਾ ਗੀ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀ ਸਕਗ। ਇਸ ਚਾਲੀ ਇਸ ਗਲਲੈ ਗੀ ਲੇਇਧੈ ਮਾਂ—ਧੀਡ ਚ ਖੁਡਬੋ—ਖੁਡਬੀ ਲਗਦੀ ਦੀ ਰੌਹਦੀ ਏ। ਇਸਦੇ ਖੁਡਬੋ—ਖੁਡਬੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਲਿਦਾਸ ਜਖੀ ਹਿਰਣੈ ਦਾ ਬਚਚਾ ਚੁਕਕੀ ਲੇਈ ਆਂਦਾ ਏ। ਜਿਸੀ ਰਾਜਪੁਰਾਸ਼ ਦੰਤੁਲ ਨੇ ਜਖੀ ਕੀਤਾ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ, ਦੰਤੁਲ ਬੀ ਅਪਨਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੁਪਦੇ ਹੋਈ ਉਧਰ ਆਈ ਪੁਜਦਾ ਏ ਤੇ ਕਾਲਿਦਾਸ ਕਨੈ ਬੈਹਸ ਕਰਨ ਲਗੀ ਪੌਂਦਾ ਏ, ਦੰਤੁਲ ਉਸ ਬੇਲੈ ਜਿਥਾ ਪੇਈ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਜਿਸ ਬੇਲੈ ਉਸੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਏ ਜੇ ਓਹ ਸ਼ਹਾਨ ਕਵਿ ਕਾਲਿਦਾਸ ਏ। ਮਲਿਕਾ, ਏਹ ਸੁਨਿਧੈ ਖੁਸ਼ ਹੋਂਦੀ ਏ ਜੇ ਦੰਤੁਲ ਗੀ ‘ਚਨਦ੍ਰਗੁਪਤ’ ਨੇ ਕਾਲਿਦਾਸ ਗੀ ਰਾਜਕੀਯ ਸਮਾਨ ਦੇਨੇ ਆਸਟੈ ਲੈਨ ਭੇਜੇ ਦਾ ਏ। ਪਰ ਕਾਲਿਦਾਸ ਉਜ਼ਜ਼ੈਨ ਜਾਨੇ ਤੇ ਰਾਜਕੀਯ ਸਮਾਨ ਲੇਨੇ ਲੇਈ ਤੇਅਰ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ। ਕਾਲਿਦਾਸ ਦਾ ਮਾਮਾ ਤੇ ਨਿਕ਷ੇਪ ਕਾਲਿਦਾਸ ਗੀ ਸਮਝਾਂਦੇ ਨ ਜੇ ਇਨਾ ਸ਼ਨੈਹਰਾ ਸੌਕਾ ਉਸੀ ਨੇਈ ਗੁਆਨਾ ਚਾਹਿਦਾ ਏ। ਫਹੀ ਮਲਿਕਾ ਉਸੀ ਅਪਨੇ ਤਕੱ ਕਨੈ ਸਮਝਾਂਦੀ ਏ ਖੀਰ ਚ ਕਾਲਿਦਾਸ ਉਜ਼ਜ਼ੈਨ ਜਾਨੇ ਆਸਟੈ ਤੇਅਰ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ।

ਇਸੀ ਦੌਰਾਨ ਵਿਲੋਮ ਦਾ ਬੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਵਿਲੋਮ ਮਲਿਕਾ ਕਨੈ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਏ, ਵਿਲੋਮ, ਕਾਲਿਦਾਸ ਤੇ ਮਲਿਕਾ ਦੇ ਹਿਰਖ ਗੀ ਬੀ ਚੰਗੀ ਚਾਲੀ ਜਾਨਦਾ ਏ। ਕਾਲਿਦਾਸ ਗੀ ਏਹ ਡਰ ਬੀ ਸਤਾਡ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਜੇ ਓਹ ਉਜ਼ਜ਼ੈਨ ਦਿ'ਧੈ ਸੁਖ—ਸੁਵਿਧਾਏ ਚ ਕੁਤੈ ਢੁਕੀ ਨੇਈ ਜਾ ਤੇ ਮਲਿਕਾ ਗੀ ਬੀ ਡਰ ਹੋਂਦਾ ਏ ਪਰ ਮਲਿਕਾ ਅਪਨੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਕਾਲਿਦਾਸ ਗੀ ਉਜ਼ਜ਼ੈਨ ਭੇਜਨੇ ਲੇਈ ਮਨਾਹੀ ਲੈਂਦੀ ਏ।

ਦੂਆ ਅਂਕ

ਦੂਧੇ ਅਂਕ ਚ ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੇ ਉਜ਼ਜ਼ੈਨ ਪੁਜ਼ਜੀ ਜਾਨੇ ਪੱਤੇ ਆਰਸ਼ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਅਭਿਕਾ ਬੀਮਾਰ ਏ ਤੇ ਮਲਿਕਾ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚਚ ਅਪਨੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਿਨ ਘਟਟਾ ਕਰਦੀ ਏ। ਮਲਿਕਾ ਤੇ ਨਿਕ਷ੇਪ ਦੀ ਗਲਲਬਾਤ ਥਮਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਏ ਜੇ ਮਲਿਕਾ ਅਜ਼ ਬੀ ਕਾਲਿਦਾਸ ਗੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੀ ਏ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਥਮਾਂ ਔਨੈ ਆਹਲੇ ਵਾਧਾਰਿਯੋਂ ਥਮਾਂ ਕਤਾਬਾਂ ਮਂਗੋਅਂਦੀ ਹੀ। ਨਿਕ਷ੇਪ ਥਮਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਏ ਜੇ ਕਾਲਿਦਾਸ ਪੂਰੀ ਚਾਲੀ ਬਦਲੀ ਚੁਕੇ ਦਾ ਏ। ਗੁਪਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਪ੍ਰਿਯਾਂਗੁਮਜ਼ਰੀ ਕਨੈ ਬਾਹ ਕਰੀ ਲੇਦਾ ਏ ਤੇ ਹੂਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਨਨੇ ਆਹਲਾ ਏ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਈ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਾਂਡ ਚ ਰੁਕਨੇ ਆਹਲਾ ਏ। ਓਹਦਾ ਨਮਾਂ ਨਾਂਡ ਮਾਤ੍ਰਗੁਪਤ ਏ। ਏਹ ਮਲਿਕਾ ਗੀ ਸਨਾਡ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ ਇਨ੍ਹੇ ਚਿਰੋਂ ਉਤਥੈਂ ਰੰਗਿਨੀ—ਸੰਗਿਨੀ ਆਈ ਜਾਂਦਿਧਾਂ ਨ। ਤੰਦਾ ਕਮ਼ ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੇ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ੋਧ

ਕਰਨਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਦੋਧੈ, ਮਲਿਕਾ'ਸਾ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਾਂਡ ਦੀ ਜਡੀ—ਬੁਟਿਟਿਆਂ, ਜਨੌਰ—ਪਕਖਰੁਂ ਤੇ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਰੈਹਤ—ਬੈਹਤ ਬਾਰੈ ਪੁਚਛਦਿਆਂ ਨ। ਪਰ ਕਿਥ ਖਾਸ ਪਤਾ ਨੇਈ ਲਗਨੇ ਕਰੀ ਨਰਾਸ਼ ਹੋਇਥੈ ਉਥੁਆਂ ਟੁਰੀ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨ। ਤਾਂਦੋਂ ਜਾਨੇ ਦੇ ਬਾਦ ਦ'ਊ ਰਾਜਪੁਰਖ “ਅਨੁਸ਼ਵਾਰ” ਤੇ ਅਨੁਨਾਸਿਕ ਆਂਦੇ ਨ। ਤੁਂਦਾ ਕਮ਼ ਮਲਿਕਾ ਦੇ ਘਰੈ ਚ ਬਦਲਾਵ ਲਾਹਨਾ ਤੇ ਮਲਿਕਾ ਲੇਈ ਘਰ ਸ਼ਹੂਲਿਯਤ ਆਹਲਾ ਬਨਾਨਾ ਹਾ। ਪਰ ਘਰੈ ਚ ਤਵੀਲੀ ਕਰਨੇ ਚ ਮਲਿਕਾ ਰਾਜਪੁਰਖਾਂ ਗੀ ਮਨਾਹ ਕਰਦੀ ਏ ਤੇ ਉਥੁੰ ਜਾਨੇ ਲੇਈ ਆਖਦੀ ਏ। ਤਾਂਦੇ ਜਾਨੇ ਦੇ ਬਾਦ ਮਾਤੁਲ ਕਨੈ ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਜ਼ਰੀ ਆਂਦੀ ਏ ਤੇ ਓਹ ਜਾਨਦੀ ਏ ਜੇ ਮਲਿਕਾ ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਏ ਤੇ ਓਹਦੀ ਲੇਖਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਏ। ਉਸੀ ਏਹ ਦਿਕਿਖਿਧੈ ਬਡੀ ਹਰਾਨੀ ਹੋਂਦੀ ਏ ਜੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਇਤਥੁੰ ਇਨ੍ਹੀ ਦੂਰ ਹੋਨੇ ਕਰੀ ਬੀ ਮਲਿਕਾ ਨੇ ਕਾਲਿਦਾਸ ਦਿਧਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਰਚਨਾ ਮਂਗੋਆਇਥੈ ਪਫਿਧਿਆਂ ਨ। ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਜ਼ਰੀ ਚਾਂਹਦੀ ਏ ਜੇ ਮਲਿਕਾ ਕੁਸੈ ਰਾਜਪੁਰਖ ਕਨੈ ਵਾਹ ਕਰੀ ਲੈ ਤੇ ਸ਼ਹੇਲੀ ਬਨਿਧੈ ਓਹਦੇ ਕਨੈ ਰਵੈ। ਪਰ ਮਲਿਕਾ ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਜ਼ਰੀ ਦੀ ਇਸ ਗਲਲੈ ਉਪਰ ਸੈਹਮਤ ਨੇਈ ਹੋਂਦੀ ਏ ਤੇ ਉਸੀ ਵਾਹ ਕਰਨੇ 'ਸਾ ਮਨਾਹ ਕਰੀ ਦਿੰਦੀ ਏ ਤੇ ਕਨੈ ਸੁਖ—ਸੁਵਿਧਾਂ ਲੇਨੇ ਸ਼ਾ ਬੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰੀ ਦਿੰਦੀ ਏ। ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਜ਼ਰੀ ਉਸ ਗ੍ਰਾਂਡ ਵੇ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਗੀ ਅਪਨੇ ਕਨੈ ਕਥਮੀਰ ਲੇਈ ਜਾਨਾ ਚਾਂਹਦੀ ਏ, ਹਿਰਣ ਦੇ ਬਚੇ, ਉਥੁੰ ਦੇ ਬਦਟੇ, ਜਡੀ—ਬੂਟਿਆਂ ਸਥ ਜੇਹਡੇ ਕਾਲਿਦਾਸ ਲੇਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਤ ਹੈ, ਤਨੋਂਗੀ ਕਨੈ ਲੇਈ ਜਾਨਾ ਚਾਂਹਦੀ ਏ।

ਅਂਕ ਤ੍ਰਿਧਾ

ਤ੍ਰਿਧਾ ਅਂਕ ਮਲਿਕਾ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਸਤ—ਵਾਸਤ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਮਲਿਕਾ ਬਡੀ ਦੁਖੀ ਏ ਇਸ ਬਾਰੀ ਪਰਤਿਧੈ ਬਰਸਾਂਤੀ ਵੀ ਪੈਹਲੀ ਬਰਖਾ ਹੋਂਆ ਕਰਦੀ ਏ, ਪਰ ਮਲਿਕਾ ਇਸ ਬਰਖਾ ਦਾ ਨਾਂਦ ਲੈਨੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਚ ਨੇਈ ਏ। ਮਾਤੁਲ (ਕਾਲਿਦਾਸ ਦਾ ਮਾਮਾ) ਬਰਖਾ ਚ ਸਿੱਝੇ ਦਾ ਆਂਦਾ ਏ। ਜਿਸ ਸੁਖ ਲੇਈ ਓਹ ਉਜ਼ਜ਼ੈਨ ਗੇਆ ਹਾ, ਓਹ ਸੋਹ ਪੂਰੀ ਤਰਹ ਭੰਗ ਜਾਂਦਾ ਏ ਜੇ ਉਥੁੰ ਦਿਧਾਂ ਸੁਖ—ਸੁਵਿਧਾਂ ਰਾਸ ਨੇਈ ਆਇਆਂ ਤੇ ਓਹ ਉਥੁਆਂ ਪਰਤੋਈ ਆਯਾ ਏ ਫਹੀ ਓਹ ਮਲਿਕਾ ਗੀ ਸਨਾਂਦਾ ਏ ਜੇ ਕਾਲਿਦਾਸ ਨੇ ਕਥਮੀਰ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਤੇਆਗੀ ਓਡੇਆ ਏ ਤੇ ਸਨਾਂਦਾ ਲੇਈ ਚੁਕੇ ਦਾ ਏ। ਓਹ ਸਨਾਂਦਾ ਏ ਜੇ ਉਜ਼ਜ਼ੈਨ ਜਾਨੇ ਪਰ ਭਾਸੇ ਸੁਖ—ਸੁਵਿਧਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤਿ ਲਿਖਨੇ ਚ ਰੁਜ਼ੜੇ ਦਾ ਰੇਅ ਪਰ ਓਹ ਕਦੋਂ ਬੀ ਮਲਿਕਾ ਗੀ ਮੁਲ੍ਲੀ ਨੇਈ ਸਕੇਆ ਏ। ਅਪਨਾ ਅਨੁਭਵ ਮਲਿਕਾ ਕਨੈ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਹੋਈ ਮਾਤੁਲ ਆਖਦਾ ਏ ਜੇਹਡੇ ਲੋਕ ਕਾਲਿਦਾਸ ਦਾ ਮਜਾਕ ਢੋਆਂ ਦੇ ਹੋ, ਤਾਹਨੇ ਮਾਰਦੇ ਹੋ ਤੁਂਦਾ ਸੂਂਹ ਬੰਦ ਕਰਨੇ ਲੇਈ ਕਾਲਿਦਾਸ ਕਥਮੀਰ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਬਨੇਆ ਹਾ। ਪਰ ਹੂਨ ਉਸੀ ਏਹਸਾਸ ਹੋਆ ਏ ਜੇ ਹੂਨ ਮਾਤ੃ਗੁਪਤ ਨੇਈ ਹੋਇਥੈ ਪੈਹਲੇ ਆਹਲਾ ਕਾਲਿਦਾਸ ਬਨਨਾ ਚਾਂਹਦਾ ਏ ਤੇ ਵਾਪਸ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਾਂਡ ਆਇਥੈ ਰੈਹਨਾ ਚਾਂਹਦਾ ਏ ਅਰਥਾਤ ਮਲਿਕਾ ਕਨੈ ਅਪਨੀ ਜਿੰਦਗੀ ਗਜਾਰਨਾ ਚਾਂਹਦਾ ਏ ਪਰ ਕਾਲਿਦਾਸ ਏਹ ਕਦੋਂ ਨੇਈ ਸੋਚੇਆ ਜੇ ਉਜ਼ਜ਼ੈਨ ਜਾਨੇ 'ਸਾ ਲੇਈ ਹੂਨੈ

ਤਗਰ ਮਲਿਕਾ ਗੀ ਕਿਨ੍ਹਿਂ ਸੁਸ਼ਕਲਾਤੋਂ ਦਾ ਸਾਮਨਾ ਕਰਨਾ ਪੇਆ ਹੋਗ। ਇਨ੍ਹੇ ਚਿਰੋਂ ਅਨਵਰਾ ਛੋਟੀ ਬਚੀ ਦੇ ਰੋਨੇ ਦੀ ਬੁਆਜ ਆਂਦੀ ਏ ਤੇ ਕਨੈ ਗੈ ਵਿਲੋਸ ਉਥੈ ਆਈ ਜਂਦਾ ਏ। ਤੇ ਉਸੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਏ ਜੇ ਮਲਿਕਾ ਨੇ ਵਿਲੋਸ ਕਨੈ ਵਾਹ ਕਰੀ ਲੱਦਾ ਏ ਤੇ ਉਂਦੀ ਬਚੀ ਬੀ ਏ ਤੇ ਓਹ ਉਤਥੂਂਆ ਚਲੀ ਜਂਦਾ ਏ।

ਭਾਵੁਕਤਾ ਕਨੈ ਜੀਵਨ ਨੇਈ ਚਲਦਾ, ਭੌਤਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਕਰੀ ਧਰਥਾਂ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਉਪਰ ਔਨਾ ਪੌਂਦਾ ਏ। ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਇਚ਼ਾ ਤੇ ਵਕਤ ਦੌਨੋਂ ਚ ਵਕਤ ਮਤਾ ਸ਼ਕਿਤਸ਼ਾਲੀ ਹੋਂਦਾ ਏ।

‘मल्लिका’ नाटक दी तत्वें दे अधार उपर अलोचना

‘मल्लिका’ नाटक दा अंगीकरण नरसिंह देव जम्बाल होरें कीता दा ऐ एह नाटक मूल हिन्दी नाटक “आषाढ़ का दिन” दा डोगरी च अनुवाद ऐ। जिसी मोहन राकेश होरे लिखे दा ऐ। एहदा पैहला प्रकाशन “डोगरी संस्था जम्मू” ने 1968–69 च होआ हा।

भारती विद्वानें मुताबक नाटक दे त्रै तत्व मन्ने गेदे न—

1. कथावस्तु
2. पात्तर—चित्रण
3. रस

पच्छमी विद्वानें मुताबक नाटक दे तत्व :—

कथावस्तु,
पात्तर—चित्रण
संवाद
देशकाल ते वातावरण
रंगमंच
भाशा—शैली ते
उद्देशय।

1. कथावस्तु :— नाटक च मल्लिका ते कालिदास प्रेमी, प्रेमिका दे रूपै च दस्से गेदे न। मल्लिका दी मां अम्बिका दौने दे हिरख गी पसंद नेई करदी ऐ। कीजे कालिदास रचना लिखने दे अलावा होर कोई कम्म नेई करदा ऐ मल्लिका गी संसारिक सुख नेई देई

ਸਕਦਾ ਏ। ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੇ ਸੁਕਾਵਲੇ ਵਿਲੋਮ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪ ਦੇ ਤੌਰਾ ਤੱਥ ਠੀਕ ਏ ਤੇ ਮਲਿਕਾ ਗੀ ਇਕਤਰਫਾ ਹਿਰਖ ਕਰਦਾ ਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਕਾਲਿਦਾਸ ਗੀ ਅਪਨੀ ਰਚਨਾਏਂ ਕਰੀ ਉਜ਼ੈਨ ਜਾਇਧੈ ਸਮਾਨ ਥਹੋਨੇ ਦਾ ਸੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਏ ਪਰ ਕਾਲਿਦਾਸ ਉਜ਼ੈਨ ਜਾਨੇ ਗੀ ਤੇਆਰ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ, ਪਰ ਮਲਿਕਾ ਦੇ ਸਮਝਾਨੇ ਪਰ ਤੇਆਰ ਹੋਈ ਜਂਦਾ ਏ। ਕਾਲਿਦਾਸ ਉਜ਼ੈਨ ਜਾਇਧੈ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਂਜਰੀ ਕਨੈ ਵਾਹ ਕਰੀ ਲੈਂਦਾ ਏ ਤੇ ਕਥਮੀਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਨੀ ਜਂਦਾ ਏ। ਏਹਦੇ ਬਿਚਕਾ ਕਾਲਿਦਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਂਜਰੀ ਮਲਿਕਾ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਡ ਔਂਦੇ ਨ, ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਂਜਰੀ, ਮਲਿਕਾ ਕਨੈ ਮਿਲਦੀ ਏ, ਪਰ ਕਾਲਿਦਾਸ ਮਲਿਕਾ ਕਨੈ ਨੇਈ ਮਿਲਦਾ ਏ ਕਥਮੀਰ ਟੁਰੀ ਜਂਦਾ ਏ। ਉਸੀ ਕਥਮੀਰ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਰਾਸ ਨੇਈ ਔਂਦਾ ਏ ਤੇ ਸਬਕਿਸ਼ ਛੋਡਿਧੈ ਸਨਿਆਸ ਲੇਈ ਲੈਂਦਾ ਏ ਤੇ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਾਂਡ ਬਾਪਸ ਪਰਤੋਈ ਮਲਿਕਾ ਕੋਲ ਔਂਦਾ ਏ ਮਲਿਕਾ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਾਲਤ ਤੇ ਮਾਂ ਦੇ ਮਰਨੇ ਕਰੀ ਓਹ ਵਿਲੋਮ ਕਨੈ ਵਾਹ ਕਰੀ ਲੈਂਦੀ ਏ ਤੇ ਦੌਨੋਂ ਦੀ ਧੀਂ ਬੀ ਏ ਏਹ ਸਬ ਦਿਕਿਖਧੈ ਕਾਲਿਦਾਸ ਤੁਥੂਆਂ ਚਲੀ ਜਂਦਾ ਏ।

2. ਪਾਤਰ ਚਿਤ੍ਰਣ :- ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀ ਨਾਯਕਾ ਮਲਿਕਾ ਏ, ਤੇ ਸੁਕਖ ਪੁਰਸ਼ ਪਾਤਰ ਕਾਲਿਦਾਸ ਏ।

ਸਹਾਯਕ ਨਾਰੀ ਪਾਤਰ — ਅੰਮ੍ਰਿਕਾ, ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਂਜਰੀ, ਰੰਗਿਨੀ ਤੇ ਸਾਂਗਿਨੀ।

ਸਹਾਯਕ ਪੁਰਸ਼ ਪਾਤਰ — ਵਿਲੋਮ, ਮਾਤੁਲ, ਅਨੁਸ਼ਵਾਰ, ਅਨੁਨਾਸਿਕ ਤੇ ਨਿਕ਷ੇਪ ਨ।

ਮਲਿਕਾ — ਮਲਿਕਾ, ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਏ, ਕਾਲਿਦਾਸ ਗੀ ਉਜ਼ੈਨ ਜਾਨੇ ਲੇਈ ਮਨਾਦੀ ਏ। ਕਾਲਿਦਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਂਜਰੀ ਕਨੈ ਵਾਹ ਦੀ ਗਲਲ ਸੁਨਿਧੈ ਦੁਖੀ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਰੂਰਤੋਂ ਤੇ ਅਪਨੀ ਮਾਂ ਆਸਤੈ ਵਿਲੋਮ ਕਨੈ ਵਾਹ ਕਰਨੇ ਤਾਈ ਵਿਵਸ਼ ਹੋਈ ਜਂਦੀ ਏ। ਮਲਿਕਾ ਨਿਸ਼ਵਾਰੀ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਸ਼ਵਾਭਿਮਾਨੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਏ। ਕਾਲਿਦਾਸ, ਨਾਟਕ ਚ ਅਹਿੰਸਕ, ਤਦਾਰ ਤੇ ਭਾਵੁਕ ਪਾਤਰ ਏ। ਪਰਿਸ਼ਿਥਤਿਆਂ ਉਸੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸ਼ਵਾਰੀ ਤੇ ਆਤਮ ਕੇਨ੍ਦਰਤ ਮਾਹਨੂ ਬਨਨੇ ਤੱਥ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨ।

3. ਸ਼ਵਾਦ ਜਾਂ ਕਥੋਪਕਥਨ :- ਨਾਟਕ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸ਼ਵਾਦਾਤਮਕ ਸ਼ੈਲੀ ਚ ਹੋਂਦੀ ਏ। ਏਹ ਸ਼ਵਾਦ ਗੈ ਪਾਤਰ ਦੇ ਵਿਕਿਤਤਤਵ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਗੀ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਮਨੈ ਰਖਦੇ ਨ। ਨਾਟਕ ਚ ਸ਼ਵਾਦ ਕੁਤੈ ਨਿਕਕੇ—ਨਿਕਕੇ ਤੇ ਕੁਤੈ ਲਾਮ੍ਮੇ—ਲਾਮ੍ਮੇ ਨ। ਲਾਮ੍ਮੇ ਸ਼ਵਾਦ ਸੁਕਖ ਪਾਤਰੋਂ ਦੇ ਸ੍ਰੂਹੈ ਬੋਲਲੇ ਗੇਂਦੇ ਨ। ਨਿਕਕੇ ਸ਼ਵਾਦ ਸਹਾਯਕ ਪਾਤਰ ਦੇ ਸ੍ਰੂਹੈ ਬੋਲਲੇ ਗੇਂਦੇ ਨ।

ਨਾਟਕ ਦੇ ਸ਼ਵਾਦ ਭਾਵਪ੍ਰਧਾਨ ਨ, ਕੁਤੈ ਬੀ ਹਾਸ਼ਿ ਵਾਂਗ ਨੇਈ ਮਿਲਦਾ ਏ, ਜੇਹੜਾ ਪਾਠਕ ਜਿੱਨਾ ਜਧਾ ਭਾਵੁਕ ਪ੍ਰਵਾਸ਼ਤਿ ਦਾ ਹੋਗ, ਓਹ ਤਾਨੈ ਗੈ ਜਧਾ ਸ਼ਵਾਦ ਪਢਿਧੈ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀ ਸਕਦਾ ਏ।

4. देशकाल ते वातावरण :— इस नाटक च पुराने भारत दा ग्रांई परिवेश दस्सेआ गेदा ऐ। मताहारा मल्लिका दे ग्रां दा वर्णन मिलदा ऐ उज्जैन दे वातावरण दी झोन गै लभदी ऐ। मल्लिका दा ग्रां प्रकृति कन्नै भरोचे दा ऐ पर उत्थूं दे बसनीक गरीब न, पर उत्थूं दी हरियाली पशु—पक्खरु कन्नै बड़ा हिरख करदे न। इक बारी कालिदास घायल हिरण दे बच्चे गी चुक्की आहनदा ऐ ते ओहदा पूरा—पूरा ध्यान रखदा ऐ। मल्लिका दी मां अम्बिका अपने कम्मै च व्यस्त रौहदी ऐ की जे द'ऊं बेल्ले दी रुट्टी दा सरिस्ता करी सकै। दुई बक्खी उज्जैन च राजपुरख शैल जीवन जी'दे न।

5. रंगमंच :— मल्लिका' नाटक रंगमंच दी द्रिश्टी कन्नै सफल नाटक ऐ। अभिनय च'ऊं चाल्ली दा होंदा ऐ।

आंगिक

आहार्य

आरभटी ते

सात्विक

एहदे च पात्तरे दी गिनतरी सीमित ऐ, इसकरी रंगमंच उपर पात्तरे दी भीड़ बी कट्ठी नेई होंदी ऐ।

द्रिश बड़े सरल ते साढ़े न। उज्जैन राजधानी दा वातावरण कठेरने दी बी लोड नेई ऐ कीजे पात्तरे दे संवाद कन्नै गै उत्थूं दा द्रिश्श प्रस्तुत कीता जाई सकदा ऐ।

6. शीर्षक :— रचना दा नांकरण ओहदी मुक्ख घटना जा मुक्ख पात्तर बगैरा उपर अधारत होंदा ऐ। इस नाटक दा नां मुक्ख पात्तर/नायका दे नां गी अधार बनाइयै दिते दा ऐ। 'मल्लिका' इस नाटक दी नायका ऐ, एहदे नां उपर गै इस नाटक गी मल्लिका नां दिता दा ऐ।

7. उद्देशय :— माहनू भावुकता ते हिरख च डुब्बिये बी जिंदगी दी सच्चाइयें, यर्थाथ थमां बक्ख नेई होई सकदा। कालिदास अपनी गरीबी थमां तंग आइयै जिस बेल्लै उसी भौतिक सुख मिलदे न, उनेंगी भोगी लैंदा ऐ, जिस बेल्लै ओहदा समें कन्नै मोह भंग होंदा ऐ ते ओहदा तेआग बी करी दिंदा ऐ।

प्रियगुमंजरी आर्थिक क्षमता दा प्रतिनिधित्व करदी ऐ। प्रियगुमंजरी, कालिदास दी रचनाएं दी प्रभावित होंदी ऐ अपनी होंद दा फायदा लैंदे होई कालिदास गी सम्मान देने

ਦੇ ਬਹਾਨੈ ਸਦਿਦਯੈ ਓਹਦੇ ਕਨੈ ਬਾਹ ਕਰੀ ਲੈਂਦੀ ਏ। ਮਲਿਕਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਚਵਾਈ ਤਸੀ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨੇ ਲੇਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੀ ਦਿੰਦੀ ਏ। ਭੌਤਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤੋਂ ਕਰੀ ਮਲਿਕਾ, ਵਿਲੋਸ ਕਨੈ ਬਾਹ ਕਰੀ ਲੈਂਦੀ ਏ। ਇਤਥੂਂ ਏਹ ਗਲਲ ਸਪ਼ਸ਼ਟ ਹੋਂਦੀ ਏ ਜੇ ਮਾਹਨੂ ਹਿਰਖ ਚ ਰੇਝਧੈ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਚਵਾਈ ਥਮਾਂ ਦੂਰ ਨੇਈ ਜਾਈ ਸਕਦਾ, ਸਿਰਫ ਹਿਰਖ ਕਨੈ ਜਿੰਦਗੀ ਨੇਈ ਚਲਦੀ, ਭੌਤਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤੇ ਕਰੀ ਮਾਹਨੂ ਗੀ ਯਥਾਥ ਦੀ ਧਰਾਤਲ ਉਘਰ ਔਨਾ ਪੌਂਦਾ ਏ।

ਪਾਤਰ—ਚਿਤ੍ਰਣ

ਮਲਿਕਾ

ਮੂਮਿਕਾ : ਮਲਿਕਾ, ਨਾਟਕ ਦੀ ਨਾਯਕਾ ਐ, ਪੂਰਾ ਕਥਾਨਕ ਮਲਿਕਾ ਦੇ ਆਲੈ—ਦੁਆਲੈ ਬੁਨੇਅਗੇਦਾ ਐ। ਸਾਰਿਆਂ ਘਟਨਾ ਮਲਿਕਾ ਕਨੈ ਜੁਡੀ ਦਿਧਾਂ ਨ। ਨਾਟਕ ਚ ਤੈ ਅਂਕ ਨ। ਮਲਿਕਾ ਨਾਟਕ ਦੇ ਆਰਾਮ (ਰਾਮ) ਚ ਭਾਵਨਾਏਂ ਚ ਜੰਦੀ ਐ ਪਰ ਬਲਲੋਂ—ਬਲਲੋਂ ਓਹਦਿਧੇ ਪਰਿਸਥਿਤਿਯਾਂ ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹਾਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਐ।

1. **ਵਕਿਤਤਵ :-** ਮਲਿਕਾ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅਮਿਕਾ ਐ, ਓਹ ਅਪਨੀ ਮਾਂ ਕਨੈ ਰੌਹਦੀ ਐ, ਮਲਿਕਾ ਦਾ, ਓਹਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਬਾਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨੇਈ ਐ। ਦੋਧੈ ਗਰੀਬੀ ਚ ਦਿਨ ਕਡੜਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਂਦਿਆਂ ਨ। ਨਾਟਕਕਾਰ ਨੇ ਕੁਤੈ ਬੀ ਮਲਿਕਾ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਭਾਇ ਜਾਂ ਭੈਨ ਦਾ ਜਿਕਰ ਨੇਈ ਕੀਤੇ ਦਾ ਐ। ਮਲਿਕਾ, ਨਿਕੇਪ, ਸਾਤੁਲ ਤੇ ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਜ਼ਰੀ ਦਾ ਆਦਰ ਸਤਕਾਰ ਕਰਦੀ ਲਭਦੀ ਐ।
2. **ਮਾਂ ਕਨੈ ਸਨੇਹ :-** ਮਲਿਕਾ ਅਪਨੀ ਮਾਂ ਕਨੈ ਬਡਾ ਸਨੇਹ ਭਾਵ ਰਖਦੀ ਐ, ਮਲਿਕਾ ਅਪਨੀ ਮਾਂ ਕਵਾਂ ਕੋਈ ਗਲਲ ਦੀ ਛਪੈਲ ਨੇਈ ਰਖਦੀ ਐ। ਜਦੂਂ ਬੀ ਓਹਦੇ ਮਾਂ ਓਹਦੇ ਕਨੈ ਰੋਹੇਂ ਹਾਂਦੀ ਐ ਤਾਂਦੂ ਗੈ ਓਹ ਅਪਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਗੁਸਸੇ ਗੀ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਦੀ ਕੋਣਿਅਤਾ ਕਰਦੀ ਐ। ਮਾਂ ਦੇ ਬੀਮਾਰ ਹੋਈ ਜਾਨੇ ਪਰੈਤ ਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਐ।
3. **ਪ੍ਰਕ੃ਤਿ ਕਨੈ ਹਿਰਖ ਕਰਨੇ ਆਹਲੀ :-** ਮਲਿਕਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਗ੍ਰਾਂਈ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਚ ਗੈ ਵਿਤੇਆ ਹੋਂਦਾ ਐ। ਮਲਿਕਾ ਗੀ ਪ੍ਰਕ੃ਤਿ ਕਨੈ ਬਡਾ ਹਿਰਖ ਐ। ਬਰਖਾ ਚ ਸਿੱਝਨਾ, ਜਾਨਵਰੋਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਉਸੀ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਐ।
4. **ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ :-** ਮਲਿਕਾ ਕਾਲਿਦਾਸ ਕਨੈ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੀ ਐ। ਦੋਨੋਂ ਦਾ ਬਚਪਨ ਬੀ ਕਿਟਠੇ ਬੀਤੇ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਐ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਛੋਡਿਧੈ ਕਾਲਿਦਾਸ ਕਨੈ ਮਿਲਨ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਕਾਲਿਦਾਸ ਬੀ ਓਹਦੇ ਘਰ ਮਿਲਨੇ ਤਾਈ ਔਂਦਾ ਐ। ਅਮਿਕਾ ਦੋਏਂ ਦੇ ਹਿਰਖ ਦੇ ਖਲਾਫ ਐ। ਓਹ ਮਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਾਗੈਰ ਕਾਲਿਦਾਸ ਕਨੈ ਪ੍ਰੇਮ—ਪ੍ਰਸਾਂਗ ਰਖਦੀ ਐ।

5. विलोम कन्नै घ्रिना :— मल्लिका ते कालिदास दोयै इक—दूये कन्नै हिरख करदेन, पर विलोम, मल्लिका कन्नै इकतरफा प्यार करदा ऐ। ते मौका मिलदे गै मल्लिका दे घर बी औंदा ऐ ते कालिदास कन्नै वाद—विवाद बी करदा ऐ। मल्लिका दी मां चांहदी ऐ जे ओह विलोम कन्नै ब्याह करी लै। इसी घुंडी करी उसी विलोम विल्कुल पसंद नेई ऐ ते बार—बार उसी घरै थमां बाहर जाने लेई आखदी ऐ।

6. स्वाभिमानी :— कालिदास ते राजकुमारी प्रियगुमंजरी दे ब्याह दी खबर सुनियै बेचैन होई जंदी ऐ। ओह म्हेशा कालिदास भला चांहदी ऐ। इसी करी अपनी परवाह कीते बगैर ओह कालिदास गी उज्जैन जानें लेई तेआर बी करदी ऐ। प्रियगुमंजरी दे आखने उपर ओह राजपुरश कन्नै ब्याह करने थमां बी मनाह करी दिंदी ऐ।

7. नारी वेदना :— ‘मल्लिका’ नाटक च, मल्लिका दी नारी बेदना लभदी ऐ। कालिदास दे चेते च ओह कमजोर होई जंदी ऐ ते घरै दी हालत बी खस्ता होई जंदी ऐ। जेहड़े पैहे ओह कुसै चाल्ली कमांदी ऐ, उनेंगी बी ओह कालिदास दी रचनाएं उपर खर्च करी दिंदी ऐ। त्रिये अंक च कोरे काकलें उपर मल्लिका दे अत्थरु, प्रसीना ते नैहैं कन्नै खरोचे दे निशान वेदना दा दुख दसदे न।

8. आदर्श प्रेमिका :— मल्लिका आदर्श प्रेमिका दे रूप च नाटक लभदी ऐ ते कवि कालिदास कन्नै हिरख करदी ऐ। अम्बिका जिस बेल्लै बी कालिदास दी बुराई करदी ऐ मल्लिका गी बुरा लगदा ऐ ते खिंझ करदी ऐ। जिस बेल्लै बी मां ओहदे ब्याह दी गल्ल करदी ऐ उस बेल्लै गै ओह मनाह करी दिंदी ऐ। कालिदास थमां बक्ख होने दा कारण ओह कालिदास गी नेई हालात गी मनदी ऐ।

9. निःस्वार्थ हिरख :— ‘मल्लिका’, नाटक दी नायका निश्चल, निःस्वार्थ ते सच्ची प्रेमिका दे रूपै च मिलदी ऐ ओह कालिदास कन्नै सुच्वा हिरख करदी ऐ जेहदे च रत्ती भर बी मिलावट नेई ऐ। इसी हिरख करी ओह समाज ते अपनी मां तक दी परवाह नेई करदी ते अपनी चिन्ता नेई करियै कालिदास रन्हरे भविक्ख आस्तै ओह उसी उज्जैन जाने लेई मनांदी ऐ ते ओहदा कालिदास दे प्रति हिरख अमर ऐ।

10. दया दी मूर्त :—‘मल्लिका’ पैहले अंक च स्वच्छद, अजाद व्यक्तित्व च नजरी औंदी ऐ। बल्लै—बल्लै दूये अंक च ओहदी हालत खराब हो जंदी ऐ त्रियें अंक च पुजदे—पुजदे ओहदी हालत होर बी खराब होई जंदी ऐ। कालिदास दा उज्जैन जाइयै उत्थूं दी राजकुमारी कन्नै ब्याह करी लैना ते ओहदी मां दी मौत दे बाद ओहदे कशा कोई

ਸ਼ਹਾਰਾ ਨੇਈ ਰੌਂਹਦਾ ਏ ਅਪਨੀ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨੇ ਲੇਈ ਤੇ ਸਮਾਜ ਗੀ ਧਿਆਨ ਚ ਰਖਦੇ ਹੋਈ ਓਹ ਨੇਈ ਚਾਂਹਦੇ ਹੋਈ ਬੀ ਵਿਲੋਮ ਕਨ੍ਹੈ ਬਾਹ ਕਰੀ ਲੈਂਦੀ ਏ।

11. ਮਲਿਲਕਾ ਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪੈ ਚ :— ਕਾਲਿਦਾਸ ਅਪਨੀ ਤ੍ਰੀਸਤ ਗੀ ਛੋਡਿਯੈ ਵਾਪਸ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਾਂ ਆਂਦਾ ਏ। ਉਸ ਬੇਲਲੇ ਤਗਰ ਮਲਿਲਕਾ ਦਾ ਬਾਹ ਵਿਲੋਮ ਕਨ੍ਹੈ ਹੋਈ ਗੇਦਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਬੇਸ਼ਕ ਭਾਮੋਂ ਹੂਨ ਬੀ ਓਹ ਕਾਲਿਦਾਸ ਕਨ੍ਹੈ ਹਿਰਖ ਕਰਦੀ ਏ ਪਰ ਓਹਦਾ ਹਿਰਖ ਹੂਨ ਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪੈ ਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਈ ਚੁਕੇ ਦਾ ਏ। ਮਲਿਲਕਾ ਨਾਟਕ ਦੇ ਖੀਰ ਚ ਓਹ ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੇ ਪਿਚੇ ਜਾਨਾ ਚਾਂਹਦੀ ਏ ਤਿਸੀ ਰੋਕਨਾ ਚਾਂਹਦੀ ਏ ਪਰ ਬਚੀ ਗੀ ਬੀ ਅਪਨੇ ਕਲੋਜੇ ਕਨ੍ਹੈ ਲਾਈ ਰਖਦੀ ਏ।

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ :— ਖੀਰ ਚ ਏਹ ਆਖੇਆ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਏ ਜੇ ਮਲਿਲਕਾ ਸੈਹਨਸੀਲ, ਦਧਾ ਦੀ ਸੂਰਤ ਅਹਿੰਸਾ ਪ੍ਰਵਾਣਾ, ਆਦਰਸ਼ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਤੇ ਸਮਤਾਮਯੀ ਨਾਰੀ ਏ ਤੇ ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਏ ਓਹਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਨ੍ਹੈ ਓਹਦਾ ਜੀਵਨ ਅਗੇ ਬਦਲਦਾ ਏ।

कालिदास

'कालिदास' मल्लिका नाटक दा मुक्ख पात्तर ऐ। सबूरे नाटक च प्रतक्ख ते अप्रतक्ख रूपै च बने दा रौंहदा ऐ। एहदे व्यक्तित्व च बदलाव नाटक गी प्रवाह दिंदा ऐ ते ओहदी दिशा गी निधारित करदा ऐ। कालिदास गी उसदे मामा ने पाले दा होंदा ऐ ओहदे मामा दे इलावा होर कुसै रिश्ते दा लेखक ने नाटक च जिकर नेई कीते दा ऐ।

1. **प्रकृति प्रेमी** :— कालिदास प्रकृति प्रेमी ऐ प्रकृति दी प्रति ओहदी मती रुचि ऐ। प्रकृति ओहदी प्रेरणास्त्रोत ऐ। कालिदास होरें गी जनौर—पक्खरुएं कन्नै बड़ा मोह ऐ।
2. **मल्लिका कन्नै हिरख भाव** :— कालिदास, मल्लिका कन्नै हिरख करदा ऐ। दोयै इक दूये कन्नै अनसम्भ हिरख करदे न हंसी—खुशी दे पल बतीत करदे न।
3. **म्हान कवि** :— कालिदास म्हानकवि दे रुपै च सुप्रसिद्ध ऐ ते उसगी राजसम्मान बी मिलेदा ऐ उंदी रचनाएं दी प्रसिद्धि ग्राएं थमां लेइयै उज्जैन राजधानी तगर फैली दी होंदी ऐ।
4. **अहिंसक, उद्धार ते भावुक** :— कालिदास, कथानक दे आरम्भ थमां गै भावुक कवि ते हिरखी दे रुपै च लभदा ऐ। ओह जख्मी हिरण दे बच्चे गी अपनी बाहमें च लैते दे मल्लिका दे घर औंदा ऐ, जित्थै हिरण दे बच्चे दा इलाज करी सकै।
5. **कमजोर प्रेमी** :— कालिदास दा प्रेम कमजोर ऐ, ओह उज्जैन जाइयै मल्लिका गी भुलाइयै राजकन्या प्रियगुमंजरी कन्नै ब्याह करी लैदा ऐ। उसी कश्मीर दा राजा बनने दा लालच बी होंदा ऐ। कश्मीर जंदे बैल्लै मल्लिका दे ग्रांड च आइयै मल्लिका कन्नै नेई मिलदा। मल्लिका, हालात थमां तंग आइयै विलोम कन्नै ब्याह करी लैदी ऐ ते इक बच्ची गी जन्म दिंदी ऐ। एह सब किश दिकिखयै कालिदास मल्लिका थमां दूर होई जंदा ऐ।
6. **स्वार्थी ते आत्मकेन्द्रत** :— कालिदास दा प्रियगुमंजरी कन्नै ब्याह करना ते कश्मीर दा राजा बनना ओहदी अभावपूर्ण जीवन दी प्रतिक्रिया गी दरशांदा ऐ। अपनी

ਸਫਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਈ ਕਾਲਿਦਾਸ, ਮਲਿਕਾ ਕਨੈ ਪਰਤਿਯੈ ਨਮੋਂ ਸਿਰੇ ਥਮਾਂ ਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੰਦਾ ਏ। ਏਹ ਗਲ਼ ਬੀ ਬਡੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨੇ ਆਹਲੀ ਏ ਜੇ ਕਾਲਿਦਾਸ, ਮਲਿਕਾ ਦੇ ਬਾਹ ਬਾਰੈ ਸੁਨਿਯੈ ਉਸੀ ਬੇਲੈ ਉਤਸੂਆਂ ਚਲੀ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਹਾਲਕਿਂ ਮਲਿਕਾ ਦੀ ਅਕਖੀਂ ਅਤਥਰੂਏਂ ਕਨੈ ਭਰੋਚੀ ਦਿਧਾਂ ਹਿਧਾਂ। ਕਾਲਿਦਾਸ ਮਲਿਕਾ ਗੀ ਸਾਂਤਵਨਾ ਦੇਨੇ ਦੇ ਬਜਾਏ ਓਹਦੇ ਕੋਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਮੁਖ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ।

ਅਮਿਕਾ

ਮਲਿਕਾ ਦੀ ਮਾਂ ਏ ਨਾਟਕਕਾਰ ਨੇ ਓਹਦਾ ਚਰਿਤਰ ਯਰਥਾਥ ਦੀ ਪਛਠਭੂਮਿ ਉਪਰ ਰਚੇ ਦਾ ਏ। ਓਹਦਾ ਦਿਲ ਵਾਤਸਲਿਆ ਭਾਵ ਕਨੈ ਭਰੋਚੇ ਦਾ ਏ। ਓਹ ਮਲਿਕਾ ਲੇਈ ਮਹੇਸਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰੌਹਦੀ ਏ।

ਮਲਿਕਾ ਪੂਰੇ ਨਾਟਕ ਚ ਵਾਤਸਲਿਆ ਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪੈ ਚ ਸਾਮਨੈ ਔਂਦੀ ਏ। ਜਿਸਬੇਲੈ ਮਲਿਕਾ ਬਰਖਾ ਚ ਸਿਜਝੀ ਦੀ ਔਂਦੀ ਏ ਓਹ ਉਸੀ ਸੁਕਕੇ ਦੇ ਕਪਡੇ ਲਾਹਨੇ ਆਸਤੈ ਗਲਾਂਦੀ ਏ।

ਅਮਿਕਾ ਮਹੇਸਾ ਕਮਮ ਗੈ ਕਰਦੀ ਦਸ਼ੀ ਗੇਦੀ ਏ ਤੇ ਮਲਿਕਾ ਦੇ ਬਾਹ ਲੇਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਏ। ਅਮਿਕਾ ਗੀ ਮਲਿਕਾ ਦੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਅਹਸਾਸ ਨੇਈ ਏ। ਕੀਜੇ ਅਮਿਕਾ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਜਗਹ ਯਰਥਾਥ ਤੇ ਇੱਨਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤੋਂ ਦੀ ਮਤਾ ਮਹਤਵ ਦਿੰਦੀ ਏ। ਇਧੈ ਗਲ਼ ਓਹ ਬਾਰ—ਬਾਰ ਮਲਿਕਾ ਗੀ ਸਮਝਾਨੇ ਦੀ ਕੋਥਾਂ ਕਰਦੀ ਏ।

ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੇ ਉਜ਼ਜ਼ੈਨ ਚਲੀ ਜਾਨੇ ਪਰੈਂਤ ਮਲਿਕਾ ਦੁਖੀ ਹੋਂਦੀ ਏ ਓਹ ਉਸੀ ਸ਼ਹਾਰਾ ਦਿੰਦੀ ਏ।

ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਂਜਰੀ

1. ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਂਜਰੀ ਉਜ਼ਜ਼ੈਨ ਦੀ ਰਾਜਕਨਾਂ ਏ ਤੇ ਮਹਾਨੇ ਕਵਿ ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਏ। ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਂਜਰੀ ਉਪਨਾਥਿਕਾ ਦੇ ਰੂਪੈ ਚ ਲਭਦੀ ਏ।
2. ਕਥਾਨਕ ਚ ਮਲਿਕਾ ਦੀ ਤਧਾਗਮਧੀ ਪ੍ਰਕ੃ਤਿ ਹੋਨੇ ਕਰੀ ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਂਜਰੀ ਦੇ ਵਕਿਤਵ ਗੀ ਕਥਾਨਕ ਚ ਸਾਂਘਰਣ ਕਰਨਾ ਪੌਂਦਾ ਏ।
3. ਪ੍ਰਿਯਗੁਮਂਜਰੀ ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੀ ਰਚਨਾਏਂ ਕਨੈ—ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੀ ਏ। ਉਸੀ ਕਾਲਿਦਾਸ ਦਿ'ਧਾਂ ਰਚਨਾਂ ਬਡਿਆ ਪਸਦ ਹੋਂਦਿਧਾਂ ਨ। ਇਸ ਕਰੀ ਓਹ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਚ ਉਸੀ ਹਿਰਖ ਕਰਨ ਲਗੀ ਪੌਂਦੀ ਏ। ਇਸ ਸਿਥਤਿ ਚ ਓਹ ਅਪਨੀ ਸਮਧਨਤਾ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੀ ਏ ਤੇ ਕਾਲਿਦਾਸ ਗੀ ਸਮਾਨਿਤ ਕਰਨੇ ਦੇ ਵਾਨੈ ਉਜ਼ਜ਼ੈਨ ਬਲਾਂਦੀ ਏ ਤੇ ਓਹਦੇ ਕਨੈ ਬਾਹ ਕਰੀ ਲੈਂਦੀ ਏ।

4. प्रियगुमंजरी सुन्दर होने दे कन्नै—कन्नै राजनीति दी बी चंगी चाल्ली जानदी ऐ।
5. प्रियगुमंजरी जज्वाती नारी नेई होइयै ओह व्यवहारिक नारी ऐ।

विलोम

1. विलोम, 'मल्लिका' नाटक दा सहायक पात्तर ऐ। विलोम दा मतलब होंदा ऐ विपरीत। लेखक ने एह नांड ओहदे व्यक्तित्व गी ध्यान च रखिए दिते दा ऐ। विलोम सबूरे नाटक च कालिदास दे विपरीत गै रौहदा ऐ।
2. विलोम ग्रांड दा आदमी ऐ, कथानक दे मुताबक ओहदे कोल मतियां सारियां गोआं न।
3. विलोम इक तरफा प्रेमी ऐ। ओह मल्लिका कन्नै प्रेम करदा ऐ ते ब्याह करना चाहंदा ऐ, पर मल्लिका, कालिदास कन्नै हिरख करदी ऐ।
4. विलोम, मल्लिका दे नेई चाहने उप्पर बी हर हालत च हाजिर होई जंदा ऐ ते ओहदे घर बी ओहदा औना—जाना ऐ।
5. विलोम, नाटक दे अंत च सफल होंदा ऐ जिस बेल्लै कालिदास उज्जैन च प्रियगुमंजरी कन्नै ब्याह करी लैंदा ऐ ते इधर मल्लिका हालात कन्नै समझौता करिए विलोम कन्नै ब्याह करने लई मजबूर होई जंदी ऐ।
6. विलोम, गी नाटक दा खलनायक आखना सेही प्रतीत नेई होंदा ऐ कीजे ओह वियोगी मल्लिका गी उस बेल्लै अपनांदा ऐ, जिस बेल्लै ओहदियां चबक्खी परिस्थितियां ओहदे खिलाफ होई गेदियां होंदियां न।

मातुल

1. मातुल कालिदास दे वंश दा ऐ। मातुल ने कालिदास गी पाले दा होंदा ऐ ओह कालिदास दा इक मात्तर संरक्षक हा ते मातुल कालिदास दा मामा हा।
2. मातुल कालिदास गी उज्जैन जाने लई प्रेरित करदा ऐ। कालिदास उज्जैन जाने लई नेई मन्नदा पर मातुल जानदा ऐ जे कालिदास दे उज्जैन जाने कन्नै उंदी गरीबी खत्म होई जाहग।
3. राजकन्या प्रियगुमंजरी उंदे घर गै आइयै ठैहरदी ऐ अपने सेवादारे गी मातुल दा नमां ते शैल घर बनाने दा आदेश दिंदी ऐ।

4. प्रियगुमंजरी, मातुल गी अपने कन्नै मैहल च लई जंदी ऐ ते हर जरुरत गी पूरा करदी ऐ ते पूरा—पूरा सम्मान दिंदी ऐ।
5. मातुल झूठी शान, झूठी तारीफ कन्नै तौले गै उबी जंदा ऐ ते वापस ग्रांड परतोई औंदा ऐ।

रंगिनी ते संगिनी

1. रंगिनी ते संगिनी राजदरबार थमां मल्लिका दे ग्रांड च राजपुरखे कन्नै औंदियां न।
2. दोयै मैहल च प्रियमंजरी दियां रहेलियां न ते ग्रांई लोकें दी जीवन दिया मती कोला मती जानकारी कठेरना चाहंदी ऐ।
3. रंगिनी उज्जैन दे नाट्य—केंद्र च नाच सखांदी ऐ ते नाटक बी बड़े शैल लिखदी ऐ।
4. संगिनी उज्जैन च मृदंग ते वीणा बजाने दी जाच सखांदी ऐ ते हिरख—प्यार दे गीत बी बड़े शैल लिखदी ऐ।
5. दौनें दा ग्रांड च कम्म कालिदास दे ग्रामीण जीवन पर शोध करना हा, ओह कालिदास हुंदे जीवन पर जिन्ने गल्लें दा असर होआ जिस करिए ओह म्हान कवि बनेआ ओहदे उपर जांच पडताल करा करदिया हियां।

अनुस्वार ते अनुनासिक

1. दोयै राजदरबारी न।
2. प्रियगुमंजरी ते कालिदास कन्नै मल्लिका दे ग्रांड औंदे न।
3. मल्लिका दे धरै च राजकन्या प्रियगुमंजरी दे आखने उपर ओहदे धरै च तब्दीली लाना चाहंदे न पर किश बी बदलाव नेई लाई सकदे।
4. अनुस्वार ते अनुनासिक दोयै गौण पात्तर न, जेहड़े किश समें आस्तै कथानक च लभदे ते फही लुप्त होई जंदे न।
5. अनुस्वार ते अनुनासिक प्रतीक न उन सरकारी कर्मचारियें दे जेहड़े सरकार दा आदेश प्राप्त करदे न पर कम्म करने दे बजाए गप शप मारिए अपना समां बतीत करदे न।

ਦੰਤੁਲ

ਦੰਤੁਲ ਰਾਜਪੁਰਖ ਏ, ਉਸੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨੇ ਦਾ ਬੜਾ ਸ਼ੌਕ ਏ। ਓਹ ਹਿੱਸਕ ਪ੍ਰਵੁਤਿ ਦਾ ਏ। ਇਸ ਕਰਿਏ ਹਿਰਣ ਦੇ ਬਚ੍ਚੇ ਗੀ ਘਾਯਲ ਕਰਦਾ ਏ।

ਕਾਲਿਦਾਸ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਡ ਚ ਕਾਲਿਦਾਸ ਗੀ ਊਜ਼ੈਨ ਲੋਈ ਜਾਨੇ ਆਂਦਾ ਏ। ਹਿਰਣ ਦੇ ਬਚ੍ਚੇ ਕਰੀ ਦੰਤੁਲ ਤੇ ਕਾਲਿਦਾਸ ਚ ਵਾਦ—ਵਿਵਾਦ ਹੋਂਦਾ ਏ ਜਿਸ ਬੇਲਲੈ ਉਸੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਏ ਜੇ ਜੇਹਦੇ ਕਨੈ ਓਹ ਬੈਹਸ ਕਰਾ ਕਰਦਾ ਏ ਓਹ ਮਹਾਨ ਕਵਿ ਕਾਲਿਦਾਸ ਏ ਫਹੀ ਓਹ ਸ਼ਾਂਤ ਜਾਂਦਾ ਏ।

परिचे :—इस यूनिट दे पाठ गी पढ़ने परेंत विद्यार्थियें गी श्री जितेन्द्र शर्मा हुंदे जीवन परिचे ते ते उंदे अनुदित साहित्य दा पता चली सकै।

उद्देश्य :— इस पाठ दा उद्देश्य विद्यार्थियें गी अनुवादक जितेन्द्र शर्मा हुंदे जीवन परिचे ते हुंदे अनुदित साहित्य कन्नै अवगत कराना ऐ।

जितेन्द्र शर्मा हुंदे व्यक्तित्व ते कृतित्व पर रोशनी पाओ?

व्यक्तित्व

जन्म

जितेन्द्र शर्मा हुंदा जन्म 16 मार्च 1931 च जम्मू शैहरे च होआ। एह मूल तौरा उपर कटडे दे रौहने आहले हे। पर इन्दे पिता जी पलटने च नौकर होए तां सतवारी आई बस्से। इन्दे पिता उसलै 'रघुप्रताप (फर्स्ट जैक राईफल्ज) च कैप्टन (कप्तान) हे। खीर च उस्सै पलटने च कमांडिंग अफसर बने।

शिक्षा

इन्दी शुरुआती स्कूली शिक्षा सतवारी दे मिड स्कूल थमां शुरु होई बाद च एह माझल अकैडमी च रेह। इनें दसमी सैकंड डीविजन च पास कीती पही प्रिंस ऑफ वेल्ज कॉलेज च जेहका हून जी.जी.एम साईंस कॉलेज खुआंदा ऐ उत्थै भर्थी होई गे। देसै दे बंटवारे कारण अन-दिक्खी भाजडे ते अनसुनी मारो—मारी मूजब स्कूल कॉलेज बंद होई गे। पढाई लिखाई दा सिलसिला थम्होई गेआ ते अग्गे इनें प्राइवेट तौरा उपर पढाई जारी रख्खी।

घर—परिवार जां ब्याह

1962 च प्रो. रीता शर्मा कन्नै ब्याह होआ। इंदियां दो धियां ते इक जागत ऐ। रीता शर्मा होर हिन्दी ते संस्कृत च एम. ए. न। एह इक नाटककार ते रेडियो दियां श्रेष्ठ अभिनेत्री न।

व्यवसाय

1947 च जिस बेल्लै रेडियो स्टेशन बनेआ तां इ'नेगीं देहाती प्रग्रामें आस्तै चुनी लैता गेआ। बल्लै—बल्लै रेडियो दी बदौलत मन्ने—परमन्ने दे लेखकें गी ज्हारें—लक्खें श्रोताएं गी वयक—वक्त प्रभावत करने दे सनैहरी मौके थ्होन लगे। उत्थे उग्भरदे सखेतरुयें गी अपनी कान्नी गी सोआरने—नखारने दे अनमोल अवसर प्राप्त होन लगी पे। सन् 1986 च जितेन्द्र शर्मा होर अडीशनल सक्रेटरी दे औह्दे उपरा रिटायर होए।

कृतित्व

श्री जितेन्द्र शर्मा हुंदे कृतित्व दा ब्यौरा इस चाल्ली ऐ —

1. कूंशजादी (लोकशैली दा नाटक)
2. बुङ्ढ सुहागन (एकांकी संग्रह)

बक्ख—बक्ख पत्रिकाएं जां कताबें च छपने आहले एकांकियें दा ब्यौरा इस चाल्ली ऐ।

1. कर्तव्य
2. वो कांटे
3. अन्तिम इच्छेआ
4. आ बसमां लाई लैचे
5. तोबा मेरी तोबा
6. चोरै गी मोर

कूंशजादी

इस च लेखक ने इक ऐसी बेबस ते लाचार कुडी बारै दस्से दा ऐ। जेहडी मां म्हेटर ऐ। ते हून ओह्दे आस्तै ओह्दा पिता गै सबैकिश ऐ। दरेआ च रुढ़दे होई उसी

ਗ੍ਰਾਂਡ ਦਾ ਇਕ ਬਦਮਾਸ਼ ਬਚਾਂਦਾ ਏ। ਜਾਨ ਬਚਾਨੇ ਬਦਲੇ ਓਹ ਓਹਦਾ ਹਤਥ ਓਹਦੇ ਧੋ ਦੀਨੂ ਸ਼ਾ ਮਂਗਦਾ ਏ। ਝਾਂਧਾਂ ਗੈ ਸ਼ਾਹ ਬੀ ਉਸੀ ਬਡਾ ਤਾਂਗ ਕਰਦਾ ਏ, ਝਗੜਾ ਬਧੀ ਜਾਨੇ ਪਰ ਗਲਲ ਪਚੈਂਤ ਤਕਰ ਜਾਈ ਪੁਜਦੀ ਏ, ਤਾਂ ਪਤ ਨੇਹ ਦੇਵਤਾ ਤੰਦੀ ਸਦਦ ਕਰਦੇ ਨ ਬਲਕੇ ਅਪਨੇ ਜਾਨ ਢਾਰਾ ਸਭਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਕਖਿਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਨ। ਪੁਤ ਹੋਰ ਗਲਲਾ ਗੀ ਸਕਾਨੇ ਲੇਈ 'ਕੂਂਸ਼ਯਾਦੀ' ਦੀ ਕਤਥ ਤੇ ਓਹਦੇ ਕਨੈ ਜੁੜੇ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਣਾਂ ਗੀ ਲੋਕਾਂ ਗੀ ਸਨਾਂਦੇ ਨ ਤਾਂ ਸਭਨੇ ਦਿਧਾਂ ਅਕਖਿਆਂ ਖੁਲ੍ਹੀ—ਜਾਂਦਿਆਂ ਨ। ਬੱਸੀ ਗ੍ਰਾਂਡ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਾਰੀਫ ਗਭਰ ਏ ਜੇਹੜਾ ਬਿਨਾ ਕੁਸੈ ਸੁਆਰਥ ਦੇ ਦੀਨੂ ਤੇ ਰੂਪਾ ਦੀ ਸਦਦ ਕਰਦਾ ਏ ਤੇ ਖੀਰ ਚ ਰੂਪਾ ਦਾ ਬਧਾ ਬੱਸੀ ਕਨੈ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ।

ਬੁਡਫ ਸੁਹਾਗਨ (ਏਕਾਂਕੀ ਸਂਗੈਹ)

ਇਸ ਏਕਾਂਕੀ ਚ ਚਾਰ ਏਕਾਂਕੀ ਸਂਕਲਿਤ ਨ। ਨਹੋਰੇ ਦੀ ਤਾਨੀ, ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਤ੍ਰਣਾ ਤੇ ਬੁਡਫ ਸੁਹਾਗਨ ਨ। ਏਹ ਏਕਾਂਕਿਆਂ ਕੁਸੈ ਨਾਂ ਕੁਸੈ ਚਾਲ੍ਹੀ ਕਨੈ ਪਾਠਕਾਂ ਗੀ ਗੂੜਾ ਸਂਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ।

ਨਹੋਰੇ ਦੀ ਤਾਨੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੇ ਧਾਗੇ

ਇਸ ਏਕਾਂਕੀ ਚ ਬੇਬਸ ਤੇ ਅਂਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਚ ਜਕਡੋਏ ਦੇ ਮਾਹਨੂ ਬਾਰੈ ਦਸ਼ੇ ਦਾ ਏ ਜਿਸੀ ਬਢੇਪੇ ਚ ਅਪਨੇ ਜੁਆਨ ਪੁਤਰ ਦੀ ਸੌਤ ਦਿਕਖਨੀ ਪੌਂਦੀ ਏ। ਓਹ ਇਕ ਐਸੀ ਜਾਦੁਈ ਚਾਮਚਿੜਕ ਦੇ ਮਾਧਾਜਾਲ ਚ ਫਸੀ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਜੇਹੜੀ ਬਰਦਾਨ ਤੇ ਦਿੰਦੀ ਏ ਪਰ ਓਹਦੇ ਬਦਲੇ ਚ ਕਿਸ਼—ਨਾ—ਕਿਸ਼ ਅਨਰਥ ਬੀ ਪਕਕਾ ਕਰਦੀ ਏ।

ਸ਼ੂਟਿੰਗ

ਇਸ ਏਕਾਂਕੀ ਚ ਫਿਲਮੀ ਏਕਟ੍ਰੇਸ ਬਾਰੈ ਦਸ਼ੇ ਗੇਦਾ ਏ, ਜੇਹੜੀ ਅਪਨੇ ਰੂਪ ਤੇ ਆਕਰਥਨ ਦੇ ਜੋਰਾ ਪਰ ਕੇਈ ਲੋਕਾਂ ਗੀ ਸੂਰ੍ਖ ਬਨਾਇਥੈ ਅਪਨਾ ਮਤਲਬ ਕਢਫਦੀ ਏ।

ਬੁਡਫ ਸੁਹਾਗਨ

ਇਸ ਏਕਾਂਕੀ ਚ ਇਕ ਐਸੀ ਨਾਰੀ ਦੀ ਕਹਾਨੀ ਏ ਜੇਹਦਾ ਬਧਾ ਨਿਆਨੀ ਤਮਰੀ ਚ ਗੈ ਇਕ ਬੁਡਫੇ ਕਨੈ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਸੌਹੋਰੇ ਘਰ ਪੁਜਨੇ ਸ਼ਾ ਪੈਹਲੇ ਗੈ ਓਹ ਵਿਧਵਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਅਪਨੀ ਸਾਕਨ ਦੇ ਬਚਵਾਂ ਗੀ ਓਹ ਅਪਨੇ ਬਚਵਾਂ ਕੋਲਾ ਬੀ ਬਦਧ ਪਾਰ ਦਿੰਦੀ ਏ। ਪਰ ਬਦਲੇ ਚ ਉਸੀ ਸਿਵਾਏ ਦੁਖ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸ਼ ਬੀ ਹਾਸਲ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ। ਖੀਰ ਚ ਓਹ ਮੈਹਲ ਛੋਡਿਥੈ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਏ।

ਬਕਖ—ਬਕਖ ਕਤਾਬੋਂ ਤੇ ਪਤਰ—ਪਤਰਿਕਾਏਂ ਚ ਛਪਨੇ ਆਹਲੇ ਏਕਾਂਕੀ —

ਕਰਤਾਵਾ

ਇਸ ਏਕਾਂਕੀ ਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਕ ਐਸੇ ਨੌਜੁਆਨ ਦੀ ਕਹਾਨੀ ਦਸ਼ਾ ਦੀ ਏ ਜੇਹੜਾ ਅਪਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਾਤਰ ਅਪਨੇ ਨਮੋਂ ਬਾਹਤਾ ਜੀਵਨ ਗੀ ਤਧਾਗਿਥੈ ਦੁਏ ਦਿਨ ਗੈ ਬਾਰਡਰ ਪਰ ਟੁਰੀ ਜਂਦਾ ਏ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ—ਕਰਦੇ ਓਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਈ ਜਂਦਾ ਏ। ਘਰੈ ਚ ਦੁਖੈ ਦਾ ਸ਼੍ਵੱਲ ਬਨੀ ਜਂਦਾ ਏ। ਯੁਆਨ ਨੂੰ ਗੀ ਦਿਕਖੀ—ਦਿਕਖੀ ਅਮਰ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਈ ਜਂਦਾ ਏ। ਪਰ ਅਮਰ ਦੇ ਦੋਸਤ ਆਸੇਆ ਸੋਚੀ ਗੇਦੀ ਕਹਾਨੀ ਕਰੀ ਨਿਸ਼ਾ ਦਾ ਬਾਹ ਅਮਰ ਦੇ ਨਿਕਕੇ ਭਾਡ ਅਜੀਤ ਕਨੈ ਹੋਈ ਜਂਦਾ ਏ।

ਅਨ੍ਤਿਮ ਇਚਛੇਆ

ਇਸ ਏਕਾਂਕੀ ਚ ਦਸੇਆ ਗੇਦਾ ਏ ਜੇ ਕਿਸ ਚਾਲੀ ਇਕ ਕਾਂਜੂਸ ਮਾਹਨੂ ਗੀ ਅਪਨੀ ਸੌਤ ਗੀ ਕੋਲ ਦਿਕਖਿਥੈ ਕਹਾਲੀ ਪੌਂਦੀ ਏ। ਸ਼ਾਹ ਸਾਰੀ ਤੁਮਰ ਪਾਈ—ਪਾਈ ਜੋਡਦਾ ਏ, ਪਰ ਖੀਰ ਸਮੇਂ ਚ ਜਿਸ ਬੇਲੈ ਸਾਹ—ਸੱਤ ਨੇਈ ਰੋਹੰਦਾ ਤਾਂ ਓਹ ਜੀਡ ਚਾਹੰਦਾ ਏ ਜਿਸਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਲੇਖਕ ਨੇ ਬਡੇ ਸ਼ੈਲ ਢੰਗਾ ਕਨੈ ਕੀਤੇ ਦਾ ਏ।

ਚੌਰੈ ਗੀ ਮੌਰ

ਇਸ ਏਕਾਂਕੀ ਚ ਐਸੇ ਮਾਹਨੂ ਬਾਰੈ ਦਸੇ ਦਾ ਏ ਜੇਹੜਾ ਅਪਨੇ ਇਕ ਜਨਾਨੀ ਆਸੇਆ ਦੋਹਾਰ ਕਰਨੇ ਪਰ ਉਸੀ ਬਕਖਰੇ—ਬਕਖਰੇ ਪੈਰੋਂ ਦੇ ਸੈਂਡਲ ਦਾ ਜੋਡਾ ਦੇਈ ਓਡਦਾ ਏ। ਪਰ ਜਨਾਨੀ ਓਹਦੇ'ਸ਼ਾ ਬੀ ਮਤੀ ਚਲਾਕ ਨਿਕਲਦੀ ਏ। ਓਹ ਦੂੜ ਬਾਰੀ ਪਰਤਿਥੈ ਦੁਕਾਨ ਪਰ ਆਂਦੀ ਏ ਤੇ ਪਰਤਿਥੈ ਦੋਹਾਰ ਕਿਥੈ ਦੂਆ ਜੋਡਾ ਲੈਈ ਜਂਦੀ ਏ।

ਤੋਬਾ ਮੇਰੀ ਤੋਬਾ

ਇਸ ਏਕਾਂਕੀ ਚ ਹਿਰਖ ਕਰਨੇ ਆਹਲੇ ਹਿਰਖਿਥੈ ਬਾਰੈ ਦਸੇ ਦਾ ਏ ਜੇਹਡੇ ਅਪਨੇ ਪਾਰ ਗੀ ਲੇਇਥੈ ਬਡੇ ਗੈ ਚਿੰਤਤ ਰੱਹਦੇ ਨ। ਦੀਪਕ ਤੇ ਆਸਾ ਦਮੈ ਇਕ ਦੁਏ ਗੀ ਹਿਰਖ ਕਰਦੇ ਨ। ਪਰ ਤੁਂਦੇ ਦੌਨੋਂ ਦੇ ਮਾਂ—ਪਾਂ ਬਡੇ ਗੈ ਆਸਕ ਮਿਜਾਜ ਮਾਹਨੂ ਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਵਤਿ ਕਾਰਣ ਗੈ ਦੀਪਕ ਤੇ ਆਸਾ ਦੋਏ ਆਤਮਹਤਿਆ ਕਰੀ ਲੈਂਦੇ ਨ।

ਆ ਬਸਮਾਂ ਲਾਈ ਲੈਚੈ

ਇਸ ਏਕਾਂਕੀ ਚ ਐਸੇ ਹਿਰਖਿਥੈ ਬਾਰੈ ਦਸੇ ਦਾ ਏ ਜਿਨੋਂਗੀ ਜਾਤ—ਬਿਰਾਦਰੀ ਦੇ ਝੂਠੇ ਆਡਮ਼ਬਰੇ ਦੌ ਬਾਰੀ ਬਿਛੁਨਾ ਪੌਂਦਾ ਏ। ਦਮੈ ਸਾਰੀ ਤੁਮਰ ਬਾਹ ਨੇਈ ਕਰਨੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੀ ਲੈਂਦੇ ਨ। ਖੀਰ ਚ ਤੁਂਦਾ ਹਿਰਖ ਰਾਂਗ ਲਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਓਹ ਇਕ ਬਾਰੀ ਫ਼ਹੀ ਮਿਲੀ ਜਂਦੇ ਨ।

ਅਨੂਦਿਤ ਰਚਨਾਂ

1. ਮਲਿਕਾ (ਮੋਹਨ ਰਾਕੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਚੰਚਲ ਸ਼ਰ्मਾ ਦੇ ਸਹਯੋਗ ਕਨੈ)
2. ਦੱਤਾ (ਸ਼ਰਤ ਚੰਦ ਦੇ ਉਪਨਿਆਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ)
3. ਸੁਨਾ ਤੇ ਸੁਆਰਥ (ਸ਼ਾਬੂ ਮਿਤ੍ਰਾ ਦੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ)
4. ਲੇਓ ਫਹੀ ਸੁਨੋ (ਸੁਰੇਨਦ੍ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਉਦੂ ਕਹਾਨਿਯਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ)

ਸਮਾਦਨ

1. ਪੰਜਰਾਂ (ਏਕਾਂਕੀ ਸਾਂਗੈਹ ਦਾ ਸਮਾਦਨ)
2. ਕਥਾ ਕਧਾਰੀ (ਕਹਾਨੀ ਸਾਂਗੈਹ ਦਾ ਬੰਧੂ ਸ਼ਰ्मਾ ਹੁਂਦੇ ਸਹਯੋਗ ਕਨੈ ਸਮਾਦਨ)

ਸਮਾਨ

1. 'ਕੂਂਝਾਦੀ' ਨਾਟਕ ਉਪਰ ਰਿਆਸਤੀ ਕਲਵਰਲ ਅਕਾਦਮੀ ਪਾਸੇਆ 1987–88 ਪੁਰਸ਼ਕਾਰ ਮਿਲੀ ਚੁਕੇ ਦਾ ਏ।
2. ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀਯ ਰੇਡਿਯੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਿਤਾ ਚ 'ਵੋ ਕਾਂਟੇ' ਲੇਈ ਹਾਸ਼ ਵਰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਪੁਰਸ਼ਕਾਰ (1989–90)
3. ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀਯ ਰੇਡਿਯੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਿਤਾ ਚ 'ਤੋਬਾ ਮੇਰੀ ਤੋਬਾ' ਲੇਈ ਹਾਸ਼ ਵਰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਪੁਰਸ਼ਕਾਰ (1992–93)
4. 'ਬੁਡਫ ਸੁਹਾਗਨ' (ਏਕਾਂਕੀ ਸਾਂਗੈਹ): ਸਾਹਿਤਿਕ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸ਼ਕਾਰ 1994 ਚ ਮਿਲੇਆ।
5. 'ਲੇਓ ਫਹੀ ਸੁਨੋ' ਅਨੂਦਿਤ ਕਥਾ ਸਾਹਿਤਿਕ ਪਰ ਸਾਹਿਤਿਕ ਅਕਾਦਮੀ ਪਾਸੇਆ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਹਿਤਿਕ ਦਾ ਪੁਰਸ਼ਕਾਰ ਥਹੋਏ ਦਾ ਏ।

ਅਭਿਆਸ ਆਸਤੈ ਸੁਆਲ

1. 'ਮਲਿਕਾ' ਨਾਟਕ ਦੀ ਤਤਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ ਪਰ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰੋ।
-
-
-

2. 'ਮਲਿਕਾ' ਨਾਟਕ ਦੀ ਨਾਯਕ 'ਮਲਿਕਾ' ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਰੋ।

3. 'ਮਲਿਕਾ' ਨਾਟਕ ਦਾ ਨਾਯਕ 'ਕਾਲਿਦਾਸ' ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਰੋ।

4. ਅਨੁਗਾਦ ਜਿਤੇਨਦ੍ਰ ਸ਼ਾਰਮਾ ਹੁਨਦਾ ਵਧਿਤਤਵ ਦਿੰਦੇ ਹੋਈ ਕ੃ਤਿਤਵ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਾਰਪੂਰਵਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।
